Fagplaner for videreutdanninger Avdeling for lærerutdanning 2003 / 2004

Innholdsfortegnelse

Fagplaner for videreutdanninger Avdeling for lærerutdanning 2003 / 2004 1
Dans 1+2 2
Drama 1 9
Engelsk 1 15
Engelsk 1+2 22
Engelsk 2 30
Film, medier og kommunikasjon 38
Filosofi med barn 50
Flerkulturelt arbeid i barnehagen /skolen 1 56
IT og læring 1 65
IT og læring 2 70
IT og læring 1+2 75
IT og læring mellomfag 83
Kompetanseutvikling i engelsk Skolebasert, nettbasert studium i engelsk for mellom- og ungdomstrinn 85
Kompetanseutvikling i engelsk Skolebasert, nettbasert studium i engelsk for småskole- og mellomtrinn 91
Kroppsøving 2+3 (for studenter med Kroppsøving 1) 99
Kroppsøving 2+3 (for studenter uten Kroppsøving 1) 107
Kultur- og religionsstudier (KRL 2) 115
Matematikk 1 med vekt på småskoletrinnet 129
Matematikk 2 135
Matematikk 3 140
Musikk 2+3 145
Musikk for barnehage og småskole 154
Natur- og miljøfag 1 159
Norsk for småskoletrinnet med vekt på den første lese- og skriveopplæringen 167
Norsk i flerkulturelle barnegrupper 171
Our Shared European Culture 178
Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet 1 182
Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet 1+2 191
Påbyggingsstudier i pedagogikk 202
Samfunnsfag 1 216
Spesialpedagogikk 226
Teaterkunst og dramapedagogikk – i samspill med barn 231
Utefag; uteskole og naturbarnehager 239

Dans 1+2

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Denne fagplanen bygger på rammeplan for dans i *den 4-årige faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag*, fastsatt 1. juli 1999 av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Studiet kan være en del av den 4-årige faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag, et valgbart fag i allmennlærerutdanningen, som videreutdanning for lærere og som del av annen kompetanseoppbygging.

Studiet egner seg for førskolelærere, allmennlærere, faglærere (kroppsøving, musikk) og for andre som ønsker å bruke dans i sin profesjonsutøvelse eller ha faget som del av sitt utdanningsløp. Dans i musikk og kroppsøving i L97 vektlegges. Undervisningen skal sikte inn mot både skole og frivillig undervisning (skolefritidsundervisning, kulturskoler o.a.)

Mål

Studentene skal

- Utvikle grunnlag for å forstå og begrunne dansens rolle og funksjon som kunst- og kulturfag i opplæringssystemet og i kultur-, yrkes- og samfunnsliv
- Tilegne seg kunnskaper om og reflekterte holdninger til dans som kunst- og kulturuttrykk i vår samtid og i et historisk perspektiv
- Utvikle kompetanse i å oppleve, skape, utøve, verdsette og evaluere dans
- Tilegne seg kompetanse i å planlegge, tilrettelegge, gjennomføre og vurdere undervisning i dans tilpasset elever med ulike læreforutsetninger, stimulere til kreativ utfoldelse, refleksjon og erkjennelse og kunne tilrettelegge for estetisk opplevelse
- Utvikle evne til å integrere dans med ulike fag i ordinær undervisning, i temaorganisert undervisning og i prosjektarbeid
- Tilegne seg reflekterte holdninger til skolens ansvar som kulturformidler av dans
- Tilegne seg kunnskaper om og reflekterte holdninger til forholdet mellom kjønnsroller og dans og kunne planlegge undervisning som tar hensyn til begge kjønn
- Utvikle evne til å forstå og fremme dansens potensiale som kommunikasjonsform i en flerkulturell sammenheng
- Bygge opp endrings- og utviklingskompetanse for å utvikle faget og fremme personlig og profesjonell vekst.

Innhold

Studiet er bygd opp rundt 4 hovedområder: *Skape, utøve, forstå* og *fagdidaktikk*. Siden teori og praktisk arbeid med dans skal knyttes tett sammen, vil målområdene delvis bli organisert på tvers der dette er funksjonelt. Likedan vil fagdidaktiske problemstillinger trekkes inn i fagteoretiske og praktiske sammenhenger.

Skape
Innholdsmomenter:

- Lek og improvisasjon
- Kreativitet
- Rammebetingelser for skapende atferd
- Grunnlagsarbeid med kropp og bevegelse: Oppleve, erfare, utforske, utvikle

- Dansens elementer
- Koreografi
- Lyd/musikk
- Visuelle stimuli og virkemidler
- Tema- og prosjektarbeid
- Anvendelse av kunnskaper om og ferdigheter i skapende arbeid i undervisningen av barn og unge

Utøve
Innholdsmomenter:
- Treningslære
- Danseferdighet
- Lek og improvisasjon
- Kommunikasjon og uttrykk
- Dans som et kunstnerisk uttrykk basert på kreativ dans som en pedagogisk metode
- Norsk folkedans- og folkemusikktradisjon
- Utenlandsk folkedans
- Stilhistoriske danser
- Dans fra andre kulturer
- Barne- og ungdomskulturens danser
- Rytmearbeid
- Anvendelse av kunnskaper om og ferdigheter i å utøve dans i undervisning av barn og unge

Forstå
Innholdsmomenter:
- Dans som globalt, nasjonalt og lokalt kulturuttrykk:
- religiøs, sosial og kunstnerisk kommunikasjon
- fra multifunksjon til spesialisering
- sjanger og stil
- nasjonale og lokale dansetradisjoner i Norge
- identitet og tilhørighet
- Kunstarten dans:
- estetikk og kunstnerisk kommunikasjon
- utviklingslinjer
- Sentrale bidragsytere
- dansens komponenter
- analyse og estetisk verdsetting
- Leken som forutsetning for skapende aktivitet
- Kroppen som subjekt og objekt i dans og undervisning
- Prinsipper for utvikling av danseferdighet basert på kunnskaper om de ulike danseformenes særpreg og kroppens bygning og funksjon
- Musikk og dans

Fagdidaktikk
Innholdsmomenter:
- Dans som kunst- og kulturfag
- Mål, lærestoff, progresjon
- Aktuelle lærerplaner hvor dans inngår
- Dans i andre fag/emner
- Dans som del av temaorganisert undervisning og prosjektarbeid
- Undervisningsplanlegging, tilrettelegging, gjennomføring og vurdering
- Observasjon, analyse og evaluering av danseferdighet
- Arbeidsmåter og læremidler

- Tilpasset opplæring
- Dans og kjønn
- Audiovisuelle hjelpemidler og IKT
- Dans som frivillig undervisning
- Flerkulturelle utfordringer og muligheter
- FoU-arbeid relatert til studiefagets mål

Organisering og arbeidsmåter

Teori og praktisk arbeid knyttes tett sammen og vil bli organisert på tvers av målområdene. Det fagdidaktiske perspektivet integreres i alle hovedområder. Aktuelle arbeidsformer er praktisk arbeid med dans, forelesninger, gruppearbeid, kollokviegrupper, egentrening, selvstudium, videoanalyse, se og vurdere danseforestillinger, individuell og gruppebasert veiledning. Studentene vil få oppgaver knyttet til de ulike emnene, og enkelte oppgaver vil bli presentert for medstudenter. Studentene vil få instruksjonsoppgaver i klassen i sentrale danseformer og dansrelaterte oppgaver. Studentene skal videre se minst seks forestillinger i dans innenfor ulike sjangere løpet av året. Forestillingene er utenom ordinær undervisningstid.

Praktisk arbeid med dans vil bli prioritert i undervisningen. Mye av teoristoffet må derfor tilegnes utenom ordinær undervisning. Det forventes at studentene tar ansvar for egen læring. Individuelle og gruppebaserte oppgaver skal hjelpe studentene i dette arbeidet. Det dannes faste kollokviegrupper tidlig i høstsemesteret. For å tilrettelegge for studentenes selvstudium, avsettes det bl.a. studiotid før og etter ordinær undervisning, beregnet på egentrening, praktiske oppgaver, studentinitierte kurs o.l. Likedan føres en "videotime" opp på timeplanen (ikke lærerledet). Studentene må beregne tid til selvstudium og gruppebasert arbeid på undervisningsstedet ut over kjernetiden som er satt opp i katalogen for dette studieåret. Studentene skal gjennomføre mindre koreografiske prosjekter alene og i grupper i vårsemesteret

Undervisning i norsk folkedans- og folkemusikktradisjon vil bli gjennomført som et eget kurs på fem dager på Ole Bull Akademiet på Voss i uke 44, med noe forbehold om tidspunktet. Det er obligatorisk, med mindre man ikke har vært på et tilsvarende kurs der. Studieturen vil koste ca. kr. 2.500,- for hver student, alt inkludert (tog med studentrabatt). Evt. fritak kan kun innvilges etter søknad, og studenten må selv ta ansvar for å skaffe seg tilsvarende undervisning. Denne skal godkjennes av faglærer.

Undervisningen er obligatorisk. Obligatorisk oppmøte tilsvarer 80 %. Det faglige og didaktiske innholdet i de praktiske aktivitetene forutsetter høy deltakelsesprosent av flere grunner: En kan ikke studere det på egen hånd. Aktivitetene forutsetter et visst antall deltakere for å gjennomføres, og progresjonen er avhengig av stabilitet i tilstedeværelsen. Teorien vil være tett knyttet til praktisk aktivitet, gruppebaserte oppgaver, studentfremlegg og faglige drøftinger. Slike arbeidsformer er avhengig av forutsigelig studentnærvær. I de praktiske aktivitetene forutsettes *aktiv* deltakelse med mindre det gis en akseptabel grunn for tidsavgrenset observasjon. Studentene vil få nærmere retningslinjer i tråd med denne ramma. Enkelte komprimerte praktiske emner vil bli vurdert særlig i forhold til akseptabelt fravær.

Praksis
Praksis vil bli avviklet i løpet av 2 uker. Omfanget bestemmes av klassekoordinator i samråd med studentene.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Oversikt over tidsfrister vil bli utarbeidet i samarbeid mellom klassekoordinator, faglærere og studentrepresentanter innen medio oktober.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til praktisk kunstnerisk eksamen:
- Kurs i norsk folkedans på Ole Bull Akademiet
- Logg knyttet til oppgitte videoer for gjennomsyn
- Se 6 dansforestillinger og levere rapport
- Pålagte undervisningsoppgaver i klassen, praktiske og/eller teoretiske
- Praksis med presentasjon og rapport
- Frammøte: Se "Organisering og arbeidsmåter"
- Evaluering og videreutvikling av faget

Eksamen
En individuell skriftlig prøve ved avslutningen av høst- og vårsemesteret. Varighet 4 timer
Fordypningsoppgave (FoU-oppgave) innenfor et av hovedområdene. Innleveringsfrist medio mars
Praktisk kunstnerisk eksamen: Grupper skal koreografere og fremføre en dans. De skal også forholde seg til auditive og visuelle virkemidler (lyd, lys, kostymer, rekvisitter, scenografi) og levere en logg etter endt prosjektperiode med påfølgende muntlig eksaminering basert på utført arbeid.

Ekstern sensor benyttes til de to skriftlige eksamensprøvene og den praktisk kunstneriske eksamen.

Vekting: Hver skriftlig prøve gir 10 studiepoeng, fordypningsoppgaven gir 20 studiepoeng og den praktisk kunstneriske eksamen gir 20 studiepoeng. Endelig karakter blir summen av disse.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter for bestått eksamen.
Karakteren F gis ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier for eksamen i dans 60 studiepoeng

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for individuelle skriftlige oppgaver	Kvalitativ beskrivelse for praktisk kunstnerisk gruppeeksamen
A	Fremragende	Har særdeles gode kunnskaper innenfor praktiske og teoretiske fagemner og viser stor grad av selvstendighet. Demonstrerer svært god faglig modenhet og evne til refleksjon. Har tilegnet seg svært gode didaktiske kunnskaper. Kan behandle og presentere faglige problemstillinger på en overbevisende måte.	Gruppa har innfridd utdelte retningslinjer og kriterier for eksamen særdeles godt. Gruppemedlemmene viser bemerkelsesverdig stor kreativitet og at de på en eksemplarisk måte kan anvende koreografiske kunnskaper tilpasset ulike forutsetninger med et helhetlig resultat. Kunnskaps- og refleksjonsnivået i forhold til skapende arbeid med dans er særdeles god. Fremragende prestasjon som klart utmerker seg.
B	Meget god	Har meget god oversikt over fagstoffet innenfor praktiske og teoretiske fagemner og viser evne til selvstendighet. Demonstrerer meget god faglig modenhet og evne til refleksjon. Har gode didaktiske kunnskaper og kan knytte refleksjon til disse. Kan behandle og presentere faglige problemstillinger på en meget god måte.	Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Gruppa har innfridd utdelte retningslinjer og kriterier for eksamen meget godt. Gruppa viser stor kreativitet og evne til å anvende koreografiske kunnskaper tilpasset gruppemedlemmenes forutsetninger med godt resultat. Gruppa dokumenterer relevante kunnskaper om skapende arbeid med dans og et meget reflektert forhold til disse.
C	God	Rimelig god oversikt over fagfeltet, slik at de viktigste momentene er med. Har brukbar evne til faglig refleksjon. Viser tilfredsstillende innsikt i didaktiske problemstillinger. Kan behandle og presentere faglige problemstillinger på en brukbar måte.	Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Dette gjelder alle kravspesifikasjoner som er utdelt og de momenter som står i rubrikkene ovenfor.
D	Nokså god	Viser kunnskaper i forhold til fagfeltet, men har vesentlige mangler. Besvarelsen kan inneholde unyanserte påstander som mangler faglig refleksjon. Har didaktiske kunnskaper under gjennomsnittet. Kan behandle og presentere faglige problemstillinger på en akseptabel måte, til tross for tydelige mangler.	Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Dette gjelder alle kravspesifikasjonene som er utdelt og de momenter som står i de to øverste rubrikkene ovenfor.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Viser et overfladisk forhold til kunnskapsfeltet og har betydelige mangler. Viser svak evne til å skille mellom vesentlig og uvesentlig fagstoff, og besvarelsen kan virke usammenhengende. Refleksjonsnivået er mangelfullt, og fremstillingen kan få preg av mekanisk gjengivelse av fagstoffet. Behandler og presenterer faglige problemstillinger ufullstendig med vesentlige mangler.	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men ikke mer. Dette gjelder alle kravspesifikasjoner som er utdelt og de momenter som står i de to øverste rubrikkene her.
F	Ikke bestått	Prestasjonen tilfredsstiller ikke minimumskravene. Kunnskapsnivået er svært lavt eller mer og mindre fraværende. Oppgavene er stort sett galt besvart eller har såpass store mangler i forhold til kunnskaper og refleksjon at den ikke kan aksepteres.	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Dette gjelder alle kravspesifikasjoner som er utdelt og de momenter som står i de to øverste rubrikkene her.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som en ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Da det er få bøker som i sin helhet dekker emnene i fagplanen, er det en god del artikler og mindre utdrag fra bøker. Nye pensumaktuelle artikler vil føyes til underveis.

Ashley, Linda (2002):	*Essential Guide to Dance.* Hodder & Stroughton. (250 s)
Bakka, Egil (1996):	*Europeisk dansehistorie*. Oslo: Gyldendal. (250 s)
Bakka, Egil, Brit Seland og Dag Vårdal (1996):	*Grunnbok i folkedans*. Noregs Boklag/Det Norske Samlaget. (100 s)
Bjørkvold, Jon Roar (1989):	*Det musiske menneske.* Oslo: Freidig Forlag s.29-69 (40 s)
Blom, Lynne Anne og Chaplin, L. Tarin (1989):	*The Intimate Act of Choreography*. Dance Books Cecil Court, London. (200 s)
Braanaas, Nils(1983):	Hvorfor danser vi så lite i skolen og i kirken? I *Drama*, nr 1, 1983. (4 s)
Braanaas, Nils (1994):	Dansende guder. I *Drama* nr. 1, 1994. (4 s)
Dale, Erling Lars (1990):	*Kunnskapens tre og kunstens skjønnhet. Om den estetiske oppdragelse i det moderne samfunn*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag (utdrag)
Danbolt, Gunnar (2000):	Skole og estetikk. I *Arabesk* nr. 1/00 (4 s)
Digerfeldt, Gunvor (1984):	*Dans som estetisk fostran.* Lund: TOK Förlag. (32 s)
Duesund, Liv (1995):	*Kropp, kunnskap og selvoppfatning*. Oslo: Universitetsforlaget. (150 s)
Flintoff, Ann (1992):	Dance, Masculinity and Teacher Education, I *The British Journal of Physical Education*, winter 1992. (5 s)
Glad, Åse Løvset (2002):	*Dans på timeplanen*. Oslo: Tell forlag. (190 s)
Hanna, Judith Lynne (1987)	*To Dance is Human*. Chicago: Chicago and London: The University of Chicago Press. (170 s)
Joyce, Mary (1984):	*Dance Technique for Children*. Palo Alto: Mayfield Publishing Company. (180 s)
Jenssen, Ragnhild Jenssen (1980):	*Effort-teorien hos Rudolf Laban.* Hovedoppgave. Oslo: Norges Idrettshøgskole. Kap. 2 (7 s)
Jenssen, Ragnhild (1982):	Det dansende menneske. I *Dans, Særtrykk av Pedagogen*, nr. 1, 1982. (4 s)
Jenssen, Ragnhild (1989):	I begynnelsen var dansen. I *Drama*, nr. 2, 1989. (2 s)
Kibsgaard, S., A. Wostryck (red.) (1999):	*Mens leken er god.* Oslo: Tano Aschehoug. (Utdrag)

Koritzinsky, Theo (1999):	Tema- og prosjektarbeid som pedagogiskhistorisk tradisjon og Tema- og prosjektarbeid som læreplan-tradisjon i Norge. I *Arabesk*, nr. 5/6, 1999. (9 s)
May, Rollo (1994):	*Mot til å skape*. Oslo: Aventura. (160 s)
Moen, Ina Guro (2001):	*Dans med barn 6-13 år*. Oslo: Landslaget Dans i Skolen. (30 s)
Reistad, Helge (red.) (1978):	*Dansekunst. Bind 1*. Oslo: Tell forlag. S. 124-136 (11 s)
Reistad, Helge (red.) (1998):	*Dansekunst, Bind 2*. Oslo: Tell Forlag, s.53–81 og s. 138-151 (44 s)
Sherborne, Veronica (1990):	*Utvikling gjennom bevegelse*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag. (100 s)
Skaug, Katrine G. (1999):	Musikk er bevegelse er musikk er bevegelse. I *Arabesk*, 5/6/99
Steen, Ella Ursin (2000):	Dans som estetisk fenomen. I *Arabesk*, 1/00 (5 s)
Steen, Ella Ursin (1994):	Begrunnelser for dans i norsk skole i et historisk perspektiv". I *Drama* nr. 1, 1994. (6 s)
Thielst, Peter (1981):	*Krop og sjæl.* København: Hanz Reitzel (13 s)

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Drama 1

30 studiepoeng

Innledning

Dramatiske uttrykksformer har dype historiske røtter og har satt sitt preg på mange kulturer og samfunn. Teater er en kunstform med betydning for et samfunns kulturelle danning og for dens debatt.

Mennesket har funnet en unik sjanse til å utforske vaner og tradisjonelle tenke- og væremåter ved å gå inn i fiktive roller. I en realisering av dramatisk fiksjon oppstår det symbolsk samhandling. Fordi spillet gir en erfaring som peker ut over selve den fiktive hendelsen, har drama et potensiale for ny erkjennelse om menneskenes tilværelse og eksistensvilkår.

Barnekulturen har holdt i hevd og utviklet allsidige former for lek. Den dramatiske leken tar opp i seg mange av lekformene, slik teaterkunsten benytter seg av andre kunstformer. Det er gjennom lek at mennesket først lærer å utvikle distanse til seg selv, fordi leken gir barnet en mulighet til å tenke på det som ikke finnes her og nå. På denne måten etablerer mennesket sin skapende kraft og evnen til å kommunisere og lære.

Dagens læreplanverk er forankret i et kunnskapssyn der det integrerte menneske står som et mål for opplæringen. Skapende virksomhet, opplevelse og kreative uttrykksformer skal være et sentralt element i skolens fag.

Studiet tilbys som et fag i det fjerde studieåret i allmennlærerutdanningen. Som videreutdanning kan studiet, i tillegg til for allmennlærere, også egne seg for førskolelærere, faglærere og andre som ønsker å bruke drama i sitt arbeid.

Mål

Målområdene er:

- Dramatiske uttrykksformer
- Utforskende dramaarbeid
- Teaterproduksjon
- Fagteori
- Fagdidaktikk

Innhold

Det faglige innholdet omfatter fem områder som samsvarer med målområdene i rammeplanen. Disse fagområdene vil delvis ha et overlappende innhold og delvis bygge på hverandre.

Dramatiske uttrykksformer

Dramatiske uttrykksformer omhandler grunnleggende elementer i og forutsetninger for dramatisk spill. Egen uttrykksevne, spillkompetanse og kjennskap til det særegne ved dramatisk formspråk er viktig for å tilrettelegge dramaundervisning for andre.
Det arbeides med:

- Lek og improvisasjon
- Rolletilnærming, rolletolking og fiksjonsbygging

- Uttrykksformer der
  - kroppen er sentralt uttrykksmiddel som tablå, mime, bildeteater og dans
  - stemmen er sentral som fortelling
  - materielle former inngår som dukke-, maske-, skygge- og hørespill

Utforskende dramaarbeid

Dette området fokuserer på faktorer som er sentrale for læring, erkjennelse og utvikling, og for samspillet mellom tanke, følelse og handling i utforskende dramaarbeid. Flere teknikker, metoder og uttrykksformer tas i bruk for å utvikle dramaforløp med tilknytning til ulike fag og tema.
Studentene skal kunne anvende og gjøre rede for bruk av:

- Ulike former for improvisasjon
- Rollemodellering, tablå og bildeteater
- Rollespill
- Lærer-i-rolle
- Dramatisering
- Fra assosiasjon til spill
- Forumteater
- Utforskende dramaarbeid som grunnlag for teateropplevelser og teaterproduksjon

Teaterproduksjon

Eget spill og egen utprøving står sentralt i det praktiske teaterarbeidet som omfatter forberedelse til og gjennomføring av spill for publikum. I teaterproduksjonen trekkes bruk av lys, lyd og sminke samt arbeid med scenografi inn i den grad dette synes hensiktsmessig.
Andre emner er:

- Fagets grunnelementer
- Dramaturgi
- Bruk av dramametoder og improvisasjon
- Form og innhold, prosess og produkt
- Teater for barn

Fagteori

De teoretiske fagemnene har nær tilknytning til de mer praktisk rettede drama- og teateremnene og setter dette fagstoffet i en større pedagogisk, kunstnerisk, historisk og samfunnsmessig sammenheng:

- Dramatiske grunnelementer og virkemidler
- Dramaturgi og dramaturgiske valg
- Dramatiske lekformer og barns dramatiske uttrykk
- Dramafagets historie, sentrale dramatradisjoner
- Europeisk teaterhistorie fram til 1900-tallet
- Barneteatrets egenart og utvikling

Fagdidaktikk

Dette fagområdet peker direkte på studentenes utdanning til dramalærerfunksjonen i grunnskolen.
Emner er:

- Dramafagets læringspotensiale og kunstfaglige profil
- Planlegging, gjennomføring og vurdering av dramafaglig arbeid
- Drama i ulike pedagogiske sammenhenger: Dramafaglige undervisningsemner, drama i tverrfaglig arbeid, drama i tema- og prosjektarbeid, dramafaglige prosjekt
- Ulike dramapedagogiske retninger
- Tilrettelegging for drama: Tilpassing til ulike målgrupper, bruk av utstyr og hjelpemidler.
- Drama brukt i den flerkulturelle skolen

Organisering og arbeidsmåter

Drama er et kunstfag som baserer seg på kollektivt skapende arbeid og som krever stor grad av aktiv deltakelse. Som et praktisk rettet kunstfag står dermed gruppearbeid sentralt, og den daglige undervisningen har et øvelses- og verkstedpreg.

Dramafaglig kompetanse og ferdighet, slik det kommer til uttrykk i fagplanens innholdsoversikt, utvikles således i samspill med andre mennesker, og man kan ikke kun lese seg til denne kompetansen og ferdigheten. Derfor er det obligatorisk deltakelse i undervisningen.

Studiet forutsetter at studentene arbeider utover undervisningstid både i grupper og individuelt. Studentenes egne erfaringer er en ressurs som søkes trukket inn i studiearbeidet, for eksempel i forbindelse med undervisning av medstudenter.

Dramaarbeidet organiseres som klasseundervisning og i grupper av varierende størrelser. Veiledning knyttet til prosjekt og oppgaveskriving blir gitt individuelt og i små grupper.

Undervisningen inneholder arbeidsmåter som demonstrasjon, diskusjon, prosjektarbeid, spill, framføring, teaterbesøk, ekskursjon, forelesning, selvstudium, logg, skriftlige rapporter og praktisk undervisningsarbeid. Det vil være en veksling mellom spontane, intuitive og mer analytiske og problemløsende arbeidsformer. Arbeid med teaterproduksjon gir erfaring med kunstnerisk formidling til ulike mottakergrupper. Foto, video og IKT er relevante hjelpemidler.

Fagstoffet blir organisert slik at emner fra de ulike områdene i fagplanen blir satt sammen. Det vil være en stadig veksling mellom teori og praksis.

Enkelte ekskursjoner og teaterbesøk er obligatoriske, og studentene må regne med noen hundre kroner til inngangspenger og lignende i løpet av studieåret. Slike besøk kan bli lagt til andre tidspunkter enn de to undervisningsdagene, for eksempel til andre kvelder. Dessuten vil det bli krevd inn en særskilt avgift fra studentene for å dekke materialkostnader etc.

Praksis

Det er bare interne 4 års studenter som får tilrettelagt praksis.
Denne praksisen vil være klasse- eller skoleovertakelse og utgjøre ca. 2 uker iberegnet for og etterarbeid.

Vurdering

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studentene mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering/utføring av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn

av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Mindre, nærmere angitte oppgaver i tilknytting til ulike emner.
- Gjennomført teaterprosjekt
- Gjennomført praksis og innlevert praksisrapport (interne studenter)
- Frammøte, krav om minimum 80% tilstedeværelse. (Se under "Organisering og arbeidsmåter" for begrunnelse for obligatorisk fremmøte).

Innleveringsfristene for arbeidskravene i Drama 1 vil framgå av semesterplanen.

Emneprøve - 5 studiepoeng

En skriftlig fordypningsoppgave, 5 studiepoeng, med innleveringsfrist 1. desember 2003.

Det gis karakter bestått/ikke bestått.

Emneprøven må være bestått før studentene kan gå opp til eksamen.

Eksamen - 25 studiepoeng

Eksamen skal omfatte både pedagogiske og kunstneriske sider ved faget og består av to komponenter:

- En skriftlig individuell 6-timers prøve
- En scenisk presentasjon i gruppe. Det gis to dagers forberedelse til å lage en forestilling som skal vises for et publikum. For dette arbeidet får gruppa en felles karakter.

Begge komponenter må være bestått for at fagstudiet skal godkjennes. For hver komponent blir det gitt karakter etter en gradert skala. Ved sammenslåing teller den individuelle skriftlige prøven 2/3 og den kunstneriske 1/3. Studenten får en samlet karakter på vitnemålet.

Det brukes ekstern sensor ved eksamen.

Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Har særdeles god spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser særdeles høyt refleksjonsnivå i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har særdeles gode kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.
B	Meget god	Har meget god spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser meget høyt refleksjonsnivå i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har meget gode kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.

C	God	Har god spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har gode kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.
D	Nokså god	Har begrenset spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser noe evne til refleksjon i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har begrensede kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.
E	Tilstrekkelig	Har minimal spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser lavt refleksjonsnivå i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har minimale kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelig spillkompetanse som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger i forhold til dramatiske uttrykksformer. Viser utilstrekkelig evne til refleksjon i forhold til å planlegge og vurdere dramaundervisning for barn og unge. Har utilstrekkelige kunnskaper om teaterkunstens egenart og historiske utvikling.

Vurderingskriterier for bestått/ikke bestått vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til emneprøven må studentene avtale med faglærer om ny/utsatt innlevering i neste semester.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen, med unntak av den kunstneriske komponenten som kan gjennomføres individuelt. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Braanaas, Nils:	*Dramapedagogisk historie og teori.* Det 20. århundre (ikke kap. 4, 7 og 8). Tapir. (250 s)
Engelstad, Arne:	*De undertryktes teater.* Cappelen. (105 s)
Hernes, Leif m.fl.:	*Teater for barn*. Tell. (135 s)
Mykle, Bjørg:	*Dukkenes magi* (ikke s. 32-86). Pax. (125 s)
Rygg, Maja Lise R.:	*Fra Hellas til happening. Teaterhistorie* (ny utg.) Gyldendal. (225 s)
Sæbø, Aud B. m.fl.:	*Drama i barnehagen* (kun kap. 4 og 5). TANO. (60 s)

Sæbø, Aud B.:	*Drama – et kunstfag* (ikke diverse praktiske eksempler som kommer i tilknytning til enkelte kapitler, bl.a. s. 131-138, 151-159, 161-169, 248-253, 262-273, 275-282, 319-353). TANO. (325 s)

Et dramatisk verk etter avtale.

Totalt ca. 1345 sider.

NB! I pensum inngår også noe av det skriftlige materialet som deles ut i løpet av studiet.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Engelsk 1

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Høgskolen i Oslo utdanner lærere til en flerkulturell skole og et flerkulturelt samfunn, i hovedstaden og i varierende grad i landet for øvrig. I tillegg utdanner vi lærere som skal forholde seg til et kulturelt mangfold ute i verden. De skal i neste omgang hjelpe elever til rette i mangfoldet både her hjemme og ute. Kommunikasjonen med utenverdenen vil i stadig større grad foregå ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Det er en utfordring å gjøre våre studenter og kommende lærere i stand til selv å bruke IKT kritisk og formålstjenlig og i neste instans hjelpe elevene til å bli kyndige brukere. IKT har derfor en svært sentral plass i engelskstudiet ved Høgskolen i Oslo.

Engelsk er både et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. I alle forhold har engelskstudiet et tosidig mål, å tilrettelegge for studentenes egen læring, og samtidig å gjøre dem mest mulig i stand til å praktisere sine kunnskaper og ferdigheter i skolen. Elevene trenger gode språkmodeller, som også besitter god innsikt i sin egen språklæring. Dette er nødvendig for at lærerne skal være gode veiledere som makter å motivere og aktivisere elevene. For å makte alle disse profesjonskravene, trenger studentene å utvikle en solid faglig bakgrunn og innsikt i fremmedspråksdidaktikk som setter dem i stand til å tilpasse opplæringen i faget til den enkelte elev slik at hun eller han kan glede seg over egen mestring. Et sentralt mål for engelskfaget er også å utvikle studentenes språk- og kulturbevissthet. Dette er spesielt viktig i et fag som knytter seg til et verdensspråk som engelsk.

Avdeling for lærerutdanning ved Høgskolen i Oslo tilbyr engelsk som et fag i det fjerde studieåret og som et videreutdanningstilbud. Slik utdanningen er tilrettelagt i dag, skal høgskolens engelskfag sikre studentene en bred handlingskompetanse for å møte behovene i grunnskolen, der faget er obligatorisk fra første til siste år.

Mål

Mål for faget

Studentene skal

- tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er tjenlige for lærerarbeid i engelsk i grunnskolen og som samtidig danner et grunnlag for deres videre utvikling som mennesker og yrkesutøvere
- utvikle sosial kompetanse og evne til å spre språklæringsglede og faglig engasjement
- utvikle god personlig språkferdighet og tilegne seg kunnskap om språket og hvordan det brukes
- tilegne seg kunnskap om engelskspråklige kulturer og innsikt i engelskfagets muligheter for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon, kulturell innsikt, respekt og visshet om likeverd
- utvikle fagdidaktisk kompetanse i forhold til fremmedspråkopplæring.

Målområder

Språklig kompetanse

Dette målområdet omfatter både studentenes egne praktiske språkferdighet og deres teoretiske innsikt i språkets struktur. Basiskunnskaper i grammatikk i vid forstand, i det engelske lydsystemet, i tekst- og sjangerteori, pragmatikk og egne språklæringsstrategier danner utgangspunkt for utviklingen

av studentenes egne språkopplevelser og språkferdigheter og deres evne til å veilede andre i deres språklæring. Et gjennomgående perspektiv er det kontrastive; studiet vektlegger de problemer språkbrukere måtte ha som har norsk eller et annet språk som morsmål.

Studentene skal kunne
- bruke engelsk sikkert og funksjonelt både skriftlig og muntlig
- anvende strategier for å utvikle et variert og godt språk
- produsere et rikt utvalg tekster i forhold til ulike sjangerkrav
- beskrive engelske språklyder, intonasjon og rytme
- beskrive det engelske språkets grammatiske struktur
- gjøre rede for normer for korrekt språkbruk, tilpasset den sosiale og kulturelle konteksten
- analysere oppbyggingen av ulike tekster
- oppøve evne til å veilede elever i deres språklæring på bakgrunn av kunnskap om kontrastive problemer
- gjøre rede for egne språklæringsstrategier

Kulturell kompetanse
Engelsk er et verdensspråk knyttet til en uendelig rikdom av kulturer og kulturelle uttrykksformer. Samtidig oppleves engelsk i økende grad som en del av den norske hverdagen. Derfor er engelsk et ideelt utgangspunkt for utviklingen av innsikt i andre kulturer, respekt, visshet om likeverd og forståelse både av egen og andres kultur. Kulturell kompetanse forutsetter i tillegg forståelse av kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon. Dette gjelder så vel studentenes egenutvikling som elevers læring og kulturforståelse.

Målområdet omfatter studier av kulturen og kulturelle ytringer i engelskspråklige samfunn, med en kontrastiv vinkling mot studentenes egen kultur og det norske samfunnet.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for temaer innen engelskspråklige kulturer som er relevante i forhold til undervisning i grunnskolen
- analysere og vurdere et utvalg skjønnlitterære verk av engelskspråklige forfattere
- forklare og gi eksempler på kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon
- gjøre rede for engelsk som verdensspråk, i historisk og samtidig perspektiv
- gjøre rede for et utvalg skjønnlitteratur for barn og unge, og for et utvalg rim, regler, sanger, sangleker og eventyr fra engelskspråklige land

Fagdidaktisk kompetanse
Målområdet fokuserer på mål, innhold og arbeidsmåter i faget i grunnskolen. Både i grunnskolen og lærerutdanningen er engelskfaget et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. Kunnskap om og ferdigheter i å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og videreutvikle opplæring i engelsk vektlegges. Målområdet fokuserer også på lærerens rolle som språkmodell, inspirator, veileder og tilrettelegger. Pedagogisk bruk av IKT som redskap både i språkundervisning og i tverrfaglig arbeid spiller en økende rolle i lærerens hverdag.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for ulike syn på fremmedspråkopplæring og de språklæringsteorier, prinsipper og metoder som ligger til grunn for faget på høgskolen og i grunnskolen
- vurdere innhold, oppbygging og bruk av lærerbøker og andre lære- og hjelpemidler, bl.a. elektroniske, og gjøre rede for kriterier for oppbygging av læremiddelsamlinger
- legge til rette for et tilpasset læringsmiljø for best mulig utvikling av elevenes språkferdigheter og deres innsikt i egen læring
- gjøre rede for og identifisere ulike type lærevansker i faget og vurdere mulige tiltak

- legge til rette for elevenes estetiske opplevelse og kreative bruk av språket, ved bruk av ulike kunstuttrykk, drama og rollespill
- foreta bevisste valg av tekster og legge til rette for variert bruk av tekster og sjangere som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon
- legge til rette for elevenes opplevelse av andre kulturer og deres utvikling av økt forståelse av egen og andres kultur
- gjøre rede for engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring, spesielt i forhold til bruk av IKT som både informasjonskilde og kommunikasjonsverktøy
- gjøre rede for hvordan språklæring og elevtekster kan vurderes og drøfte ulike vurderingsformer som nyttes i grunnskolen, bl.a. elevens vurdering av sin egen læring og utvikling og karaktersetting i faget
- takle en situasjon hvor ikke alle elevene i en klasse eller gruppe har norsk som morsmål

Innhold

Engelskstudiet består av tekstbasert opplæring innen tre hovedemner som tilsvarer de tre målområdene ovenfor:
- språklære
- litteratur- og kulturstudier
- fagdidaktikk

Delemner i språklære:
- kontrastiv fonetikk og intonasjon
- funksjonell grammatikk med kontrastiv vinkling
- leksikalsk struktur og strategier for utvidelse av ordforråd
- pragmatikk
- språklæringsteori (se også under fagdidaktikk).

Litteratur- og kulturstudier
To hovedemner danner rammen for utvikling av kulturell kompetanse: litteratur- og kulturstudier. Innholdet i hovedemnene er integrert i temaer. Gjennom et bredt utvalg av tekster møter studentene mange aspekter av kulturene hvor tekstene oppstår. Tekster fra Storbritannia og USA og andre engelskspråklige kulturer danner historiske, geografiske, sosiale og holdningsmessige perspektiver. Flere emner berører minoritetsbehandling, rasisme og andre brudd på menneskerettigheter, mens andre belyser rikdommen og gleden som ligger i kontakt mellom forskjellige kulturer.

Arbeid med litteratur for barn og ungdom danner grunnlag for møtet mellom forskjellige kulturer på barns og ungdoms premisser.

Et studieopphold i England gir studentene nær kontakt med mange aspekter av britisk kultur.

Fagdidaktikken på Engelsk 1 legger spesiell vekt på undervisning på småskole- og mellomtrinnet.

Sentrale emner er
- hva er språk, og hvordan læres det? Fremmedspråkopplæring og språklæringsteorier
- analyse av grunnskolens fagplan (L97)
- valg av undervisningsmetoder og læremidler
- prinsipper for begynnerundervisning (1. - 4. klasse)
- bruk av IKT i språkundervisning og i prosjekt- og temaarbeid
- engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring
- lærervurdering og elevvurdering av språklæring og elevtekster

- engelsk i klasser med flere morsmål

Organisering og arbeidsmåter

De tre kompetanseområdene er integrerte deler av engelskstudiet, som sammen med praksis utgjør en helhet som skal tjene som en god yrkesforberedelse. Arbeidet med kulturemnene er en del av utviklingen av studentenes språklige kompetanse. Møtet med et meget variert utvalg tekster danner grunnlag for studentenes egen språktilegnelse. Innholdet i hovedemnene er gjenstand for utstrakt språklig aktivitet, både muntlig og skriftlig. Muntlig tekst skapes gjennom konsekvent bruk av engelsk som arbeidsspråk i en kontinuerlig dialog. Dialogen videreføres gjennom skriving av tekster i forskjellige sjangere. Arbeid med temaene avsluttes ofte med studentpresentasjoner med variert bruk av audiovisuelle hjelpemidler. Studentenes arbeid med tekster har en klar sammenheng med engelskplanen i L97 og arbeid i grunnskolen. Studentlogg brukes til refleksjon over egen læring og innholdet i studiet.

Fagdidaktikken legges opp som en kombinasjon av lesing av bakgrunnsstoff/fagtekster, teoretisk og praktisk presentasjon av forskjellige klasseromsaktiviteter og gruppediskusjon. Studentenes aktive deltakelse i disse diskusjonene er sentral i et fag hvor det sjelden er ett riktig svar men hvor forskjellige løsninger må drøftes for at studentene skal kunne utvikle de nødvendige innsikter i forholdet mellom teori og praksis i språktilegnelsesprosessen.

Disse drøftinger av fagmetodiske spørsmål fungerer også som et viktig forum hvor studentene kan øve på sine egne muntlige og kommunikative språkferdigheter i et trygt miljø. Som språklærer er man nødt til å kunne bruke engelsk mest mulig i klasserommet som kommunikasjonsspråk med elevene. Ifølge L 97 skal engelsktimene holdes på engelsk.

Drøfting av pedagogisk bruk av IKT både som informasjonskilde og kommunikasjonsredskap er en integrert del av undervisning i fagmetodikk. Vurdering av forskjellige nettsider og elektronisk pedagogisk programvarer inngår som en viktig del av undervisningen. Internett er en viktig kilde i tema- og prosjektarbeid og til meningsfylt kommunikasjon med andre kulturer.

Studentene må i størst mulig grad få bruke sine skapende og utforskende evner og øke sine språkferdigheter. De vil gjennom hele løpet samle sine skriftlige arbeider i en arbeidsmappe, som i tillegg til logg vil danne utgangspunkt for veiledning (Se også under Arbeidskrav).

For å sikre at hovedemnene i størst mulig grad oppfattes som et integrert hele, er opplæringen delt opp i perioder som knytter seg til ulike temaer. Undervisningen er lagt opp eksemplarisk, slik at studentene gjennom studiet får erfaring med ulike formidlings- og læringsformer: forelesninger/presentasjoner, seminarer, lærer- og studentstyrte grupper, kollokvier og selvstudium. Noe av lærestoffet vil være nettbasert og studentene vil få rikelig anledning til å bruke IKT og multimedia i studiearbeidet.

Studietur

En studietur til Det norske Studiesentret i York er en integrert del av engelskstudiet. Studieturen legges til ukene 48-49, og vil koste ca 6500 kroner for reise, opphold (eksklusiv måltider), og programmet. Lånekassen gir tilleggslån til opphold på Det norske Studiesentret i York.

Studenter som ikke kan være med på studieturen vil sammen med faglærere ha ansvar for å utarbeide og gjennomføre et tilsvarende arbeidsprogram med tilhørende arbeidskrav.

Praksis

Det er obligatorisk praksis i faget med en ytre ramme på 2-4 uker. Selve formen på praksisen vil bli klarlagt etter studiestart. Deltakelse i praksis og praksisrapport er arbeidskrav.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet. "Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (Jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å få avsluttende vurdering i faget forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller liknende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:
- Dokumentert deltagelse i studieturen eller tilsvarende studieprogram
- Gjennomført praksis med skriftlig praksisrapport
- 2 muntlige presentasjoner i semestret
- I tillegg kommer skriftlige innleveringer knyttet til et avtalt antall tekster der alle hovedemnene er representert. Et utvalg av disse tekstene samles til en vurderingsmappe for avsluttende vurdering, etter kriterier som er avtalt på forhånd. Se videre under "Avsluttende vurdering".

Avsluttende vurdering
Studenten samler et utvalg tekster i en vurderingsmappe etter kriterier som er avtalt på forhånd. Innholdet i mappen er også grunnlag for muntlig eksaminasjon. Endelig karakter gis på grunnlag av en samlet vurdering av mappen og den muntlige prestasjonen.

Ekstern sensor brukes ved et utvalg av mappetekstene til den enkelte student, samt ved muntlig eksamen.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Viser fremragende kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser fremragende evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
B	Meget god	Viser meget gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser meget god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.

C	God	Viser gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
D	Nokså god	Viser begrensede kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser begrenset evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser noe evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser lav evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.

Ny/utsatt prøve

Ved stryk eller gyldig forfall på mappen eller muntlig eksamen kan studenten levere mappe/gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Den muntlige prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å melde seg opp til ny/utsatt muntlig eksamen innen fristen/avtale ny/utsatt mappeinnlevering.

Ved stryk i en/flere mappetekster eller muntlig gis studentene mulighet til å forbedre hele mappeinnholdet, og mappen skal leveres på nytt før muntlig eksamen.

Pensum

SPRÅKLÆRE

Johansson, Stig og Per Lysvåg (1990 eller senere): *Engelsk grammatikk og språkbruk: form og funksjon*, Aschehoug ISBN 82-03-13359-2 (236 s)

Murphy, Raymond (1994): *English Grammar in Use,* Cambridge University Press, Cambridge ISBN 0521 43680 X (243 s)

Nilsen, Thor Sigurd og Kåre N. Rugesæter (1999): *Basic English Phonetics for teachers* Fagbokforlaget, Bergen ISBN 82-7674-418-4 (198 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider teoristoff (artikler, nettressurser, o.l.)

Hjelpebøker:

Bird, Barbara (1997): *A Course in English Intonation*, Universitetsforlaget, Oslo ISBN 82-00-22877-0

Crystal, David (1996): *Rediscover Grammar,* Longman, Harlow, ISBN 0-582-00258-3 (233 s)

Davidsen-Nielsen, Niels English (Ad. Barbara Bird & Per Moen) (1987): *Phonetics*, Gyldendal, Oslo, ISBN 82-05-09542-6

Hasselgård, Hilde, Stig Johansson og Per Lysvåg: *English Grammar: Theory and Use*, Universitetsforlaget

Jones, Daniel: *English Pronunciation Dictionary*

Leech, Geoffrey: *A Communicative Grammar of English*, Longman

Nilsen, Thor Sigurd (1996): *British and American English Pronunciation*, Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-22562-3

Swan, Michael: *Practical English Usage*, Oxford Univ. Press

Thomson, A.J. og A.V. Martinet: *A Practical English Grammar for Foreign Students + Exercises,* Oxford Univ. Press

Anbefalte ordbøker:
Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Oxford Univ. Press)
Eller:
Longman Dictionary of English Language and Culture
Longman Dictionary of Contemporary English
Longman Dictionary of American English

I tillegg anbefales:
Longman Language Activator

FAGDIDAKTIKK

Halliwell, Susan (1992): *Teaching English in the Primary Classroom,* Longman, London ISBN 0-582-07109-7. (168 s)

Bakke, Bjørn og Millar, Ninian (2000): *IKT også DET!,* NKS, Oslo. ISBN 825082009., (200 s)

Hjelpebøker

Harmer, Jeremy (2002): *The Practice of English Language Teaching*, London, Longman ISBN 0-582-40385-5

Korsvold, Anne Karin (2000): *Engelsk i 10c,* Oslo, Universitetsforlaget, (150 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider tilleggsstoff (artikler, nettressurser, o.l.)

LITTERATUR/KULTUR

Litteratur:
Pensum i litteratur legges delvis om for å muliggjøre samkjøring av Engelsk 1+2, Engelsk 1 og Engelsk 2 i studieåret 2003-4. Litteraturliste for Engelsk 1 vil foreligge i god tid før studiestart og vil bestå av 4 – 5 romaner, 1 skuespill og ca. 60 sider noveller og dikt.

Kulturstudier
Kompendium med utvalgte tekster, ca. 250 sider.

Hjelpebøker
Fiedler, Eckhard, Reimer Jansen & Mil Norman-Risch: *America in Close-up,* Longman, ISBN 0-582- 74929-8

McDowall, David: *Britain in Close-up*, Longman, ISBN 0-582-06461-9

Sevaldsen et. al (1999): *Contemporary British Society*, Høyskoleforlaget, ISBN 82-7634-243-4

Sirevåg, Torbjørn (2000): *Americans. History and Life in the United States.* Gyldendal, ISBN 82-417-1137-9

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Engelsk 1+2

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Høgskolen i Oslo utdanner lærere til en flerkulturell skole og et flerkulturelt samfunn, i hovedstaden og i varierende grad i landet for øvrig. I tillegg utdanner vi lærere som skal forholde seg til et kulturelt mangfold ute i verden. De skal i neste omgang hjelpe elever til rette i mangfoldet både her hjemme og ute. Kommunikasjonen med utenverdenen vil i stadig større grad foregå ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Det er en utfordring å gjøre våre studenter og kommende lærere i stand til selv å bruke IKT kritisk og formålstjenlig og i neste instans hjelpe elevene til å bli kyndige brukere. IKT har derfor en svært sentral plass i engelskstudiet ved Høgskolen i Oslo.

Engelsk er både et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. I alle forhold har engelskstudiet et tosidig mål, å tilrettelegge for studentenes egen læring, og samtidig å gjøre dem mest mulig i stand til å praktisere sine kunnskaper og ferdigheter i skolen. Elevene trenger gode språkmodeller, som også besitter god innsikt i sin egen språklæring. Dette er nødvendig for at lærerne skal være gode veiledere som makter å motivere og aktivisere elevene. For å makte alle disse profesjonskravene, trenger studentene å utvikle en solid faglig bakgrunn og innsikt i fremmedspråksdidaktikk som setter dem i stand til å tilpasse opplæringen i faget til den enkelte elev slik at hun eller han kan glede seg over egen mestring. Et sentralt mål for engelskfaget er også å utvikle studentenes språk- og kulturbevissthet. Dette er spesielt viktig i et fag som knytter seg til et verdensspråk som engelsk.

Avdeling for lærerutdanning ved Høgskolen i Oslo tilbyr engelsk som et fag i det fjerde studieåret og som et videreutdanningstilbud. Slik utdanningen er tilrettelagt i dag, skal høgskolens engelskfag sikre studentene en bred handlingskompetanse for å møte behovene i grunnskolen, der faget er obligatorisk fra første til siste år.

Mål

Mål for faget

Studentene skal

- tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er tjenlige for lærerarbeid i engelsk i grunnskolen og som samtidig danner et grunnlag for deres videre utvikling som mennesker og yrkesutøvere
- utvikle sosial kompetanse og evne til å spre språklæringsglede og faglig engasjement
- utvikle god personlig språkferdighet og tilegne seg kunnskap om språket og hvordan det brukes
- tilegne seg kunnskap om engelskspråklige kulturer og innsikt i engelskfagets muligheter for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon, kulturell innsikt, respekt og visshet om likeverd
- utvikle fagdidaktisk kompetanse i forhold til fremmedspråkopplæring.

Målområder

Språklig kompetanse

Dette målområdet omfatter både studentenes egne praktiske språkferdighet og deres teoretiske innsikt i språkets struktur. Utviklingen av innsikt i språk- og tekstteori har en bred plass. Dette gjelder basiskunnskaper i grammatikk i vid forstand, i det engelske lydsystemet, i tekst- og sjangerteori, pragmatikk og egne språklæringsstrategier. Til sammen danner dette utgangspunkt for

utviklingen av studentenes egne språkopplevelser og språkferdigheter og deres evne til å veilede andre i deres språklæring. Et gjennomgående perspektiv er det kontrastive; studiet vektlegger de problemer språkbrukere måtte ha som har norsk eller et annet språk som morsmål. I tillegg blir det arbeidet med variasjon i egen språkbruk og med ulike typer varianter av engelsk.

Studentene skal kunne
- bruke engelsk presist og variert, presist og variert, både skriftlig og muntlig
- anvende strategier for å utvikle et variert og godt språk
- gjøre rede for og anvende språk- og tekstteori
- produsere et rikt utvalg tekster i forhold til ulike sjangerkrav
- beskrive engelske språklyder, intonasjon og rytme
- beskrive det engelske språkets grammatiske struktur
- gjøre rede for normer for korrekt språkbruk, tilpasset den sosiale og kulturelle konteksten
- utforske og beskrive ulike regionale, sosiale og kulturelle varianter av engelsk
- analysere oppbyggingen av ulike tekster, herunder også elevtekster
- oppøve evne til å veilede elever i deres språklæring på bakgrunn av kunnskap om kontrastive problemer
- gjøre rede for og reflektere over egne og generelle språklæringsstrategier
- samhandle på engelsk i utforskende arbeid med språk og tekst

Kulturell kompetanse
Engelsk er et verdensspråk knyttet til en uendelig rikdom av kulturer og kulturelle uttrykksformer. Samtidig oppleves engelsk i økende grad som en del av den norske hverdagen. Derfor er engelsk et ideelt utgangspunkt for utviklingen av innsikt i andre kulturer, respekt, visshet om likeverd og forståelse både av egen og andres kultur. Kulturell kompetanse forutsetter i tillegg forståelse av kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon. Dette gjelder så vel studentenes egenutvikling som elevers læring og kulturforståelse.

Målområdet omfatter studier av kulturen og kulturelle ytringer i engelskspråklige samfunn, med en kontrastiv vinkling mot studentenes egen kultur og det norske samfunnet. I tillegg legges det vekt på en historisk vinkling og på sammenhengen mellom språk og kultur.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for temaer innen engelskspråklige kulturer som er relevante i forhold til undervisning i grunnskolen
- gjøre rede for historiske og samfunnsmessige forhold i Storbritannia og USA
- analysere og vurdere et utvalg skjønnlitterære verk av engelskspråklige forfattere, både eldre og nyere litteratur
- forklare og gi eksempler på kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon
- gjøre rede for engelsk som verdensspråk, i historisk og samtidig perspektiv
- gjøre rede for og vurdere et utvalg skjønnlitteratur for barn og ungdom, og for et utvalg rim, regler, sanger, sangleker og eventyr fra engelskspråklige land
- gjøre rede for og vurdere noen sentrale ungdomskulturelle uttrykk
- beskrive og analysere ett eller flere aspekter av engelskspråklige kulturer
- gjøre rede for sammenhengen mellom språk og kultur

Fagdidaktisk kompetanse
Målområdet fokuserer på mål, innhold og arbeidsmåter i faget i grunnskolen. Både i grunnskolen og lærerutdanningen er engelskfaget et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. Kunnskap om og ferdigheter i å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og videreutvikle opplæring i engelsk vektlegges. Målområdet fokuserer også på lærerens rolle som språkmodell, inspirator, veileder og tilrettelegger. Pedagogisk bruk av IKT som redskap både i

språkundervisning og i tverrfaglig arbeid spiller en økende rolle i lærerens hverdag. Det legges vekt på tilrettelegging for elevenes arbeid med tekster i ulike sjangere, både muntlig og skriftlig, og på innsikt i veiledning av elever i selvstendig språkutvikling og økt kulturforståelse.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for ulike syn på fremmedspråkopplæring og de språklæringsteorier i et historisk perspektiv, for prinsipper og metoder som ligger til grunn for faget på høgskolen og i grunnskolen
- vurdere innholdet, oppbygging og bruk av lærerbøker og andre lære- og hjelpemidler, bl.a. elektroniske, og gjøre rede for kriterier for oppbygging av læremiddelsamlinger
- legge til rette for et tilpasset læringsmiljø for best mulig utvikling av elevenes språkferdigheter og deres innsikt i egen læring
- gjøre rede for og identifisere ulike type lærevansker i faget og vurdere mulige tiltak
- velge lesestrategier og stimulere til leselyst og leseglede hos elevene
- legge til rette for elevenes estetiske opplevelse og kreative bruk av språket, ved bruk av ulike kunstuttrykk, drama og rollespill
- foreta bevisste valg av tekster og legge til rette for variert bruk av tekster og sjangere som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon
- legge til rette for elevenes opplevelse av andre kulturer og deres utvikling av økt forståelse av egen og andres kultur i møtet mellom to eller flere ulike kulturer
- gjøre rede for engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring, spesielt i forhold til bruk av IKT som både informasjonskilde og kommunikasjonsverktøy
- bygge opp IKT-baserte prosjekter med skoler i andre land
- planlegge, gjennomføre og evaluere tema- og prosjektarbeid der andre fag inngår ved siden av engelsk
- etablere stimulerende og kreative skrivesituasjoner og støtte og veiledning til elevenes arbeid med egne tekster
- gjøre rede for hvordan språklæring og elevtekster kan vurderes og drøfte ulike vurderingsformer som nyttes i grunnskolen, bl.a. elevens vurdering av sin egen læring og karaktersetting i faget
- takle en situasjon hvor ikke alle elevene i en klasse eller gruppe har norsk som morsmål

Innhold

Engelskstudiet består av tekstbasert opplæring innen tre hovedemner som tilsvarer de tre målområdene ovenfor:
- språklære
- litteratur- og kulturstudier
- fagdidaktikk

Delemner i språklære:
- kontrastiv fonetikk og intonasjon
- funksjonell grammatikk med kontrastiv vinkling
- leksikalsk struktur og strategier for utvidelse av ordforråd
- variasjon i ordforråd og syntaks
- språklæringsteori (se også under fagdidaktikk)
- ulike varianter av engelsk

Litteratur- og kulturstudier
To hovedemner danner rammen for utvikling av kulturell kompetanse: litteratur- og kulturstudier. Innholdet i hovedemnene er integrert i temaer. Gjennom et bredt utvalg av tekster møter studentene mange aspekter av kulturene hvor tekstene oppstår. Tekster fra Storbritannia og USA og andre engelskspråklige kulturer danner historiske, geografiske, sosiale og holdningsmessige

perspektiver. Flere emner berører minoritetsbehandling, rasisme og andre brudd på menneskerettigheter, mens andre belyser rikdommen og gleden som ligger i kontakt mellom forskjellige kulturer.

Arbeid med litteratur for barn og ungdom danner grunnlag for møtet mellom forskjellige kulturer på barns og ungdoms premisser. Det kontrastive perspektivet står sentralt.

Et studieopphold i England gir studentene nær kontakt med mange aspekter av britisk kultur.

Fagdidaktikk

Fagdidaktikken i denne studieenheten i engelsk tar for seg undervisning på alle trinn i grunnskolen.

Sentrale emner er

- hva er språk, og hvordan læres det? Fremmedspråkopplæring og språklæringsteorier i et historisk perspektiv
- analyse av grunnskolens fagplan (L97)
- tilpasset valg av undervisningsmetoder og læremidler
- skriftlige ferdigheter (lesing og skriving)
- prinsipper for begynnerundervisning (1. - 4. klasse) og undervisning på mellomtrinnet
- engelskundervisning på ungdomstrinnet
- pedagogisk bruk av IKT i språkundervisning, i prosjekt- og temaarbeid og til formidling av kontakt over kulturgrenser, konstruksjon av nettsider og vurdering av nettsteder og pedagogisk programvare
- engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring
- lærervurdering og elevvurdering av språklæring og elevtekster
- engelsk i klasser med flere morsmål enn norsk

Organisering og arbeidsmåter

De tre kompetanseområdene er integrerte deler av engelskstudiet, som sammen med praksis utgjør en helhet som skal tjene som en god yrkesforberedelse. Arbeidet med kulturemnene er en del av utviklingen av studentenes språklige kompetanse. Møtet med et meget variert utvalg tekster danner grunnlag for studentenes egen språktilegnelse. Innholdet i hovedemnene er gjenstand for utstrakt språklig aktivitet, både muntlig og skriftlig. Muntlig tekst skapes gjennom konsekvent bruk av engelsk som arbeidsspråk i en kontinuerlig dialog. Dialogen videreføres gjennom skriving av tekster i forskjellige sjangere. Arbeid med temaene avsluttes ofte med studentpresentasjoner med variert bruk av audiovisuelle hjelpemidler. Studentenes arbeid med tekster har en klar sammenheng med læreplan i engelsk i L97 og arbeid i grunnskolen. Studentlogg brukes til refleksjon over egen læring og innholdet i studiet.

Fagdidaktikken legges opp som en kombinasjon av lesing av bakgrunnsstoff/fagtekster, teoretisk og praktisk presentasjon av forskjellige klasseromsaktiviteter og gruppediskusjon. Studentenes aktive deltakelse i disse diskusjonene er sentral i et fag hvor det sjelden er ett riktig svar men hvor forskjellige løsninger må drøftes for at studentene skal kunne utvikle den nødvendige innsikt i forholdet mellom teori og praksis i språktilegnelsesprosessen.

Disse drøftinger av fagmetodiske spørsmål fungerer også som et viktig forum hvor studentene kan øve på sine egne muntlige og kommunikative språkferdigheter i et trygt miljø. Som språklærer er man nødt til å kunne bruke engelsk mest mulig i klasserommet som kommunikasjonsspråk med elevene. Ifølge L 97 skal engelsktimene holdes på engelsk.
Drøfting av pedagogisk bruk av IKT både som informasjonskilde og kommunikasjonsredskap er en integrert del av undervisning i fagmetodikk. Vurdering av forskjellige nettsider og elektronisk

pedagogisk programvarer inngår som en viktig del av undervisningen. Internett er en viktig kilde i tema- og prosjektarbeid og til meningsfylt kommunikasjon med andre kulturer.

Studentene må i størst mulig grad få bruke sine skapende og utforskende evner og øke sine språkferdigheter. De vil gjennom hele løpet samle sine skriftlige arbeider i en arbeidsmappe, som i tillegg til logg vil danne utgangspunkt for veiledning og endelig vurdering (Se også under Arbeidskrav).

For å sikre at hovedemnene i størst mulig grad oppfattes som et integrert hele, er opplæringen organisert i temaer. Undervisningen er lagt opp eksemplarisk, slik at studentene gjennom studiet får erfaring med ulike formidlings- og læringsformer: forelesninger/presentasjoner, seminarer, lærer- og studentstyrte grupper, kollokvier og selvstudium. Noe av lærestoffet vil være nettbasert og studentene vil få rikelig anledning til å bruke IKT og multimedia i studiearbeidet.

Studietur
En studietur til Det norske studiesenteret i York er en integrert del av engelskstudiet. Studieturen legges til ukene 48-49, og vil koste ca 6500 kroner for reise, opphold eksklusiv måltider, og programmet. Statens lånekasse gir tilleggslån til opphold på Det norske studiesenteret.

Studenter som ikke kan reise på studieturen vil sammen med faglærere ha ansvar for å utarbeide og gjennomføre et tilsvarende arbeidsprogram med tilhørende arbeidskrav.

Praksis
Det er obligatorisk praksis i faget med en ytre ramme på 2-4 uker. Selve formen på praksisen vil bli klarlagt etter studiestart. Deltakelse i praksis og praksisrapport er arbeidskrav.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet. "Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (Jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å få avsluttende vurdering i faget forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller liknende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Deltagelse i studieturen eller tilsvarende studieprogram
- Gjennomført praksis
- Skriftlige innleveringer knyttet til studieturen, praksis, og et avtalt antall tekster der alle hovedemnene er representert. Innleveringene samles i en arbeidsmappe som vil bli internt vurdert til godkjent/ikke godkjent.

Arbeidskravene er knyttet til et avtalt antall tekster fra hvert av temaene og innenfor alle hovedemnene som vil inngå i en arbeidsmappe, én for høstsemestret og én for vårsemesteret. Omfang og kriterier for arbeidsmappen vil bli tatt opp med studentene tidlig i høstsemestret. Et utvalg tekster fra arbeidsmappen vil inngå i en vurderingsmappe, som danner grunnlag for muntlig eksamen.

Avsluttende vurdering med muntlig eksaminasjon

Studenten samler et utvalg tekster i en vurderingsmappe etter kriterier som er avtalt på forhånd. Mappen må demonstrere tilstrekkelig kompetanse i all de tre kompetanseområdene. Innholdet i mappen er også grunnlag for muntlig eksaminasjon. Endelig karakter gis på grunnlag av en samlet vurdering av mappen og den muntlige prestasjonen.

Ekstern sensor brukes ved et utvalg av mappetekstene til den enkelte student, samt ved muntlig eksamen.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Viser fremragende kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser fremragende evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
B	Meget god	Viser meget gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser meget god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
C	God	Viser gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
D	Nokså god	Viser begrensede kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser begrenset evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser noe evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser lav evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall på mappen eller muntlig eksamen kan studenten levere mappe/gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Den muntlige prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å melde seg opp til ny/utsatt muntlig eksamen innen fristen/avtale ny/utsatt mappeinnlevering.

Ved stryk i en/flere mappetekster eller muntlig gis studentene mulighet til å forbedre hele mappeinnholdet, og mappen skal leveres på nytt før muntlig eksamen.

Pensum

SPRÅKLÆRE

Crystal, David (1996):	*Rediscover Grammar,* Longman, Harlow, ISBN 0-582-00258-3 233 (224 s)
Johansson, Stig og Per Lysvåg (1990 eller senere):	*Engelsk grammatikk og språkbruk: form og funksjon*, Aschehoug ISBN 82-03-13359-2 (236 s)
Murphy, Raymond (1994):	*English Grammar in Use,* Cambridge University Press*,* Cambridge, ISBN 0521 43680 X (343 s)
Nilsen, Thor Sigurd og Kåre N. Rugesæter (1999):	*Basic English Phonetics for teachers,* Fagbokforlaget, Bergen, ISBN 82-7674-418-4 (198 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider teoristoff (artikler, nettressurser, o.l.).

Hjelpebøker:

Bird, Barbara (1997):	*A Course in English Intonation*, Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-22877-0
Crystal, David (1996):	*Rediscover Grammar,* Longman, Harlow, ISBN 0-582-00258-3 (233 s)
Davidsen-Nielsen, Niels English (Ad. Barbara Bird & Per Moen) (1987):	*Phonetics*, Gyldendal, Oslo, ISBN 82-05-09542-6
Hasselgård, Hilde, Stig Johansson og Per Lysvåg:	*English Grammar: Theory and Use*, Universitetsforlaget
Jones, Daniel:	*English Pronunciation Dictionary*
Leech, Geoffrey	*A Communicative Grammar of English*, Longman
Nilsen, Thor Sigurd (1996):	*British and American English Pronunciation*, Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-22562-3
Swan, Michael:	*Practical English Usage*, Oxford Univ. Press
Thomson, A.J. og A.V. Martinet	*A Practical English Grammar for Foreign Students + Exercises,* Oxford Univ. Press

Anbefalte ordbøker:
Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Oxford Univ. Press)
Eller:
Longman Dictionary of English Language and Culture
Longman Dictionary of Contemporary English
Longman Dictionary of American English

I tillegg anbefales:
Longman Language Activator

FAGDIDAKTIKK

Bakke, Bjørn og Millar, Ninian (2000):	*IKT også DET!,* NKS, Oslo, ISBN 825082009 (200 s)

Halliwell, Susan (1992):	*Teaching English in the Primary Classroom,* Longman, London. ISBN 0-582-07109-7 (168 s)
Harmer, Jeremy (2002):	*The Practice of English Language Teaching,* London, Longman, ISBN 0-582-40385-5. (350 s)
Korsvold, Anne Karin (2000):	*Engelsk i 10c,* Oslo, Universitetsforlaget (150 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider tilleggsstoff (artikler, nettressurser, o.l.)

LITTERATUR/KULTUR:

Litteratur

Pensum i litteratur legges delvis om for å muliggjøre samkjøring av Engelsk 1+2, Engelsk 1 og Engelsk 2 i studieåret 2003-4. Litteraturliste for Engelsk 1+2 vil foreligge i god tid før studiestart og vil bestå av 8 – 9 romaner, 2 skuespill og ca. 120 sider noveller og dikt.

Kulturstudier

Kompendium med utvalgte tekster, ca. 500 sider.

Hjelpebøker

Fiedler, Eckhard, Reimer Jansen & Mil Norman-Risch: *America in Close-up,* Longman, ISBN 0-582- 74929-8

McDowall, David:	*Britain in Close-up*, Longman, ISBN 0-582-06461-9
Sevaldsen et. al. (1999):	*Contemporary British Society*, Høyskoleforlaget, ISBN 82-7634-243-4
Sirevåg, Torbjørn (2000):	*Americans. History and Life in the United States.* Gyldendal, 2000. ISBN 82-417-1137-9

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Engelsk 2

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Høgskolen i Oslo utdanner lærere til en flerkulturell skole og et flerkulturelt samfunn, i hovedstaden og i varierende grad i landet for øvrig. I tillegg utdanner vi lærere som skal forholde seg til et kulturelt mangfold ute i verden. De skal i neste omgang hjelpe elever til rette i mangfoldet både her hjemme og ute. Kommunikasjonen med utenverdenen vil i stadig større grad foregå ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Det er en utfordring å gjøre våre studenter og kommende lærere i stand til selv å bruke IKT kritisk og formålstjenlig og i neste instans hjelpe elevene til å bli kyndige brukere. IKT har derfor en svært sentral plass i engelskstudiet ved Høgskolen i Oslo.

Engelsk er både et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. I alle forhold har engelskstudiet et tosidig mål, å tilrettelegge for studentenes egen læring, og samtidig å gjøre dem mest mulig i stand til å praktisere sine kunnskaper og ferdigheter i skolen. Elevene trenger gode språkmodeller, som også besitter god innsikt i sin egen språklæring. Dette er nødvendig for at lærerne skal være gode veiledere som makter å motivere og aktivisere elevene. For å makte alle disse profesjonskravene, trenger studentene å utvikle en solid faglig bakgrunn og innsikt i fremmedspråksdidaktikk som setter dem i stand til å tilpasse opplæringen i faget til den enkelte elev slik at hun eller han kan glede seg over egen mestring. Et sentralt mål for engelskfaget er også å utvikle studentenes språk- og kulturbevissthet. Dette er spesielt viktig i et fag som knytter seg til et verdensspråk som engelsk.

Avdelingen for lærerutdanning ved Høgskolen i Oslo tilbyr engelsk som et fag i det fjerde studieåret og som et videreutdanningstilbud. Engelsk 2 forutsetter og bygger på bestått Engelsk 1. Slik utdanningen er tilrettelagt i dag, skal høgskolens engelskfag sikre studentene en bred handlingskompetanse for å møte behovene i grunnskolen, der faget er obligatorisk fra første til siste år. Engelsk 2 er spesielt vinklet inn mot engelskfaget på grunnskolens mellom- og ungdomstrinn.

Mål

Felles mål for faget

Studentene skal

- tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er tjenlige for lærerarbeid i engelsk i grunnskolen og som samtidig danner et grunnlag for deres videre utvikling som mennesker og yrkesutøvere
- utvikle sosial kompetanse og evne til å spre språklæringsglede og faglig engasjement
- utvikle god personlig språkferdighet og tilegne seg kunnskap om språket og hvordan det brukes
- tilegne seg kunnskap om engelskspråklige kulturer og innsikt i engelskfagets muligheter for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon, kulturell innsikt, respekt og visshet om likeverd
- utvikle fagdidaktisk kompetanse i forhold til fremmedspråkopplæring.

Målområder

De tre målområdene er likeverdige og utgjør 10 studiepoeng av faget hver.

Språklig kompetanse

Dette målområdet omfatter både studentenes egne praktiske språkferdighet og deres teoretiske innsikt i språkets struktur. Studieenheten bygger videre på studentenes basiskunnskaper i grammatikk

i vid forstand, i det engelske lydsystemet, i tekst- og sjangerteori, pragmatikk og egne språklæringsstrategier. Utviklingen av innsikt i språk- og tekstteori har en bred plass. Til sammen danner dette utgangspunkt for utviklingen av studentenes egne språkopplevelser og språkferdigheter og deres evne til å veilede andre i deres språklæring. Et gjennomgående perspektiv er det kontrastive; studiet vektlegger de problemer språkbrukere måtte ha som har norsk eller et annet språk som morsmål. I tillegg blir det arbeidet med variasjon i egen språkbruk og med ulike typer varianter av engelsk.

Studentene skal kunne
- bruke engelsk presist og variert, både skriftlig og muntlig
- anvende strategier for å utvikle et variert og godt språk
- gjøre rede for og anvende språk- og tekstteori
- produsere et rikt utvalg tekster i forhold til ulike sjangerkrav
- beskrive engelske språklyder, intonasjon og rytme
- beskrive det engelske språkets grammatiske struktur
- gjøre rede for normer for korrekt språkbruk, tilpasset den sosiale og kulturelle konteksten
- utforske og beskrive ulike regionale, sosiale og kulturelle varianter av engelsk
- analysere oppbyggingen av ulike tekster, herunder også elevtekster
- oppøve evne til å veilede elever i deres språklæring på bakgrunn av kunnskap om kontrastive problemer
- gjøre rede for og reflektere over egne og generelle språklæringsstrategier
- samhandle på engelsk i utforskende arbeid med språk og tekst

Kulturell kompetanse
Engelsk er et verdensspråk knyttet til en uendelig rikdom av kulturer og kulturelle uttrykksformer. Samtidig oppleves engelsk i økende grad som en del av den norske hverdagen. Derfor er engelsk et ideelt utgangspunkt for utviklingen av innsikt i andre kulturer, respekt, visshet om likeverd og forståelse både av egen og andres kultur. Kulturell kompetanse forutsetter i tillegg forståelse av kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon. Dette gjelder så vel studentenes egenutvikling som elevers læring og kulturforståelse.

Målområdet omfatter studier av kulturen og kulturelle ytringer i engelskspråklige samfunn, med en kontrastiv vinkling mot studentenes egen kultur og det norske samfunnet. I forhold til Engelsk 1 legges det i Engelsk 2 større vekt på en historisk vinkling og på sammenhengen mellom språk og kultur.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for temaer innen engelskspråklige kulturer som er relevante i forhold til undervisning i grunnskolen med særlig vekt på mellom- og ungdomstrinnet
- gjøre rede for historiske og samfunnsmessige forhold i Storbritannia og USA
- analysere og vurdere et utvalg skjønnlitterære verk av engelskspråklige forfattere, både eldre og nyere litteratur
- forklare og gi eksempler på kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon
- gjøre rede for engelsk som verdensspråk, i historisk og samtidig perspektiv
- gjøre rede for og vurdere et utvalg skjønnlitteratur for barn og unge
- gjøre rede for og vurdere noen sentrale ungdomskulturelle uttrykk
- beskrive og analysere ett eller flere aspekter av engelskspråklige kulturer
- gjøre rede for sammenhengen mellom språk og kultur

Fagdidaktisk kompetanse
Målområdet fokuserer på mål, innhold og arbeidsmåter i faget i grunnskolen. Både i grunnskolen og lærerutdanningen er engelskfaget et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et

dannelsesfag. Kunnskap om og ferdigheter i å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og videreutvikle opplæring i engelsk vektlegges. Målområdet fokuserer også på lærerens rolle som språkmodell, inspirator, veileder og tilrettelegger. Pedagogisk bruk av IKT som redskap både i språkundervisning og i tverrfaglig arbeid spiller en økende rolle i lærerens hverdag. Det legges vekt på tilrettelegging for elevenes arbeid med tekster i ulike sjangere, både muntlig og skriftlig, og på innsikt i veiledning av elever i selvstendig språkutvikling og økt kulturforståelse.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for ulike syn på fremmedspråkopplæring og de språklæringsteorier i et historisk perspektiv, for prinsipper og metoder som ligger til grunn for faget på høgskolen og i grunnskolen
- legge til rette for et tilpasset læringsmiljø for best mulig utvikling av elevenes språkferdigheter og deres innsikt i egen læring
- gjøre rede for og identifisere ulike type lærevansker i faget og vurdere mulige tiltak
- velge lesestrategier og stimulere til leselyst og leseglede hos elevene
- legge til rette for elevenes estetiske opplevelse og kreative bruk av språket, ved bruk av ulike kunstuttrykk, drama og rollespill
- foreta bevisste valg av tekster og legge til rette for variert bruk av tekster og sjangere som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon
- legge til rette for elevenes opplevelse av andre kulturer og deres utvikling av økt forståelse av egen og andres kultur i møtet mellom to eller flere ulike kulturer
- gjøre rede for engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring, spesielt i forhold til bruk av IKT som både informasjonskilde og kommunikasjonsverktøy
- bygge opp IKT-baserte prosjekter med skoler i andre land
- planlegge, gjennomføre og evaluere tema- og prosjektarbeid der andre fag inngår ved siden av engelsk
- etablere stimulerende og kreative skrivesituasjoner og støtte og veiledning til elevenes arbeid med egne tekster
- gjøre rede for hvordan språklæring og elevtekster kan vurderes og drøfte ulike vurderingsformer som nyttes i grunnskolen, bl.a. elevens vurdering av sin egen læring og karaktersetting i faget.
- takle en situasjon hvor ikke alle elevene i en klasse eller gruppe har norsk som morsmål

Innhold

Engelskstudiet består av tekstbasert opplæring innen tre hovedemner som tilsvarer de tre målområdene ovenfor:
- Språklære
- Litteratur- og kulturstudier
- Fagdidaktikk

Språklære
Delemner i språklære:
- kontrastiv fonetikk og intonasjon
- funksjonell grammatikk med kontrastiv vinkling
- leksikalsk struktur og strategier for utvidelse av ordforråd
- variasjon i ordforråd og syntaks
- språk- og tekstteori
- språklæringsteori (se også under fagdidaktikk)
- ulike varianter av engelsk

Litteratur- og kulturstudier
To hovedemner danner rammen for utvikling av kulturell kompetanse: Litteratur- og kulturstudier. Innholdet i hovedemnene er integrert i temaer. Gjennom et bredt utvalg av tekster møter studentene mange aspekter av kulturene hvor tekstene oppstår. Tekster fra Storbritannia og USA og andre engelskspråklige kulturer danner historiske, geografiske, sosiale og holdningsmessige perspektiver. Flere emner berører minoritetsbehandling, rasisme og andre brudd på menneskerettigheter, mens andre belyser rikdommen og gleden som ligger i kontakt mellom forskjellige kulturer.

Arbeid med litteratur for barn og ungdom danner grunnlag for møtet mellom forskjellige kulturer på barns og ungdoms premisser. Det kontrastive perspektivet står sentralt.

Et studieopphold i England gir studentene nær kontakt med mange aspekter av britisk kultur

Fagdidaktikk
Fagdidaktikken i denne studieenheten i engelsk tar spesielt for seg undervisning på grunnskolens mellom- og ungdomstrinn.

Sentrale emner er
- hva er språk, og hvordan læres det? Fremmedspråkopplæring og språklæringsteorier i et historisk perspektiv
- analyse av grunnskolens fagplan (L97)
- tilpasset valg av undervisningsmetoder og læremidler
- skriftlige ferdigheter (lesing og skriving)
- prinsipper for undervisning på mellom- og ungdomstrinnet
- engelskundervisning på ungdomstrinnet
- pedagogisk bruk av IKT i språkundervisning, i prosjekt- og temaarbeid og til formidling av kontakt over kulturgrenser, konstruksjon av nettsider og vurdering av nettsteder og pedagogisk programvare
- engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring
- lærervurdering og elevvurdering av språklæring og elevtekster
- engelsk i klasser med flere morsmål enn norsk

Organisering og arbeidsmåter

De tre kompetanseområdene er integrerte deler av engelskstudiet, som sammen med praksis utgjør en helhet som skal tjene som en god yrkesforberedelse. Arbeidet med kulturemnene er en del av utviklingen av studentenes språklige kompetanse. Møtet med et meget variert utvalg tekster danner grunnlag for studentenes egen språktilegnelse. Innholdet i hovedemnene er gjenstand for utstrakt språklig aktivitet, både muntlig og skriftlig. Muntlig tekst skapes gjennom konsekvent bruk av engelsk som arbeidsspråk i en kontinuerlig dialog. Dialogen videreføres gjennom skriving av tekster i forskjellige sjangere. Arbeid med temaene avsluttes ofte med studentpresentasjoner med variert bruk av audiovisuelle hjelpemidler. Studentenes arbeid med tekster har en klar sammenheng med læreplan i engelsk i L97 og arbeid i grunnskolen. Studentlogg brukes til refleksjon over egen læring og innholdet i studiet.

Fagdidaktikken legges opp som en kombinasjon av lesing av bakgrunnsstoff/fagtekster, teoretisk og praktisk presentasjon av forskjellige klasseromsaktiviteter og gruppediskusjoner. Studentenes aktive deltakelse i disse diskusjonene er sentral i et fag hvor det sjelden er ett riktig svar men hvor forskjellige løsninger må drøftes for at studentene skal kunne utvikle den nødvendige innsikt i forholdet mellom teori og praksis i språktilegnelsesprosessen.

Disse drøftinger av fagmetodiske spørsmål fungerer også som et viktig forum hvor studentene kan øve på sine egne muntlige og kommunikative språkferdigheter i et trygt miljø. Som språklærer er man nødt til å kunne bruke engelsk mest mulig i klasserommet som kommunikasjonsspråk med elevene. Ifølge L 97 skal engelsktimene holdes på engelsk.
Drøfting av pedagogisk bruk av IKT både som informasjonskilde og kommunikasjonsredskap er en integrert del av undervisning i fagmetodikk. Vurdering av forskjellige nettsider og elektronisk pedagogisk programvarer inngår som en viktig del av undervisningen. Internett er en viktig kilde i tema- og prosjektarbeid og til meningsfylt kommunikasjon med andre kulturer.

Studentene må i størst mulig grad få bruke sine skapende og utforskende evner og øke sine språkferdigheter. De vil gjennom hele løpet samle sine skriftlige arbeider i en arbeidsmappe, som i tillegg til logg vil danne utgangspunkt for veiledning og endelig vurdering (Se også under Arbeidskrav).

For å sikre at hovedemnene i størst mulig grad oppfattes som et integrert hele, er opplæringen organisert i temaer. Undervisningen er lagt opp eksemplarisk, slik at studentene gjennom studiet får erfaring med ulike formidlings- og læringsformer: forelesninger/presentasjoner, seminarer, lærer- og studentstyrte grupper, kollokvier og selvstudium. Noe av lærestoffet vil være nettbasert og studentene vil få rikelig anledning til å bruke IKT og multimedia i studiearbeidet.

Studietur
En studietur til Storbritannia er en integrert del av engelskstudiet. Studieturen legges til ukene 48-49, og vil koste ca 6500 kroner for reise, opphold med halv pensjon og programmet.

Studenter som ikke kan delta på studieturen, vil sammen med faglærere ha ansvar for å utarbeide og gjennomføre et tilsvarende arbeidsprogram med tilhørende arbeidskrav.

Praksis
Det er obligatorisk praksis i faget med en ytre ramme på 2-4 uker. Selve formen på praksisen vil bli klarlagt etter studiestart. Deltakelse i praksis og praksisrapport er arbeidskrav.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å få avsluttende vurdering i faget forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller liknende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:
- Deltakelse i studieturen eller tilsvarende studieprogram
- Gjennomført praksis
- Skriftlige innleveringer knyttet til studieturen, praksis, og et avtalt antall tekster fra hvert av temaene og innenfor alle hovedemnene. Innleveringene samles i en arbeidsmappe som vil bli internt vurdert til godkjent/ikke godkjent

Arbeidskravene er knyttet til et avtalt antall tekster fra hvert av temaene og innenfor alle hovedemnene som vil inngå i en arbeidsmappe, én for høstsemestret og én for vårsemesteret. Omfang og kriterier for arbeidsmappen vil bli tatt opp med studentene tidlig i høstsemestret. Et

utvalg tekster fra arbeidsmappen vil inngå i en eksamensmappe, som danner grunnlag for muntlig eksamen.

Avsluttende vurdering
Studenten samler et utvalg tekster i en eksamensmappe etter kriterier som er avtalt på forhånd. Innholdet i mappen er også grunnlag for muntlig eksaminasjon. Endelig karakter gis på grunnlag av en samlet vurdering av mappen og den muntlige prestasjonen.

Ekstern sensor benyttes ved den muntlige eksaminasjonen og til vurdering av en utvalg av leverte mapper.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Viser fremragende kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser fremragende evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
B	Meget god	Viser meget gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser meget god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
C	God	Viser gode kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser god evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
D	Nokså god	Viser begrensede kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser begrenset evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser noe evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter innenfor kompetanseområdene i engelsk. Viser lav evne til refleksjon og selvstendig tenkning i forhold til læringsmål, fagets egenart og tilrettelegging av et godt læringsmiljø.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall på mappen eller muntlig eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Studentene er selv ansvarlige for å melde seg opp til ny/utsatt muntlig eksamen innen fristen og/eller avtale ny/utsatt mappeinnlevering.
Den muntlige prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Ved stryk i en/flere mappetekster eller muntlig gis studentene mulighet til å forbedre hele mappeinnholdet, og mappen skal leveres på nytt før muntlig eksamen.

Pensum

Språklære

Crystal, David (1996): *Rediscover Grammar.* Harlow: Longman. ISBN 0-582-00258-3 233. (224 s)

Nilsen, Thor Sigurd og Kåre N. Rugesæter (1999): *Basic English Phonetics for teachers.* Bergen: Fagbokforlaget. ISBN 82-7674-418-4 (198 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider teoristoff (artikler, nettressurser, o.l.)

Hjelpebøker

Bird, Barbara (1997): *A Course in English Intonation*, Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 82-00-22877-0.

Davidsen-Nielsen, Niels English (Ad. Barbara Bird & Per Moen) (1987): *Phonetics*. Oslo: Gyldendal. ISBN 82-05-09542-6.

Hasselgård, Hilde, Stig Johansson og Per Lysvåg: *English Grammar: Theory and Use*. Universitetsforlaget.

Johansson, Stig og Per Lysvåg (1990 eller senere): *Engelsk grammatikk og språkbruk: form og funksjon*, Aschehoug ISBN 82-03-13359-2

Jones, Daniel *English Pronunciation Dictionary*

Leech, Geoffrey *A Communicative Grammar of English*, Longman.

Murphy, Raymond (1994): *English Grammar in Use.* Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521 43680 X.

Nilsen, Thor Sigurd (1996): *British and American English Pronunciation*, Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 82-00-22562-3.

Swan, Michael *Practical English Usage*, Oxford Univ. Press

Thomson, A.J. og A.V. Martinet *A Practical English Grammar for Foreign Students + Exercises.* Oxford Univ. Press.

Anbefalte ordbøker:
Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Oxford Univ. Press)
Eller:
Longman Dictionary of English Language and Culture
Longman Dictionary of Contemporary English
Longman Dictionary of American English

I tillegg anbefales:

Longman Language Activator

Fagdidaktikk

Harmer, Jeremy (2002) *The Practice of English Language Teaching,* London: Longman. ISBN 0-582-40385-5.

Bakke, Bjørn og Ninian Millar (2000): *IKT også DET!,* Oslo: NKS. ISBN 825082009 (200 s)

Korsvold, Anne Karin (2000): *Engelsk i 10c.* Oslo: Universitetsforlaget (150 s)

Hjelpebøker

Halliwell, Susan (1992): *Teaching English in the Primary Classroom.* London: Longman. ISBN 0-582-07109-7 (168 s)

I tillegg kommer ca. 200 sider tilleggsstoff (artikler, nettressurser, o.l.)

Litteratur/kultur

Litteratur
Pensum i litteratur legges delvis om for å muliggjøre samkjøring av Engelsk 1+2, Engelsk 1 og Engelsk 2 i studieåret 2003-4. Litteraturliste for Engelsk 2 vil foreligge i god tid før studiestart og vil bestå av 4 – 5 romaner, 1 skuespill og ca. 60 sider noveller og dikt.

Kulturstudier
Kompendium med utvalgte tekster, ca. 250 sider.

Hjelpebøker

Fiedler, Eckhard, R. Jansen og M. Norman-Risch:	*America in Close-up,* Longman. ISBN 0-582- 74929-8
McDowall, David:	*Britain in Close-up*, Longman. ISBN 0-582-06461-9
Sevaldsen et. Al (1999):	*Contemporary British Society*. Høyskoleforlaget. ISBN 82-7634-243-4
Sirevåg, Torbjørn (2000):	*Americans. History and Life in the United States.* Gyldendal. ISBN 82-417-1137-9

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Film, medier og kommunikasjon

60 studiepoeng, modulorganisert
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Denne fagplanen bygger på forslag til Rammeplan for mediefag i lærerutdanningen fra Norgesnettrådet 2002, jf. Godkjent referat frå møte i arbeidsutvalet til Nasjonalt råd for lærarutdanning onsdag 4. september 2002, se NRLU/AU-sak 39/02 Orienteringssaker, kan høgskolene velge om de ønsker å bruke denne plan eller selv utarbeide planer etter rundskriv F-086-99:
"Forslaget til rammeplan i mediefag i lærarutdanninga, vart behandla av NRLU våren 2002. Noregsnettrådet har oversendt planen til Utdannings- og forskingsdepartementet med nokre endringar i forhold til høyringsutkastet. UFD har sendt den nye planen til Universitets- og høgskolerådet, med melding om at dei vil ikkje gi spesiell godkjenning av ein bestemt rammeplan for eit frivillig fag i lærarutdanninga når det no er under arbeid heilt nye rammeplanar. Høgskolane kan velje om dei vil bruke denne planen eller sjølv utarbeide planar etter rundskriv F-086-99. Interesserte kan få planen ved å ta kontakt med UHR-sekretariatet."

Moderne informasjonsteknologi og medier har endret vårt verdensbilde og skapt nye rammer for læring og pedagogisk virksomhet. For barn og unge er medier, informasjonsteknologi og bildespråk en del av hverdagen. Lærere og pedagoger må kjenne denne delen av barns og unges virkelighet, kunne forstå de språk og virkemidler mediene benytter og deres kompliserte samspill med kunstartene som dans, teater, bildekunst, musikk og litteratur. De må også kunne veilede barn og unge i å bruke slike uttrykksformer.

Film, medier og kommunikasjon er et moduloppbygget studietilbud (60 studiepoeng) i lærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo. Studiet er profesjonsrettet som valgfri fordyping i lærerutdanningen og som videreutdanning for lærere i førskole, grunnskole og videregående skole. Studiet kan også kvalifisere for annet sosialt og (fler)kulturelt arbeid med barn, ungdom og medier og gi grunnlag for videre studier innen medie- og kommunikasjonsfag på høgskole og universitet i Norge eller i utlandet. Studiet gir ingen formell kompetanse til funksjoner i profesjonelle mediebedrifter, men kan være med på å styrke realkompetansen for slikt arbeid.

Mål

Film, medier og kommunikasjon i lærerutdanningen er et flerfaglig studium som omfatter teoretiske, analytiske og praktisk-estetiske tilnærmingsmåter til emnet film, medier og kommunikasjon. Studiet skal gi studentene anledning til å utvikle mediepedagogisk og mediefaglig kompetanse i arbeid med barn, ungdom og medier, i læring og fritid både i og utenfor skolen. Da studiet er profesjonsrettet som en del av lærerutdanningen, er fagdidaktisk refleksjon en integrert del av studiet.

Studentene skal gjennom studiet:

- tilegne seg en reflektert forståelse av mediene som kulturelle, sosiale og politiske faktorer i samfunnet og i det enkelte menneskes liv
- opparbeide praktiske ferdigheter i å analysere ulike medietekster, og i å kunne skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde
- tilegne seg reflektert forståelse og praktisk erfaring i arbeid med medier i skole og fritid.

Innhold

Modul 1: Medier og kommunikasjon – 15 studiepoeng

Ved organisering av studiet som samlet forløp med 60 studiepoeng, strekker denne modulen seg normalt over to semestre.

- kommunikasjonsteori: kommunikasjonsmodeller og grunnleggende vilkår for kommunikasjon; konflikthåndtering; argumentasjon og retorikk
- medieinstitusjonenes roller og oppgaver i historisk perspektiv; medier, offentlighet og makt; presse- og nyhetsmedier; etikk i mediene; mediene i endring: konvergens, internasjonalisering og globalisering
- påvirkningsteorier
- journalistisk metode.

Arbeidskrav

Obligatoriske innleveringsoppgaver og faglige studentframlegg er integrerte deler i studieforløpet. Det vil av den aktuelle undervisningsplanen, som foreligger ved hver studiestart, framgå hvilke oppgaver som skal innleveres og til hvilken frist. Arbeidskravene innleveres som individuelle produkter eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Arbeidskravene i modulen må være godkjente og levert innen de fastsatte frister før moduloppgaven kan innleveres til vurdering. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister som fremgår av undervisningsplanen. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravene, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Moduloppgave

Studentene skal innlevere en moduloppgave som kan løses individuelt eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Moduloppgaven skal leveres i februar. Emne, omfang og dokumentasjonsform avtales mellom student(ene) og faglærer(e). Oppgaven vurderes internt etter gradert karakterskala, og inngår i studentens arbeidsmappe som en del av grunnlaget for endelig vurdering i faget. Moduloppgaven må være bestått for at studenten kan få modulen bestått med studiepoeng, og før studenten kan innstille seg til endelig vurdering i faget.

Pensum ca. 1600 sider.

Modul 2: Visuell kommunikasjon – 10 studiepoeng

- tekst og tolkning: mening og funksjon; form og innhold
- bildet som språk: teori og analyser
- filmen som språk: teori og analyser, filmdramaturgi
- film- og TV-historie med analyser.

Arbeidskrav

Obligatoriske innleveringsoppgaver og faglige studentframlegg er integrerte deler i studieforløpet. Det vil av den aktuelle undervisningsplanen, som foreligger ved hver studiestart, framgå hvilke oppgaver som skal innleveres og til hvilken frist. Arbeidskravene innleveres som individuelle produkter eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Arbeidskravene i modulen må være godkjente og levert innen de fastsatte frister før moduloppgaven kan innleveres til vurdering. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister som fremgår av undervisningsplanen. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av

arbeidskravene, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Moduloppgave
Studentene skal innlevere en moduloppgave som kan løses individuelt eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Emne, omfang og dokumentasjonsform avtales mellom student(ene) og faglærer(e). Moduloppgaven skal leveres før jul. Oppgaven vurderes internt etter gradert karakterskala, og inngår i studentens arbeidsmappe som en del av grunnlaget for endelig vurdering i faget. Moduloppgaven må være bestått for at studenten kan få modulen bestått med studiepoeng, og før studenten kan innstille seg til endelig vurdering i faget.

Pensum ca. 800 sider.

Modul 3: Medieproduksjon – 15 studiepoeng

Bruk av medier i undervisnings- og informasjonsarbeid generelt. Det legges opp til flere mindre øvelsesproduksjoner med fordypning i et medium etter eget ønske som forberedelse til prosjektoppgaven. Ved organisering av studiet som samlet forløp med 60 studiepoeng, strekker denne modulen seg normalt over to semestre. Studentene vil ha mulighet til å gjennomføre en ukes praksis i en medieinstitusjon.

- trykte medier: journalistisk arbeid, layout på skjerm, arbeid med informasjonsmateriale
- lydmedier: opptaks- og redigeringsteknikk, planlegging og produksjon.
- visuelle medier: innføring i fotoarbeid, kamerabruk og elektronisk bildebehandling, animasjon.
- Planlegging og produksjon av videogram fra idé til produkt med redigering og lydsetting.
- multimedier og webdesign: elementær innføring i bruk av digital teknologi til behandling av tekst/bilde/lyd.

Arbeidskrav
Obligatoriske innleveringsoppgaver og faglige studentframlegg er integrerte deler i studieforløpet. Det vil av den aktuelle undervisningsplanen, som foreligger ved hver studiestart, framgå hvilke oppgaver som skal innleveres og til hvilken frist. Arbeidskravene innleveres som individuelle produkter eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Arbeidskravene i modulen må være godkjente og levert innen de fastsatte frister før moduloppgaven kan innleveres til vurdering. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister som fremgår av undervisningsplanen. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravene, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Moduloppgave
Studentene skal innlevere en moduloppgave som kan løses individuelt eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Moduloppgaven skal leveres i februar. Emne, omfang og dokumentasjonsform avtales mellom student(ene) og faglærer(e). Oppgaven vurderes internt etter gradert karakterskala, og inngår i studentens arbeidsmappe som en del av grunnlaget for endelig vurdering i faget. Moduloppgaven må være bestått, for at studenten kan få modulen bestått med studiepoeng, og før studenten kan innstille seg til endelig vurdering i faget.

Pensum ca. 800 sider.

Modul 4: Mediepedagogikk - 10 studiepoeng

- didaktisk og metodisk arbeide med og om medier, aktuelle læreplaner i skolen

- mediesosialisering; mediene, skolekultur, fritids- og populærkultur, dannelse og verdier, identitet og påvirkning, reklame
- mediebruk og -resepsjon med særlig vekt på barn og unge
- pedagogisk praksis, ikke veiledet.

Arbeidskrav

Obligatoriske innleveringsoppgaver og faglige studentframlegg er integrerte deler i studieforløpet. Det vil av den aktuelle undervisningsplanen, som foreligger ved hver studiestart, framgå hvilke oppgaver som skal innleveres og til hvilken frist. Arbeidskravene innleveres som individuelle produkter eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Arbeidskravene i modulen må være godkjente og levert innen de fastsatte frister før moduloppgaven kan innleveres til vurdering. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister som fremgår av undervisningsplanen. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravene, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Praksisrapport og moduloppgave

Studentene skal innlevere en praksisrapport og en moduloppgave. Moduloppgaven kan løses individuelt eller i samarbeid med inntil to andre studenter. Emne, omfang og dokumentasjonsform avtales mellom student(ene) og faglærer(e). Oppgaven vurderes internt etter gradert karakterskala, og inngår i studentens arbeidsmappe som en del av grunnlaget for endelig vurdering i faget. Praksisrapporten må være godkjent og moduloppgaven må være bestått, for at studenten kan få modulen bestått med studiepoeng, og før studenten kan innstille seg til endelig vurdering i faget.

Pensum ca. 800 sider.

Modul 5: Prosjektarbeid med endelig vurdering – 10 studiepoeng

Alle de fire første modulene må være gjennomført og bestått før studentene kan starte på Modul 5.

Prosjektarbeid

Som en del av avsluttende vurdering i faget skal studentene levere inn et større prosjektarbeid. Dette arbeidet skal gi den enkelte student anledning til fordypning i et selvvalgt tema innenfor rammene av fagplanens områder og målsetninger. Prosjektarbeidet organiseres som et samarbeid mellom flere studenter, etter nærmere avtale med faglærer(e). I særlige tilfelle kan prosjektarbeidet legges opp som et individuelt arbeid. Prosjektarbeidet må være godkjent før kandidaten kan gå opp til avsluttende muntlig eksamen i faget.

Sammen med den muntlige eksaminasjonen inngår prosjektarbeidet som en del av den endelige vurderingen i faget og de vurderes av intern(e) og ekstern(e) sensorer med gradert karakter som teller 50% av den endelig vurderingen i faget (se under "Endelig vurdering i faget").

Prosjektarbeidet skal omfatte et medieprodukt og en teoretisk del knyttet til medieproduktet. I tilknytning til prosjektarbeidet skal det legges opp et individuelt, teoretisk særpensum på inntil 500 sider.

Medieproduktet skal være et arbeid, hovedsakelig i et medium innenfor det området den enkelte student særlig ønsker å kvalifisere seg for: Læremiddelutvikling, programskapning, informasjonsarbeid, undervisning mm.

Den teoretiske delen knytter seg til medieproduktet og kan ha form av et konkret undervisningsopplegg eller være av ren teoretisk karakter. Det stilles krav om:

- en avgrenset problemstilling knyttet til prosjektarbeidet
- en begrunnelse for valg av medium
- spesifiserte mål
- definert målgruppe
- en redegjørelse for ide, research og produksjon
- en egenevaluering av sluttproduktet.

Prosjektarbeidet kan gjerne ha preg av å være et forsøks- og utviklingsarbeid som kan komme skoleverket til gode. Arbeidet kan også knyttes til praksis og gjennomføres i utlandet. Et slikt opplegg kan erstatte den obligatoriske studietur. Prosjektarbeidet må kunne gjennomføres innenfor fagets ordinære ressursrammer.

Arbeid utført i løpet av studiets øvrige moduler kan inngå som forarbeid til, eller som deler av prosjektarbeidet, men i en slik form at de blir deler av helheten.

En disposisjon for arbeidet med prosjektet skal godkjennes av faglærer(e) etter frist angitt i undervisningsplanen for studieåret. Frist for prosjektinnlevering framgår også av undervisningsplanen.

Pensum ca. 500 sider etter avtale.

Organisering og arbeidsmåter

Generelt

Studiet gir i alt 60 studiepoeng som normalt vil bli organisert som modulorganisert heltidsstudium. Studiet kan også gjennomføres over lengre tid, hvor studentene etter nærmere avtale kan sette enkeltmoduler sammen for på sikt å gå opp til avsluttende vurdering. Alle de fire første modulene må imidlertid være gjennomført og bestått før studentene kan starte på Modul 5.

Det er ca. 4000 siders obligatorisk pensum i tilknytning til modulene, samt inntil 500 sider valgfritt pensum til prosjektarbeidet. Det er ikke mulig å stille opp klare grenser mellom de teoretiske og de praktiske disipliner: emnene må sees i sammenheng der dette faller naturlig. Mediefagets karakter gjør det naturlig fortløpende å se emneområdene i flerfaglig perspektiv og tenke andre fag inn i undervisningsoppleggene. For studiets faglige progresjon og praktiske organisering henvises til aktuell undervisningsplan for studieåret.

Det blir vekslet mellom forelesninger, filmkjøringer, prosjektarbeid, gruppearbeid, seminarer, praktisk arbeid mm. Studentene må regne med å utføre mye selvstendig arbeid i grupper eller individuelt. Den enkelte student må innstille seg på at det også er nødvendig å avsette tid om ettermiddagen og kvelden i tillegg til studiearbeid.

Praksis

Studentene skal, for å kunne få avsluttende vurdering, i løpet av studiet gjennomføre 2 ukers praksis individuelt eller i en gruppe med flere studenter. Praksisen er lagt til Modul 4 og gjennomføres i løpet av vårsemesteret når modulene tas som et helt fagstudium. Denne praksisperioden kan enten legges opp som en sammenhengende undervisningsperiode i en fritidsinstitusjon, i skole eller barnehage hvor studentene prøver ut mediepedagogiske opplegg, eller den kan utgjøre en kombinasjon av en ukes undervisningspraksis og en ukes praksis i en medieinstitusjon. Det vil være mulig å gjennomføre praksisen i utlandet, og eventuelt i kombinasjon med prosjektarbeidet etter særskilt avtale med faglærere og studieleder.

Studietur - ekskursjoner

- Studentene er medansvarlige for organiseringen av en inntil en ukes studietur.
- Studieturen vil normalt legges til vårsemesteret.

- Denne studieturen er obligatorisk. Fritak kan bare skje på grunnlag av sykdom eller andre meget tungtveiende grunner, og vil bare kunne innvilges etter skriftlig søknad.
- Studieturen bekostes i sin helhet av studenten selv. Kostnader i den forbindelse vil beløpe til ca. 6.000 kr.
- I forbindelse med studieturen vil det bli knyttet praktiske medieoppgaver som skal innleveres til vurdering etter at studieturen er avsluttet.

I studiet vil det også bli lagt inn ekskursjoner til mediebedrifter i Osloregionen.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet. "Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer", jf. 'Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene', KUF 1999.

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Obligatoriske innleveringsoppgaver og faglige studentframlegg er integrerte deler i studieforløpet. Det vil av den aktuelle undervisningsplanen, som foreligger ved hver studiestart, framgå hvilke oppgaver som skal innleveres og til hvilken frist. Arbeidskravene i modulene må være godkjente og levert innen de fastsatte frister før moduloppgavene (Modul 1-4) kan innleveres til vurdering. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister som fremgår av undervisningsplanen. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravene, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Endelig vurdering i faget
Alle de fire første modulene må være bestått før studentene kan starte på Modul 5, og prosjektoppgaven i Modul 5 må være bestått før studentene kan innstille seg til endelig vurdering i faget.

Den endelige vurderingen i faget er basert på følgende to komponenter:

A: Mappevurdering - intern vurdering.
Denne karakteren teller 50% av endelig karakter i faget.

Studentens moduloppgaver samles i en mappe. Med bakgrunn i de enkelte karakterer på moduloppgavene ved den interne sensur gjennom studieløpet, settes en samlet gradert karakter for oppgavene i mappen. Karakteren regnes ut som en gjennomsnittskarakter i forhold til antall studiepoeng på den enkelte modul. Ekstern sensor skal gis mulighet for innsyn i studentens mappe med moduloppgaver.

B: Prosjektarbeid og muntlig eksaminasjon - ekstern vurdering.
Denne delen teller 50% av endelig karakter og består av to likeverdige deler:

1) Prosjektarbeidet (ekstern vurdering) utgjør halvparten av vurderingsgrunnlaget under B: Prosjektarbeidet vurderes av intern(e) og ekstern sensor(er) etter gradert karakterskala. Prosjektarbeidet må være bestått før studenten kan gå opp til den muntlige eksaminasjon.

2) Muntlig eksaminasjon (ekstern vurdering) utgjør halvparten av vurderingsgrunnlaget under B: Den muntlige eksaminasjonen tar utgangspunkt i studentens prosjektarbeid og studiets emnemoduler. Omfanget av den muntlige eksaminasjon er på inntil 1,5 time pr. student. Det gis gradert karakter.

Karakterutskrift for faget utstedes med angivelse av samlet karakter.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Modul 1: Medier og kommunikasjon

A – Fremragende

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet. Studenten viser svært god problemforståelse, kreativitet og evne til selvstendig analyse. Har svært gode fakta- og teorikunnskaper. Har en klar problembevissthet og kan bruke kunnskapen selvstendig og kritisk med svært god evne til refleksjon over tolkninger og sammenhenger.

B - Meget god

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. Studenten viser meget gode fakta- og teorikunnskaper. Kan plassere kunnskapen inn i en sammenheng og bruke denne selvstendig og kreativt i drøfting av viktige elementer av relevans for den aktuelle problemstillingen.

C - God

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten har relevante fakta- og teorikunnskaper. Kan til en viss grad plassere kunnskapen inn i en sammenheng, men kan i mindre grad bruke denne i en selvstendig drøfting.

D - Nokså god

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten har en del viktige og relevante fakta- og teorikunnskaper innenfor emnet. Kan bare i liten grad gjøre rede for sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

E – Tilstrekkelig

Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten har en del relevante faktakunnskaper som viser et minimum av det en kan forvente av kunnskapstilegnelse fra pensum og undervisning. Mangler forståelse av viktige sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

F - Ikke bestått

Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Studenten mangler både oversikt og tilstrekkelige fakta- og teorikunnskaper.

Modul 2: Visuell kommunikasjon

A – Fremragende

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet. Studenten viser svært god problemforståelse, kreativitet og evne til selvstendig analyse. Har meget gode historie-, teori- og analysekunnskaper. Har en klar problembevissthet og kan bruke kunnskapen til selvstendig og kritisk drøfting og viser evne til refleksjon over tolkninger og sammenhenger.

B - Meget god

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. Studenten viser meget gode historie-, teori- og analysekunnskaper. Kan plassere kunnskapen inn i en sammenheng og bruke denne selvstendig og kreativt i drøfting av viktige elementer av relevans for den aktuelle problemstillingen.

C – God

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser

relevante historie-, teori- og analysekunnskaper. Kan til en viss grad plassere kunnskapen inn i en sammenheng, men kan i mindre grad bruke denne i en selvstendig drøfting.

D - Nokså god

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten viser historie-, teori- og analysekunnskaper. Kan bare i liten grad gjøre rede for sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

E - Tilstrekkelig

Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten har en del relevante faktakunnskaper som viser et minimum av det en kan forvente av kunnskapstilegnelse fra pensum og undervisning. Mangler forståelse av viktige sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

F - Ikke bestått

Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Studenten mangler både oversikt og tilstrekkelige historie-, teori- og analysekunnskaper.

Modul 3: Medieproduksjon

A - Fremragende

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet. Studenten viser svært god evne til å skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde, og det er meget godt samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes kreativt, effektivt, kontrollert og på en selvstendig måte. Studenten viser svært god evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger.

B - Meget god

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. Studenten viser meget god evne til å skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde, og det er godt samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes kreativt, effektivt, og kontrollert. Studenten viser meget god evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger.

C - God

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god evne til å skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde, og det er samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes på en god måte. Studenten viser en vis evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger.

D - Nokså god

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten viser evne til å skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde, men kan bare i liten grad produsere et helhetlig og gjennomarbeidet estetisk uttrykk. Studenten viser begrenset evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger.

E - Tilstrekkelig

Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten evne til å skape, presentere og formidle budskap i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde og er bare i begrenset grad i stand til å bruke estetiske virkemidlene i et helhetlig estetisk og gjennomarbeidet uttrykk. Studenten viser liten evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger.

F - Ikke bestått

Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Studenten viser ingen akseptabel evne til å produsere helhetlige estetiske uttrykk i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde, og er ikke i stand til å bruke grunnleggende estetiske virkemidler. Studenten viser ingen akseptabel evne til å reflektere over produksjonsrelaterte problemstillinger i tilknytning til egne og andres produksjoner.

Modul 4: Mediepedagogikk

A - Fremragende

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet. Studenten har svært gode fakta- og teorikunnskaper om barn, unge og medier. Kan bruke kunnskapen kreativt og til selvstendig, kritisk drøfting med refleksjon over tolkninger og sammenhenger. Viser høy grad av reflektert didaktisk og metodisk problembevissthet.

B - Meget god.

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. Studenten har meget gode fakta- teorikunnskaper om barn, unge og medier og kan bruke kunnskapen kreativt og til selvstendig drøfting. Har selvstendig, reflektert didaktisk og metodisk problembevissthed.

C - God

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten har gode fakta- teorikunnskaper om barn, unge og medier og kan plassere kunnskapen inn i en sammenheng, men kan i mindre grad bruke denne i en selvstendig drøfting.

D - Nokså god

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Studenten har relevante fakta-teorikunnskaper om barn, unge og medier. Kan bare i liten grad gjøre rede for sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

E - Tilstrekkelig

Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten har kunnskaper som viser et minimum av det en kan forvente av kunnskapstilegnelse fra pensum og undervisning. Mangler forståelse av viktige sammenhenger. Kan ikke bruke kunnskapen til selvstendig drøfting.

F - Ikke bestått

Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Studenten mangler både oversikt og tilstrekkelige teorikunnskaper.

Modul 5: Prosjektarbeid med endelig vurdering

A – Fremragende

Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet.
Medieprodukt: Studenten viser svært god evne til å produsere et helhetlig og gjennomarbeidet medieprodukt i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde med meget godt samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes både kreativt, effektivt, kontrollert og på en meget selvstendig måte. Produksjonen holder meget god teknisk standard.
Teoretisk del: Studenten viser svært god evne til analyse og evaluering av ferdig produkt og produksjonsprosess.
Muntlig eksaminasjon: Studenten viser svært god evne til i samtale å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet og til studiets emnemoduler.

B - Meget god

Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet.
Medieprodukt: Studenten viser meget god evne til å produsere et helhetlig og gjennomarbeidet medieprodukt, i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde med godt samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes både kreativt, effektivt og kontrollert på en selvstendig måte. Produksjonen holder meget god teknisk standard. *Teoretisk del*: Studenten viser meget god evne til analyse og evaluering av ferdig produkt og produksjonsprosess. *Muntlig eksaminasjon*: Studenten viser meget god evne til å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet og til studiets øvrige emnemoduler.

C - God

Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder.
Medieprodukt: Studenten viser god evne til å produsere et helhetlig og gjennomarbeidet medieprodukt, i ulike kombinasjoner av tekst-, lyd-, og bilde med samsvar mellom intensjon og ferdig uttrykk. De estetiske virkemidlene brukes på en god måte. Produksjonen holder god teknisk standard.
Teoretisk del: Studenten viser god evne til analyse og evaluering av ferdig produkt og

produksjonsprosess.
Muntlig eksaminasjon: Studenten viser god evne til å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet og til studiets øvrige emnemoduler.

D - Nokså god

Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler.
Medieprodukt: Studenten viser evne til å produsere et medieprodukt og bruker de estetiske virkemidlene på en god måte, men kan bare i liten grad produsere et helhetlig og gjennomarbeidet uttrykk. Produksjonen holder et minimum av teknisk kvalitet. *Teoretisk del*: Studenten foretar i begrenset omfang analyse og evaluering av ferdig produkt og produksjonsprosess. *Muntlig eksaminasjon*: Studenten viser begrenset evne til å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet og til studiets øvrige emnemoduler.

E - Tilstrekkelig

Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer.
Medieprodukt: Studenten viser liten evne til å produsere et helhetlig medieprodukt og er bare i begrenset grad i stand til å bruke de estetiske virkemidlene på en god måte. Produksjonen holder ikke bra teknisk standard. *Teoretisk del*: Studenten foretar et minimum av analyse og evaluering av ferdig produkt og produksjonsprosess.
Muntlig eksaminasjon: Studenten viser liten evne til å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet og til studiets øvrige emnemoduler.

F - Ikke bestått

Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene.
Medieprodukt: Studenten viser ingen evne til å produsere et helhetlig medieprodukt og er ikke i stand til å bruke de grunnleggende estetiske uttrykk på en god måte. Produksjonen holder ikke minimumskrav til teknisk kvalitet.
Teoretisk del: Studenten har ikke en tilfredsstillende analyse og evaluering av ferdig produkt og produksjonsprosess.
Muntlig eksaminasjon: Studenten viser ingen evne til å reflektere over problemstillinger knyttet til prosjektarbeidet eller til studiets øvrige emnemoduler.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Eksamen arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Dersom studenten består prosjektarbeidet men stryker eller har gyldig forfall til muntlig i den avsluttende vurderingen, må studenten gå opp til ny/utsatt muntlig eksamen i neste semester, men må ikke levere ny prosjektoppgave.

Pensum

Borgersen, Terje/ Hein Ellingsen (1992):	*Billedanalyse – didaktikk og metode*. Cappelen/LNU. (182 s)
Braaten, Lars Thomas/ Ola Erstad (2000):	*Film og pedagogikk*. Norsk Filminstitutts skriftserie nr. 11 2000 (116 s) ISBN 82-90463-93-6.
Braaten, Lars Thomas/ Kulset/ Solum (2000):	*Introduksjon til film*. Gyldendal Akademisk, revidert utgave (240 s) ISBN: 82-417-1053-4.
Engelstad, Fredrik/ Svein Haugsgjerd (red.) (1979):	*Modeller i familiebehandling*. Pax Forlag. 19 (utdrag til 80 s) Jay Haley: Makt og strategi (25 s) Georg Bateson, Don Jackson, Jay Haley og John Weakland: Mot en teori om schizofreni (26 s) John Weakland: Tilbakeblikk på teorien om dobbeltbinding (10 s)

John S. Kafka: Tvetydighet og vekst (19 s)
NB! Kommer som eget kompendium.

Gianotti, Louis (1999): *Understanding Movies*. Prentice Hall, Englewood NJ USA. (500 s) ISBN 0-13-953795-3.

Gripsrud, Jostein (2002): *Mediekultur, Mediesamfunn*. Universitetsforlaget 2. utgave (314 s). ISBN 82-00-4270-2.

Haldar, Marit og Ivar Frønes (red.) (1998): *Digital barndom*. Ad Notam Gyldendal (208 s) ISBN 82-417-0936-6.

Hernes, Gudmund (1977): *Det mediavridde samfunn*. Samtiden nr. 1 1977 (16 s)

Holm Sørensen, Birgitte (2001): *Multimediedidaktik og læring*. Gads Forlag København (205 s). ISBN 87-12-03745-1.

Iversen, Gurli Bjørn m.fl. (2002): *Mediedidaktik, Dansklærerforeningen*. (173 s) ISBN 87-7704-887-3.

Johnsen, Jan / Thomas Mathiesen (1991): *Mediekrigen*. Søkelys på massemedienes dekning av Golfkrigen. Cappelen (180 s)

Leirpoll, Jarle (2002): *Video i praksis*, eget forlag www.leirpoll.com/vip (160 s) ISBN 82-993648-1-7

Mathiesen, Thomas (2002): *Makt og medier*. Pax Forlag, 3. utgave (336 s) ISBN 82-530-2440-1.

Meilby, Mogens (1999): *Journalistikkens grundtrin*. Forlaget Ajour (327 s) ISBN 87-89235-22-3-

Røe, Knut (1990): *Intervjuet i Radio og TV*. Vett og viten (95 s) ISBN 82-994777-0-0.

Rönnberg, Margareta (1997): *TV är bra för barn*. Ekerlids Förlag (271 s) ISBN 91-88594-65-3.

Satir, Virginia (1976): *Kommunikasjonsteori* Annen del av boka Familieterapi Gyldendal (30 s)

Schwebs, Ture/ Hildegunn Otnes (2002): *tekst.no*. Cappelen Akademisk Forlag, 2.opplag (311 s) ISBN 82-02-19673-6.

Skjervheim, Hans (1987): *Den klassiske journalistikken*. Nytt Norsk Tidsskrift nr 1 1987 (7 s)

Sørbø, Jan Inge (1991): *Den offentlige samtale* - innføring i presseetiske grunnspørsmål. Det Norske Samlaget (s. 15-42) (27 s)

Saakvitne, Jostein (2001): *Elektroniske medier*, Gan Forlag (96 s) ISBN 82-492-0197-3.

von der Lippe, Berit/ Nordhaug (red.) (2000): *Medier, påvirkning og samfunn*. Cappelen Akademisk Forlag, 2. utg. (581 s). ISBN 82-02-19882-8.

Werner, Anita (1994): *Barn i fjernsynsalderen.* Ad Notam Gyldendal (156 s) ISBN 82-417-0260-4.

Håndbøker:

Læreplanverket for den 10årige skolen (L97)

Statens Informasjonstjeneste: Pressepermen (150 s.)

Studentene kan til en viss grad velge alternativ litteratur.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Filosofi med barn

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Studiet er delt i to moduler, hver på 15 studiepoeng: "Filosofihistorie, etikk og vitenskapsfilosofi" og "Filosofi med barn - teori og praksis". Man kan avlegge eksamen i hver av modulene, men 15 studiepoeng "Filosofihistorie, etikk og vitenskapsfilosofi" kan bare tas etter at man har tatt "Filosofi med barn- teori og praksis". Det betyr at man kan avlegge eksamen i 30 studiepoeng "Filosofi med barn" eller i 15 studiepoeng "Filosofi med barn - teori og praksis".

Filosofi er kommet inn i skolen gjennom generelle mål og prinsipper for skolen som helhet og for de enkelte fag, og mer konkret som et eget emne - "målområde" - i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL): Elevene skal her sette seg inn i enkelte utvalgte filosofer og i etisk teori. I tillegg finner vi filosofisk stoff i de fleste fag, for eksempel språkets betydning i norsk, vitenskapssyn i natur- og miljøfag og samfunnsfag bare for å nevne noe.

Gjennom å trene opp "evnen til undring, til å stille spørsmål og finne mulige forklaringer" skal elevene, i følge L97, øve seg i vitenskapelig forståelse og arbeidsmåte. Elevene skal også få "øvelse i å uttrykke seg klart - i argumentasjon, drøfting og bevisførsel". Dette er en måte å forholde seg til kunnskap og kunnskapstilegnelse på som har klare fellestrekk med filosofi som metode. Det legges også vekt på fellesskapet i klassen, hvordan læringsmiljøet henger sammen med det sosiale miljøet.

Det sentrale i "Filosofi med barn" er den filosofiske samtale hvor barna filosoferer selvstendig rundt grunnleggende spørsmål gjennom dialog med andre. I denne dialogen utvikles evnen til å etterprøve egne og andres resonnementer, til å formulere spørsmål og problemstillinger og til å gi begrunnede svar. En slik filosofisk samtale kalles et undersøkende fellesskap og siktemålet er å søke sannhet og utvikle fortrolighet med seg selv og sin egen tilværelse. Dette er viktig i et samfunn hvor det ikke lenger er selvsagt å legitimere en bestemt moral eller tenkemåte ut fra religion eller andre autoriteter. Spørsmålet blir da hvordan vi skal komme fram til hva som er sant og godt. Fornuftig utredning og dialog er kanskje den eneste veien å gå. Dette studiet skal styrke studentene i deres egen bevisste håndtering av filosofiske spørsmål og dilemmaer og gjøre dem bedre i stand til å hjelpe elevene i deres.

Arbeidsmåten passer godt for lese- og skrivetrening. Sosialt viser det seg at svake elever (faglig og/eller sosialt) har utbytte av denne form for undervisning ved at hver enkelt elev blir sett, at evnen til å lytte står sentralt og at ikke fasitsvar står i sentrum. Mange har erfart at elevenes motivasjon og selvtillit styrkes. En grunntanke ved den filosofiske samtalen er å legge grunnlag for og fremme dialog og toleranse.

Studiet er først og fremst rettet inn mot førskolelærere og lærere, men også mot andre som arbeider i barnehage eller skole eller som arbeider med barn/ungdom i andre sammenhenger. Et minstekrav for opptak er generell studiekompetanse. Det er en forutsetning at deltakerne kan forholde seg til en gruppe barn/ungdom gjennom studietiden.

Mål

Felles mål for faget

Studentene skal:
- utvikle innsikt i fagets idé og den plass det kan ha i alle skolens fag
- utvikle evne til å stimulere barns selvstendige tenkning og handling
- tilegne seg kunnskap om de sentrale filosofiske og vitenskapsteoretiske problemstillingene og holdningene gjennom historien
- tilegne seg kunnskap om tidligere erfaringer med "Filosofi med barn"
- oppøve ferdigheter i å planlegge, gjennomføre og vurdere filosofiske samtaler med barn
- oppøve ferdigheter i å delta i og ta ansvar for utviklingen av et undersøkende fellesskap
- oppøve ferdighet i å skrive loggbok og i å hjelpe barna med det samme
- utvikle evne til å skape et undervisningsmiljø som fremmer forståelse og respekt, sannhetssøken, åpenhet og evne til dialog mellom mennesker av ulik livsoppfatning
- få impulser og utfordringer til faglig og personlig vekst og utvikling

Innhold

Filosofi med barn består av 2 moduler med 4 obligatoriske hovedemner:
Modul 1:
A. Filosofi med barn - teori
B. Filosofi med barn - praksis
Modul 2:
A. Filosofihistorie og etikk
B. Vitenskapsfilosofi

Modul 1

A. Filosofi med barn - teori
I dette emnet skal studentene bli kjent med grunnleggeren av "Filosofi med barn", Matthew Lipman, hans teorier, praksis og tekster. I tillegg til andre sentrale personer og teorier i "Filosofi med barn"-bevegelsen.

Studentene skal
- tilegne seg kunnskap om sentrale personer og teorier innen bevegelsen "Filosofi med barn" - både ut fra litteratur og ut fra virksomhet på internett
- tilegne seg kunnskap om begrepet "undersøkende fellesskap"
- tilegne seg kunnskap om de enkelte ledd i den filosofiske samtale og prinsippene og grunnene for loggbokskriving
- forstå betydningen av en bevisst holdning til filosofiske spørsmål
- kjenne til hvordan arbeid med filosofi (kan) drives i barnehager, skoler og i fritidsvirksomhet

B. Filosofi med barn - praksis
Studentene skal kjenne til hvordan man driver med filosofi sammen med barn og ungdom, med særlig vekt på virksomhet i grunnskolen. Denne kunnskapen skal bygge på både studier og egen aktivitet, som student og som lærer. Sentralt står også fortrolighet med lærerens ikke-autoritære og søkende rolle i det undersøkende fellesskapet.

Studentene skal
- kunne vise til aktuelle rammeplaners muligheter for arbeide med filosofi med barn i praksis.

- kunne bruke filosofiske fortellinger, øvelser og leker som utgangspunkt for filosofisk samtale mellom barn
- kunne føre loggbok fra slike samtaler og hjelpe elevene med det samme
- innse betydningen av regler og holdninger som fremmer et godt samarbeidsklima i arbeidet med barn og mellom barn
- kunne gjøre relevante og holdbare distinksjoner og argumentasjoner i samtale og loggbok

Modul 2

C. Filosofihistorie og etikk

I dette hovedemnet er formålet at studentene skal bli kjent med noen representative tenkeres forståelse av virkeligheten og menneskets muligheter for å erkjenne denne, samt deres menneskesyn og etikk. Emnet vil dekke målområdet filosofiske tolkninger av mennesket, verdier og normer, men også gå utover dette særlig med hensyn til erkjennelsesteori.

Studentene skal

- tilegne seg kunnskap om virkelighetsforståelse og kunnskapsidealer gjennom tidene, særlig hos Sokrates, Platon, Aristoteles, Descartes, Hume og Kant og i det 19. og 20. århundre
- tilegne seg kunnskap om menneskesyn hos Sokrates, Platon, Aristoteles, Kant, Kierkegaard, Marx og Sartre. Og generelt hvordan synet på mennesket har forandret seg i lys av filosofiske, religiøse og vitenskapelige idéer
- tilegne seg kunnskap om etiske forestillinger og idealer hos de samme personene/epokene
- tilegne seg kunnskap om elementær etisk teori som for eksempel forskjellen mellom verdier og normer og mellom konsekvensetikk og pliktetikk og kunne argumentere i normative verdispørsmål

D. Vitenskapsfilosofi

Formålet med dette emnet er at studentene skal få et bevisst forhold til språket som et verktøy for tenkning og erkjennelse, elementære kunnskaper i logisk teori og øvelse i argumentasjon i etiske spørsmål. Dette er nødvendig for å kunne hjelpe barna videre i deres undersøkelser.

Studentene skal

- kunne bruke enkle, formelle redskaper for logisk analyse
- ha arbeidet med tolkning, presisering og definisjon av begreper og utsagn
- tilegne seg kunnskap om forskjellen mellom deduksjon og induksjon og mellom tilstrekkelig og nødvendig betingelse og disse begrepenes betydning for forskjellige årsaksforklaringer
- tilegne seg kunnskap om likheter og ulikheter mellom naturvitenskapelige og hermeneutiske tilnærmingsmåter

Organisering og arbeidsmåter

Studiet er basert på selvstudium, pedagogisk veiledning på nett og samlinger/kursdager på Høgskolen i Oslo. Det vil bli laget studieplaner med oppgaver, øvelser og pedagogisk veiledning. Kursdagene vil i hovedsak være konsentrert om den praktiske metoden: Filosofisk samtale og loggbokskriving. I tillegg kan man få veiledning i forhold til egen undervisning via nettet. Opplæring via Internett gir stor fleksibilitet i forhold til hvor og når man vil studere. Studentene får studiemateriellet distribuert raskt og effektivt. Internett skal benyttes som medium i undervisningen i kombinasjon med samlinger og e-post. Dette gjelder både administrativt og faglig i forbindelse med organisering, undervisning, veiledning, arbeidskrav og eksamen.

Forelesninger

Det vil i liten grad være forelesninger hvor det gjennomgås stoff som kan leses på egen hånd. Studentene skal lese pensum med hjelp av studieplaner med øvelser og oppgaver på nettet. Undervisningen på samlingene vil være konsentrert om innføring i praksis.

IKT
Studentene må kunne bruke IKT til kommunikasjon og til å hente kunnskap som ikke ligger i pensumlitteraturen. I tillegg vil nesten alle beskjeder og all veiledning skje ved hjelp av IKT. Man må ha datamaskin med tilgang til internett. Av nettleser anbefales Netscape 4.0, Explorer 4.0 eller nyere. Det er ikke nødvendig med IKT-kompetanse utover generell tekstbehandling ved studiestart.

Filosofiske samtaler
Studentene skal delta i filosofiske samtaler og etter hvert selv ta ansvaret for dem i løpet av samlingene. Deltakelse i samtalene er obligatorisk. I tillegg skal den enkelte ha filosofiske samtaler med barn i egen klasse/gruppe.

Øvingsoppgaver
Disse er ment som en hjelp i studentenes selvstudier og vil være knyttet til sentrale deler i pensum. De blir lagt ut på nettet og kan leveres inn til vurdering etter eget ønske.

Loggbokskriving
Studentene skal skrive loggbok både fra samtalene de selv deltar i på samlingene og fra samtalene de leder i egen klasse/gruppe. Disse loggbøkene, eller deler av dem, skal kunne publiseres på studiets eget nettsted.

Praksis
Praksis er en sentral del av studiet, og studentene skal i løpet av praksisperioden få erfaring med å lede filosofiske samtaler med barn. Denne praksis er nødvendig også for to av de loggbøkene som utgjør en del av arbeidskravene.

Vurdering

Det kan avlegges eksamen i:
Modul 1: 15 studiepoengsenheten Filosofi med barn – teori og praksis, eller
Modul 2: 15 studiepoengsenheten Filosofihistorie/vitenskapshistorie forutsatt at enheten Filosofi med barn – teori og praksis er gjennomført og bestått, eller
Modul 1+2: 30-studiepoengsenheten Filosofi med barn

Skikkethetsvurdering
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom el. lign. må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, søke faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Modul 1: Arbeidskrav knyttet til retten til å gå opp til eksamen i 15-studiepoengsmodulen Filosofi med barn – teori og praksis:

- Deltakelse i filosofiske samtaler og føring av loggbok (minst 2 samtaler).
- Forberedelse og ledelse av filosofiske samtaler i egen klasse og føring av loggbok (minst 2 samtaler)
- En faglig oppgave som skal være koblet til loggbøkene ved at temaet skal springe ut av et eller flere filosofiske temaer som er kommet fram i elevenes filosofiske samtaler. Oppgaven skal være på 5 – 10 sider.
- Deltakelse i en chat
- Minst ett innlegg i Forum

To av loggene, en fra samtale studentene selv har vært med i og en fra samtale studenten har ledet i barnegruppe, skal leveres i første halvdel av studiet.

Modul 2: Arbeidskrav knyttet til retten til å gå opp til eksamen i 15-studiepoengsmodulen Filosofihistorie, etikk og vitenskapsfilosofi:

- 15-studiepongsmodulen Filosofi med barn – teori og praksis skal være gjennomført og bestått
- En faglig oppgave som skal være knyttet til pensum i filosofihistorie/vitenskapshistorie. Oppgaven skal være på 5 – 10 sider.

Modul 1+2: Arbeidskrav knyttet til retten til å gå opp til eksamen i 30-studiepoengskurset Filosofi med barn:

- Deltakelse i filosofiske samtaler og føring av loggbok (minst 2 samtaler).
- Forberedelse og ledelse filosofiske samtaler i egen klasse og føring av loggbok (minst 2 samtaler)
- To faglige oppgaver, en oppgave hvert semester: Den ene skal være koblet til loggbøkene ved at temaet skal springe ut av et eller flere filosofiske temaer som er kommet fram i elevenes filosofiske samtaler. Den andre knyttet til pensum i filosofihistorie/vitenskapshistorie. Oppgavene skal være på 5 – 10 sider.

Eksamen

Modul 1: Eksamen i 15-studiepoengsmodulen Filosofi med barn – teori og praksis:

- Individuell skriftlig 5 timers eksamen

Modul 2: Eksamen i 15-studiepoengsmodulen Filosofihistorie, etikk og vitenskapsfilosofi:

- Individuell skriftlig 5 timers eksamen

Modul 1+2: Eksamen i 30-studiepoengskurset Filosofi med barn:

- Individuell skriftlig 7 timers eksamen.

Hjelpemidler:
L97

Det er ekstern sensor på eksamen i Modul 1, Modul 2 og Modul 1+2.

Når det avlegges eksamen i hver av modulene, skal karakterene slås sammen til en felles karakter for 30-studiepoengssenheten. Karakterene for de to modulene skal telle likt.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Modul 1

Børresen, Beate og Bo Malmhester (2003): *La barna filosofere.* Høyskoleforlaget (100 s)

Haynes, Joanna (2002): *Children as Philosophers.* RoutledgeFalmer (50 s)

Haglund, Liza (2002): Filosofi med barn - några reflektioner. *Barn,* utgitt av NTNU (10 s)

Lipman, Matthew, A. M. Sharp og F. S. Oscanyan (1980): *Philosophy in the Classroom.* Philadelphia (150 s)

Malmhester. Bo og Ragnar Ohlsson (1999): *Filosofi med barn.* Stockholm: Carlsson Bokförlag (400 s)

Matthews, Gareth B. (1980): *Philosophy and the Young Child*. Harvard Univ.Press (100 s)

Ohlsson, Ragnar (2002): Tolerans och sanning. *Barn,* utgitt av NTNU (3 s)

Filosofiske tekster for barn, 2-300 s.

Hjemmesider på internett, 50 s.

Modul 2

Det arbeides for tiden med store revideringer av pensum i modul 2.

Christoffersen, Svein Aa. og Torstein Selvik (1999): *Engasjement og livsytring.* Oslo: Tano Aschehoug forlag. (100 s)

Fjelland, Ragnar (1999): *Innføring i vitenskapsteori.* Oslo: Universitetsforlaget. (250 s)

Svare, Helge (1997): *I Sokrates' fotspor.* Oslo: Pax Forlag. (300 s)

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Flerkulturelt arbeid i barnehagen /skolen 1

30 studiepoeng
Erstatter tidligere migrasjonspedagogikk 1 på henholdsvis FLU og ALU
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Flerkulturelt arbeid i barnehagen / skolen er et tverrfaglig utdanningstilbud, som springer ut av aktuelle pedagogiske utfordringer i det flerkulturelle samfunnet. I Norge har vel 6% av befolkningen minoritetsbakgrunn, og i Oslo utgjør minoritetsbefolkningen over 18%. Førskolelærere og lærere vil med stor sannsynlighet møte flerspråklige barn/elever på sin arbeidsplass. Antallet flerspråklige barn i Oslo har vært stadig økende de siste årene, og i den nye småskolen i Oslo utgjør de flerspråklige barna over 30% av elevmassen. Nasjonal og internasjonal forskning viser at minoritetsspråklige barn og elever klarer seg bedre hvis barnehagen og skolen bygger på barnas interesser og erfaringer, og på deres språklige og kulturelle bakgrunn.

En overordnet utfordring i studiet vil være å analysere ulike perspektiv på sosialisering. Videre vil det drøftes hvordan man sosialiseres i en minoritetssituasjon i et moderne samfunn preget av kompleksitet og mangfold. Hvilke politiske og faglige føringer står sentralt i vårt samfunn sett i forhold til integrering? Hvilken plass har morsmålet i den offentlige arena? Hvordan utvikler barn og unge sin identitet, sitt selvbilde og ikke minst sin mestringsevne i den flerkulturelle barnehagen og skolen? Hvordan tilrettelegge for den språklige læringen? Hvordan fremme minoritetsspråklige barns faglige utvikling? Hvordan klarer vi å tilrettelegge for kommunikasjon og samarbeid mellom barnehage/skole og hjem? Hvordan skape en barnehage og en skole hvor barn/elever med ulik bakgrunn kan kjenne seg igjen og føle seg akseptert?

Studiet tar sikte på å gi førskolelærere og allmennlærere nødvendige forutsetninger for å mestre arbeidet i en flerspråklig og flerkulturell barnehage/skole. Studentene kvalifiseres blant annet til å undervise i norsk som andrespråk. Studiet er et fagtilbud som bygger på fullført 3-årig eller 4-årig pedagogisk studium og viderefører det flerkulturelle perspektivet som er i grunnutdanningene. Flerkulturelt arbeid i barnehagen/skolen 1 kan inngå i den 4-årige allmennlærerutdanningen. Andre yrkesgrupper enn førskolelærere og lærere kan også ha nytte av studiet. Søkere med annen utdanning vurderes individuelt. Generell studiekompetanse er et minstekrav for opptak.

Studiet består av en felles del (15 studiepoeng) for begge målgruppene, og av en profesjonsspesifikk del (15 studiepoeng) for henholdsvis førskolelærere og lærere. Flerkulturelt arbeid i barnehagen/skolen 1 kan senere bygges ut med Flerkulturelt arbeid i barnehagen/skolen 2. Til sammen gir det 60 studiepoeng som kan kvalifisere for opptak til mastergrad i Flerkulturell og utviklingsrettet utdanning ved avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Oslo.

Mål

Studiet tar sikte på å gjøre førskolelærere og lærere bedre kvalifisert til å arbeide i en barnehage/skole som har barn/elever med ulik språklig og kulturell bakgrunn. Dette innebærer at studentene skal:

- Tilegne seg kunnskap om norsk innvandrings-, flyktninge- og asylpolitikk, samt innsikt i aktuelle styringsdokumenter for barnehage og skole
- Få forståelse for det kulturelle, språklige og religiøse mangfoldet i dagens Norge, for variasjon i livsbetingelser og kulturelle uttrykksformer

- Lære å skape gode betingelser for, samt tilrettelegge for utvikling av, lek, læring og samhandling i en flerkulturell barnehage/skole
- Tilegne seg begreper som anvendes til å definere og analysere flerkulturelle og flerspråklige situasjoner
- Utvikle forståelse for de utfordringer og de ressurser ulike kulturelle og språklige barn/elevgrupper representerer for barnehagen/skolen, herunder morsmålets betydning
- Øke sin kompetanse til å forstå tospråklig utvikling og til å arbeide med eller undervise i norsk i et andrespråksperspektiv
- Øke sin bevissthet om egne verdier og holdninger, samt fremme gjensidig respekt og toleranse mellom grupper med ulike levesett og arbeide for integrering
- Utvikle evne til å motvirke fordommer og diskriminering og drive holdningsskapende/antirasistisk arbeid
- Utvikle sin evne til å samarbeide med personalet, hjemmene og nærmiljøet

Innhold

Flerkulturelt arbeid i barnehagen / skolen er et tverrfaglig utdanningstilbud som springer ut av aktuelle utfordringer i den norske barnehage- og skolehverdagen. Disse utfordringene, forstått som aktuelle pedagogiske områder, vil bli belyst gjennom følgende hovedtemaer:

- Norsk innvandrings-, flyktninge- og asylpolitikk
- Styringsdokumenter for arbeid i skole og barnehage (Lov, forskrifter, læreplaner med veiledninger, rammeplaner)
- Etniske minoriteter i historisk og samfunnsmessig sammenheng
- Kultur, sosialisering og identitet, flerkulturell oppvekst
- Språklige og språkpedagogiske emner/ språklæring, språket som system, språktypologi, utvikling av tospråklighet
- Tospråklig opplæring, undervisningsmodeller, norsk som andrespråk, tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring, kartlegging/testing
- Religionsfaglige emner, herunder islam
- Flerkulturell pedagogikk i barnehagen / grunnskolen, herunder grenseoppgang mellom spesialpedagogikk og flerkulturell pedagogikk.
- Lek, læring og fag i et flerkulturelt og antirasistisk perspektiv
- Tverrkulturell kommunikasjon, lærersamarbeid/personalsamarbeid, samarbeid med hjemmet
- Rasisme, holdninger, fordommer og diskriminering. Holdningsskapende og antirasistisk arbeid.

Organisering og arbeidsmåter

Arbeidsmåtene veksler mellom forelesninger, kollokviearbeid, institusjonsbesøk, seminarer, plenumsdiskusjoner, muntlige framlegg og prosjektarbeid. Det vil bli lagt vekt på problemorientering og deltakerstyring. Målet med de ulike arbeidsmåtene er å få utviklet forståelseshorisonten gjennom refleksjon sammen med andre og alene, og å få erfaringer med selvstendig pedagogisk utviklingsarbeid.

Helhetssyn, tverrfaglighet og integrering

Studiet vil bygge sitt innhold ut fra Rammeplan for barnehager og L97, hvor tverrfaglige hovedtemaer som omsorg, lek, læring i forhold til ulike emner/fag, språk og samarbeid med tospråklig assistent/lærer, personalet og foreldre vil være sentrale områder. De ulike fagområdene vil belyse hverandre, og undervisningen vil være mest mulig integrert, der emner fra forskjellige fag tas opp i en helhetlig ramme.

IKT
Studentene vil få veiledning i å bruke ulike former for IKT, bl.a. i å finne informasjon på nettet og i å bruke video i undervisning.

Studentmedvirkning
Det er viktig å være klar over at utdanningen i stor grad er basert på at læringen foregår sammen med andre. En slik læreprosess krever samvær og samarbeid over tid. Det forutsettes derfor fra høgskolens side at studenten i hovedsak er tilstede i undervisningen og er kjent med stoffet som formidles der. Det er en forutsetning for gjennomføringen av studiet at studentene deltar aktivt i undervisningen, seminarer, prosjekter, foredrag og i evalueringen av studiet.
Om arbeidskrav og obligatorisk frammøte se lenger nede.

Likeverd, likestilling og gjensidighet
Det er viktig at førskolelærere og lærere med ulik språklig og kulturell bakgrunn får anledning til å gå sammen i utdannings- og arbeidssituasjoner. Det ligger en vesentlig læringseffekt i at de sammen kan arbeide med faglige og sosiale problemstillinger.

Praktisk – estetisk / tverrfaglig prosjekt
I studiet inngår det et praktisk rettet obligatorisk prosjektarbeid, enten om myter, eventyr, sagn og legender, hvor kulturarv og kulturtradisjoner i ulike land står sentralt, eller et annet tverrfaglig prosjekt hvor ulike fag integreres i et konkret opplegg. Dette prosjektet går over minst to til tre ganger og avsluttes med muntlig framlegg. Gjennom prosjektarbeidet skal studenten få erfaring med hvordan en kan kombinere ulike fag i arbeid med flerspråklige barnegrupper i barnehage eller elever i skolen.

Prosjektoppgave
I studiet inngår også en prosjektoppgave hvor studentene velger en problemstilling innenfor fagfeltet. Prosjektoppgaven må knyttes til relevant teori, og kan belyses med eksempler hentet fra praksisfeltet. I tilknytting til oppgaven velges 400 sider selvvalgt pensum.
Arbeidet med prosjektoppgaven inngår som en vesentlig del av studiet. Her skal studentene under veiledning arbeide med en selvvalgt problemstilling der det overordnede temaet er integrering av flerspråklige barn/elever/voksne. Temaet for prosjektoppgaven skal godkjennes av veileder. Prosjektarbeidet utføres i grupper på inntil 4 personer. Det skal utarbeides en prosjektoppgave på ca.15 sider, hvis det er et individuelt arbeid, og på ca. 10 sider per person, hvis prosjektet utføres i gruppe. Arbeidsmessig svarer prosjektarbeidet til ca. 12 studiepoeng av studiet og går over ca. 3 måneder. Studentene har rett til, og skal benytte seg av, veiledning i faglige og pedagogiske–metodiske spørsmål i forbindelse med prosjektoppgaven. Oppgaven skal legges fram til veiledende vurdering av studiets lærere. Veiledningen utgjør om lag 4 timer. Studentene får nærmere orientering om retningslinjer for prosjektarbeidet i løpet av høstsemestret.
Det er obligatorisk deltagelse i prosjektseminar: En dag i startfasen av prosjektet hvor temaer diskuteres og grupper settes sammen, samt to dager etter at prosjektene er avsluttet hvor studentene legger fram for sine medstudenter.
Prosjektoppgave med muntlig presentasjon teller 30% til avsluttende vurdering.

Praksisorientering
Det legges stor vekt på en praktisk orientering, slik at det kan finne sted en konkret, metodisk opplæring av studentene både innenfor arbeid med språk og innenfor flerkulturelt og antirasistisk arbeid, samt tilpasset opplæring. Teoretiske emner settes inn i en referanseramme fra praksisfeltet, samtidig som konkrete erfaringer fra praktisk arbeid belyses og forstås prinsipielt og teoretisk.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:
- Gjennomføring av et praktisk estetisk/tverrfaglig prosjekt med framføring. Dette er obligatorisk, datoer kunngjøres ved semesterstart
- Obligatorisk deltakelse i prosjektseminar i start- og sluttfasen av prosjektoppgaven
- Korte gruppeoppgaver over oppgitte temaer med muntlig presentasjon i plenum
- Individuelt studierefleksjonsnotat (innlevering ved undervisningsslutt)
- For fjerdeårs allmennlærerstudenter: En ukes obligatorisk veiledet praksis, samt skriftlig praksisrapport på 2-4 sider (innleveringsfrist: uke 12)

Eksamen
- 6 timers skriftlig eksamen, denne teller 70% av den samlede karakter.
- Skriftlig prosjektoppgave med muntlig presentasjon, denne teller 30% av den samlede karakter. Innlevering av prosjektoppgaven er uken etter vinterferien i Oslo kommune.

Ekstern sensor deltar i vurdering av skriftlig eksamen.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen og prosjektoppgave
A	Fremragende	Arbeidet dokumenterer fremragende kunnskaper, særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap og god evne til å fremstille stoffet klart. Studenten viser et særlig høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.

B	Meget god	Arbeidet dokumenterer meget gode kunnskaper, meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap og god evne til å fremstille stoffet klart. Studenten viser et meget høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.
C	God	Arbeidet dokumenterer gode kunnskaper, god evne til selvstendig bruk av kunnskap og evne til å fremstille stoffet klart. Studenten viser et relativt høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.
D	Nokså god	Arbeidet dokumenterer nokså gode kunnskaper og en viss evne til selvstendig bruk av kunnskap. Studenten viser i noen grad evne til å reflektere over læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.
E	Tilstrekkelig	Arbeidet tilfredsstiller minimumskravene til kunnskap, men studenten viser ingen selvstendig bruk av kunnskap og liten evne til refleksjon i forhold til læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.
F	Ikke bestått	Arbeidet viser ikke tilstrekkelig kunnskap i forhold til læringsmål, det flerkulturelle fagets egenart og førskolelærerens/lærerens rolle i forhold til barns og unges læring og sosialisering i flerkulturelle sammenhenger.

Ny/utsatt prøve

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Ved stryk på skriftlig eksamen må ikke bestått prosjektoppgave leveres på nytt.

Pensum

Omfanget av obligatorisk litteratur utgjør ca. 2000 sider, hvorav ca. 400 sider omfatter selvvalgt litteratur.

Felles pensum for førskolelærere og allmennlærere:

Pedagogiske/samfunnsfaglige emner (+ religion):

Dahl, Ø. (2001):	*Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon* (kap 1, 2 og 5) Gyldendal Akademisk (47 s)
Eriksen. T. H. (red.) (1997):	*Flerkulturell forståelse* (kap. 2, 3 og 9). Otta: Tano Aschehoug. (43 s)
Eriksen. T. H. og T. A. Sørheim (1999 - 2. utg.):	*Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge* (kap. 2, 10 og 11). Ad Notam Gyldendal. (38 s)
Fuglerud, Ø. (2001):	*Migrasjonsforståelse, flytteprosesser, rasisme og globalisering* (kap.1 s. 19-33, (kap.3 s. 50-65, kap.4 s. 66-82 går ut), kap.5 s. 85-100, kap.9 s. 145-156 og kap. 10 s. 157-166).Universitetsforlaget (Totalt 51 s)

Grande, S. (2001): "Islam i Norge." 2. utg. I: Sand, T., red: *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn.* Oslo; Cappelen. (18 s)

Hauge, A. M og Å. Tefre (1999): "Er du helt "noa", …eller?" I: *Stifinnere. Pedagogikk og psykologi i det flerkulturelle Norge* (s.82- 98.). Oslo: Antirasistisk senter. (15 s)*

Hauge, A. M og Å. Tefre (1994): "Men har dere tenkt på oss? Språklige minoriteter med fokus på seksåringer." I: *BARN* nr.3 (s. 36- 62) (25 s)*

Hundeide, K. (1988): *Lydighet og selvstendighet. Kulturell mangfoldighet i oppdragelses- og sosialiseringsformål* (s. 46-63). BARN nr. 4/1988. (17 s)*

Hundeide, K. (1995): *Kulturell variasjon og oppdragelse av barn.* Tidsskrift for norsk psykologiforening. Vol. 32, nr. 8, august 1995. (s.745-754). (9 s)*

Hundeide, K. (1999): "Ledet samspill i klasserommet" i: *Samspill i skolen. Samspill foreldre - skolebarn.* Veiledningshefte. Statens trykksakekspedisjon. (21 s)*

Kristjansdottir, B. S. (1995): "Samarbejde med forældre på tværs af sprog og kulturer" i: Arneberg/Ravn, red.: *Mellom hjem og skole. Et spørsmål om makt og tillit* (s.45-61). Oslo: Praxis Forlag. (16 s)*

Long, L. W. (1992): "Om kulturpendling og kulturpendlere" i: Long Litt Woon, red.: *Fellesskap til besvær. Om nyere innvandring til Norge.* (s.108-119.). Oslo: Universitetsforlaget. (11 s)*

Sand, T. (2001 - 2. utg.): "Etniske minoriteter i det norske samfunnet" og: "Å leve med to kulturer" i: Sand, T., red: *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn* (kap.1 og 2). Oslo: Cappelen. (36 s)

Standnes, G. (1989): "Et skoleeksempel på diskriminering" i: *Bedre Skole* nr. 3 (7 s)*

Schulz, J.H. m. fl. (2002): *Ingen ut av rekka går. Tilpasset opplæring for Shaza og Kristian* (s. 13– 41, 90–110 og 153–155). Universitetsforlaget (totalt 55 s)

Sveaass, N. (1995): "Familier i eksil" i: Kristofersen, red.: *Unge flyktninger i Norge. 50 års erfaring.* (s.95-104). Oslo: Kommuneforlaget AS/Redd Barna (10 s)*

Sødal, H.K. (red.) (2001): *Religions- og Livssynsdidaktikk* (kap. 5 (s. 103-125), kap. 6 (s. 127-147), kap. 7 (s.149-157), samt fra kap.8 (s.159-179). Høyskoleforlaget. (totalt 74s.).

Tefre, Å. og , A. M. Hauge (1998): *Den nye småskolen i et flerkulturelt perspektiv* (kap. 1, 2 A, B og C og kap.7). Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning. (86 s.).

Tjølsen, S. (1998): "Trygghet og mestring viktigst for flyktningebarna" i: Dingstad, Pål E., red.: *Samora* 3/4-98. Tema: "Migrasjon og Psykisk helse" (4 s)*

Østberg, S. (1999): "Islamic Nurture and Identity Management. The Lifeworld of Pakistani Children in Norway" i: *British Journal of Religious Education.* (12 s)*

Øzerk, K.: "Fordommer og nyrasisme" (kap. 5) i: Sand, T, red: *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn.* Oslo: Cappelen. (22 s)

Språklige/norskfaglige emner (+ matematikk):

Berggreen, H. og K. Tenfjord (1999): *Andrespråkslæring (*kap.16) Sarpsborg: Ad Notam Gyldendal. (30 s)*

Engen, T.O. og L. A Kulbrandstad (1998): *Tospråklighet og minoritetsundervisning* (kap. 2, 3, 7, 8 og 9). Ad Notam Gyldendal. (106 s)

Golden, A. (1998): *Ordforråd, ordbruk og ordlæring i et andrespråksperspektiv* (kap. 3, 7 og 8). Oslo: Ad Notam Gyldendal. ISBN 82-417-1041-0. (47 s)

Hvenekilde, A. (red.) (1988): "Matte på et språk vi forstår". Elevene fra språklige minoriteter og matematikken. (kap. 2, s. 22 - 66) Oslo: Cappelen forlag (44 s)

Kibsgaard, S. og O. Husby (2002): Norsk som andrespråk i barnehage og småskole. Oslo: Universitetsforlaget (161 s)

Knoop, I. (1996): Tosprogede lærere i matematikundervisningen. I *Matematik* nr. 4 (3 s)*

Kragh, L. (1996): Matematiktimer er dansktimer. I Matematik nr. 4 (2 s)*

Kulbrandstad, L. I. (1999): "Norsk for språklige minoriteter i grunnskolen" i Hagen, J. og K. Tenfjord, red.: *Andrespråksundervisning.* Ad Notam Gyldendal (60 s)

Lindø, R. (1988): *Eventyrskolen* (30 s)*

Nauclér, K. (red.) (2001): *Symposium 2000 Ett andraspråksperspektiv på lärande* (s. 63-128 og 158-207) Stockholm: Sigma Förlag (88 s)

Obondo, M. (1999): Olika kulturer , olika språksocialisation – konsekvenser för utbildning och social integrering av invandrarbarn. I Axelsson, M. (red.): *Tvåspråkiga barn och skolframgång – mångfalden som resurs*. Rinkeby Språkforskningsinstitut (21 s)*

Schulz, J.H. m. fl. (2002): *Ingen ut av rekka går. Tilpasset opplæring for Shaza og Kristian* (kap. 2). Universitetsforlaget (27 s)

Tekstpensum:

Eventyr, myter og skjønnlitterære tekster for barn og ungdom (ca. 100 s.).

I tillegg skal alle studentene legge opp ca. 400 sider selvvalgt pensum.

Det forutsettes at studentene i tillegg setter seg inn i følgende dokumenter:

NOU 1995: 12 Opplæring i et flerkulturelt Norge.
St.meld. nr. 17 (2000-2001) Om flyktningepolitikken.
Rammeplan for barnehagen, Q-0903.
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, inkludert Norsk som andrespråk for språklige minoriteter (eget hefte), Morsmål for språklige minoriteter, Tilvalg morsmål fordypning (de to siste i samme hefte) og *Veiledning L97 Tospråklig opplæring fors språklige minoriteter i grunnskolen* (UFD(læringssenteret 2003.
St.meld. nr. 17 (1996-97) Om innvandring og det flerkulturelle Norge.

St.meld. nr. 25 (1998-99) Morsmålsopplæring i grunnskolen
Opplæringslova m/forskrift. Kap. 24: *Opplæring for elevar med anna morsmål enn norsk og samisk.*

<u>Særpensum for førskolelærere</u>:
Pedagogiske/samfunnsfaglige emner :

Mjelve, A. Ø. (1994): *Antirasistisk arbeid i barnehagen.* Barne- og familiedepartementet Q-0858. (40 s)

Ronstrøm, O. m.fl. (1998): *Det här är et svenskt dagis. Et etnologisk studie av dagiskulturen och kulturmötan i Norra Botkyrka.* Mångkulturelt Centrum (145 s)

Tefre, Å. m.fl. (1996): *Tospråklige assistenters funksjon, rolle og kvalifikasjonsbehov. Om språklige minoritetsbarns muligheter for å utvikle kommunikativ kompetanse på morsmål og norsk* (s. 3–34 + kap. 11) Kolon 1997 nr.1, HiO-notat 1997 nr.9 (49 s)

Språklige/norskfaglige emner:

Kenner, C. (2000): *Home Pages. Literacy links for bilingual children*. Trentham Books (88 s)

Valvatne, H. og M. Sandvik (2002): *Barn, språk og kultur:. Språkutvikling fram til sjuårsalderen* (kap. 5 og 7) Oslo: Cappelen Akademisk (80 s)

Wong Fillmore, L. (1991): "Language and Cultural Issues in the Early Education of Language

Kagan, S. L.(eds.): "Minority Children" i: *The Care and Education of America's Young Children: Obstacles and Oppurtunities.* The 90th Yearbook of the National Society for the Study of Education. Chigago, Illinois (24 s)*

<u>Særpensum for allmennlærere</u>
Pedagogiske/samfunnsfaglige emner :

Germundsson, O. E. (2000): *Du er verdifull! Flerkulturell pedagogikk i praksis* (s. 25-101). Tano Aschehoug. (76 s)

Grande, S. (2001): *Gode modeller for hjem-skolesamarbeid i flerkulturelle miljøer.* Rapport. Statens Utdanningskontor i Oslo og Akershus. (18 s)

Naguib, N. (1992): "Ønsket om et fotfeste" i: Kristofersen, Ove, red.: *Unge flyktninger i Norge*. Oslo: Kommuneforlaget. ISBN 85-518-3369-8. (6 s)*

Raundalen, M. og G. Lorentzen (1995): *Barn og rasisme* (s. 17-140, minus s. 43-58). Ad Notam Gyldendal. (96 s)

Solberg, O. (1992): "Språket er nøkkelen" i: Long, Litt Woon, red.: *Fellesskap til besvær?* Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 82-00-02949-2. (19 s)

Stålsett, U. (1997): "Kommunikasjon i flerkulturelle sammenhenger" i: Sand, Therese: (red): *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn.* Cappelen Oslo. ISBN 82-456-0404-6. (16 s)

Språklige/norskfaglige emner:

Hagen, J. E og K. Tenfjord (1999):	*Andrespråksundervisning* (kap.1 og 8 Ryen og Andersen. Ad Notam /Gyldendal. ISBN 82-417- 106-9. (65 s)
Kulbrandstad, L. I. (1994):	"Lesing på et andrespråk" i: Hertzberg m.fl., red.: *Ferdigheter i fare?* Oslo: Ad Notam /Gyldendal. ISBN 82-417-0228-0. (20 s)*
Kulbrandstad, L. I. (1997):	"Hvilket bilde gir norsk barne- og ungdomslitteratur av innvandrere som språkbrukere?" i: Norsklæreren nr. 2. (12 s)*
Malmo, G. (2000):	Undervisning av elevar med norsk som andrespråk. I Moslet, I. og Bjørkeng, P.H.: *Norskdidaktikk. Tekstnær og elevnær undervisning*. Oslo: Universitetsforlaget . Del 3 (70 s)
Malmö, G. (2000):	Mellomspråklig utvikling. I Moslet, I. og Bjørkeng, P.H.: *Norskdidaktikk. Tekstnær og elevenær undervisning*. Oslo: Universitetsforlaget (5 s)
Maagerø, E. (1996):	"Med Eco og Iser som veiledere" i: *Norsklæreren,* nr. 2. (5 s)*

* = Disse artiklene trykkes opp i eget kompendium

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

IT og læring 1

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Læreplanverket for grunnskolen forutsetter Informasjonsteknologi (IT) brukt i undervisninga i alle fag fra og med 3. skoleår. IT er ikke noe selvstendig fag i grunnskolen, men skal brukes som et pedagogisk hjelpemiddel i alle fag. IT er også et hjelpemiddel for lærerne i deres daglige arbeid med planlegging, administrasjon, undervisning og evaluering.
IT og læring 1 har en allmenndannende funksjon. Det blir lagt vekt på grunnleggende ferdigheter i bruk av teknologien og problemstillinger som kan gi perspektiv på muligheter og begrensinger ved bruken. Studentene skal oppnå fortrolighet med datamaskinen og de vanligste brukerprogrammene. Bruk av internett står sentralt. Videre skal IT og læring 1 gi en innføring i pedagogisk bruk av IT. Det blir lagt vekt på teoretisk og praktisk innføring i å mestre nye arbeidsformer og aktuelt teknisk utstyr. Teknologiens plass i skole, barnehage, samfunn og arbeidsliv blir belyst.

Studiet forutsetter at studentene på forhånd har grunnleggende ferdigheter i bruk av standard programvare. Ved behov vil det bli gitt tilbud om et kort innføringskurs før *IT og læring 1* starter.

Mål

Gjennom arbeidet med studieenheten skal studenten:

- tilegne seg ferdigheter i å bruke IT som verktøy i eget arbeid i skole, barnehage og opplæring
- kjenne til og kunne gjøre rede for arbeidsformer for bruk av IT i opplæringssituasjoner
- ha øvd opp evnen til egenlæring, gjennom å ta seg fram der lærestoff ikke er ferdig tilrettelagt
- være forberedt på de metode- og rolleendringene som IT medfører i skole, barnehage og opplæring
- tilegne seg kunnskap om IT-løsninger, kunne gjennomføre enkelt vedlikehold og oppsetting av enkle maskin- og nettverks-konfigurasjoner
- tilegne seg kunnskap om og kunne gjøre rede for egenskaper ved ulike teknologiske plattformer
- utvikle reflekterte holdninger til pedagogisk bruk av IT
- utvikle reflekterte holdninger til teknologiens betydning for sosiale skiller i skole, barnehage og samfunn

Innhold

IT og læring 1 omfatter 3 hovedemner som til sammen utgjør 30 studiepoeng:
"Innføring i Informasjonsteknologi" (12 studiepoeng), "Pedagogisk bruk av informasjonsteknologi" (12 studiepoeng) og "Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv" (6 studiepoeng)

Innføring i informasjonsteknologi (12 studiepoeng)

Dette hovedemnet legger vekt på innsyn i, forståelse for og utnytting av IT-utstyr som er aktuelt i skole, barnehage og opplæring. Hovedvekten blir lagt på å opparbeide ferdigheter i bruk av standard programvare, inkludert internett. Det vil bli krevd bestått tre ferdighetstester i bruk av standard programvare. Det vil bli krevd at hver student utvikler og publiserer sin egen hjemmeside på verdensveven.

Delemner:
- videregående bruk av standardprogram:
- tekstbehandling
- regneark
- presentasjonsverktøy
- bildebehandling
- internett og kommunikasjon
- tolkning og utforming av kravspesifikasjon for maskin og programvare
- konfigurering av utstyr og programvare
- fysiske nett og koplinger

Pedagogisk bruk av informasjonsteknologi (12 studiepoeng)
Hovedemnet bygger på studentenes bakgrunn fra praksis, pedagogikk og skolefag og gir grunnlag for å kunne bruke IT i undervisning og læring. Dette hovedemnet organiseres i hovedsak som prosjektarbeid, supplert av forelesninger og støttelitteratur. Prosjektarbeidet vil gjennomføres i vårsemesteret. Det vil bli krevd deltagelse i hele prosjektprosessen og i presentasjon av prosjektet, i tillegg til et gruppearbeid om vurdering av pedagogisk programvare.

Delemner:
- IT og læringsteori
- IT-baserte læremidler
- IT i læreplaner
- IT i organisering og samarbeid
- IT i problemorientert arbeid
- IT og tverrfaglig samarbeid
- IT i tilpasset opplæring
- IT i den flerkulturelle skolen eller barnehagen
- IT i livslang læring - fjernundervisning
- IT og kjønnsproblematikk

Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv (6 studiepoeng)
Hovedemnet tar opp sider ved IT-bruk i samfunn og arbeidsliv som er relevante for lærernes arbeidsoppgaver i skole, barnehage og opplæring.

Delemner:
- teknologihistorie
- personvern
- åndsverk/opphavsrett
- arbeidsmiljø
- sikkerhet og sårbarhet
- etiske problemstillinger

Organisering og arbeidsmåter

Undervisning
Undervisningen strekker seg over hele året. Studiet er basert på varierte arbeidsformer som forelesninger, arbeid med datamaskiner individuelt og i grupper, diskusjoner, prosjektarbeid og ekskursjoner. Studentenes kompetanse, ønsker og behov vil kunne påvirke vektlegging av de enkelte delemnene og undervisningens form.

Praksis
Praksis er obligatorisk og skal omfatte tilsvarende en ukes arbeid. Gjennom praksis skal studentene planlegge og gjennomføre undervisning i eller ved hjelp av IT eller delta i relevant IT-arbeid. Målet med praksisen er å aktualisere den teoretiske undervisningen. Erfaringene fra praksis skal dokumenteres og presenteres etter nærmere avtale.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen (se nærmere beskrivelser under de enkelte hovedemner):
- Tre ferdighetstester i standardprogramvare
- Individuell hjemmeside på verdensveven
- Prosjektarbeid
- Gruppearbeid om vurdering av pedagogisk programvare
- Praksis med dokumentasjon og presentasjon

Eksamen
Kurset avsluttes med en 4 timers individuell skriftlig prøve og inntil en ½ times individuell muntlig prøve med bruk av datamaskin. Skriftlig eksamen vektes 70% og muntlig 30 %. Begge deler av eksamen må være bestått.

Ekstern sensor vil brukes under eksamen.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen i IT og læring
A	Fremragende	Har solide kunnskaper om IT-faget, og en særlig god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.

B	Meget god	Har meget gode kunnskaper om IT og meget god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til selvstendig bruk av teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
D	Nokså god.	Har begrensede IT-kunnskaper og noe evne til selvstendig praktisk eller teoretisk bruk av IT-kunnskap. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til praktisk eller teoretisk IT-kunnskap, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå om læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige IT-kunnskaper om læringsmål, IT-fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Papirbasert:

Brøyn, Tore og Jon-Håkon Schultz (red.) 1999: *IKT og tilpasset opplæring* (følgende kapitler: Innledning, kap. 1: "Hvordan starte et dataprosjekt", kap. 2: "En PC i klasserommet", kap. 3: "Jenter og IKT - Tilpasset opplæring for jenter?", kap. 7: "IKT som hjelpemiddel for elever med lese- og skrivevansker", kap. 8: "Lese- og skrivevansker og bruk av PC som kompensatorisk hjelpemiddel", kap. 9: "IKT og norskfaget", kap. 11: "Pedagogisk programvare til bruk for elever med konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker" og kap. 12: "Problemløsning i dataspill - en lek med læring?". Oslo: Tano Aschehoug.

Braa, Kristin, Per Hetland og Gunnar Liestøl: *Netts@mfunn* (følgende kapitler: Hannemyr: "Begynnelsen på en historie om Internett", Wiese Schartum: "Informasjonsteknologi og åpen informasjonstilgang", Staksrud: "Nettanarkiets herskere", Kløvstad: "Fra analog til digital skole - den bærbare revolusjonen..."

Braadland, Trond R. (1998): *Innføring i informasjonsbehandling* (anbefalt litteratur: kap.1, 2 og 7. Pensum: kap. 3, 4, 5, 8, 9, 10 og 18). Fagbokforlaget.

Dokk Holm og Stensaker (1999): *Kunnskapens kommersialisering*. Tano Aschehoug.

Artikkelsamling for IT og læring 1/20 2003-2004

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)

Nettbasert (kan forandres noe i løpet av studieåret):

Apenes, Georg:	*Den vanskelige, men nødvendige balansegangen* (NB! Velg riktig artikkel i artikkellista). http://hetti.datatilsynet.no/espor/2001/4/spor.html
Giæver, Johannesen og Øgrim:	*Kompendium for IT1/20 2002-2003* http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/Kompendium/index.htm
Prinds, Erik:	*Rum til læring - En idé - og debatbog om nye læringsformer med IKT*, (kapittel 2.1, s. 18-32) http://www2.db.dk/pgl/Rumbog.pdf
Rudlang, Hilde:	*Edb på skolen og hjemme - mest for gutter?* http://www.ssb.no/www-open/samfunnsspeilet/utg/954/1.html

Hovedinnholdet i samtlige fellesforelesninger

IT-historie i skolen, IT i læreplaner http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/historie-og-laereplaner.ppt
Læringsteori: Forelesningsnotat http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/laering2001.pptEt praktisk eksempel http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/laeringsprosjekt.ppt
Lærerutdanning 2005: Forelesningsnotater http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/LU-scenario.ppt
Jenter og IT i skolen http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/jenter-og-IT.ppt
Elektroniske spor på nettet http://home.hio.no/%7Ejandavid/spor.htm

Computers: *History and development* http://www.digitalcentury.com/encyclo/update/comp_hd.html

Veiledning L97 Informasjonsteknologi, KUF http://skolenettet.ls.no/html/veil/it/

IKT i norsk utdanning. Plan for 2000-2003 http://odin.dep.no/ufd/html/ikt/

Lærerutdanning 2005 – den nye student- og lærerrollen (Øgrim, 01)
http://www.lu.hio.no/IT/formidling/Roller.doc

Personopplysningsloven http://www.datatilsynet.no/lov/loven/pl.html

Lov om opphavsrett til åndsverk m.m. (åndsverkloven) - lagt opp og kodet av Olav Torvund
http://www.torvund.net/opphavsrett/ophlov-i.html

Opphavsrett - en introduksjon av professor dr. juris Olav Torvund http://www.torvund.net/artikler/art-opphav.html

Kopinor-avtaler for skoleverket http://www.kopinor.no/norsk/avtaleomrader/skole/index.html - privstat

Hovedavtalen i staten (du må lete deg fram til § 14) http://www.lostat.no/tariffstat/hovedavtalen/del_1.htm Kapittel

Lov om arbeidervern og arbeidsmiljø, §12 http://www.lovdata.no/all/tl-19770204-004-002.html - 12

Når det gjelder følgende temaer, formuleres pensum som mål for hva vi forventer at studenten skal kunne (se kompendiet):

Tekstbehandling
Regneark
Internett ; www, e-post, chat, diskusjonsgrupper, LUVIT
Bildebehandling
Presentasjonsverktøy
Pedagogiske programmer (overordnet kjennskap til en del, og inngående kjennskap til minst ett program)

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

IT og læring 2

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Informasjonsteknologi og læring 2, legger vekt på utvikling av elektroniske læremidler, og bruk og tilpassing av slike i skole, barnehage og opplæring.

Studiet forutsetter at studentene har bestått IT og læring 1 eller på annen måte har tilsvarende kompetanse. Det er mulig å følge IT1 og IT2 parallelt, men dette anbefales ikke for studenter som har svært lite eller ingen erfaring i IT.

Mål

Gjennom arbeidet med studiet skal studenten

- Kunne utforme og legge til rette pedagogisk materiale på elektroniske medier
- Kjenne til hvordan læremidler kan utvikles for og tilpasses aktuelle teknologiske plattformer, aktuell infrastruktur eller aktuelle brukergrupper
- Kjenne til, kunne bruke og vurdere arbeidsformer som elektroniske læremidler åpner for
- Kunne initiere og gjennomføre prosjekter innen bruk av IT i skole, barnehage og opplæring
- Ha kunnskap og grunnlag for å bruke IT slik at det fremmer samarbeid og kommunikasjon mellom mennesker heller enn å skape nye eller forsterke gamle skiller
- Ha utviklet reflekterte holdninger til hvordan elektroniske læremidler påvirker og endrer roller, innhold og arbeidsmåter i skole, barnehage og opplæring

Innhold

Kurset er delt i tre hovedemner: Prosjektarbeid (6 studiepoeng) , Elektroniske læremidler (12 studiepoeng) og et valgemne (12 studiepoeng). Valgemnet tilbys som fjernundervisning i regi av "Samarbeidsnettverket". Samarbeidsnettverket er et samarbeid mellom flere høgskoler som tilbyr valgemner til studiet IT og læring 2. Valgemnene som tilbys er Systemløsninger, Programutvikling og Brukertilpasning, Jenter og IT i skole og samfunn og Fjernundervisningspedagogikk, samt eventuelle andre valgemner som kan bli utviklet og godkjent. Det kan forekomme noe variasjon i tilbudet av valgfag.

Prosjektarbeid (6 studiepoeng)

Hovedemnet bygger på studentenes bakgrunn fra praksis, pedagogikk og skolefag og gir grunnlag for å kunne bruke IT i undervisning og læring. Prosjektarbeidet vil gjennomføres som et helårig prosjekt med avslutning i vårsemesteret.

Prosjektet skal knyttes til emnet Elektroniske læremidler, og både utforming, utprøving og evaluering skal inngå i prosjektet. Studentene skal - ved siden av å få dypere forståelse for og praktisk erfaring med delemner fra de andre hovedemnene - opparbeide kompetanse i systematisk og målrettet prosjektstyring, planlegging og konstruktivt samarbeid.
Prosjektarbeidet skal dokumentere praktisk bruk av IT-verktøy og redegjøre for teoretisk fundament for valgte løsninger. Arbeidet skal dokumenteres skriftlig og presenteres elektronisk. Arbeidet skal videre presenteres muntlig for medstudenter og lærere og vil vurderes til godkjent/ ikke godkjent.

Det kan bli stilt krav til prosjektet med hensyn til tema eller teknologi ut fra seksjonens eller avdelingens behov. Det kan bli aktuelt å legge praksis til et annet lande som et ledd i prosjektarbeidet.

Organisering

Hver prosjektgruppe skal ha fra 3-6 deltakere. Prosjektgruppene etableres i løpet av de første 2-3 ukene av kurset. Det legges vekt på studentenes ønsker, interesser og arbeids- og studiesituasjon. Hver prosjektgruppe får tildelt en veileder blant seksjonens lærere.
Prosjektgruppa velger tema for prosjektarbeidet innen en fastsatt frist.. Det blir stilt krav til bruk av en formell prosjektstyringsmetode.

En undervisningsdag i uka vil periodevis settes av til prosjektarbeid. Felles undervisning i prosjektarbeid vil foregå etter behov på disse dagene.

Det kreves deltakelse i alle deler av prosjektarbeidet. Prosjektarbeidet vurderes internt, mens prosjektarbeidsteorien er en del av det muntlige pensum som prøves til eksamen.

Delemner

- Elektroniske læremidler - forholdet mellom pedagogikk og teknologi
- utforming
- utprøving
- evaluering
- Utvalgte emner fra valgfritt emne
- Prosjektorganisering:
- problemformulering
- planlegging
- prosjektorganisering
- framdriftskontroll - prosjektstyringsverktøy
- rapportskriving

Elektroniske læremidler (12 studiepoeng, obligatorisk)

Emnet omfatter områder som er relevante for utforming av læremidler med elektroniske medier, og organisering rundt bruken av slike læremidler. Praktisk erfaring med verktøy for utvikling av elektroniske læremidler vil bli realisert gjennom bruk av databaser og enkel programmering av dynamiske nettsider. Det vil bli krevd gjennomføring av en praktisk oppgave knyttet til vurdering av pedagogisk programvare eller annet elektronisk læremiddel.

Delemner

- Elektroniske læremidler:
- Oversikt over og vurdering av tilgjengelige medier og deres bruk
- Utprøving og evaluering av elektroniske læremidler
- Prinsipper for vurdering av elektroniske læremiddel
- Design av systemer:
- Brukertilpassing etter alder, kjønn, funksjonsnivå, kulturell og sosial bakgrunn.
- Publisering av materiale på papir og elektroniske medier
- Brukergrensesnitt
- Organisering
- Organisering av materiale for interaktiv bruk
- Nasjonalt og internasjonalt samarbeid, på lærer- og elev-/studentnivå
- Åpen og fleksibel læring

Valgfritt emne (12 studiepoeng)
Studentene kan velge mellom ulike valgemner via "Samarbeidsnettverket". Alle valgemnene vil bli gjennomført som fjernundervisning over Internett og tilbys av ulike samarbeidende høgskoler.

Valgemnene er:

- **Systemløsninger**
  Emnet omfatter behovsanalyse, systemspesifikasjon og realisering av enkle systemløsninger ved hjelp av standardprogram.
- **Internett-baserte systemløsninger**
  Emnet omfatter en grunnleggende innføring i systemutvikling med vekt på analyse, utforming og realisering av enkle systemløsninger ved bruk av internett og databaseteknologi.
- **Programutvikling**
  Emnet omfatter en innføring i grunnleggende prinsipper for programutforming og programmering av datamaskiner og tilbys i to varianter; et med programmeringsspråket Java og et med programmeringsspråket Visual Basic.
- **Brukertilpassing**
  Emnet tar opp hvordan IT-systemer best kan tilrettelegges for grupper og enkeltpersoner med ulike behov, og hvordan IT kan brukes for å tilrettelegge undervisning forøvrig.
- **Jenter og IT i skole og samfunn**
  Emnet tar opp problemer i skoleverket som henger sammen med kjønn og IT og skal gi studenten kunnskap om ulike modeller for å forklare og iverksette tiltak i forhold til slike problemer
- **Fjernundervisningspedagogikk**
  Emnet gir en oversikt over sentrale pedagogiske problemstillinger i moderne fjernundervisning med vekt på lærer-, elev- og organiseringsperspektiv på nettbasert undervisning og læring
- **Programutvikling med Multimedia Lab V**
  Emnet gir en innføring i utvikling av dynamiske applikasjoner, frittstående eller på internett

Praksis
Praksis er obligatorisk og skal omfatte tilsvarende en ukes arbeid. Gjennom praksis skal studentene planlegge og gjennomføre undervisning i eller ved hjelp av IT eller delta i relevant IT- arbeid. Målet med praksisen er å aktualisere den teoretiske undervisningen. Erfaringene fra praksis skal dokumenteres og presenteres etter nærmere avtale med kursledelsen.
Praksis vil vanligvis knyttes til utprøving av produktet fra prosjektarbeidet.
Erfaring fra praksis rapporteres etter avtale med kursledelsen.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt

til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Arbeidsoppgaver i tilknytning til hovedemnet "Elektroniske læremidler"
- Gjennomført obligatorisk praksis
- Godkjent prosjektarbeid

Eksamen

Eksamen for de obligatoriske delene Elektroniske læremidler og Prosjektarbeid gjennomføres som en individuell oppgave over to dager som munner ut i en inntil 45 minutters individuell muntlig eksamen. Ekstern sensor vil brukes under eksamen.

I valgemnet følges den eksamensordning som tilbys av den høgskolen som underviser i emnet.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen i IT og læring
A	Fremragende	Har solide kunnskaper om IT-faget, og en særlig god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper om IT og meget god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til selvstendig bruk av teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
D	Nokså god.	Har begrensede IT-kunnskaper og noe evne til selvstendig praktisk eller teoretisk bruk av IT-kunnskap. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til praktisk eller teoretisk IT-kunnskap, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå om læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige IT-kunnskaper om læringsmål, IT-fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Det er bare anledning til å gå opp til ny prøve i den deleksamenen som ikke er bestått. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen eller som muntlig eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

IKT i norsk utdanning. Plan for 2000-2003 http://odin.dep.no/ufd/html/ikt/

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)

Veiledning L97 Informasjonsteknologi, KUF http://skolenettet.ls.no/html/veil/it/

Personopplysningsloven http://www.datatilsynet.no/lov/loven/pl.html

Lov om opphavsrett til åndsverk m.m. (åndsverkloven) - lagt opp og kodet av Olav Torvund
http://www.torvund.net/opphavsrett/ophlov-i.html

Prosjektarbeid

Andersen, Grude og Haug (1993): *Målrettet prosjektstyring*. NKI-forlaget.

Johannesen, M. og E. Schwencke: "Erfaringer med målrettet prosjektstyring som læringsform og arbeidsredskap for kompetanseutvikling i prosjektledelse", i Gotchalk og Welle-Strand (2001): *Læring gjennom økonomi, system og prosjekt, festskrift til Erling S. Andersens sekstiårsdag*. NKI-forlaget. (finnes i artikkelsamlingen)

Elektroniske læremidler

Artikkelsamling for IT og læring 2/20 (2003/2004).

Braa, Kristin, Per Hetland og Gunnar Liestøl, (1999): *Netts@mfunn*
Røsten: "Kritikk av og i nye medietekster",
Lanestedt: "Multimediekritikkens rolle som medprodusent av konvensjoner",
Liestøl: "I vesterled med museklikk! Tre eksempler på digital formidling",
Hetland: "Tekstens villskap og temmede monstre",
Maartmann-Moe: "Mediekonvergens"
(Alle artiklene under "Teori for medieforståelse" anbefales som støttelitteratur). Tano Aschehoug.

Bartolic-Zlomislic, Silvia and A. W. (Tony) Bates: *Investing in Online Learning: Potential Benefits and Limitations.* http://bates.cstudies.ubc.ca/papers/investing.html (lest 17.9.2001)

Nielsen, Jacob og D. A. Norman: *Web-Site Usability: Usability On The Web Isn't A Luxury.* http://www.informationweek.com/shared/printArticle?article=infoweek/773/prweb.htm&pub=iwk (lest 17.9.2001)

Minken og Stenseth, 1998: *Brukerorientert programdesign* (Del 1 (hele), Del 2 (bortsett fra kapittel 13 og 14), Del 3 (hele) og Del 4; kapittel 18). NLS.

Grafikk og animasjon på
http://www.media.uio.no/internettiendring/publikasjoner/tekst/levende_bilder/indeks.shtml

Dave Raggett's Introduction to HTML http://www.w3.org/MarkUp/Guide/

Øvrig pensum bygges opp i samarbeid med studentene

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

IT og læring 1+2

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Læreplanverket for grunnskolen forutsetter Informasjonsteknologi (IT) brukt i undervisninga i alle fag fra og med 3. skoleår. IT er ikke noe selvstendig fag i grunnskolen, men skal brukes som et pedagogisk hjelpemiddel i alle fag. IT er også et hjelpemiddel for lærerne i deres daglige arbeid med planlegging, administrasjon og evaluering.

IT og læring 1+2 har en allmenndannende funksjon. Det blir lagt vekt på grunnleggende ferdigheter i bruk av teknologien og problemstillinger som kan gi perspektiv på muligheter og begrensinger ved bruken. Studentene skal oppnå fortrolighet med datamaskinen og de vanligste brukerprogrammene. Bruk av internett står sentralt. IT og læring 1+2 legger vekt på utvikling av elektroniske læremidler og bruk og tilpasning av slik i skole, barnehage og opplæring.. Det blir lagt vekt på teoretisk og praktisk innføring i å mestre nye arbeidsformer og aktuelt teknisk utstyr. Teknologiens plass i skole, barnehage, samfunn og arbeidsliv blir belyst.

Studiet forutsetter at studentene på forhånd har et grunnlag i bruk av standard programvare, tilsvarende lærerutdanninga sitt tilbud om innføringskurs i IT. Kurset anbefales ikke for studenter som har svært lite eller ingen erfaring i IT.

Mål

Gjennom arbeidet med studieenheten skal studentene

- tilegne seg ferdigheter i å bruke IT som verktøy i eget arbeid i skole, barnehage og opplæring
- kjenne til, kunne bruke og vurdere arbeidsformer som elektroniske læremidler åpner for
- ha øvd opp evnen til egenlæring, gjennom å ta seg fram der lærestoff ikke er ferdig tilrettelagt
- tilegne seg kunnskap om IT-løsninger, kunne gjennomføre enkelt vedlikehold og oppsetting av enkle maskin- og nettverks-konfigurasjoner
- tilegne seg kunnskap om og kunne gjøre rede for egenskaper ved ulike teknologiske plattformer
- kunne utforme og legge til rette pedagogisk materiale på elektroniske medier
- kjenne til hvordan læremidler kan utvikles for og tilpasses aktuelle teknologiske plattformer, aktuell infrastruktur eller aktuelle brukergrupper
- kunne initiere og gjennomføre prosjekter innen bruk av IT i skole, barnehage og opplæring
- ha kunnskap og grunnlag for å bruke IT slik at det fremmer samarbeid og kommunikasjon mellom mennesker heller enn å skape nye eller forsterke gamle skiller
- ha utviklet reflekterte holdninger til hvordan elektroniske læremidler påvirker og endrer roller, innhold og arbeidsmåter i skole, barnehage og opplæring

Innhold

IT og læring 1+2 omfatter 5 hovedemner som til sammen utgjør 60 studiepoeng:
Innføring i Informasjonsteknologi (12 studiepoeng),
Elektroniske læremidler (12 studiepoeng),
Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv (6 studiepoeng)
Prosjektarbeid (18 studiepoeng),
Et valgemne (12 studiepoeng).

Alle valgemner tilbys som fjernundervisning i regi av "Samarbeidsnettverket". Samarbeidsnettverket er et samarbeid mellom flere høgskoler som tilbyr valgemner til studiet IT og læring/IT for lærere 2. Valgemnene som tilbys er Systemløsninger, Internettbaserte systemløsninger, Programutvikling, Brukertilpasning, Jenter og IT i skole og samfunn, Fjernundervisningspedagogikk og Programutvikling med MultimedialabV. Det kan forekomme noe variasjon i tilbudet av valgfag.

Innføring i informasjonsteknologi (12 studiepoeng)

Dette hovedemnet legger vekt på innsyn i, forståelse for og utnytting av IT-utstyr som er aktuelt i skole, barnehage og opplæring. Hovedvekten blir lagt på å opparbeide ferdigheter i bruk av standard programvare inkludert internett. Det vil bli krevd to godkjente ferdighetstester i standard programvare, samt utvikling og publisering av egen hjemmeside på verdensveven.

Delemner

- videregående bruk av standardprogram:
- tekstbehandling
- regneark
- presentasjonsverktøy
- bildebehandling
- internett og kommunikasjon
- tolkning og utforming av kravspesifikasjon for maskin og programvare
- konfigurering av utstyr og programvare
- fysiske nett og koplinger

Informasjonsteknologi i samfunn og arbeidsliv (6 studiepoeng)

Dette hovedemnet tar opp sider ved IT- bruk i samfunn og arbeidsliv som er relevante for lærernes arbeidsoppgaver i skole, barnehage og opplæring.

Delemner

- teknologihistorie
- personvern
- åndsverk/opphavsrett
- arbeidsmiljø
- sikkerhet og sårbarhet
- etiske problemstillinger

Elektroniske læremidler (12 studiepoeng)

Emnet omfatter områder som er relevante for utforming av læremidler med elektroniske medier, og organisering rundt bruken av slike læremidler. Praktisk erfaring med verktøy for utvikling av elektroniske læremidler vil bli realisert gjennom bruk av databaser og enkel programmering av dynamiske nettsider. Det vil bli krevd gjennomføring av en praktisk oppgave knyttet til vurdering av pedagogisk programvare eller annet elektronisk læremiddel.

Delemner

- Elektroniske læremidler:
- Oversikt over og vurdering av tilgjengelige medier og deres bruk
- Utprøving og evaluering av elektroniske læremidler
- Prinsipper for vurdering av elektroniske læremiddel
- Design av systemer:
- Brukertilpassing etter alder, kjønn, funksjonsnivå, kulturell og sosial bakgrunn.
- Publisering av materiale på papir og elektroniske medier
- Brukergrensesnitt
- Organisering

- Organisering av materiale for interaktiv bruk
- Nasjonalt og internasjonalt samarbeid, på lærer- og elev-/studentnivå
- Åpen og fleksibel læring

Valgfritt emne (12 studiepoeng)

Studentene kan velge mellom ulike valgemner via "Samarbeidsnettverket". Alle valgemnene vil bli gjennomført som fjernundervisning over internett og tilbys av ulike samarbeidende høgskoler.

Valgemnene er:

- **Systemløsninger**
  Emnet omfatter behovsanalyse, systemspesifikasjon og realisering av enkle systemløsninger ved hjelp av standardprogram.
- **Internett-baserte systemløsninger**
  Emnet omfatter en grunnleggende innføring i systemutvikling med vekt på analyse, utforming og realisering av enkle systemløsninger ved bruk av internett og databaseteknologi.
- **Programutvikling**
  Emnet omfatter en innføring i grunnleggende prinsipper for programutforming og programmering av datamaskiner og tilbys i to varianter; et med programmeringsspråket Java og et med programmeringsspråket Visual Basic.
- **Brukertilpassing**
  Emnet tar opp hvordan IT-systemer best kan tilrettelegges for grupper og enkeltpersoner med ulike behov, og hvordan IT kan brukes for å tilrettelegge undervisning forøvrig.
- **Jenter og IT i skole og samfunn**
  Emnet tar opp problemer i skoleverket som henger sammen med kjønn og IT og skal gi studenten kunnskap om ulike modeller for å forklare og iverksette tiltak i forhold til slike problemer
- **Fjernundervisningspedagogikk**
  Emnet gir en oversikt over sentrale pedagogiske problemstillinger i moderne fjernundervisning med vekt på lærer-, elev- og organiseringsperspektiv på nettbasert undervisning og læring
- **Programutvikling med Multimedia Lab V**
  Emnet gir en innføring i utvikling av dynamiske applikasjoner, frittstående eller på internett

Pedagogisk bruk av informasjonsteknologi: Prosjektarbeid (18 studiepoeng)

Hovedemnet bygger på studentenes bakgrunn fra praksis, pedagogikk og skolefag og gir grunnlag for å kunne bruke IT i undervisning og læring. Prosjektarbeidet vil gjennomføres som et helårig prosjekt med avslutning i vårsemesteret.
Prosjektet skal knyttes til emnet Elektroniske læremidler, og både utforming, utprøving og evaluering skal inngå i prosjektet. Studentene skal - ved siden av å få dypere forståelse for og praktisk erfaring med delemner fra de andre hovedemnene - opparbeide kompetanse i systematisk og målrettet prosjektstyring, planlegging og konstruktivt samarbeid.
Prosjektarbeidet skal dokumentere praktisk bruk av IT-verktøy og redegjøre for teoretisk fundament for valgte løsninger. Arbeidet skal dokumenteres skriftlig og presenteres elektronisk. Arbeidet skal videre presenteres muntlig for medstudenter og lærere og vil vurderes til godkjent/ ikke godkjent.
Det kan bli stilt krav til prosjektet med hensyn til tema eller teknologi ut fra seksjonens eller avdelingens behov. Det kan bli aktuelt å legge praksis til et annet lande som et ledd i prosjektarbeidet.

Organisering

Hver prosjektgruppe skal ha fra 3-6 deltakere. Prosjektgruppene etableres i løpet av de første 2-3 ukene av kurset. Det legges vekt på studentenes ønsker, interesser og arbeids- og studiesituasjon. Hver prosjektgruppe får tildelt en veileder blant seksjonens lærere.
Prosjektgruppa velger tema for prosjektarbeidet innen en fastsatt frist. Det blir stilt krav til bruk av en formell prosjektstyringsmetode.
En undervisningsdag i uka vil periodevis settes av til prosjektarbeid. Felles undervisning i prosjektarbeid vil foregå etter behov på disse dagene.

Det kreves deltakelse i alle deler av prosjektarbeidet. Prosjektarbeidet vurderes internt, mens prosjektarbeidsteorien er en del av muntlig pensum som prøves til eksamen.

Delemner
- Elektroniske læremidler - forholdet mellom pedagogikk og teknologi
- utforming
- utprøving
- evaluering
- Utvalgte emner fra valgfritt emne
- Prosjektorganisering:
- problemformulering
- planlegging
- Prosjektorganisering
- framdriftskontroll - prosjektstyringsverktøy
- rapportskriving

Organisering og arbeidsmåter

Undervisning
Undervisningen strekker seg over hele året. Studiet er basert på varierte arbeidsformer som forelesninger, arbeid med datamaskiner individuelt og i grupper, diskusjoner, prosjektarbeid og ekskursjoner. Det vil bli gitt og krevd gjennomført arbeidsoppgaver slik det fremgår i arbeidskravene. Studentenes kompetanse, ønsker og behov vil kunne påvirke vektlegging av de enkelte delemnene og undervisningens form.

Praksis
Praksis er obligatorisk og skal omfatte tilsvarende to ukers arbeid. Gjennom praksis skal studentene planlegge og gjennomføre undervisning i eller ved hjelp av IT eller delta i relevant IT-arbeid. Målet med praksisen er å aktualisere den teoretiske undervisningen. Erfaringene fra praksis skal dokumenteres og presenteres etter nærmere avtale med kursledelsen.
Praksis vil vanligvis knyttes til utprøving av produktet fra prosjektarbeidet.
Erfaring fra praksis rapporteres etter avtale med kursledelsen.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Tre ferdighetstester i standard programvare.
- Individuell hjemmeside på verdensveven
- Arbeidsoppgaver i tilknytning til hovedemnet "Elektroniske læremidler"
- Prosjektarbeid.
- Gjennomført obligatorisk praksis.

Eksamen

I valgemnet følges den eksamensordning som tilbys av den høgskolen som underviser i emnet. Eksamen i kursets andre fire hovedemner gjennomføres som en individuell hjemmeeksamen over tre dager, som munner ut i en inntil 90 minutters individuell muntlig eksamen.

Ekstern sensor vil brukes under eksamen.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen i IT og læring
A	Fremragende	Har solide kunnskaper om IT-faget, og en særlig god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper om IT og meget god evne til selvstendig bruk av både teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til selvstendig bruk av teoretisk og praktisk IT-kunnskap. Viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
D	Nokså god.	Har begrensede IT-kunnskaper og noe evne til selvstendig praktisk eller teoretisk bruk av IT-kunnskap. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til praktisk eller teoretisk IT-kunnskap, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå om læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige IT-kunnskaper om læringsmål, IT-fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.

Ny/utsatt prøve

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Papirbasert:

Andersen, Grude og Haug (1993): *Målrettet prosjektstyring*. NKI-forlaget.

Brøyn, Tore og Jon-Håkon Schultz (red.) (1999): *IKT og tilpasset opplæring* (følgende kapitler: Innledning, kap. 1: "Hvordan starte et dataprosjekt", kap. 2: "En PC i klasserommet", kap. 3: "Jenter og IKT - Tilpasset opplæring for jenter?", kap. 7: "IKT som hjelpemiddel for elever med lese- og skrivevansker", kap. 8: "Lese- og skrivevansker og bruk av PC som kompensatorisk hjelpemiddel", kap. 9: "IKT og norskfaget", kap. 11: "Pedagogisk programvare til bruk for elever med konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker" og kap. 12: "Problemløsning i dataspill - en lek med læring?". Tano Aschehoug.

Braa, Kristin, Per Hetland og Gunnar Liestøl (1999): *Netts@mfunn* følgende kapitler: Hannemyr: "Begynnelsen på en historie om Internett", Wiese Schartum: "Informasjonsteknologi og åpne informasjonstilgang", Staksrud: "Nettanarkiets herskere", Kløvstad: "Fra analog til digital skole - den bærbare revolusjonen .....", Dokk Holm og Stensaker: "Kunnskapens kommersialisering", Røsten: "Kritikk av og i nye medietekster", Lanestedt: "Multimediekritikkens rolle som medprodusent av konvensjoner", Liestøl: "I vesterled med museklikk! Tre eksempler på digital formidling", Hetland: Tekstens villskap og temmede monstre", Maartmann-Moe: "Mediekonvergens" (Alle artiklene under "Teori for medieforståelse" anbefales som støttelitteratur). Tano Aschehoug.

Braadland, Trond R. (1998): *Innføring i informasjonsbehandling* (Anbefalt litteratur: kap.1, 2 og 7. Pensum: kap.3, 4, 5, 8, 9, 10 og 18). Fagbokforlaget.

Minken og Stenseth (1998): *Brukerorientert programdesign* (Del 1 (hele), Del 2 (bortsett fra kapittel 13 og 14), Del 3 (hele) og Del 4; kapittel 18). NLS.

Artikkelsamling for IT og læring 1/20 2002-2003

Artikkelsamling for IT og læring 2/20 (2002/2003)

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)

Nettbasert (kan forandres noe i løpet av studieåret):

Apenes, Georg: *Den vanskelige, men nødvendige balansegangen* (NB! Velg riktig artikkel i artikkellista). http://hetti.datatilsynet.no/espor/2001/4/spor.html

Bartolic-Zlomislic, Silvia og A.W. (Tony) Bates: *Investing in Online Learning: Potential Benefits and Limitations* http://bates.cstudies.ubc.ca/papers/investing.html (lest 17.9.2001)

Giæver, Johannesen og Øgrim: *Kompendium for IT1/20 2002-2003* http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/Kompendium/index.htm

Nielsen, Jacob. & Norman, D.A.: Web-Site Usability: *Usability On The Web Isn't A Luxury.* http://www.informationweek.com/shared/printArticle?article=infoweek/773/prweb.htm&pub=iwk (lest 17.9.2001)

Prinds, Erik: *Rum til læring - En idé - og debatbog om nye læringsform med IKT* (kapittel 2.1, s. 18-32). http://www2.db.dk/pgl/Rumbog.pdf

Rudlang, Hilde: *Edb på skolen og hjemme - mest for gutter?* http://www.ssb.no/www-open/samfunnsspeilet/utg/954/1.html

Hovedinnholdet i samtlige fellesforelesninger

IT-historie i skolen, IT i læreplaner http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/historie-og-laereplaner.ppt
Læringsteori: Forelesningsnotat http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/laering2001.ppt Et praktisk eksempel http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/laeringsprosjekt.ppt
Lærerutdanning 2005: Forelesningsnotater http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/LU-scenario.ppt
Jenter og IT i skolen http://www.lu.hio.no/IT/It1/intern/forelesninger/jenter-og-IT.ppt
Elektroniske spor på nettet http://home.hio.no/%7Ejandavid/spor.htm

Computers: *History and development* http://www.digitalcentury.com/encyclo/update/comp_hd.html

Veiledning L97 Informasjonsteknologi, KUF http://skolenettet.ls.no/html/veil/it/

IKT i norsk utdanning. Plan for 2000-2003 http://odin.dep.no/ufd/html/ikt/

Lærerutdanning 2005 – den nye student- og lærerrollen (Øgrim, 01) http://www.lu.hio.no/IT/formidling/Roller.doc

Grafikk og animasjon på WWW: http://www.media.uio.no/internettiendring/publikasjoner/tekst/levende_bilder/indeks.shtml

Hovedavtalen i staten (du må lete deg fram til § 14) http://www.lostat.no/tariffstat/hovedavtalen/del_1.htm - Kapittel

Kopinor-avtaler for skoleverket http://www.kopinor.no/norsk/avtaleomrader/skole/index.html - privstat

Lov om arbeidervern og arbeidsmiljø, §12 http://www.lovdata.no/all/tl-19770204-004-002.html - 12

Lov om opphavsrett til åndsverk m.m. (åndsverkloven) - lagt opp og kodet av Olav Torvund http://www.torvund.net/opphavsrett/ophlov-i.html

Opphavsrett - en introduksjon av professor dr. juris Olav Torvund http://www.torvund.net/artikler/art-opphav.html

Personopplysningsloven http://www.datatilsynet.no/lov/loven/pl.html

Dave Raggett's Introduction to HTML http://www.w3.org/MarkUp/Guide/

Når det gjelder følgende temaer, formuleres pensum som mål for hva vi forventer at studenten skal kunne (se kompendiet):

Tekstbehandling
Regneark
Internett ; www, e-post, chat, diskusjonsgrupper, LUVIT
Bildebehandling
Presentasjonsverktøy
Pedagogiske programmer (overordnet kjennskap til en del, og inngående kjennskap til minst ett program)

Øvrig pensum bygges opp i samarbeid med studentene

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, forutsatt at studieleder godkjenner disse endringene.

IT og læring mellomfag

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Studiet forutsetter at studentene har bestått Informasjonsteknologi og læring 1 og 2 eller på annen måte har tilsvarende IT-kompetanse.

Mål

Studiet har som mål at studentene skal bli avanserte brukere av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og ha et generelt grunnlag for å bli ressurspersoner for IKT i undervisning.

Gjennom studiet skal studentene opparbeide:

- Allsidige IKT- faglige kunnskaper, slik at de blir kjent med de fleste IKT- faglige problemstillinger innen undervisning og kan fungere som ressurspersoner i sin virksomhet.
- Teknisk forståelse for og praktisk erfaring med utvikling av IKT- systemer
- Evne til å utforme og lage spesialtilpassede systemer for undervisning.
- Bevisste og reflekterte holdninger til pedagogisk bruk av IKT i skole og opplæring.

Innhold

Kurset er delt i tre hovedemner: Alternativt emne (12 studiepoeng), valgemne (12 studiepoeng) og et spesialemne (6 studiepoeng). Alle valgemnene vil bli gjennomført som fjernundervisning over Internett og tilbys av ulike samarbeidende høgskoler gjennom "Samarbeidsnettverket". Det kan forekomme noe variasjon i tilbud av emner.

Alternativt emne (12 studiepoeng)
Studenter som ikke kan dokumentere programmeringskunnskap må velge et programmeringsemne. Studenter som kan dokumentere programmeringskunnskap må velge mellom systemerings- eller database-emne. Fagbeskrivelser for emnene finnes som vedlegg til studieplanen.
Alternative emner:

- Systemløsninger fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Internettbaserte systemløsninger fra Høgskolen i Hedmark
- Programutvikling med Visual Basic fra Høgskolen i Buskerud
- Programutvikling med Java fra Høgskolen i Vestfold
- Databaser: fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole

Valgemne (12 studiepoeng)
Studentene kan pr. i dag velge mellom følgende valgemner (fagbeskrivelser for emnene finnes som vedlegg til studieplanen):

- Systemløsninger fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Internettbaserte systemløsninger fra Høgskolen i Hedmark
- Tilpasning til bruker fra Høgskolen i Vestfold
- Programutvikling med Visual Basic fra Høgskolen i Buskerud
- Programutvikling med Java fra Høgskolen i Vestfold
- Databaser fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole

- Jenter og IT i skole og samfunn fra Høgskolen i Oslo
- Fjernundervisningspedagogikk fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Multimedialab fra Høgskolen i Vestfold

Spesialemne (6 studiepoeng)
Som fordypning velger studenten selv en problemstilling relatert til det emne som har blitt valgt som alternativt emne. Problemstillingen belyses gjennom et selvvalgt pensum. Pensumet skal omfatte ca 500 sider. Problemstilling og pensum godkjennes av oppnevnt veileder.
Studenten belyser problemstillingen i form av et artikkelutkast. Artikkelutkastet skal gjengi relevant stoff fra problemfeltet samt bruke og drøfte stoffet i forhold til problemstillingen.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Arbeidskrav angis i de enkelte emner.

Eksamen
Eksamen i alternative- og valgemner vil vanligvis gjennomføres som 4 timers skriftlige individuelle eksamener uten hjelpemidler. Den eksamensordning følges som tilbys av den høgskolen som underviser i emnet.
Spesialemnet vurderes ut fra artikkelutkastet etter gradert karakterskala (se under).
Alle delemnene må være bestått for at studiet skal godkjennes.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter for bestått eksamen. Karakteren F gis ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
For studenter som tar eksamen ved Høgskolen i Oslo vil vurderingskriterier for eksamen bli gjort kjent i starten av september.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Det er bare anledning til å gå opp til ny prøve i den deleksamenen som ikke er bestått. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen eller som muntlig eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Se de enkelte emner.
Pensum i emnene vil angis av den institusjon som er ansvarlig for emnet

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Kompetanseutvikling i engelsk

Skolebasert, nettbasert studium i engelsk for mellom- og ungdomstrinn

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Målgruppen er lærere og førskolelærere som ikke har engelsk som en del av sin lærerutdanning og som har fått ansvar for engelsk helt ned til førsteklasse. Planen tar utgangspunkt i gjeldende *Rammeplan for lærerutdanning* og i *Plan for Kompetanseutvikling i Engelsk fra 2000* (KUF, 2000).

Fagplanen dekker innhold i hele studiet, men et nettbasert studiet av denne typen gjør det mulig for studentene å spesialisere seg på enten småskole/mellomtrinn eller mellomtrinn/ungdomstrinn.

Mål

Hovedmål

Studentene skal

- tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er tjenlige for lærerarbeid i engelsk i grunnskolens mellomtrinn og ungdomstrinn.
- utvikle evne til å spre språklæringsglede og faglig engasjement
- utvikle god personlig språkferdighet og tilegne seg kunnskap om språket og hvordan det brukes
- tilegne seg kunnskap om engelskspråklige kulturer og innsikt i engelskfagets muligheter for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon, kulturell innsikt, respekt og visshet om likeverd
- utvikle fagdidaktisk kompetanse i forhold til fremmedspråkopplæring
- utvikle egenkompetanse og fagdidaktisk kompetanse i bruk av IKT på mellom- og ungdomstrinnet.

Delmål

Språklig kompetanse

Dette målområdet omfatter både kursdeltakernes egne praktiske språkferdighet og deres teoretiske innsikt i språkets struktur og funksjon. Basiskunnskaper i grammatikk i vid forstand, i det engelske lydsystemet, i tekst- og sjangerteori, pragmatikk og egne språklæringsstrategier danner utgangspunkt for utviklingen av kursdeltakernes egne språkopplevelser og språkferdigheter og deres evne til å veilede elever i deres språklæring. Et gjennomgående perspektiv er det kontrastive; studiet vektlegger de problemer språkbrukere måtte ha som har norsk eller et annet språk som morsmål.

Studentene skal kunne

- bruke engelsk sikkert og funksjonelt både skriftlig og muntlig
- anvende strategier for å utvikle et variert og godt språk
- produsere tekster i forhold til ulike sjangerkrav
- beskrive engelske språklyder, intonasjon og rytme
- beskrive det engelske språkets grammatiske struktur
- gjøre rede for normer for tjenlig språkbruk, tilpasset den sosiale og kulturelle konteksten
- analysere oppbyggingen av ulike tekster
- oppøve evne til å veilede elever i deres språklæring på bakgrunn av kunnskap om kontrastive problemer
- gjøre rede for egne språklæringsstrategier

Kulturell kompetanse
Engelsk er et verdensspråk knyttet til en uendelig rikdom av kulturer og kulturelle uttrykksformer. Samtidig oppleves engelsk i økende grad som en del av den norske hverdagen. Derfor er engelsk et godt utgangspunkt for utviklingen av innsikt i og respekt for andres kultur. Kulturell kompetanse forutsetter i tillegg forståelse av kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon. Dette gjelder så vel kursdeltakernes egenutvikling som elevers læring og kulturforståelse.

Målområdet omfatter studier av kulturen og kulturelle ytringer i engelskspråklige samfunn, med en kontrastiv vinkling mot kursdeltakernes egen kultur og det norske samfunnet.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for temaer innen engelskspråklige kulturer som er relevante i forhold til undervisning på mellom- og ungdomstrinnet både i engelsk og i andre skolefag.
- gjøre rede for et utvalg skjønnlitterære og andre tekster for barn og ungdom, or for et utvalg rim, regler, sanger sangleker og eventyr fra engelskspråklige land
- forklare og gi eksempler på kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon

Fagdidaktisk kompetanse
Både i grunnskolen og lærerutdanningen er engelskfaget et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. Kunnskap om og ferdigheter i å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og videreutvikle opplæring i engelsk vektlegges. Målområdet fokuserer også på lærerens rolle som språkmodell, inspirator, veileder og tilrettelegger. Pedagogisk bruk av IKT som redskap både i språkundervisning og i tverrfaglig arbeid vektlegges, og bygger på den utstrakte bruk av IKT som er integrert i studiet.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for ulike syn på fremmedspråkopplæring og de språklæringsteorier, prinsipper og metoder som ligger til grunn for faget i grunnskolen
- legge til rette for elevenes estetiske opplevelse og kreative bruk av språket, ved bruk av ulike kunstuttrykk, drama og rollespill
- foreta bevisste valg av tekster og legge til rette for variert bruk av tekster og sjangre som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon
- legge til rette for elevenes opplevelse av andre kulturer og deres utvikling av økt forståelse av egen og andres kultur
- gjøre rede for engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring, spesielt i forhold til bruk av IKT som både informasjonskilde og kommunikasjonsverktøy
- gjøre rede for hvordan språklæring og elevtekster kan vurderes og drøfte ulike vurderingsformer som nyttes i grunnskolen, bl.a. elevens vurdering av sin egen læring og utvikling og karaktersetting i faget
- takle en situasjon hvor ikke alle elevene i en klasse eller gruppe har norsk som morsmål

Innhold

Engelskstudiet består av tekstbasert opplæring innen tre hovedemner som tilsvarer de tre målområdene ovenfor:
- språklære
- litteratur- og kulturstudier
- fagdidaktikk

Språklære
- kontrastiv fonetikk og intonasjon
- funksjonell grammatikk med kontrastiv vinkling
- leksikalsk struktur og strategier for utvidelse av ordforråd
- pragmatikk

Litteratur- og kulturstudier
To hovedemner danner rammen for utvikling av kulturell kompetanse: Litteratur- og kulturstudier. Gjennom et bredt utvalg av tekster møter deltakerne forskjellige aspekter av kulturene hvor tekstene oppstår. Tekster fra Storbritannia og USA og andre engelskspråklige kulturer danner historiske, geografiske og sosiale perspektiver.

Arbeid med litteratur for barn danner grunnlag for møtet mellom forskjellige kulturer på barns premisser. De litterære tekster er en kombinasjon av barnelitteratur som har direkte relevans til klasserommet og annen litteratur beregnet på deltakerne selv. Man vil stort sett holde seg til autentiske tekster i den utstrekning det lar seg gjøre.

Fagdidaktikk
Fagdidaktikken på kurset tar for seg spesielt undervisning på småskole,mellomtrinnet og ungdomstrinnet, med vekt på kobling av teori til skolebasert aktivitet og 2 – 3 obligatoriske prosjekter.

I den didaktiske komponenten inngår:
- Prinsipper for engelskopplæringen etter L97 i forhold til tidligere planer
- Valg og organisering av aktiviteter på engelsk
- Arbeid med tema og tverrfaglige opplegg
- Kunnskap om egen læring
- Vurdering i engelskfaget
- Bevisst valg av tekster og tilrettelegging for variert bruk av tekster og sjangre som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon, muntlig og skriftlig
- Utvikling av elevenes språkferdigheter og deres innsikt i egen læring i et tilpasset læringsmiljø
- Bevisst og utforskende bruk av IKT sammen med elevene.

Organisering og arbeidsmåter

Studiet er organisert som nettbasert fjernundervisning. I tillegg kommer samlinger, og en studietur til England. Studentene får individuell veiledning over nett.

Den nettbaserte undervisningen bruker kommunikasjonsprogrammet LUVIT som organiserings-ramme og kontaktflate mellom lærer - student og student - student. Studieinnhold formidles gjennom internettsider og knyttes gjennom LUVIT til en tidsramme med temaperioder som integrerer hovedemnene språk, kultur og fagdidaktikk. Hver temaperiode vil ha arbeidskrav i form av oppgaver med innleveringsfrister.

I et språkfag er det viktig å sette opp rammer for både muntlig og skriftlig språkbruk slik at studentene oppnår den nødvendige språkkompetanse. Innholdet i hovedemnene er gjenstand for utstrakt språklig aktivitet, både muntlig og skriftlig. Samlingene og studieturen er sentrale i oppbygging av muntlig kompetanse, men samlingene brukes også til å sette opp lokale kollokviegrupper der det er mulig som kan møtes regelmessig og bruke det muntlige språket.

Kontinuerlig skriving er et viktig grunnlag for utvikling av skriftlig kompetanse og språkkompetanse generelt. Studentenes arbeid med tekster har en klar sammenheng med engelskplanen i L97 og arbeid i grunnskolen. Logg brukes til refleksjon over egen læring og evaluering av innholdet i studiet.

Studentenes egen arbeidsplass er sentral i utvikling av fagdidaktikken og gjennomføring av skolebasert undervisningsopplegg og prosjektarbeid. Studentene vil samarbeide om metodiske opplegg, både gjennom gruppedialoger i LUVIT og gjennom direkte kontakt der studenter arbeider på samme skole eller i samme kommune.

Studietur
En sterkt subsidiert studietur til England er integrert i engelskstudiet. Studentene må påregne en egenandel på opp til kr. 6.500.

Praksis
Praksis knyttes til studentenes egen arbeidsplass og vil være i form av utprøving og drøfting av forskjellige emner fra fagdidaktikk, samt 2 – 3 prosjekter. Praksisrapporter er et arbeidskrav og vil inngå i vurderingsmappen.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:
- Skriftlige innleveringer knyttet til et avtalt antall tekster der alle hovedemnene er representert. Fristen for innlevering av de skriftlige arbeidskravene er 1 uke etter avsluttet periode.
- Gjennomføring og rapportering av skolebaserte oppgaver og prosjekter.
- Rapporten etter avviklet studietur/tilsvarende studieprogram skal også leveres innen 1 uke. Dokumentert deltagelse i studieturen eller tilsvarende studieprogram.

Et utvalg av disse tekstene samles til en vurderingsmappe for avsluttende vurdering, etter kriterier som er avtalt på forhånd. Se videre under "Avsluttende vurdering".

Avsluttende vurdering
Deltakerne samler et utvalg tekster i en vurderingsmappe. Noen tekster vil være obligatoriske. Kriterier for utvalg av tekster og opplysning om hvilke tekster som er obligatoriske vil bli gitt i god tid før innleveringsfrist. Innholdet i mappen er grunnlag for muntlig eksaminasjon. Endelig karakter gis på grunnlag av en samlet vurdering av mappen og den muntlige prestasjonen. Karakteren i muntlig virker justerende på den skriftlige.

Ekstern sensor benyttes ved den muntlige eksaminasjonen og til vurdering av et utvalg av leverte mapper.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall på mappen eller muntlig eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Studentene er selv ansvarlige for å melde seg opp til ny/utsatt muntlig eksamen innen fristen og/eller avtale ny/utsatt mappeinnlevering.
Den muntlige prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Ved stryk i en/flere mappetekster eller muntlig gis studentene mulighet til å forbedre hele mappeinnholdet, og mappen skal leveres på nytt før muntlig eksamen.

Pensum

Det er en forutsetning at deltagerne selv er med på å velge deler av kurslitteraturen. Pensum vil derfor bli utviklet underveis i samarbeid med deltagerne. Det samlede antall sider vil være ca. 2000.

Språklære
(Pensumet i språklære er felles for begge grupper, både for de som tar engelsk for småskole/mellomtrinn og for de som tar kurset for mellomtrinn/ungdomstrinn).

Murphy, Raymond (1994): *English Grammar in Use,* Cambridge University Press, Cambridge ISBN 0521 43680 X (150 s) (utdrag)

Johansson, Stig og Per Lysvåg: *Engelsk grammatikk og språkbruk. Øvingshefte og fasit*

Nilsen, Thor Sigurd og Kåre N. Rugesæter (1999): *Basic English Phonetics for teachers,* Fagbokforlaget, Bergen, ISBN 82-7674-418-4 (198 s) (utdrag) Med CD-ROM.

I tillegg kommer et antall artikler om språk.

Hjelpebøker:
Jones, Daniel: *English Pronunciation Dictionary*

Crystal, David: *Rediscover Grammar,* Longman, Harlow 1996

Swan, Michael: *Practical English Usage*, Oxford Univ. Press

Hasselgård, Hilde, Stig Johansson og Per Lysvåg: *English Grammar: Theory and Use*, Universitetsforlaget

Davidsen-Nielsen, Niels (Ad. Barbara Bird & Per Moen) (1987): *English Phonetics*, Gyldendal, Oslo, ISBN 82-05-09542-6

Bird, Barbara (1997): *A Course in English Intonation*, Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-22877-0

Anbefalte ordbøker:
Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Oxford Univ. Press)
Eller:
Longman Dictionary of English Language and Culture
Longman Dictionary of Contemporary English
Longman Dictionary of American English

I tillegg anbefales:
Longman Language Activator

Fagdidaktikk for småskole/mellomtrinnsgruppen
Halliwell, Susan (1992): *Teaching English in the Primary Classroom*, Longman, London, ISBN 0-582-07109-7

Bakke, Bjørn og Ninian Millar (2000): *IKT - også det!* NKS, Oslo, ISBN 825082009-6 (ca. 200 s)

I tillegg kommer et antall artikler om fagdidaktikk.

Hjelpebøker:

Harmer, Jeremy (2001): *The Practice of English Language Teaching,* Longman, London, ISBN 0-582-40385-5

Drew, Ion (1998): *Future teachers of English: A Study of Competence in the Teaching of Writing,* Høgskoleforlaget, Kristiansand, ISBN 82-7634-168-3

Tidsskrifter:
Practical English Teaching
Språk og språkundervisning

Fagdidaktikk for mellomtrinns/ungdomstrinn-gruppen

Halliwell, Susan (1992): *Teaching English in the Primary Classroom*, Longman, London, ISBN 0-582-07109-7

Harmer, Jeremy (2001): *The Practice of English Language Teaching,* Longman, London, ISBN 0-582-40385-5

Korsvold, Anne Karin (2000): *Engelsk i 10c,* Universitetsforlaget, Oslo

Bakke, Bjørn og Ninian Millar (2000): *IKT - også det!* NKS, Oslo, ISBN 825082009-6 (ca. 200 s)

Drew, Ion (1998): *Future teachers of English: A Study of Competence in the Teaching of Writing,* Høgskoleforlaget, Kristiansand, ISBN 82-7634-168-3

Litteratur /kulturstudier:

Litteratur

Et utvalg tekster for barn og ungdom i forskjellige sjangre, valgt i samarbeid med faglærere. Noen tekster vil bli felles pensum, andre velges individuelt eller gruppevis. Utvalget vil være forskjellig for småskole/mellomtrinn gruppen og mellomtrinn/ungdomstrinn gruppen.

I tillegg leser alle:

Rowling, J.K.: *Harry Potter and the Philosopher's Stone* Bloomsbury, London 1997, ISBN 0-7475-3274-5. (223 s)

Shakespeare, William: *Romeo and Juliet* Oxford School Shakespeare, Oxford University Press, ISBN: 0198320256. (ca. 150 s)

Smith, Zadie: *White Teeth,* Penguin Books, 2001. ISBN: 0140276335.

Kulturstudier

Et antall tekster hovedsakelig elektroniske. (fra internett)

Hjelpebøker

Sevaldsen, Jørgen,
Ole Vadman & Jan Erik Mustad *Contemporary British Society,* Høyskoleforlaget, Kristiansand 1999, ISBN 82-7634-243-4

Sirevåg, Torbjørn *Americans: History and Life in the US,* Gyldendal Norsk forlag, Oslo 2000. ISBN 82-417-1137-9

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Kompetanseutvikling i engelsk

Skolebasert, nettbasert studium i engelsk for småskole- og mellomtrinn

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Studiet er en del av *Kompetanse 2000-satsingen*, med utvikling og tilbud av kompetansegivende etterutdanning på til sammen 14 høgskoler. Målgruppen er de mange lærere og førskolelærere som ikke har engelsk som en del av sin lærerutdanning og som har fått ansvar for engelsk helt ned til førsteklassen. Planen tar utgangspunkt i gjeldende *Rammeplan for lærerutdanning* og i *Plan for Kompetanseutvikling i Engelsk fra 2000* (KUF, 2000).

Mål

Hovedmål

Studentene skal:

- tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er tjenlige for lærerarbeid i engelsk i grunnskolens småskoletrinn og mellomtrinn.
- utvikle evne til å spre språklæringsglede og faglig engasjement
- utvikle god personlig språkferdighet og tilegne seg kunnskap om språket og hvordan det brukes
- tilegne seg kunnskap om engelskspråklige kulturer og innsikt i engelskfagets muligheter for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon, kulturell innsikt, respekt og visshet om likeverd
- utvikle fagdidaktisk kompetanse i forhold til fremmedspråkopplæring
- utvikle egenkompetanse og fagdidaktisk kompetanse i bruk av IKT på småskoletrinn og mellomtrinn.

Delmål

Språklig kompetanse

Dette målområdet omfatter både kursdeltakernes egne praktiske språkferdighet og deres teoretiske innsikt i språkets struktur og funksjon. Basiskunnskaper i grammatikk i vid forstand, i det engelske lydsystemet, i tekst- og sjangerteori, pragmatikk og egne språklæringsstrategier danner utgangspunkt for utviklingen av kursdeltakernes egne språkopplevelser og språkferdigheter og deres evne til å veilede elever i deres språklæring. Et gjennomgående perspektiv er det kontrastive; studiet vektlegger de problemer språkbrukere måtte ha som har norsk eller et annet språk som morsmål.

Kursdeltakerne skal kunne

- bruke engelsk sikkert og funksjonelt både skriftlig og muntlig
- anvende strategier for å utvikle et variert og godt språk
- produsere tekster i forhold til ulike sjangerkrav
- beskrive engelske språklyder, intonasjon og rytme
- beskrive det engelske språkets grammatiske struktur
- gjøre rede for normer for tjenlig språkbruk, tilpasset den sosiale og kulturelle konteksten
- analysere oppbyggingen av ulike tekster
- oppøve evne til å veilede elever i deres språklæring på bakgrunn av kunnskap om kontrastive problemer
- gjøre rede for egne språklæringsstrategier

Kulturell kompetanse
Engelsk er et verdensspråk knyttet til en uendelig rikdom av kulturer og kulturelle uttrykksformer. Samtidig oppleves engelsk i økende grad som en del av den norske hverdagen. Derfor er engelsk et godt utgangspunkt for utviklingen av innsikt i og respekt for andres kultur. Kulturell kompetanse forutsetter i tillegg forståelse av kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon. Dette gjelder så vel kursdeltakernes egenutvikling som elevers læring og kulturforståelse.

Målområdet omfatter studier av kulturen og kulturelle ytringer i engelskspråklige samfunn, med en kontrastiv vinkling mot kursdeltakernes egen kultur og det norske samfunnet.

Kursdeltakerne skal kunne
- gjøre rede for temaer innen engelskspråklige kulturer som er relevante i forhold til undervisning på småskole- og mellomtrinnet
- gjøre rede for et utvalg skjønnlitteratur for barn og unge, og for et utvalg rim, regler, sanger, sangleker og eventyr fra engelskspråklige land
- forklare og gi eksempler på kulturell relativitet og interaksjonen mellom kultur og kommunikasjon

Fagdidaktisk kompetanse
Både i grunnskolen og lærerutdanningen er engelskfaget et ferdighetsfag, et kommunikasjonsfag, et opplevelsesfag og et dannelsesfag. Kunnskap om og ferdigheter i å planlegge, begrunne, gjennomføre, vurdere og videreutvikle opplæring i engelsk vektlegges. Målområdet fokuserer også på lærerens rolle som språkmodell, inspirator, veileder og tilrettelegger. Pedagogisk bruk av IKT som redskap både i språkundervisning og i tverrfaglig arbeid vektlegges.

Kursdeltakerne skal kunne
- gjøre rede for ulike syn på fremmedspråkopplæring og de språklæringsteorier, prinsipper og metoder som ligger til grunn for faget i grunnskolen
- legge til rette for elevenes estetiske opplevelse og kreative bruk av språket, ved bruk av ulike kunstuttrykk, drama og rollespill
- foreta bevisste valg av tekster og legge til rette for variert bruk av tekster og sjangre som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon
- legge til rette for elevenes opplevelse av andre kulturer og deres utvikling av økt forståelse av egen og andres kultur
- gjøre rede for engelskfagets rolle i tverrfaglig og temaorganisert opplæring, spesielt i forhold til bruk av IKT som både informasjonskilde og kommunikasjonsverktøy
- gjøre rede for hvordan språklæring og elevtekster kan vurderes og drøfte ulike vurderingsformer som nyttes i grunnskolen, bl.a. elevens vurdering av sin egen læring og utvikling og karaktersetting i faget
- takle en situasjon hvor ikke alle elevene i en klasse eller gruppe har norsk som morsmål

Innhold

Engelskstudiet består av tekstbasert opplæring med utstrakt integrering av tre hovedemner som tilsvarer de tre målområdene ovenfor:
- språklære
- litteratur- og kulturstudier
- fagdidaktikk

Språklære
- kontrastiv fonetikk og intonasjon

- funksjonell grammatikk med kontrastiv vinkling
- leksikalsk struktur og strategier for utvidelse av ordforråd
- pragmatikk

Litteratur- og kulturstudier
To hovedemner danner rammen for utvikling av kulturell kompetanse: litteratur- og kulturstudier. Gjennom et bredt utvalg av tekster møter deltakerne forskjellige aspekter av kulturene hvor tekstene oppstår. Tekster fra Storbritannia og USA og andre engelskspråklige kulturer danner historiske, geografiske og sosiale perspektiver.

Arbeid med litteratur for barn danner grunnlag for møtet mellom forskjellige kulturer på barns premisser. De litterære tekster er en kombinasjon av barnelitteratur som har direkte relevans til klasserommet og annen litteratur beregnet på deltakerne selv. Man vil stort sett holde seg til autentiske tekster i den utstrekning det lar seg gjøre.

Fagdidaktikk
Fagdidaktikken på kurset tar for seg spesielt undervisning på småskole- og mellomtrinnet, med vekt på kobling av teori til skolebasert aktivitet og 2 – 3 obligatoriske prosjekter.

I den didaktiske komponenten inngår:
- Prinsipper for engelskopplæringen etter L97 i forhold til tidligere planer
- Valg og organisering av aktiviteter på engelsk
- Arbeid med tema og tverrfaglige opplegg
- Kunnskap om egen læring
- Vurdering i engelskfaget
- Bevisst valg av tekster og tilrettelegging for variert bruk av tekster og sjangre som kan danne grunnlaget for elevenes egen tekstproduksjon, muntlig og skriftlig
- Utvikling av elevenes språkferdigheter og deres innsikt i egen læring i et tilpasset læringsmiljø

Organisering og arbeidsmåter

Studiet er organisert som nettbasert fjernundervisning. I tillegg kommer samlinger, til sammen 60 kontakttimer, og en studietur til England. Studentene får inntil 25 timer individuell veiledning over nett.

Den nettbaserte undervisningen bruker kommunikasjonsprogrammet LUVIT som organiserings-ramme og kontaktflate mellom lærer - student og student - student. Studieinnhold formidles gjennom internettsider og knyttes gjennom LUVIT til en tidsramme med temaperioder som integrerer hovedemnene språk, kultur og fagdidaktikk. Hver temaperiode vil ha arbeidskrav i form av oppgaver med innleveringsfrister.

I et språkfag er det viktig å sette opp rammer for både muntlig og skriftlig språkbruk slik at studentene oppnår den nødvendige språkkompetanse. Innholdet i hovedemnene er gjenstand for utstrakt språklig aktivitet, både muntlig og skriftlig. Samlingene og studieturen er sentrale i oppbygging av muntlig kompetanse, men samlingene brukes også til å sette opp lokale kollokviegrupper der det er mulig som kan møtes regelmessig og bruke det muntlige språket.

Kontinuerlig skriving er et viktig grunnlag for utvikling av skriftlig kompetanse og språkkompetanse generelt. Studentenes arbeid med tekster har en klar sammenheng med engelskplanen i L97 og arbeid i grunnskolen. Logg brukes til refleksjon over egen læring og evaluering av innholdet i studiet.

Studentenes egen arbeidsplass er sentral i utvikling av fagdidaktikken og gjennomføring av skolebasert undervisningsopplegg og prosjektarbeid. Studentene vil samarbeide om metodiske opplegg, både

gjennom gruppedialoger i LUVIT og gjennom direkte kontakt der studenter arbeider på samme skole eller i samme kommune.

Studietur
En studietur til England er integrert i engelskstudiet. Studentene må påregne en egenandel på opp til kr. 3.000.

Praksis
Praksis knyttes til studentenes egen arbeidsplass og vil være i form av utprøving og drøfting av forskjellige emner fra fagdidaktikk, samt 2 – 3 prosjekter. Praksisrapporter er et arbeidskrav.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen og få avsluttende vurdering i faget forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Skriftlige innleveringer knyttet til et avtalt antall tekster der alle hovedemnene er representert. Fristen for innlevering av de skriftlige arbeidskravene er 1 uke etter avsluttet temaperiode.
- Gjennomføring og rapportering av skolebaserte oppgaver og prosjekter til avtalt tid.
- Skriftlige innleveringer knyttet til studietur/tilsvarende studieprogram til avtalt tid.

Et utvalg av disse tekstene samles til en vurderingsmappe for avsluttende vurdering, etter kriterier som er avtalt på forhånd. Se videre under "Avsluttende vurdering".

Avsluttende vurdering
Deltakerne samler et utvalg tekster i en vurderingsmappe. Noen tekster vil være obligatoriske. Kriterier for utvalg av tekster og opplysning om hvilke tekster som er obligatoriske vil bli gitt i god tid før innleveringsfrist. Innholdet i mappen er grunnlag for muntlig eksaminasjon. Endelig karakter gis på grunnlag av en samlet vurdering av mappen og den muntlige prestasjonen. Karakteren i muntlig virker justerende på den skriftlige.

Ekstern sensor benyttes ved den muntlige eksaminasjonen og til vurdering av et utvalg av leverte mapper.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier for eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall på mappen eller muntlig eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Studentene er selv ansvarlige for å melde seg opp til ny/utsatt muntlig eksamen innen fristen og/eller avtale ny/utsatt mappeinnlevering.
Den muntlige prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Ved stryk i en/flere mappetekster eller muntlig gis studentene mulighet til å forbedre hele mappeinnholdet, og mappen skal leveres på nytt før muntlig eksamen.

Pensum

Det er en forutsetning at deltagerne selv er med på å velge deler av kurslitteraturen. Pensum vil derfor bli utviklet underveis i samarbeid med deltagerne. Det samlede antall sider vil være ca. 2000.

Språklære

Murphy, Raymond (1994):	*English Grammar in Use,* Cambridge University Press, Cambridge, ISBN 0521 43680 X (150 s) (utdrag)
Nilsen, Thor Sigurd og Kåre N. Rugesæter (1999):	*Basic English Phonetics for teachers,* Fagbokforlaget, Bergen, ISBN 82-7674-418-4 (198 s) (utdrag)

I tillegg kommer et antall artikler om språk.

Hjelpebøker:

Jones, Daniel:	*English Pronunciation Dictionary*
Crystal, David:	*Rediscover Grammar,* Longman, Harlow 1996
Swan, Michael:	*Practical English Usag*e, Oxford Univ. Press
Hasselgård, Hilde, Stig Johansson og Per Lysvåg:	*English Grammar: Theory and Us*e, Universitetsforlaget
Johansson, Stig og Per Lysvåg:	*Engelsk grammatikk og språkbruk. Øvingshefte og fasit*
Davidsen-Nielsen, Niels (Ad. Barbara Bird & Per Moen)	*English Phonetics*, Gyldendal, Oslo 1987, ISBN 82-05-09542-6
Bird, Barbara (1997):	*A Course in English Intonation*, Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-22877-0

Anbefalte ordbøker:
Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Oxford Univ. Press)
Eller:
Longman Dictionary of English Language and Culture
Longman Dictionary of Contemporary English
Longman Dictionary of American English

I tillegg anbefales:
Longman Language Activator

Fagdidaktikk

Munden, Juliet og Astrid Myhre (2002):	*Twinkle Twinkle*, Høyskoleforlaget, ISBN 82-7634-463-1. 145 s.

I tillegg kommer et antall artikler om fagdidaktikk.

Hjelpebøker:

Bakke, Bjørn og Ninian Millar (2000):	*IKT - også det!* NKS, Oslo, ISBN 825082009-6 (ca. 200 s)

Simensen, Aud Marit (1998): *Teaching a Foreign Language: Principles and Procedures,* Fagbokforlaget, Bergen, ISBN 82-7674-400-1

Ibsen, Elisabeth, Svein Johansen og Siri Lundin Keller (red.) (1994): *Veiledning i fremmedspråk,* Senter for lærerutdanning og skole og Universitetsforlaget, Oslo, ISBN 82-00-3291-4

Drew, Ion (1998): *Future teachers of English: A Study of Competence in the Teaching of Writing,* Høgskoleforlaget, Kristiansand, ISBN 82-7634-168-3

Tidsskrifter:
Practical English Teaching
Språk og språkundervisning

Litteratur /kulturstudier

Litteratur
Et utvalg tekster for barn i forskjellig sjangre, valgt i samarbeid med faglærere. Noen tekster vil bli felles pensum, andre velges individuelt eller gruppevis.

Tekster som alle leser:
Rowling, J.K.: *Harry Potter and the Philosopher's Stone,* Bloomsbury, London 1997, ISBN 0-7475-3274-5. (223 s)

Shakespeare, William: *Romeo and Juliet* Oxford School Shakespeare, Oxford University Press, ISBN: 0198320256. (ca. 150 s)

Utdrag av roman, evt. novelle, fra de flerkulturelle miljøene i Storbritannia og/eller andre engelsktalende land, for eksempel:
Kureishi, Hanif *The Buddha of Suburbia,* Faber and Faber, ISBN: 0571142745.

Smith, Zadie *White Teeth,* Penguin Books, 2001. ISBN: 0140276335.

Kulturstudier
Et antall artikler og andre tekster.

Hjelpebøker
Sevaldsen, Jørgen, Ole Vadman & Jan Erik Mustad (1999): *Contemporary British Society,* Høyskoleforlaget, Kristiansand, ISBN 82-7634-243-4

Sirevåg, Torbjørn (1989): *American Patterns: An Interpretation of U.S. History and Life*, Gyldendal Norsk forlag, Oslo. ISBN 82-05-18564-6

Britain, An Official Handbook. HMSO

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

IT og læring mellomfag

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Studiet forutsetter at studentene har bestått Informasjonsteknologi og læring 1 og 2 eller på annen måte har tilsvarende IT-kompetanse.

Mål

Studiet har som mål at studentene skal bli avanserte brukere av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og ha et generelt grunnlag for å bli ressurspersoner for IKT i undervisning.

Gjennom studiet skal studentene opparbeide:

- Allsidige IKT- faglige kunnskaper, slik at de blir kjent med de fleste IKT- faglige problemstillinger innen undervisning og kan fungere som ressurspersoner i sin virksomhet.
- Teknisk forståelse for og praktisk erfaring med utvikling av IKT- systemer
- Evne til å utforme og lage spesialtilpassede systemer for undervisning.
- Bevisste og reflekterte holdninger til pedagogisk bruk av IKT i skole og opplæring.

Innhold

Kurset er delt i tre hovedemner: Alternativt emne (12 studiepoeng) , valgemne (12 studiepoeng) og et spesialemne (6 studiepoeng). Alle valgemnene vil bli gjennomført som fjernundervisning over Internett og tilbys av ulike samarbeidende høgskoler gjennom "Samarbeidsnettverket". Det kan forekomme noe variasjon i tilbud av emner.

Alternativt emne (12 studiepoeng)
Studenter som ikke kan dokumentere programmeringskunnskap må velge et programmeringsemne. Studenter som kan dokumentere programmeringskunnskap må velge mellom systemerings- eller database-emne. Fagbeskrivelser for emnene finnes som vedlegg til studieplanen.

Alternative emner:

- Systemløsninger fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Internettbaserte systemløsninger fra Høgskolen i Hedmark
- Programutvikling med Visual Basic fra Høgskolen i Buskerud
- Programutvikling med Java fra Høgskolen i Vestfold
- Databaser: fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole

Valgemne (12 studiepoeng)
Studentene kan pr i dag velge mellom følgende valgemner (fagbeskrivelser for emnene finnes som vedlegg til studieplanen):

- Systemløsninger fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Internettbaserte systemløsninger fra Høgskolen i Hedmark
- Tilpasning til bruker fra Høgskolen i Vestfold
- Programutvikling med Visual Basic fra Høgskolen i Buskerud
- Programutvikling med Java fra Høgskolen i Vestfold
- Databaser fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Jenter og IT i skole og samfunn fra Høgskolen i Oslo

- Fjernundervisningspedagogikk fra NKI/Norges Informasjonsteknologiske Høgskole
- Multimedialab fra Høgskolen i Vestfold

Spesialemne (6 studiepoeng)
Som fordypning velger studenten selv en problemstilling relatert til det emne som har blitt valgt som alternativt emne. Problemstillingen belyses gjennom et selvvalgt pensum. Pensumet skal omfatte ca 500 sider. Problemstilling og pensum godkjennes av oppnevnt veileder.
Studenten belyser problemstillingen i form av et artikkelutkast. Artikkelutkastet skal gjengi relevant stoff fra problemfeltet samt bruke og drøfte stoffet i forhold til problemstillingen.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.
Arbeidskrav angis i de enkelte emner.

Eksamen
Eksamen i alternative- og valgemner vil vanligvis gjennomføres som 4 timers skriftlige individuelle eksamener uten hjelpemidler. Den eksamensordning følges som tilbys av den høgskolen som underviser i emnet.
Spesialemnet vurderes ut fra artikkelutkastet etter gradert karakterskala (se under).
Alle delemnene må være bestått for at studiet skal godkjennes.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter for bestått eksamen. Karakteren F gis ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
For studenter som tar eksamen ved Høgskolen i Oslo vil vurderingskriterier for eksamen bli gjort kjent i starten av september.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Det er bare anledning til å gå opp til ny prøve i den deleksamenen som ikke er bestått. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen eller som muntlig eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum
Se de enkelte emner.
Pensum i emnene vil angis av den institusjon som er ansvarlig for emnet

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Kroppsøving 2+3 (for studenter med Kroppsøving 1)

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Studieenheten bygger på Kroppsøving 1 (15 studiepoeng) og tilbys kun til studenter som har Kroppsøving 1 fra før. Fagplanen for Kroppsøving 2+3 er basert på de retningslinjer som er gitt i Rammeplan for fireåring allmennlærerutdanning.

Kroppsøving 2+3 skal først og fremst forberede til lærerarbeid i grunnskolen. I læreplanverket for grunnskolen legges det vekt på den oppgaven skolen har for å videreføre kulturelle tradisjoner innenfor lek, idrett, dans og friluftsliv. Innholdet i dette fagstudiet er derfor i stor grad praktisk rettet og i samsvar med lærestoffet som er forpliktende i grunnskolen.

Mål

Gjennom studiet skal studentene:
- tilegne seg et bredt grunnlag på de fagområder som er forpliktende for kroppsøving i grunnskolen.
- tilegne seg kunnskap om og praktisk erfaring med idrett, dans og friluftsliv.
- tilegne seg ferdigheter i å tilrettelegge for læring i og formidle kunnskaper om et utvalg lagidretter, individuelle idretter og friluftsliv.
- reflektere over hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av idrett, dans og friluftsliv.
- tilegne seg kunnskaper om anatomi, fysiologi og ergonomi som er grunnleggende for menneskets utfoldelse gjennom fysisk aktivitet.
- lære grunnleggende prinsipper i trenings- og bevegelseslære.
- tilegne seg kunnskap om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse.
- kunne anvende kunnskap om trening av barn og ungdom i utvikling av varierte og begrunnede læringssituasjoner i idrett, dans og friluftsliv.
- utvikle forståelse for sammenhenger mellom kroppskultur og samfunnsmessige forhold.
- lære å formulere problemstillinger og gjennomføre, dokumentere og vurdere faglige og/eller fagdidaktiske utviklingsoppgaver med relevans for kroppsøving i grunnskolen.

Innhold

Studieenheten omfatter følgende målområder:
- Idrett
- Dans
- Friluftsliv
- Kropp, trening og helse
- Kropp, kultur og samfunn
- Kroppsøvingsdidaktikk
- Utviklingsarbeid og faglig fordypning

Idrett, dans og friluftsliv har en sentral plass i samfunnet, og er viktige områder for den enkeltes livsutfoldelse og muligheter til sosialt samvær med andre. Positive opplevelser i slike aktiviteter vil kunne skape varige interesser, og være med på å fremme livskvalitet og helse.

Idrett

Gjennom idrett kan barn og unge få tilfredsstilt behov for mestring, utforskning og utfordringer, samt opplevelse av tilhørighet og identitet.

Studentene skal tilegne seg kunnskaper om og ferdigheter i idrett. Dette skal fungere som grunnlag for tilrettelegging for læring i ulike aktiviteter i grunnskolen. I tillegg skal studentene kunne reflektere over undervisning, læring og trening i forskjellige former for idrett, og kunne drøfte hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av idrett.

Delemner:

- Lagspill, friidrett, orientering, svømming, ski og turn
- Sentrale verdier i idrett
- Praktisk anvendelse av prinsipper i treningslære og bevegelsesanalyse
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av undervisning i idrett

Dans

Dans er en samlebetegnelse for et mangfold av kulturelle uttrykk. Erfaring med, kunnskap om og ferdigheter i forskjellige former for dans gir muligheter for estetisk opplevelse og erkjennelse.

Gjennom studiet skal studentene lære et utvalg danser fra egen og andre kulturer, og skal skape dans selv. Videre skal de reflektere over den plass forskjellige former for dans har i opplæringssystemet, og kunne drøfte hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av dans.

Delemner:

- Lokale, nasjonale og internasjonale danser
- Skape dans selv
- Dans som treningsform
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av undervisning i dans.

Friluftsliv

Friluftsliv kan både være en flukt fra stress i hverdagslivet, og være en kilde til inspirasjon og kritisk refleksjon over uheldige sammenhenger mellom naturforståelse, naturbruk og samfunnsform.

Allsidige erfaringer i friluftsliv kan skape grunnlag for utvikling av respekt og omsorg for naturmiljøet, økologisk bevissthet og handlingskompetanse. I studiet skal studentene møte praktisk friluftsliv gjennom eksempler fra ulike årstider.

Delemner:

- Friluftsliv - høst
- Friluftsliv - vinter
- Sentrale verdier i friluftsliv
- Undervisning og læring i naturen
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av veiledning i friluftsliv

Kropp, trening og helse

Kunnskaper om og forståelse for sammenhenger mellom trening, helse og samfunnsmessige forhold er nødvendige forutsetninger for arbeid med å legge til rette for allsidig bevegelsesutfoldelse og trening i skole og fritid. Gjennom studier ved Kroppsøving 2+3, skal studentene tilegne seg slik kunnskap og forståelse.
Delemner:

- Fysisk aktivitet og helse
- Om idrettsskader
- Anatomi, fysiologi og ergonomi
- Treningslære
- Bevegelseslære

Kropp, kultur og samfunn

Lek, idrett, dans og friluftsliv er mangfoldige og motsetningsfylte sosiale og kulturelle fenomen i stadig forandring.
Gjennom studiene ved Kroppsøving 2+3 skal studentene reflektere over sammenhenger mellom kroppskultur og samfunnsmessige forhold.

Delemner:
- Lek, idrett, dans og friluftsliv som sosiale og kulturelle fenomen.
- Verdier i lek, idrett, dans og friluftsliv.
- Idrett, dans, friluftsliv og kroppsøving i historisk perspektiv.
- Lek, dans, idrett i barns identitetsdannelse.

Kroppsøvingsdidaktikk

Skolen og kroppsøvingsfaget skal kunne skape allsidige, stimulerende og meningsfulle læringsmiljøer for alle. Samtidig skal man kunne påvirke den enkelte elevs selvbilde, helse, trivsel og motivasjon for fysisk aktivitet.
Studier i emnet skal fremme studentenes refleksjon over differensiert og tilrettelagt undervisning, inkludert undervisning av elever med flerkulturell bakgrunn.

Delemner:
- Tilpasset opplæring i kroppsøving
- Undervisning av elever med flerkulturell bakgrunn
- Kjønnsforskjeller i holdninger og interesse for kroppsøving
- Kroppsøvingsfaget og ulike lærerroller - faglig og didaktisk ståsted
- Vurdering i kroppsøving

Utviklingsarbeid og faglig fordypning

Endringer i samfunn og skole stiller lærere over for stadig nye utfordringer i arbeidet med å lede og veilede barn og unge. Evne til observasjon, innlevelse, kritisk tenking og nysgjerrighet, kombinert med evne til å stille spørsmål, er viktige forutsetninger for pedagogisk utviklingsarbeid.

Studentene skal i arbeidet med dette emnet tilegne seg kjennskap til utviklingsarbeid i kroppsøvingsfaget, til hovedtradisjoner i vitenskapelig tenkemåter, og kunnskap om metoder for utprøving og kunnskapsproduksjon.

Målområdet innbefatter også en praktisk fordypning

Delemner:
- Begreper, perspektiver, teorier og metoder som benyttes i kroppsøvingsrelevant forsknings- og utviklingsarbeid.
- Gjennomføre en faglig og/eller fagdidaktisk utviklingsoppgave med relevans for kroppsøving i skolen eller for arbeid innen idrett.
- Praktisk fordypning.

Organisering og arbeidsmåter

Undervisningen organiseres over fire dager i uka.

Kroppsøving krever varierte arbeidsformer. Studentene skal tilegne seg generell og spesiell kunnskap og praktisk utprøving i idrett, dans og friluftsliv og kunne vurdere ulike arbeidsformer i faget. I undervisningen vil den praktiske virksomheten vektlegges og vil formidles gjennom ulike aktiviteter. Denne praktisk-metodiske tilnærmingen krever deltakelse og innsats av studentene. Studentene skal få trening i å planlegge, tilrettelegge og gjennomføre praktisk lærerarbeid i kroppsøving.

Også i den teoretiske undervisningen blir det varierte arbeidsformer. Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) skal benyttes både i forbindelse med undervisning og skriftlige oppgaver.

Undervisningen i friluftsliv og ski vil bli gjennomført som konsentrerte kurs. I friluftsliv er det et kurs på høsten og et kurs om vinteren.

Kostnader
Utgifter til kurs i forbindelse med friluftsliv og ski: ca. kr. 3000,-.

Praksis
Studentene skal gjennomføre en selvvalgt praksis i minimum 8 timer i skole, idrettslag, bedrifter, institusjoner, eller lignende. Praksissted og tidspunkter for praksis avtales med ansvarlig faglærer.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studenten kan gå opp til eksamen:
- 80% deltakelse i praktiske aktiviteter (se nedenfor)
- Deltakelse på obligatoriske kurs: Friluftsliv høst, friluftsliv vinter og skikurs
- Godkjent faglig eller fagdidaktisk gruppeoppgave (innleveringsfrist: 26. mars 2004)
- Godkjent praksis (frist: Fullført innen utgangen av februar 2004)
- Godkjent praksisrapport (innleveringsfrist: 12. mars 2004)

Krav om 80% deltakelse i den praktiske undervisningen stilles av flere grunner.

Mye av innholdet i de praktiske emner er av en slik art at den ikke kan prøves til eksamen - f.eks. ferdighetstrening, erfaringslæring, progresjonsoppbygning og praksis.
Noen aktiviteter (ski, friluftsliv, orientering og svømming) blir ikke prøvd i praktisk-metodisk eksamen.
Det må et visst antall deltakere til for å kunne gjennomføre enkelte aktiviteter - f.eks. ballspill.
Antall deltakere er med på å styre sikkerheten i enkelte aktiviteter - f.eks. turn, hvor studentene skal må være med å sikre og motta.

Eksamen

Det blir holdt tre eksamener i faget:

- En individuell, skriftlig 3 timers eksamen i høstsemesteret - 15 studiepoeng
- En individuell, skriftlig 3 timers eksamen i vårsemesteret - 15 studiepoeng
- En individuell, praktisk-muntlig eksamen i vårsemesteret - 30 studiepoeng

De to skriftlige eksamenene vektes samlet 50% og den praktiske eksamenen vektes 50%.
Hvis den totale karakteren havner midt i mellom to karakterer, rundes karakteren opp til beste karakter.

Ekstern sensor brukes ved alle tre eksamener.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	**Kvalitativ beskrivelse for individuell skriftlig eksamener**	**Kvalitativ beskrivelse for individuell praktisk-metodisk eksamen**
A	Fremragende	Har særdeles gode kunnskaper både innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser svært god evne til faglig refleksjon samt svært god evne til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser fremragende evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser særdeles god evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer på en fremragende måte å forankre praksis i teoretisk sammenheng og viser særdeles gode faglige kunnskaper.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper innenfor både praktiske og teoretiske emner. Viser meget god evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser god evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser meget god evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer på en meget god måte å forankre praksis i teoretisk sammenheng og viser meget gode faglige kunnskaper.
C	God	Har tilfredsstillende kunnskaper innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser tilfredsstillende evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer å forankre deler av praksis i teoretisk sammenheng og viser tilfredsstillende faglig oversikt.

D	Nokså god	Har kunnskaper under gjennomsnittet innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser delvis evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser under gjennomsnittlig evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser under gjennomsnittlig evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Kan delvis forankre noe av praksis i teoretisk sammenheng og viser faglig oversikt under gjennomsnittet.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller kun minimumskravene til kunnskap både innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser mangelfull evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Kan ikke bruke kunnskapen selvstendig.	Tilfredsstiller kun minimumskravene til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Viser mangelfull evne til å forankre praksis i teoretisk sammenheng. Tilfredsstiller kun minimumskravene til faglig oversikt.
F	Ikke bestått	Kandidaten tilfredsstiller ikke det kunnskaps- og ferdighetsnivå som kreves for å praktisere som kroppsøvingslærer.	Evnen til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre tilfredsstiller ikke det som kreves for å praktisere som kroppsøvingslærer.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til den skriftlige og/eller den praktisk-metodiske eksamen, kan studentene gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp til ny/utsatt eksamen innen fristen.

Pensum

Idrett, dans og friluftsliv:

HIO-ALU-kroppsøvingsseksjonen: Utarbeidet kompendier.

Kropp, trening og helse:

Andersen, S. A. og I. Hjermann (2000): *Fysisk aktivitet – en sentral faktor i forebyggingen av hjerte- og karsykdom.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 26/2000. (9 s)

Andersen, S. A. og S. B. Strømme (2001): *Fysisk aktivitet og helse – anbefalinger*. Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 17/2001. (10 s)

Bahr, R. (2001): *Er det typisk norsk å være dorsk?* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 22/2001. (2 s)

Bahr, R. (2000): *Mot et aktivitetsfiendtlig samfunn?* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 1/2000. (2 s)

Dahl, H. A. og E. Rinvik (1999): *Menneskets funksjonelle anatomi* (utvalgte sider: 23-50, 67-107, 117-204, 227-359, 409-479, 499-585, 623-655 og 777-812). Cappelen Akademisk Forlag. (til sammen 509 s)

Fredriksen, P. M. og S. A. Pettersen (2000): *Fysisk aktivitet og fysisk yteevne hos barn og unge*. Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 29/2000. (8 s)

Graff-Iversen, S., S. Skurtveit, M. Sørensen og A. Nybø (2001): *Hvilke sammenhenger finnes mellom kroppsarbeid og overvekt?* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 22/2001. (7 s)

Gjerset, A., K. Haugen og P. Holmstad (2001): *Treningslære.* Gyldendal Norsk Forlag (2. utgave).(496 s)

Haug, E., O. Sand og Ø. V. Sjaastad (1992): *Menneskets fysiologi* (utvalgte sider: s. 15-64, 76-141, 229-321, 341-370 og 411-422). Universitetsforlaget. (til sammen 246 s)

Meen, H.D. (2000): *Fysisk aktivitet hos barn og unge i relasjon til vekst og utvikling*. Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 24/2000. (13 s)

Myklebust, G. og K. J. Hansen (1997): *Idrettsskader – Innføring i idrettsskader, akutte skader og belastningsskader*. Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund. Universitetsforlaget. (34 s)

Myklebust, G. og K. J. Hansen (1998): *Idrettsskader – Forebygging av akutte skader og belastningsskader*. Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund. Universitetsforlaget. (26 s)

Myklebust, G. og K. J. Hansen (1998): *Idrettsskader – Tøyninger. Teiping av idrettsskader*. Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund. Universitetsforlaget. (26 s)

Strømme, S. B. og A. T. Høstmark (2000): *Fysisk aktivitet, overvekt og fedme*. Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 29/2000. (10 s)

Sørensen, M. og S. Graff-Iversen (2001): *Hvordan stimulere til helsefremmende atferd?* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 6/2001. (8 s)

Tveit, P. (1992): *Bevegelseslære. Idrett, kropp og teknikk.* Universitetsforlaget/NIF/NIH. (160 s)

Kropp, kultur og samfunn:

Barland, B. (1996): *Doping og kultur*. Norges idrettsforbund. (21 s)

Breivik, G. (1996): *Det gode lange liv og dets gleder*. Norges idrettsforbund (40 s)

Fasting, K. (1996): *Hvor går kvinneidretten?* Norges idrettsforbund. (30 s)

Flagestad, A.. (1996): *Idrettsøkonomi og økonomi i idretten.* Norges idrettsforbund. (36 s)

Gilberg, L. (1996): *Idretten og massemediene*. Norges idrettsforbund. (35 s)

Gilberg, L. (1996): *Gull, men ingen grønne skoger?* Norges idrettsforbund. (45 s)

Lerheim, I. (2001): *Nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid.* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 13/2001. (2 s)

Loland, N. W. (1999): *Kropp og kjønn.* Skriftserie fra Norges idrettshøgskole, nr. 2/1999. (s. 42-52, til sammen 11 s)

Loland, S. (1991): *Et verdigrunnlag for idrett*. Norges idrettsforbund. (24 s)

Loland, S. (1996): *Toppidrettens myte*. Norges idrettsforbund. (32 s)

Loland, S. (2000): *Kroppssyn, idrett og mosjon.* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 24/2000. (5 s)

Løndal, K. (1998): *Pensumkompendium-Idrettshistorie*. Høgskolen i Oslo. (64 s)

Pensgaard, A. M. (2000): *På väg mot perfekt prestasjon*. SISU Idrottsböcker. (128 s)

Skirstad, B. m.fl. (1996): *Idretten som del av tredje sektor.* Norges idrettsforbund. (40 s)

Kroppsøvingsdidaktikk

Brattenborg, S. og B. Engebretsen (2001): *Innføring i kroppsøvingsdidaktikk*. Høgskoleforlaget. Utvalgte kapitler: kap. 1, 3, 8 og 9. (til sammen 87 s)

HIO-ALU-kroppsøvingsseksjonen: Utarbeidet kompendier i idrett, dans og friluftsliv

Utviklingsarbeid og faglig fordypning

Patel, R. og B. Davidson (1995): *Forskningsmetodikkens grunnlag*. Universitetsforlaget. (2. opplag 1999). (108 s)

Selvvalgt pensum knyttet til fordypningsoppgave.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Kroppsøving 2+3 (for studenter uten Kroppsøving 1)

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Fagplanen for Kroppsøving 2+3 er basert på de retningslinjer som er gitt i Rammeplan for fireåring allmennlærerutdanning. Studiet tilbys alle med generell studiekompetanse fra videregående skole.

Kroppsøving 2+3 skal først og fremst forberede til lærerarbeid i grunnskolen. I læreplanverket for grunnskolen legges det vekt på den oppgaven skolen har for å videreføre kulturelle tradisjoner innenfor lek, idrett, dans og friluftsliv. Innholdet i dette fagstudiet er derfor i stor grad praktisk rettet og i samsvar med lærestoffet som er forpliktende i grunnskolen.

Mål

Gjennom studiet skal studentene:

- tilegne seg et bredt grunnlag på de fagområder som er forpliktende for kroppsøving i grunnskolen.
- tilegne seg kunnskap om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og barns helhetlige utvikling og læring.
- tilegne seg kunnskap om og praktisk erfaring med lek, idrett, dans og friluftsliv.
- Tilegne seg teoretiske og praktiske forutsetninger for læreplanarbeid, undervisning, ledelse og fornying i faget.
- tilegne seg ferdigheter i å tilrettelegge for læring i og formidle kunnskaper om et utvalg lagidretter, individuelle idretter og friluftsliv.
- reflektere over hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av lek, idrett, dans og friluftsliv.
- tilegne seg kunnskaper om anatomi, fysiologi og ergonomi som er grunnleggende for menneskets utfoldelse gjennom fysisk aktivitet.
- lære grunnleggende prinsipper i trenings og bevegelseslære.
- tilegne seg kunnskap om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse.
- kunne anvende kunnskap om trening av barn og ungdom i utvikling av varierte og begrunnede læringssituasjoner i idrett, dans og friluftsliv.
- utvikle forståelse for sammenhenger mellom kroppskultur og samfunnsmessige forhold.

Innhold

Studieenheten omfatter følgende målområder:

- Sansemotorikk
- Lek
- Idrett
- Dans
- Friluftsliv
- Kropp, trening og helse
- Kropp, kultur og samfunn
- Kroppsøvingsdidaktikk

Sansemotorikk
Allsidig bevegelseserfaring er grunnleggende for barns sansemotoriske- og fysiske utvikling, noe som utvikler deres evne til å delta i lek, idrett, dans, friluftsliv og andre former for fysisk aktivitet.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om og forståelse for hvordan barn utvikler seg fysisk, motorisk og sansemessig og hvordan stimulere og tilrettelegge for hensiktsmessige aktiviteter.

Delemner:
- Barns sansemotoriske utvikling og læring
- Barns fysiske vekst og utvikling
- Observasjon og vurdering av grunnleggende bevegelser og ferdigheter hos barn
- Tilrettelegging av aktiviteter som stimulerer barns sansemotoriske evne og fysiske egenskaper

Lek, idrett, dans og friluftsliv har en sentral plass i samfunnet, og er viktige områder for den enkeltes livsutfoldelse og muligheter til sosialt samvær med andre. Positive opplevelser i slike aktiviteter vil kunne skape varige interesser, og være med på å fremme livskvalitet og helse.

Lek
Lek er en viktig del av barns kulturarv hvor tradisjonelle leker videreføres fra en generasjon til neste. Lek er også viktig for barns utvikling. Gjennom bevegelseslek utvikler barn sin bevegelseserfaring, evne til mestring av fysiske ferdigheter og sosial kompetanse.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om lekens betydning og muligheter og lek som arbeidsmetode og kunne tilrettelegge et lekemiljø ute og inne og til ulike årstider.

Delemner:
- Lek som fenomen
- Planlegging og tilrettelegging av lekemiljø til alle årstider
- Allsidig bevegelseslek
- Tradisjonelle og kulturelle leker, norske og utenlandske

Idrett
Gjennom idrett kan barn og unge få tilfredsstilt behov for mestring, utforskning og utfordringer, samt opplevelse av tilhørighet og identitet.

Studentene skal tilegne seg kunnskaper om og ferdigheter i idrett. Dette skal fungere som grunnlag for tilrettelegging for læring i ulike aktiviteter i grunnskolen. I tillegg skal studentene kunne reflektere over undervisning, læring og trening i forskjellige former for idrett, og kunne drøfte hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av idrett.

Delemner:
- Lagspill, friidrett, orientering, svømming, ski og turn
- Sentrale verdier i idrett
- Praktisk anvendelse av prinsipper i treningslære og bevegelsesanalyse
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av undervisning i idrett
-

Dans
Dans er en samlebetegnelse for et mangfold av kulturelle uttrykk. Erfaring med, kunnskap om og ferdigheter i forskjellige former for dans gir muligheter for estetisk opplevelse og erkjennelse.

Gjennom studiet skal studentene lære et utvalg danser fra egen og andre kulturer, og skal skape dans selv. Videre skal de reflektere over den plass forskjellige former for dans har i opplæringssystemet, og kunne drøfte hvilke verdier som bør være sentrale i skolens formidling av dans.

Delemner:
- Lokale, nasjonale og internasjonale danser
- Skape dans selv
- Dans som treningsform
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av undervisning i dans.

Friluftsliv
Friluftsliv kan både være en flukt fra stress i hverdagslivet, og være en kilde til inspirasjon og kritisk refleksjon over uheldige sammenhenger mellom naturforståelse, naturbruk og samfunnsform.

Allsidige erfaringer i friluftsliv kan skape grunnlag for utvikling av respekt og omsorg for naturmiljøet, økologisk bevissthet og handlingskompetanse. I studiet skal studentene møte praktisk friluftsliv gjennom eksempler fra ulike årstider.

Delemner:
- Friluftsliv - høst
- Friluftsliv - vinter
- Sentrale verdier i friluftsliv
- Undervisning og læring i naturen
- Planlegging, tilrettelegging og vurdering av veiledning i friluftsliv

Kropp, trening og helse:
Kunnskaper om og forståelse for sammenhenger mellom trening, helse og samfunnsmessige forhold er nødvendige forutsetninger for arbeid med å legge til rette for allsidig bevegelsesutfoldelse og trening i skole og fritid. Gjennom studier ved Kroppsøving 2+3, skal studentene tilegne seg slik kunnskap og forståelse.

Delemner:
- Fysisk aktivitet og helse
- Om idrettsskader
- Anatomi, fysiologi og ergonomi
- Treningslære
- Bevegelseslære

Kropp, kultur og samfunn:
Lek, idrett, dans og friluftsliv er mangfoldige og motsetningsfylte sosiale og kulturelle fenomen i stadig forandring. Gjennom studiene ved Kroppsøving 2+3 skal studentene reflektere over sammenhenger mellom kroppskultur og samfunnsmessige forhold.

Delemner:
- Lek, idrett, dans og friluftsliv som sosiale og kulturelle fenomen.
- Verdier i lek, idrett, dans og friluftsliv.
- Idrett, dans, friluftsliv og kroppsøving i historisk perspektiv.
- Lek, dans, idrett i barns identitetsdannelse.

Kroppsøvingsdidaktikk
Kroppsøving er et praktisk og erfaringsbasert fag som har en særegen stilling i grunnskolen da det er det faget som har spesielt ansvar for barns fysiske vekst og sansemotoriske utvikling.

Skolen og kroppsøvingsfaget skal kunne skape allsidige, stimulerende og meningsfulle læringsmiljøer for alle. Samtidig skal man kunne påvirke den enkelte elevs selvbilde, helse, trivsel og motivasjon for fysisk aktivitet.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om fagets mål, innhold, arbeidsmåter og vurderingsformer. Studentene skal også tilegne seg praktisk erfaring med å tilrettelegge ulike fysiske aktiviteter.

For å bli dyktiggjort i å lage ulike læreplantyper, skal studentene tilegne seg faglige og didaktiske kunnskaper der individ, fag, skole og lokalsamfunn inngår i en helhet.

Studier i emnet skal fremme studentenes refleksjon over differensiert og tilrettelagt undervisning, inkludert undervisning av elever med flerkulturell bakgrunn.

Delemner:
- Kroppsøvingsfagets plass i skolen
- Kroppsøvingsfagets mål, innhold, arbeidsmåter og vurderingsformer
- Planarbeid i kroppsøvingsfaget
- Tilpasset opplæring i kroppsøving
- Undervisning av elever med flerkulturell bakgrunn
- Kjønnsforskjeller i holdninger og interesse for kroppsøving
- Kroppsøvingsfaget og ulike lærerroller - faglig og didaktisk ståsted
- Gjennomføre en fagdidaktisk semesteroppgave

Organisering og arbeidsmåter

Undervisningen organiseres over fire dager i uka.

Kroppsøving krever varierte arbeidsformer. Studentene skal tilegne seg generell og spesiell kunnskap og praktisk utprøving i idrett, dans og friluftsliv og kunne vurdere ulike arbeidsformer i faget. I undervisningen vil den praktiske virksomheten vektlegges og vil formidles gjennom ulike aktiviteter. Denne praktisk-metodiske tilnærmingen krever deltakelse og innsats av studentene. Studentene skal få trening i å planlegge, tilrettelegge og gjennomføre praktisk lærerarbeid i kroppsøving.

Også i den teoretiske undervisningen blir det varierte arbeidsformer. Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) skal benyttes både i forbindelse med undervisning og skriftlige oppgaver.

Undervisningen i friluftsliv og ski vil bli gjennomført som konsentrerte kurs. I friluftsliv er det et kurs på høsten og et kurs om vinteren.

Kostnader
Utgifter til kurs i forbindelse med friluftsliv og ski: ca. kr. 4000,-

Praksis
Studentene skal gjennomføre en selvvalgt praksis i minimum 8 timer i skole, idrettslag, bedrifter, institusjoner, eller lignende. Praksissted og tidspunkter for praksis avtales med ansvarlig faglærer.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.

"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999)

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- 80% deltakelse i praktiske aktiviteter (se nedenfor)
- Deltakelse på obligatoriske kurs: Friluftsliv høst, friluftsliv vinter og skikurs
- Godkjent semesteroppgave (innleveringsfrist: 26. mars 2004)
- Godkjent studentinstruksjon
- Gjennomført livredningsprøve
- Godkjent praksis (frist: fullført innen utgangen av februar 2004)
- Godkjent praksisrapport (innleveringsfrist: 12. mars 2004)

Krav om 80% deltakelse i den praktiske undervisningen stilles av flere grunner.

Mye av innholdet i de praktiske emner er av en slik art at den ikke kan prøves til eksamen - f.eks. ferdighetstrening, erfaringslæring, progresjonsoppbygning og praksis.
Noen aktiviteter (ski, friluftsliv, orientering og svømming) blir ikke prøvd i praktisk-metodisk eksamen.
Det må et visst antall deltakere til for å kunne gjennomføre enkelte aktiviteter - f.eks. ballspill.
Antall deltakere er med på å styre sikkerheten i enkelte aktiviteter - f.eks. turn, hvor studentene skal må være med å sikre og motta.

Eksamen

Det blir holdt tre eksamener i faget:

- En individuell, skriftlig 3 timers eksamen i høstsemesteret - 15 studiepoeng
- En individuell, skriftlig 3 timers eksamen i vårsemesteret - 15 studiepoeng
- En individuell, praktisk-muntlig eksamen i vårsemesteret - 30 studiepoeng

De to skriftlige eksamenene vektes samlet 50% og den praktiske eksamenen vektes 50%.

Hvis den totale karakteren havner midt i mellom to karakterer, rundes karakteren opp til beste karakter.

Ekstern sensor brukes ved alle tre eksamener.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	**Kvalitativ beskrivelse for individuell skriftlig eksamener**	**Kvalitativ beskrivelse for individuell praktisk-metodisk eksamen**
A	Fremragende	Har særdeles gode kunnskaper både innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser svært god evne til faglig refleksjon samt svært god evne til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser fremragende evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser særdeles god evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer på en fremragende måte å forankre praksis i teoretisk sammenheng og viser særdeles gode faglige kunnskaper.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper innenfor både praktiske og teoretiske emner. Viser meget god evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser god evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser meget god evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer på en meget god måte å forankre praksis i teoretisk sammenheng og viser meget gode faglige kunnskaper.
C	God	Har tilfredsstillende kunnskaper innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser tilfredsstillende evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Klarer å forankre deler av praksis i teoretisk sammenheng og viser tilfredsstillende faglig oversikt.
D	Nokså god	Har kunnskaper under gjennomsnittet innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser delvis evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Viser under gjennomsnittlig evne til selvstendig bruk av kunnskap.	Viser under gjennomsnittlig evne til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Kan delvis forankre noe av praksis i teoretisk sammenheng og viser faglig oversikt under gjennomsnittet.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller kun minimumskravene til kunnskap både innenfor praktiske og teoretiske emner. Viser mangelfull evne til faglig refleksjon og til å se sammenheng mellom ulike emneområder i faget. Kan ikke bruke kunnskapen selvstendig.	Tilfredsstiller kun minimumskravene til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre. Viser mangelfull evne til å forankre praksis i teoretisk sammenheng. Tilfredsstiller kun minimumskravene til faglig oversikt.
F	Ikke bestått	Kandidaten tilfredsstiller ikke det kunnskaps- og ferdighetsnivå som kreves for å praktisere som kroppsøvingslærer.	Evnen til å vise og forklare praktiske ferdigheter, og tilrettelegge for god ferdighetsutvikling for andre tilfredsstiller ikke det som kreves for å praktisere som kroppsøvingslærer.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til den skriftlige og/eller den praktisk-metodiske eksamen, kan studentene gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp til ny/utsatt eksamen innen fristen.

Pensum

Lek og sansemotorikk:

Jagtøien, G. L. og K. Hansen (2000): *I bevegelse*. Gyldendal. (ca. 230 s)

HIO-ALU-kroppsøvingsseksjonen: Utarbeidet kompendium.

Idrett, dans og friluftsliv:

HIO-ALU-kroppsøvingsseksjonen: Utarbeidet kompendier.

Kropp, trening og helse:

Andersen, S. A. og I. Hjermann (2000): *Fysisk aktivitet – en sentral faktor i forebyggingen av hjerte- og karsykdom.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 26/2000. (9 s)

Andersen, S. A. og S. B. Strømme (2001): *Fysisk aktivitet og helse – anbefalinger.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 17/2001. (10 s)

Bahr, R. (2001): *Er det typisk norsk å være dorsk?* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 22/2001. (2 s)

Bahr, R. (2000): *Mot et aktivitetsfiendtlig samfunn?* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 1/2000. (2 s)

Dahl, H.A. og E. Rinvik (1999): *Menneskets funksjonelle anatomi* (utvalgte sider: 23-50, 67-107, 117-204, 227-359, 409-479, 499-585, 623-655 og 777-812). Cappelen Akademisk Forlag. (til sammen 509 s)

Fredriksen, P. M. og S. A. Pettersen (2000): *Fysisk aktivitet og fysisk yteevne hos barn og unge.* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 29/2000. (8 s)

Graff-Iversen, S., S. Skurtveit, M. Sørensen og A. Nybø (2001): *Hvilke sammenhenger finnes mellom kroppsarbeid og overvekt?* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 22/2001. (7 s)

Gjerset, A., K. Haugen og P. Holmstad (2001): *Treningslære.* Gyldendal Norsk Forlag. (2. utgave).(496 s)

Haug, E., O. Sand og Ø. V. Sjaastad (1992): *Menneskets fysiologi* (utvalgte sider: s. 15-64, 76-141, 229-321, 341-370 og 411-422). Universitetsforlaget. (til sammen 246 s)

Meen, H.D. (2000): *Fysisk aktivitet hos barn og unge i relasjon til vekst og utvikling.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 24/2000 (13 s)

Myklebust, G. og K.J. Hansen (1997): *Idrettsskader – Innføring i idrettsskader, akutte skader og belastningsskader.* Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund. Universitetsforlaget. (34 s)

Myklebust, G. og K.J. Hansen (1998): *Idrettsskader – Forebygging av akutte skader og belastningsskader*. Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund. Universitetsforlaget. (26 s)

Myklebust, G. og K.J. Hansen (1990): Idrettsskader – Tøyninger. Teiping av idrettsskader Norges idrettsforbund og Olympiske komite, Idrettens studieforbund Universitetsforlaget. (26 s)

Strømme, S.B. og A.T. Høstmark (2000): *Fysisk aktivitet, overvekt og fedme.* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 29/2000. (10 s)

Sørensen, M. og S. Graff-Iversen (2001): *Hvordan stimulere til helsefremmende atferd?* Tidsskrift for Den norske lægeforening nr. 6/2001. (8 s)

Tveit, P. (1992): *Bevegelseslære. Idrett, kropp og teknikk.* Universitetsforlaget/NIF/NIH. (160 s)

Kropp, kultur og samfunn:

Barland, B. (1996): *Doping og kultur.* Norges idrettsforbund. (21 s)

Breivik, G. (1996): *Det gode lange liv og dets gleder.* Norges idrettsforbund (40 s)

Fasting, K. (1996): *Hvor går kvinneidretten?* Norges idrettsforbund. (30 s)

Flagestad, A. (1996): *Idrettsøkonomi og økonomi i idretten.* Norges idrettsforbund. (36 s)

Gilberg, L. (1996): *Idretten og massemediene*. Norges idrettsforbund. (35 s)

Gilberg, L. (1996): *Gull, men ingen grønne skoger?* Norges idrettsforbund. (45 s)

Lerheim, I. (2001): *Nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 13/2001. (2 s)

Loland, N.W. (1999): *Kropp og kjønn.* Skriftserie fra Norges idrettshøgskole, nr. 2/1999. (s. 42-52, til sammen 11 s)

Loland, S. (1991): *Et verdigrunnlag for idrett.* Norges idrettsforbund. (24 s)

Loland, S. (1996): *Toppidrettens myte.* Norges idrettsforbund. (32 s)

Loland, S. (2000): *Kroppssyn, idrett og mosjon.* Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 24/2000. (5 s)

Løndal, K. (1998): Pensumkompendium-Idrettshistorie. Høgskolen i Oslo. (64 s)

Pensgaard, A.M. (2000): *På väg mot perfekt prestasjon.* SISU Idrottsböcker. (128 s)

Skirstad, B. m.fl. (1996): *Idretten som del av tredje sektor.* Norges idrettsforbund (40 s)

Kroppsøvingsdidaktikk

Brattenborg, S. og B. Engebretsen (2001): *Innføring i kroppsøvingsdidaktikk..* Høgskoleforlaget. (217 s)

HIO-ALU-kroppsøvingsseksjonen: Utarbeidet kompendier i idrett, dans og friluftsliv.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Kultur- og religionsstudier (KRL 2)

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

"Kultur- og religionsstudier" (KRL 2) er basert på KRL 1, og utdyper kunnskaper om religion og livssyn som er nødvendige for å kunne forstå forskjellighet og kunne fungere sammen i et flerkulturelt samfunn. Denne tematikken blir også satt inn i et bredt kulturelt perspektiv. Fagets profil er tverrfaglig med vekt på religiøs praksis, verdier, etikk, estetikk, fortellinger, bildekunst, musikk og arkitektur. Kjønn, likeverd og likestilling i et flerkulturelt perspektiv er en sentral innfallsvinkel.

Sentralt i studiet er de "store fortellinger" fra de fem verdensreligionene kristendom, jødedom, islam, hinduisme og buddhisme. Det legges vekt på å synliggjøre religionene i et globalt perspektiv. Innenfor den vestlige tradisjon blir det fokusert på møtet mellom religion og filosofi. Religionsfilosofi og religionskritikk er sentrale temaer. Dessuten tar studiet opp kristent mangfold i norsk kontekst.

"Kultur- og religionsstudier" gir kompetanse for undervisning i skolens KRL-fag og bidrar til å utvikle lærerprofesjonalitet i møte med barn og unge med ulik kulturell og livssynsmessig bakgrunn. I det flerkulturelle samfunn er ferdigheter i tverrkulturell og tverr-religiøs dialog en nødvendighet. Tilpasset opplæring vil i KRL-faget ikke bare handle om faglig nivå, men først og fremst om å ivareta elevens identitet ut fra kulturell og livssynsmessig tilhørighet.

KRL-faget aktualiserer dilemmaer i forholdet mellom minoritet og majoritet knyttet til begrepspar som kulturarv og pluralitet, identitet og dialog, det normative og det deskriptive. Faget vil synliggjøre og drøfte disse dilemmaene.

Mål

Studenten skal:

- tilegne seg en utdypet forståelse av grunnskolefagets idé og i fagets betydning for individ, skole, kultur og samfunn
- utvikle kyndighet, dyktighet og gode menneskelige forutsetninger for å gå inn i oppgaven som lærer i faget i samsvar med grunnskolens læreplanverk
- tilegne seg vitenskapelig sakssvarende innsikt i sentrale kristendomsfaglige, religionsfaglige og livssynsfaglige emner med norsk virkelighet som viktig referanseramme
- oppøve ferdigheter i å planlegge, gjennomføre og vurdere faglig velfundert og tilpasset opplæring innen de ulike emneområder i skolefaget
- bli fortrolig med lærerens rolle som kultur- og verdiformidler og som forbilde og omsorgsperson i skolen
- utvikle evne til å stimulere individuell og kulturell identitetsutvikling hos elever med ulik religiøs og livssynsmessig bakgrunn
- utvikle kompetanse i å skape et undervisningsmiljø som fremmer forståelse og respekt, åpenhet og evne til dialog mellom mennesker med ulik livsoppfatning
- tilegne seg innsikt i estetiske uttrykk fra ulike religioner og livssyn, og kunne legge til rette for estetisk opplevelse i opplæringen
- få impulser og utfordringer til faglig og personlig vekst og utvikling

Innhold

1. Grunnleggende kultur- og religionsforståelse

Studenten skal:

- ha kunnskap om dynamikken når kulturer, religioner og livssyn møtes, brytes og blandes
- ha kunnskap om samspillet og konfliktene mellom sentrale erkjennelses- og kulturformer som religion, filosofi, etikk, kunst og vitenskap, med fokus på forholdet mellom tro og viten, forholdet mellom 'er' og 'bør', skeptisisme og dogmatisme, egenarten av vitenskapelig kunnskap
- ha kunnskap om sekularisering og hvordan religioner har møtt og møter modernitet og postmodernitet
- ha kunnskap om forståelses- og fortolkningsteori (hermeneutikk) og kunne forstå og fortolke ulike religiøse og livssynsmessige uttrykksformer
- ha kjennskap til religiøs fundamentalisme og liberalisme
- ha innsikt i forholdet mellom samfunn og religion

2. Fagdidaktikk med særlig fokus på den flerkulturelle skole

Studenten skal:

- ha kjennskap til det kulturelle og religiøse mangfoldet i skoler i Osloregionen og kunne forholde seg til mangfoldet som didaktisk utfordring og ressurs
- ha kjennskap til debattene om KRL-faget og ulike posisjoner i disse debattene
- kunne drøfte spørsmålet om hva nøytralitet, objektivitet og saklighet i formidlingen innebærer
- arbeide variert og kreativt med religiøse tekster i skolen
- kunne vurdere bibelbruken i læreverk for grunnskolen og vurdere hvordan barnebibler formidler bibelstoff til barn gjennom tekst og bilder
- kunne utnytte IKT for å tilrettelegge elevenes læringsprosesser, inklusive tilpasset opplæring, og kunne utnytte digitale media for å synliggjøre de estetiske dimensjonene i religion og livssyn
- kunne gjøre bruk av "Filosofi med barn" som arbeidsmåte
- ha innsikt i dialog som sentral arbeidsmåte i KRL, og kunne lede religions- og livssynsdialog i klasserommet

3. Religionsfenomenologi og tverreligiøse temaer

Studenten skal:

- ha kjennskap til sentrale religionsfenomenologiske begreper som hellighet og riter
- ha kjennskap til myteteorier, teorier om rent/urent og magi
- gjøre rede for hellige steder og hellige rom: symbolikk og religiøs funksjon
- ha kjennskap til religiøs kunst og estetikk
- ha kunnskap om hellige tekster og ulike tilnærminger til hellige tekster
- ha kjennskap til feministiske og frigjøringsteologiske tilnærming til religiøse tekster
- kunne sammenligne gudsbilde, menneskesyn, natur- og historieforståelse i religionene

4. Kristendommen: tekster, tradisjoner og brytninger

a) Bibelen:

Studenten skal:

- kunne gjengi hovedtrekk fra gammeltestamentlig og nytestamentlig kultur- og samtidshistorie
- kunne gjøre rede for bibelske tema og for Bibelen som religiøst dokument
- kunne forklare forholdet mellom den kristne og den jødiske bibel

b) Historie og livstolkning:

Studenten skal:

- kunne beskrive hovedtrekk ved kristne konfesjoner og økumenisk arbeid, og gjøre grundig rede for ett stort ikke-luthersk trossamfunn

- kunne gjøre rede for Den norske kirkes nyere historie (fra 1850 til i dag) i hovedtrekk og for framveksten av norsk frikirkelighet og frikirkenes stilling i dag
- kunne gjøre rede kristendommen som global religion og for hovedpunkter i kristendommens historie på et ikke-europeisk kontinent
- kunne gjøre rede for kvinners stilling i perioder av kristendommens historie

5. Flere stemmer: Religiøst og livssynsmessig mangfold

a) *Filosofisk tenkning*:
Studenten skal:

- kunne gjøre rede for sammenhengen mellom kunnskapssyn, etikk og menneskesyn hos utvalgte tenkere som Kierkegaard, Marx, Nietzsche, Freud og Sartre
- kunne gjøre rede for hovedtrekk og variasjoner i humanistisk tenkning
- kunne beskrive religionskritikk gjennom historien

b) *Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur*:
Studenten skal:

- ha kunnskap om det nyreligiøse mangfold
- ha kjennskap til hvordan impulser fra Østen har blitt integrert og tilpasset vestlige kulturformer
- ha kjennskap til den religiøse dimensjonen i moderne ungdomskultur, inklusive temaer som *Rock og religion* og mytologier som *Harry Potter* og *Ringenes Herre*

c) *Fordypningstema*
Studenten skal:

- gjøre grundig rede for én religion (jødedom, islam, hinduisme eller buddhisme), ett livssyn (f. eks. livsynshumanisme, eksistensialisme) eller ett religiøst/livssynsmessig temaområde (f. eks. ulike retninger innenfor verdensreligionene, eller sammenhenger mellom religion, kultur og politikk f. eks. i India, Sri Lanka eller i Midt-Østen)

6. Etikk

Studenten skal:

- kunne gjøre rede for normative teorier og verdilære
- bruke etiske resonnement i arbeid med konkrete etiske emner som er særlig relevante for skolefaget og læreryrket
- ha kunnskap om kjønn og likestilling i et flerkulturelt perspektiv
- kunne knytte etiske og filosofiske spørsmål til elevenes livssituasjon
- ha kunnskap om menneskerettighetene
- ha kunnskap om etikk i kristen tradisjon, særlig tematikken allment/partikulært

Organisering og arbeidsmåter

Studiet tar i bruk arbeidsformer som er relevante for studiets egenart og studentenes yrkespraksis senere. Både kunnskaper og ferdigheter er av grunnleggende betydning. Faget stiller også krav til studentenes vilje til å bearbeide egne holdninger og evne til å utvikle faglig modenhet. Det skal brukes tid til undervisnings- og arbeidsformer som fremmer disse sidene, og det legges derfor til rette for dialog, klasse- og gruppediskusjoner. Noen av samtalene vil legges til samtalefora på LUVIT.

Læringsarenaer

Selvstudium er grunnleggende for god innsikt i faget. Det vil legges til rette for samspill mellom selvstudium, forelesninger og studentaktive arbeidsmåter.

Forelesningene vil fokusere på å gi oversikt og hjelp til å navigere i litteraturen. Det vil være en veksling mellom forelesninger og seminarer. Seminarformen knyttes særlig til temaområder studenter

velger i forbindelse med faglig oppgave og fagdidaktisk oppgave. I seminarene skal studentene legge fram utkast til artikler slik at medstudenter og lærere kan gi tilbakemelding. Utkastene skal gjøres tilgjengelig i god tid før seminaret holdes.

Arbeid i kollokviegrupper gir studentene mulighet til å reflektere over fagstoffet og til å sette søkelys på egne holdninger gjennom konstruktiv og saklig diskusjon.

I tillegg legges det vekt på veiledning, individuelt og i grupper.

Det vil bli gitt et spesielt kurs i etikk over 4 dager. Her vil en ta i bruk filosofisk samtale og loggbokskriving som arbeidsform.

Det vil også bli arrangert mindre ekskursjoner og en større studietur. Det vil bli gitt nærmere informasjon om studietur ved starten av studieåret.

Praksis

Praksisukene (uke 7-8) gir anledning til konkret utprøving av fagstudiet, og erfaringer fra praksis bringes tilbake som en ressurs i fagstudiet.

Tverrfaglighet, IKT, didaktikk

Faget har mange tilknytningspunkter til de andre fagene i allmennlærerutdanningen. Den estetiske dimensjon, konkretisert gjennom f eks billedkunst, fotografi, arkitektur, sang og musikk, skal være integrert i fagstoffet. Den estetiske siden av faget åpner for samarbeid med fagene kunst- og håndverk, musikk og IKT. Faget har også en rekke tilknytningspunkter til norsk og samfunnsfag. Sammenhenger mellom *Kultur- og religionsstudier* og disse fagene vil bli tydeliggjort i undervisningen.

IKT og digitale medier skal brukes aktivt både som studiefaglig hjelpemiddel og senere som ressurs i arbeidet med å skape gode læringsmiljøer for elever. Studentene skal kunne gjøre bruk av internett for å finne relevant informasjon og kunne kritisk vurdere denne informasjonen i forbindelse med skriving av fagoppgaver.

I forbindelse med didaktisk oppgave kan studenter velge å lage digitale læringsressurser for bruk i skolen. Dette kan være et pedagogisk nettsted som inneholder didaktisk tilrettelagt læringsmateriell eller en multimediapresentasjon om et bestemt lærestoff.

I studiet blir også didaktiske og metodiske drøftinger vektlagt, slik at studentene blir kjent med og får erfaring med ulike arbeidsmåter i KRL-faget i grunnskolen. I praksisukene (uke 7-8) skal studenter prøve ut noe i tilknytning til den fagdidaktiske oppgaven.

Vurdering

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet. "Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. *Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene*, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Obligatoriske arbeider og aktiviteter

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter at kravene til obligatoriske arbeider og deltakelse i aktiviteter er oppfylt innen fastsatt frist. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av obligatorisk arbeid eller deltakelse i obligatoriske aktiviteter, avtale ny frist med faglæreren. Arbeid som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist.

Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjente arbeider/obligatoriske aktiviteter, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering / utføring av obligatorisk aktivitet i neste semester/studieår.

Følgende må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen: Det kreves deltakelse i minst 3 av 5 ekskursjoner som vil bli arrangert i løpet av studieåret. Det er obligatorisk fremmøte til seminardager der alle skal presentere sine utkast til faglig og didaktisk oppgave.

I forbindelse med etikk-kurset alle må levere inn en logg fra en filosofisk samtale til vurdering. I forbindelse med etikk-kurset arrangeres det samlinger på LUVIT. Studentene deles inn i fire grupper. En gruppe har ansvar for å innlede til en samtale om siste samling på LUVIT. Alle skal også ha minst ett innlegg i en slik samtale.

Når aktiviteter er obligatoriske, har det sammenheng med at dette er en kompetanse som studentene vanskelig kan tilegne seg gjennom selvstudium og stoff som ikke er dekket i pensumlitteraturen eller i annen litteratur.

Skriftlige arbeid som gir studiepoeng

Studentene skal i løpet av studieåret levere to skriftlige arbeider, et faglig og et fagdidaktisk arbeid. Studentene velger selv tema for arbeidene. To studenter kan samarbeide om den didaktiske oppgaven. Spesifiserte krav til innhold og omfang vil foreligge ved studiestart. Det gis obligatoriske veiledninger i forbindelse med mappeoppgavene. Faglig oppgave skal leveres før jul og gir 10 st.p. Didaktisk oppgave skal leveres i slutten av februar og gir 5 st.p.

Ekstern sensor brukes ved utvalg av de skriftlige arbeidene.

De skriftlige arbeidene skal publiseres elektronisk med tilgjengelighet for studentgruppen og lærerne på KRL-seksjonen.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått arbeid. F brukes ved ikke bestått arbeid.

Eksamen

Individuell skriftlig eksamen er på 6 timer. Studenten prøves i andre emneområder enn det som ble valgt til den faglige oppgaven. Bestått eksamen gir 15 studiepoeng.

Ekstern sensor brukes ved eksamen.

Hjelpemidler: L 97, KRL-boka, *Bibelen*, *Ord i Bibelen*, *Navn i Bibelen*, *Koranen*, *Tekster til buddhismen*, *Bhagavadgita*, *Tekster til hinduismen*.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Endelig karakter i faget

Endelig, gradert karakter i faget fastsettes på bakgrunn av det faglige og det fagdidaktiske arbeidet og eksamen. Komponentene vektes etter studiepoeng.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier for KRL 2
A	Fremragende	Har fremragende kunnskaper, og en særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap. Viser særlig godt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper og meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap. Viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til selvstendig bruk av kunnskap. Viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
D	Nokså god	Har begrensede kunnskaper og noe evne til selvstendig bruk av kunnskap. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskap, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Viser liten evne til refleksjon om læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige kunnskaper om læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling.

Ny/utsatt eksamen/arbeid

Ved stryk eller gyldig forfall til skriftlig eksamen og/eller det faglige og det fagdidaktiske arbeidet kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studentene er selv ansvarlig for å melde seg opp til ny prøve innen fristen.

Pensum

1. Grunnleggende kultur- og religionsforståelse (ca. 200 s)

Bostad, Inga og Hilde Bondevik (2003): *Tenkepauser. Filosofi og filosofisk refleksjon*, 2. utg., utkommer Oslo: Akribe (ca. 50 s)

Eriksen, Thomas Hylland og Torunn Arntsen Sørheim (2003): *Flerkulturell forståelse. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*, 3. utg., Oslo: Gyldendal (ca. 100 s)

Henriksen, Jan-Olav (1998): "Teksten som møte mellom fortid og nåtid", *Religion og livssyn* 4/98 (6 s)

Prismet 3/4 1997: temanummer om fundamentalisme (ca.15 s utvalg)

Repstad, Pål (2000): *Religiøst liv i det moderne Norge: et sosiologisk kart*, 2. utg., Kristiansand: Høyskoleforlaget (ca. 10 s)

Thorbjørnsrud, Berit (2001): "Innledende essay", i Edward Said: *Orientalismen: vestlige oppfatninger av Orienten*, Oslo: De norske bokklubbene (ca. 15 s)

Aadnanes, Per M. (1997): "Mellom postmodernisme og synkretisme", *Religion og livssyn* 2/97 (5 s)

2. Fagdidaktikk med særlig fokus på den flerkulturelle skole (ca. 200 s)

Afdal, Geir, Elisabeth Haakedal og Heid Leganger-Krogstad (1997): *Tro, livstolkning og tradisjon. Innføring i kontekstuell religionsdidaktikk*, Oslo: Tano Aschehoug (ca. 100 s)

Leirvik, Oddbjørn (1999): "Kva er det som skiljer kven? Erfaringar frå religionsdialog og livssynssamtale i Norge", i *Flere religioner og livssyn – felles verdier?* Oslo: Verdikommisjonen (10 s)

Malmhester; Bo og Beate Børresen (2003): *La barna filosofere*, utkommer Oslo 2003 (ca. 50 s)

Nicolaisen, Tove (2001): "Dialog i KRL-faget", *Prismet* 2/01 (11 s)

Ohlsson, Ragnar (2002): "Tolerans och sanning", *Barn* 2/02, s. 117-120 (3 s)

Østberg, Sissel (2001): "Kristendom, religion og livssyn", i Svein Sjøberg (red.): *Fagdebatikk. Fagdidaktisk innføring i sentrale skolefag*, Oslo: Gyldendal, s. 266-294 (28 s)

3. Religionsfenomenologi og tverreligiøse temaer (ca. 150 s)

Breidlid, Halldis (2000): "Kvinneperspektivet i KRL – en utfordring" *Prismet* 4/00, s. 143-154 (12 s)

Eliade, Mircea (2002): *Det hellige og det profane*, 3. utg., Oslo: Gyldendal (ca. 110 s)

Grande, Sidsel Øiestad (2000): "Noen kvinneperspektiver på undervisningen i islam". *Prismet* 4/00, s. 175-179 (4 s)

Nordstokke, Kjell (1999): "Frigjøringsteologi og norsk kontekst", *Ung teologi* 2/99 (12 s)

Repstad, Pål (2000): *Religiøst liv i det moderne Norge: et sosiologisk kart*, 2. utg., Kristiansand: Høyskoleforlaget (ca. 10 s)

4. Kristendommen: tekster, tradisjoner og brytninger (ca. 500 s)

a) Bibelen:

Kvalvaag, Robert (2003): *Fra Moses til Bob Marley*, Bergen: Fagbokforlaget (ca 150 s)

Moxnes, Halvor (1980): *Gud for de ugudelige. Jesus, Paulus og urkristendommens gudstro*, Oslo: Gyldendal (ca. 100 s)

b) Historie og livstolkning:

Elstad, Hallgeir og Per Halse (2002): *Illustrert norsk kristendomshistorie*, Bergen: Fagbokforlaget (ca. 150 s)

Repstad, Pål (2000): *Religiøst liv i det moderne Norge*, 2. utg., Kristiansand: Høyskoleforlaget (ca. 60 s)

Sødahl, Helje Kringlebotn (red.) (2002): *Det kristne Norge: innføring i konfesjonskunnskap*, Kristiansand: Høyskoleforlaget (ca. 40 s)

5. Flere stemmer: religiøst og livssynsmessig mangfold (ca. 500 s)

a) Filosofisk tenkning (ca. 150 s):

Hygen, Johan B (1977): "Illusjonistiske religionsteorier", i *Trekk av religionsfilosofien*, Oslo: Gyldendal, s. 113-117 (4 s)

Nagel, Thomas (1987): *What does it all mean? A very short introduction to philosophy*, New York: Oxford UP (finnes også på svensk og dansk), (ca. 90 s)

Piltz, Anders: "Att upptäcka rikedomen i humanum", i Anders Björnsson (red.): *Det evigt mänskliga. Humanismen inför 2000-talet*, Stockholm: Ordfronts förlag 1996 (18 s)

Russell, Bertrand (1996): "Har religionen gitt nyttige bidrag til sivilisasjonen?" i *Hvorfor jeg ikke er kristen og andre essays om religion og livssyn*, Oslo: Humanist forlag (20 s)

Aarnes, Asbjørn (1986): "Humanisme i dag?", *Kirke og kultur* 1/86 (15 s)

b) Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur (ca. 100 s)
Kvalvaag, Robert (2003): *Det guddommelige jeg*, Bergen: Fagbokforlaget (ca. 100 s.

c) Fordypning (ca. 250 s)
Se under pkt. 8: Tilleggslitteratur

6. Etikk (ca. 200 s)
Bergem, Knut m. fl. (red.) (1999): *Menneskerettigheter. En innføring*, Oslo: Humanist forlag (ca. 100 s)

Christoffersen, Svein Aage (1994): *Handling og dømmekraft. Etikk i lys av kristen kulturarv*, Oslo: Tano (ca. 100 s)

7. Utvalgte kildetekster (ca. 120 s)
Jødedommen: *Jobs bok* (ca. 20 sider, dvs. omtrent halve teksten)

Kristendommen: Et utvalg fra evangeliene og fra *Romerbrevet* (kap.1-8) (ca. 35 s)

Islam: Ca. 20 sider fra *Koranen* (sure 2, 17, 97, 101-103)

Hinduismen: Ca. 20 sider fra *Bhagavadgita og andre hinduistiske skrifter* (Verdens hellige skrifter)

Buddhismen: Ca. 20 sider fra *Buddhas fortellinger* (Verdens hellige skrifter)

8. Individuell tilleggslitteratur (ca. 130 s)
Denne litteraturen vil være relevant i forhold til utdypende lesning (temafordypning, målområde 5c) og i arbeidet med fagoppgaven. Studentene skal selv velge 130 sider som tilleggspensum. Listen gir eksempler på aktuell litteratur.

1. Grunnleggende kultur- og religionsforståelse
Bonhoeffer, Dietrich (1976): *Motstand og Hengivelse. Brev og opptegnelser fra fengslet*, Oslo, s. 122-127, 141-142, 145-149, 161-16?, 172-176 (også i eldre og nyere utg.)

Botvar, Pål Ketil (1996): "Et flerkulturelt og sekularisert samfunn?" *Prismet* 5/96 (6 s)

Gilhus, Ingvild Sælid (2000): "Religion i det postmoderne samfunnet", *Religion og livssyn* 1/00 (4 s)

Gullestad, Marianne (1989): "Sekularisert hverdagsliv i et religionsanalytisk perspektiv", i *Religion og hverdagsliv: På sporet av det moderne Norge*, Oslo (15 s)

Hellesnes, Jon (1995): "Estetikk, epistemologi og etikk i postmodernismen", i Torben Hviid Nielsen (red.): *Tidens verdier*, Oslo (11 s)

Henriksen, Jan-Olav (1996): "Livets tekst og tekstens liv – om tekstlesning og identitetsdannelse, *Prismet* 1/96 (6 s)

Henriksen, Jan-Olav (1993): "Skapelsestro og vitenskapelig virkelighetsforståelse", i Peter W. Bøckman (red.): *Naturvitenskap og kristendom,* Trondheim (10 s)

Henriksen, Jan-Olav (1991): "Tro og viten", *Religion og livssyn* 3/91

Klausen, Arne Martin (1992): *Kultur. Mønster og kaos*, Oslo

Kristiansen, Roald E. (1993): "Kristendom og naturvitenskap i aktuell debatt", i Peter W. Bøckman (red.): *Naturvitenskap og kristendom*, Trondheim (22 s)

Krogh, Thomas m. fl. (2000): *Historie, forståelse og fortolkning*, Oslo

Krogseth, Otto (1997): "Moderne – Postmoderne – Antimoderne", *Religion og livssyn* 2/97 (7 s)

Krogseth, Otto (1996): "Religion og identitet", *Prismet* 3/96 (6 s)

Krogseth, Otto (1995): "Sekularisering, identitet og skolens verdiformidling", *Religion og livssyn* 4/95 (9 s)

Repstad, Pål (1980): "Mellom himmel og jord. En innføring i religionssosiologi", Oslo: Gyldendal, kap. 1-2 (ca. 20 s)

Schaanning, Espen (1992): *Modernitetens oppløsning*, Oslo, kap. 1-2 (30 s)

Selnes, Kjartan (1991): "Tro og viten – sett fra en livssynshumanists ståsted", *Religion og livssyn* 3/91 (12 s)

Bocock, Robert og Kenneth Thompson (1985): *Religion and ideology: a reader,* Manchester: Manchester UP (samling med klassiske tekster om temaet)

Aadnanes, Per M. (1995): "Evangeliet, sekulariseringa og 'The New Age'", i Ole Christian Kvarme og Olav Fykse Tveit (red.): *Evangeliet i vår kultur*, Oslo: Verbum (16 s)

Aandanes, Per M. (1991): "Tru og tanke i livssynsdebatten", *Religion og livssyn* 3/91

2. Fagdidaktikk med særlig fokus på den flerkulturelle skole

Breidlid, Halldis og Tove Nicolaisen: artikler om vurdering av læreverk i KRL (fåes ved seksjonen)

Engen, Thor Ola (1997): "Det nye kristendoms- og livssynsfaget sett fra en minoritetspedagogisk synsvinkel", *Prismet* 6/97 (7 s)

Gravem, Peder (1999): "Kulturkonfliktar og einskapsskule", *Kirke, Religion og Samfunn* 1/99 (11 s)

Haanes, Elisabeth Kvadsheim (2002): *Røtter og vinger. Religion og estetikk i grunnskolen*, Oslo

Krogseth, Otto (1995): "Kristendom og kultur mot år 2000. Sekularisering, identitet og skolens verdiformidling", i Ole Christian Kvarme og Olav Fykse Tveit (red.): *Evangeliet i vår kultur*, Oslo: Verbum (17 s)

Krogseth, Otto (1996): "Pedagogikk for en postmoderne identitet", *Ung Teologi* 4/96

Krogseth, Otto (1995): "Verdiformidling i et livssynspluralistisk samfunn", i L. Østnor (red.): *Mange religioner – en etikk?* Oslo (16 s)

Leganger-Krogstad, Heid (1991): "Bibelfortellinger og overtekstning", *Prismet* 4/91 (8 s)

Leganger-Krogstad, Heid (2000): "Felles undervisning – ulik tro. Minoritetsproblematikken i klasserommet", i: Lars Inge Magerøy m.fl.: *Forankring og fornyelse. Kristendomsundervisning i endring*, 2. utg., Oslo IKO-forlaget (17 s)

Leganger-Krogstad, Heid (2002): "Dialogisk religionsundervisning", *Religion og livssyn* 2/02, s. 24-29 (5 s)

Leirvik, Oddbjørn (1998): "Religiøs dialog i klasserommet", i Dagfinn Rian (red.): *Religion i en verden i endring. Religionsvitenskapens bidrag til religionsundervisningen i skolen,* Trondheim, s. 81-92 (11 s)

Lingås, Lars Gunnar og Liv London (red.) (1996): *Likhet eller likeverd? En kritikk av det nye kristendomsfaget i grunnskolen*, Oslo

Mogstad Sverre (1991): "'Moderne' lærer og 'postmoderne' elever", *Religion og livssyn* 1/91 (3 s)

Ore, Kathrine (1999): "Amishfolkets diskusjon om moderne teknologi", *Ung Teologi* 1/99 (9 s)

Prismet 1/2001 (temanummer om evalueringen av KRL-faget)

Religion og livssyn 3/2000 (temanummer om KRL-faget)

Tobiassen, Tormod (1997): "Billeddidaktikk i KRL-faget" og "Trenger vi en kunstkanon for KRL-faget?", *Prismet* 5/97 (14 s)

3. Religionsfenomenologi og tverrreligiøse temaer

Breivik, Gunnar (1980): "Menneskets plass og funksjon i naturen ifølge kristendommen og den økologiske tenkningen", i Peder Borgen (red): *Mennesket og naturvitenskapen*, Trondheim

Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson (2001): *Nytt blikk på religion. Studiet av religion i dag*, Oslo

Hauge, Astri: "Har lutherdommen rom for feministisk nytenkning?" og Eva Lundgren: "Om kjønnsidentitet og identitetsforståelser", i Dagny Kaul m.fl. (red.): *Feministteologi på norsk* (20 s)

Hegge, Hjalmar (1978): *Mennesket og naturen. Naturforståelse gjennom tidene – med særlig henblik på vår tids miljøkrise*, Oslo

Henriksen, Jan-Olav (2001): *Gud – fortrolig og fremmed*, Oslo

Hygen, Johan B. (19??): *Innføring i religionsfilosofien*, Oslo

Jensen, T. og M. Rothstein (1991): *Gud – og grønne skove*, København

Leirvik, Oddbjørn (2001): *Religionsdialog på norsk*, Oslo

Nordstokke, Kjell (1987): *De fattiges kirke. Basismenigheter og frigjøringsteologi,* Oslo (20 s)

Prismet 4/00: temanummer om kjønnsperspektiver

Sløk, Johannes: "Gudsbegrepet", i *Religionen i krise. Etiske og religionsfilosofiske problemstillinger* bd. 2 (12 s)

Thelle, Notto R. (1994): "Det hellige – et religionsfenomenologisk perspektiv", *Prismet* 2/94 (7 s)

Winje, Geir (2001): *Guddommelig skjønnhet. Kunst i religionene* , Oslo

4. Kristendommen: tekster, tradisjoner, brytninger

a) Bibelen:

Kvalbein, Hans (1975): *Hovedtanker i Johannes-evangeliet*, Oslo

Nielsen, Kirsten (2000): "Bibelens billedsprog som tilgang til Gud", *Ung Teologi* 2/00 (9 s)

b) Historie og livstolkning:

Arendt, Rudolph (1972): *Tænkning og tro. Religionsfilosofi Dogmatik Etik*, København

Breistein, Ingunn Folkestad (2000): "Norske frikirkers syn på forholdet kirke-stat, sett i et historisk lys", *Tidsskrift for Kirke, Religion og Samfunn* 1/00, s. 62-74 (12 s)

Eidberg, Peder A. (1982): "Norske frikirker og religionsfriheten – historisk og aktuelt", i Dagfinn Rian (red.): *Religionsfrihet og toleranse i norsk samfunn og skole*, Trondheim (18 s)

Eidberg, Peder (2002): "Baptistisk dåpsteologi", i *Baptist. Tidsskrift for baptistisk historie, teologi og praksis* 1/02 (14 s)

Henriksen, Jan-Olav (2001): *Gud – fortrolig og fremmed*, Oslo

Hummelvoll, Tore (1995): "Hvem sier folk at jeg er? Jesusbilder på film", *Ung Teologi* 2/95 (10 s)

Joø, Odd Arne (2001): "Sakramentene. Et baptistisk standpunkt i de bilaterale samtalene mellom metodistkirken i Norge og det norske baptistsamfunn", i *Baptist. Tidsskrift for baptistisk historie, teologi og praksis* 1/01 (25 s)

Kristiansen, Roald (1994): "Økologisk kristendom: Naturfølelse og naturforståelse", *Ung Teologi* ?/94 (12 s)

Kvanvig, Helge (1976): *Håpet om en annen verden. Verdensflukt og verdensforandring i lys av den kristne tro*, Oslo

Leer-Salvesen, Kjartan (2001): "Fra glansbilde til cyberfrelser. Et blikk på Jesus i filmhistorien", *Kirke og kultur* 5-6/01 (16 s)

Lie, Geir (2001): "Den karismatiske bevegelse i Norge – et historisk riss", i *Baptist. Tidsskrift for baptistisk historie, teologi og praksis* 1/01 (12 s)

Moltmann, Jürgen (1977): "Den korsfestede Gud og det apatiske menneske" (14s) og "Innføring i 'håpets teologi'" (13 s), i *Eksperimentet håp. Innføringer*, Oslo

Rasmussen, Tarald og Einar Thomassen (red.) (1998): *Kildesamling til Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering*, bd. 1-2, Oslo

Riedl, Nils Jøran (1995): "Film- tolkning og virkelighet", *Ung Teologi* 2/95 (14 s)

Skarsaune, Oskar (1998): "Myte og realitet i kristendomshistorien", i *Religion og livssyn* 2/98

Sløk, Johannes (19??): *Kristen moral før og nu*, Århus

Tollefsen, Torstein (2000): "Den oldkirkelige Kristusbekjennelsen i møtet med den moderne Jesus-forkynnelsen – en meningsytring", *Ung Teologi* 2/00 (7 s)

Valen-Sendstad, Fartein (2000): *Hva er kristen tro?* Kristiansand

Wikström, Owe (1994): *Mørket som blender*, Stockholm (om kristen spiritualitet)

5. Flere stemmer: Religiøst og livssynsmessig mangfold

a) Filosofisk tenkning:
Amundsen, Arne-Bugge og Henning Laugerud (2001): *Norsk fritenkerhistorie 1500–1850*, Oslo

Andersen, Vagn: "Religionskritik", i H.C. Wind (red.): *Religionen i krise. Etiske og religionsfilosofiske problemstillinger* bd. 2. København: Berlingske Forlag (21 s)

Davie, Tony (1997): *Humanism*, London: Routledge

Hansson, Jonas (1999): *Humanismens kris*, Stockholm/Stehag: Symposion

Leer-Salvesen, Paul, Vigdis Hølen og Levi Geir Eidhamar (2001): *Den andre*, Kristiansand

Svare, Helge (1996): *I Sokrates' fotspor. Filosofi- og vitenskapshistorie*, Oslo

Tønnessen, Finn Egil (1997): "Ulike menneskesyn. Sentrale punkter hos filosofer i den nye fagplanen", *Prismet* 2/97 (12 s)

b) Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur:
Brunstad, Paul Otto (1998): *Ungdom og livstolkning. En studie av unge menneskers tro og fremskrittsforventninger*, Trondheim

Brunstad, Paul Otto (1998): *Ungdom og trender. En bok til lærere og foreldre*, Oslo

Servan, Geir Arne (1999): "Moderne ungdomskultur som kirkelig utfordring", *Ung Teologi* 1/99 (15 s)

Winje, Geir (1999): *Fra bønn til magi*, Kristiansand

c) Fordypningstema:
Fosse, Lars Martin (1993): "Politisk hinduisme – et samlingsmerke som splitter. Rama og den politiske hinduismen", *Religion og livssyn* 3/93, s. 6-12 (7 s)

Groth, Bente (2000): *Jødedommen*, Oslo

Jacobsen, Knut A. (red.) (2001): *Verdensreligioner i Norge*, Oslo

Jacobsen, Knut A. (2000): *Buddhismen* Oslo

Jacobsen, Knut A. (2001): *Hinduismen*, Oslo

Khader, Naser (2002): *Ære og skam. Det islamske familie- og livsmønster i Danmark og Mellemøsten*, København

Kvarme, Ole Chr. (1993): "Du skal fortelle dine barn. Jødisk tradisjonsformidling", *Prismet* 6/93 (7 s)

Lingås, Lars Gunnar: *Humanisme og andre verdslige livssyn*, publisert på nett: http://www.etikk.net/

Opsal, Jan (1994): *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*, Oslo 1994

Pedersen, Johannes og Svend Søndergaard (1999): *Islamisk Mystikk. Religiøse tekster. Verdensreligionernes hovedværker*, København

Rasmussen; Tarald og Einar Thomassen (1998): *Kildesamling til Kristendomskunnskap med religions-og livssynsorientering, bd. 2: Jødedommen, Hinduismen, Buddhismen, Humanismen*, Oslo

Repstad, Pål (1999): "Human-Etisk Forbund i religionssosiologisk perspektiv", *Religion og livssyn* 2/99 (6 s)

Svanberg, Ingvar og David Westerlund (red.) (1994): *Majoritetens Islam. Om muslimer utanför Arabvärlden*, Stockholm

Tjemsland, Dag (1993): "Sathya Sai Baba: En guru for massene", *Religion og livssyn* 3/93, s. 13-19 (7 s)

Vogt, Kari (2000): Islam på norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge, Oslo

Winther, Judith (2001): "Den filosofiske, den mystiske og den hasidiske tradition", i *Jødedommen. Religiøse tekster gennem 2000 år*, (*Verdensreligionernes hovedværker*, bd. 2), København

World Jewry, artikler: "Attitudes to Jewish Mysticism and Judaism", s. 13-21 (9 s.); "Popular or Folk Religion", s. 35-37 (3 s.); "Modern Movements", s. 37-44, (7 s.); "Judaism and Art", s. 44-46 (3 s.); "Recent developments in Jewish Life and Religion", s. 46-52 (7 s)

Østberg, Sissel (2003): *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*, Oslo

6. Etikk

Bexell, Göran (1998): "Universalism och partikularism i etiken", i Göran Bexell (red): *Värdegemenskap i et mångkulturellt samhälle*, Lund (17 s)

Christoffersen, Svein Aage, Trond Skard Dokka og Trygve Wyller (1996): *Tegn og fortolkning. Teologiske perspektiver på natur, etikk og historie*, Oslo

Henriksen, Jan-Olav (1993): "Menneskerettigheter for barn – teologisk belyst", *Prismet* 5/93 (5 s)

Johansen, Kjell Eyvind og Arne Johan Vetlesen (1996): *Etikk i historie og samtid*, Oslo

Leer-Salvesen, Paul, Vigdis Hølen og Levi Geir Eidhamar (2001): *Den andre*, Kristiansand

Østnor, Lars (1998): '"Värdegemenskap' mellom verdensreligioners etikk?" i Göran Bexell (red.): *Värdegemenskap i et mångkulturellt samhälle*, Lund (18 s)

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Matematikk 1 med vekt på småskoletrinnet

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 14. mars 2003

Innledning

Denne fagplanen beskriver en 30 studiepoengs studieenhet i matematikk, og er basert på rammeplanen for Matematikk 1 i allmennlærerutdanningen. Studieenheten er delt opp i to moduler som utgjør 15 studiepoeng hver. Studieenheten gir et faglig og didaktisk grunnlag for å undervise matematikk i grunnskolen, spesielt på småskoletrinnet.

Målgruppen for kurset er lærere uten matematikk i grunnutdanningen og førskolelærere som arbeider i grunnskolens småskoletrinn.

Gjennom studiet vil vi legge stor vekt på å utvikle grunnleggende forståelse for sentrale matematiske emner og begreper for hele grunnskolen, men det som direkte angår småskoletrinnet vil bli spesielt vektlagt. Det er allikevel et overordnet mål at studentene skal kunne se sammenhengen og kontinuiteten i hele grunnskolens matematikkundervisning. Dette innebærer bl.a. at studentene i arbeid på småskoletrinnet skal bli i stand til å arbeide uformelt med matematiske emner og begreper som i hovedsak undervises på høyere klassetrinn, men som ved å bruke en tilpasset språkdrakt, vil fungere godt også på småskoletrinnet.

I undervisningen vil det gjennom konkrete eksempler på læringsaktiviteter bli fokusert på sentrale arbeidsformer som lekpregede aktiviteter og tema- og prosjektarbeid. Det vil også bli lagt stor vekt på at studentene blir kjent med andre elevaktive arbeidsformer som problemløsing, laborativt arbeid og utforskende, undersøkende og eksperimenterende arbeid. Dette vil bli fokusert både i forhold til studentenes eget fagstudium og i forhold til arbeidsformer i grunnskolen, og også ved at sider ved IKT-baserte hjelpemidler vil bli trukket inn i studiet.

Et sentralt mål i kurset er å legge forholdene til rette for at studentene skal utvikle en god følelse av å mestre og bygge opp gode kunnskaper i matematikk. Dette vil bli gjort ved å gi tid og ro nok til at studentene kan få sjansen til å arbeide grundig med, og kunne fordype seg i noen av de områdene som rammeplanen lister opp. Gjennom en slik fordypning siktes det også mot at studentene kan se hvordan faglig fordypning kan brukes til å lage differensierte opplegg innenfor samme tema også i grunnskolematematikken.

Mål

Rammeplanen angir fem målområder i Matematikk 1: *Kunnskap i matematikk, Fagdidaktikk, Matematikk som skapende og resonnerende virksomhet, Matematikk som redskap og metode* og *Matematikk i kultur og samfunn.* De fem målområdene har noe ulik rolle, og de vil også i større eller mindre grad gripe inn i hverandre. Målområdet *Kunnskap i matematikk* angir først og fremst det faglige tema og inndelinger, som vil være integrert i og være faglige redskap i de andre delområdene. Målområdet *Fagdidaktikk* vil også i stor grad gripe inn i de andre målområdene. Disse fem målområdene er utgangspunktet for innholdet i faget.

Innhold

Kunnskap i matematikk

Rammeplanen inneholder en omfattende liste innenfor *Kunnskap i matematikk*, og selv om vi i denne studieenheten vil komme innom alle punktene, vil det være varierende hvor omfattende eller dypt vi vil gå inn i de enkelte punktene som er listet opp i rammeplanen innenfor dette målområdet.

Som en konsekvens av perspektivet på småskoletrinnet vil det være naturlig at det er det stoffet som angår tallære og geometri som blir høyest prioritert med tanke på faglig fordypning. I tillegg vil visse sider ved algebra, og overgangen mellom aritmetikk og algebra, bli viet betydelig oppmerksomhet. Når det gjelder funksjonslære og sannsynlighetsregning og statistikk vil en i første rekke arbeide med de grunnleggende begrepene, faglig og didaktisk, slik at studentene skal kunne bli trygge med tanke på å undervise på en induktiv og eksperimenterende måte.

Fagdidaktikk

Sentralt i fagdidaktikken vil være å utvikle forståelse for ulike læringsteoretiske prinsipper og bruke disse som redskap for å forstå elevers læring og til å tilrettelegge for at elever skal kunne tilegne seg matematisk kunnskap. Det blir viktig å få forståelse for hvordan begrep dannes og utvikles, og hvordan en som lærer kan støtte opp om og stimulere til god begrepsforståelse hos elever. Studiet vil legge vekt på at studentene skal skaffe seg så god forståelse for begrepsdanningsprosessen, og for begrepene i grunnskolematematikken, at de kan finne ut hvilket nivå en elev befinner seg på i begrepsdanningsprosessen, og hvilke hjelpemidler som vil passe til videre stimulering og begrepsutvikling for denne eleven. Det vil videre bli spesielt lagt vekt på arbeidsformer som innebærer stor grad av elev/studentaktivitet. Dette er arbeidsformer som har direkte overføringsverdi til arbeid i grunnskolen. Videre vil vi gi studentene innsikt i hvordan den uformelle matematikk-kunnskapen til barna kan utnyttes i matematikkundervisningen.

Det vil bli arbeidet mye med barns utvikling av tallbegrep både ut fra matematikkfaglige utgangspunkt og fra ulike læringsteoretiske utgangspunkt, som Piagets og Vygotskys teorier. Det å utvikle en forståelse av betydningen av kommunikasjon og språk i forhold til læring i matematikk vil her og også mer generelt være et viktige mål. Det vil videre bli arbeidet med å forstå hvordan tall kan skrives og representeres konkret også med andre baser enn ti og hvordan vi kan regne i andre tallsystemer enn titallsystemet innenfor alle de fire regneartene (addisjon, subtraksjon, multiplikasjon og divisjon). Dette arbeidet knyttes til å utvikle en god forståelse for hvordan innføring av titallsystemet kan gjøres på en gunstig måte, og også som et ledd i en bevisstgjøring av de metoder og algoritmer som må utvikles hos barn når de skal regne i titallsystemet. Det vil dermed også vektlegges å utvikle kunnskap som gjør studentene i stand til å kunne vurdere hva som er effektive stimuleringstiltak med tanke på å forstå posisjonssystemet, og hva som er aktiviteter preget av drill og manglende forståelse.
I arbeidet med de fire regneartene vil det legges vekt på at studentene skal bli i stand til å gjennomskue forskjellen på, og samtidig se sammenhengen mellom, uformelle regnestrategier og algoritmeregning. Det vil legges til rette for at studentene skal utvikle en rik og funksjonell forståelse for hver av regneartene, og for at de skal erfare sammenhengen mellom dem. Sentralt i denne forbindelse er det å tilegne seg kunnskap om hvordan barn selv kan utvikle egne regnemåter, både skriftlig og som hoderegning. Sentrale matematiske lover som kommer til anvendelse her er kommutativ og assosiativ lov for addisjon og multiplikasjon, og distributiv lov for multiplikasjon over addisjon. Det vil legges vekt på at studentene skal forstå disse lovmessighetene samtidig som de skal få et reflektert syn på hvordan de skal la elevene erfare og lære disse. Spesielt viktig blir det at en gjennomskuer hvordan man kan få elevene til å nyttiggjøre seg kunnskap om regnelovene både skriftlig, muntlig og i hoderegning.

Gjennom studiet skal studentene skaffe seg grunnleggende forståelse for hvordan begrep generelt, og matematiske begrep spesielt, dannes. Dette dreier seg i første omgang om forståelse av hele tall og i neste omgang forståelse av fortegnstall, brøk og desimaltall og de vanlige regneoperasjonene som

hører til disse. Det er et mål for studiet at studentene får så god innsikt i brøkbegrepet at de kan arbeide med dette på en induktiv og eksperimentell måte. Gjennom dette skal de kunne se muligheter for at mange av algoritmene i brøkregning også kan utvikles gjennom egne eksperimenteringer av elevene selv. Det blir viktig å forstå sammenhengen mellom brøk og desimaltall og at en som lærer blir i stand til å utnytte dette i sin undervisning. Det blir også viktig å få en viss oversikt over ulike typer misoppfatninger som elever kan ha om desimaltall, hva som kan være årsaken til disse, og hvordan disse kan forebygges eller avhjelpes.

Det vil også bli arbeidet med grunnleggende geometriske former (både to- og tredimensjonale), og med hvordan disse kan beskrives med ord. I forbindelse med dette vil også begreper for størrelse og plassering være sentrale. I arbeidet med geometriske former 0vil ulike konkretiseringsmidler komme til anvendelse som f.eks. tangram, papirbretting og polyederbyggesett. Innen geometri vil vi gjennom bruk av konkreter arbeide med grunnleggende forståelse av begreper knyttet til lengde, areal og volum. Dette vil også innebære arbeid med enheter, og vi vil her legge vekt på å se utviklingen fra selvlagede enheter fram mot standardenheter.

Matematikk som skapende og resonnerende virksomhet.

Generering av ny kunnskap i matematikk skjer ofte i flere faser, der den første fasen er preget av intuisjon, gjetninger, utprøving gjennom eksempler, og eventuelt reformulering av gjetningene som følge av observasjoner gjort i eksemplene. I en neste fase kommer et systematisk arbeid der en gjennom logiske resonnementer etablerer allmenngyldige resultater. I dette målområdet vil vi vise eksempler på begge disse fasene. Slike eksempler vil bli hentet fra ulike emner i matematikkfaget. Det vil også bli lagt vekt på å knytte resonnement og slutninger i matematikk til barns logiske tenkning og argumentasjon.
Arbeid med tallmønstre kan være et eksempel som er velegnet for å vise innholdet i dette målområdet. Sentralt i denne forbindelse er arbeid med visse typer figurtall, slike som trekanttall og kvadrattall, samt å kunne finne mønstre i andre tallfølger. Rekursive og eksplisitte formler for tallfølger er viktige begreper i denne sammenhengen. Innen geometri er det mange temaer og aktiviteter som egner seg som utgangspunkt for slik resonnerende og skapende virksomhet; her kan nevnes aktiviteter knyttet til symmetri, tangrammet, skyggespill og projeksjonstegning.

Også fokus på sammenhenger og lovmessigheter innenfor geometri vil være velegnet til å illustrere matematikken som skapende og resonnerende virksomhet. Forskjellige geometriske setninger vil bli tatt opp til drøfting, og det vil bli arbeidet med ulike måter for å forstå hvorfor disse setningene er riktige. Bruk av datamaskin til eksperimentering og utforsking er her sentralt.

I skolen blir ofte matematikk sett på som et reproduserende fag, der målet er å lære en del ferdigheter. En slik betraktning av faget fører lett til stor grad av instrumentell kunnskap. I forbindelse med dette målområdet vil vi gjennom stor grad av studentaktivitet arbeide med å motvirke et slikt fagsyn. Arbeidet med algoritmeutvikling, som er spesielt beskrevet innenfor didaktikk, vil også være meget viktig i denne sammenhengen.

Matematikk som redskap og metode

Dette målområdet inneholder på mange måter det stoffet som tradisjonelt forbindes med bruk av matematikk i samfunn og i menneskers dagligliv. Som grunnlag for arbeid med dette målområdet er fagemner fra algebra, funksjonslære og statistikk sentrale. Når matematikk brukes i praktiske sammenhenger, er dette gjerne i form av det som kalles en matematisk modell, og arbeid knyttet til modeller kan være å utvikle, tolke, drøfte, vurdere, bearbeide og endre dem. Sentralt i arbeidet med matematiske modeller er bruk av funksjoner og grafer. Det vil derfor vektlegges å forstå, arbeide med og vise anvendelser av funksjonsbegrepet og visse sentrale funksjonstyper. I tilknytning til funksjonslære vil algebra (bokstavregning og løsning av likninger) også være et naturlig emne å ta opp som et nødvendig redskap.

Innenfor dette målområdet spiller også statistiske metoder en viktig rolle. Begreper som er tjenlige for å gjennomføre statistiske undersøkelser og å presentere resultatet av slike undersøkelser vil være sentralt. Ulike måter å tolke og presentere et datamateriale på og drøfte muligheter for feilinformasjon og misbruk av statistikk vil være temaer. Bruk av IKT-hjelpemidler, først og fremst regneark, vil behandles innenfor dette målområdet. Det som i særlig grad vil bli prioritert innenfor dette målområdet, er fokus på hvordan elever på småskoletrinnet kan møte mange av de aktuelle matematiske begrepene på en uformell måte, og knyttes til deres nærmiljø og hverdagserfaringer. Her blir tema- og prosjektarbeid og uteskole viktige arenaer for å møte matematikken på en meningsfylt og konstruktiv måte. Det er viktig å gi studentene innsikt i og forståelse for at slike tidlige erfaringer gjør noe med elevers holdninger til faget.

Matematikk i kultur og samfunn

Dette målområdet legger spesielt vekt på hvordan matematikken har utviklet seg i ulike kulturer og hvordan dette kommer til uttrykk i dag. Fagemner som støtter opp om dette vil spesielt være geometri og tallære. I tilknytning til tallære vil utviklingen av tallbegrepet og oppbygging av og regning i ulike tallsystemer stå sentralt. I geometri vil vi se på ulike former og mønstre og deres kulturelle tilknytning. Beskrivelse av symmetrier er her spesielt viktig. Andre aktiviteter knyttet til former og mønstre kan være papirbretting og tessellering (mosaikker). Samspill mellom geometriske former og tall vil også behandles, og her vil spesielle forholdstall slik som π og Det gylne snitt være sentrale. Disse spesielle tallene vil også kunne danne utgangspunkt for å studere hvordan matematikk kommer til uttrykk og anvendelse f.eks. i kunst, arkitektur og håndverk. I denne sammenhengen vil det også være naturlig å ta opp emner som geometriske konstruksjoner og transformasjoner, samt målestokk.

Organisering og arbeidsmåter

Kurset vil gå over 3 semester og basere seg dels på samlinger og dels på nettbasert veiledning. Kurset er videre delt i to moduler og med eksamen etter hver avsluttet modul. Fagstoff vil i stor grad gjøres tilgjengelig på nettet. Samlingene vil bl.a. bli benyttet til aktiviteter som krever samhandling, som for eksempel utprøving av ulike arbeidsformer. Det er ønskelig at studiet knyttes sammen med undervisning i egen klasse slik at opplegg og teorier som tas opp i kurset, kan prøves ut i egen undervisning.

Vurdering

Kurset er delt opp i to moduler som vurderes separat. Arbeidskravene vil være knyttet til de enkelte modulene (se nedenfor). På bakgrunn av respons på de enkelte arbeidskrav, kan studenten skrive refleksjonsnotat som vedlegges arbeidskravet.

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet.

Modul 1 (15 studiepoeng)

Modul 1 består av 3 samlinger. Til hver samling vil det være knyttet flere obligatoriske skriftlige arbeider som skal inngå i en avsluttende mappe. Mappen består av to deler, A og B. Del A utgjøres av 3 større arbeider, en for hver samling. Del B utgjøres av en rekke spesifikke og mindre arbeidskrav for hver samling. Oppgavetekst med innleveringsfrister legges ut på nettet etter hver samling.

Arbeidskrav for Modul 1
Observasjon av elever med fokus på utvikling av tallbegrep og tallregning (A)
Geometri i skolen - med vekt på utvikling av begreper (A)
Matematikkfaglig oppgave knyttet til utforsking av tall (A)

Utprøving av undervisningsopplegg i egen klasse innenfor ulike faglige områder i planen (B)
Arbeidsoppgaver knyttet til ulike faglige områder i planen og tilknyttet hver av de tre samlingene (B)

Disse obligatoriske mappebidragene er obligatoriske arbeidskrav som må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen.

Eksamen for Modul 1
Eksamen tar utgangspunkt i mappebidragene. Det trekkes et bidrag fra del A og et bidrag fra del B som danner utgangspunkt for en individuell muntlig eksaminasjon. Eksaminasjonen vil dreie seg om både matematikkfaglige og matematikkdidaktiske emner, og denne muntlige eksaminasjonen vil være grunnlaget for karakteren som gis i denne modulen.

Modul 2 (15 studiepoeng)
Modul 2 består av tre samlinger.

Arbeidskrav for Modul 2
Til hver samling vil det være knyttet arbeidskrav i form av innlevering av skriftlige arbeider. Disse vil være knyttet til:
Utprøving av undervisningsopplegg i egen klasse innenfor ulike faglige områder i planen.
Arbeidsoppgaver knyttet til ulike faglige områder i planen og tilknyttet hver av de tre samlingene.

Oppgavetekst med innleveringsfrister legges ut på nettet etter hver samling. Det er et krav at disse arbeidene godkjennes for å kunne gå opp til eksamen.

I tilknytning til Modul 2 skal det gjennomføres et utviklingsarbeid som har tilknytning til arbeid med elever. Dette utviklingsarbeidet skal dokumenteres i en skriftlige rapport som vil danne grunnlag for karakteren innen denne siste modulen.

Eksamen for Modul 2
Karakteren i Modul 2 settes på bakgrunn av to komponenter som hver teller like mye.
Vurdering av utviklingsarbeidet (50%)
En individuell skriftlig eksamen, varighet 6 timer (50%)

Det brukes ekstern sensor på den individuelle skriftlige eksamen.

Endelig karakter i Modul 2 beregnes som gjennomsnittet av de to komponentene. Hvis endelig karakter havner midt mellom to karakterer på skalaen, gis prioritet til utviklingsarbeidet.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen.
Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester.
Ved stryk på et mappebidrag, er det nok å levere inn et nytt mappebidrag og ikke hele mappen.

Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Alseth, B. (1998): *Matematikk på småskoletrinnet*. Oslo: Læringssenteret.

Høines, Marit J. (1998): *Begynneropplæringen*. Bergen: Caspar.

Kjøsnes, N. J., P. I. Kvammen og K. S. Tvete (1991): *Dette er matematikk for skule og samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Solem, Ida H. og Elin Reikerås (2001): *Det matematiske barnet*. Bergen: Caspar.

Wallby, K. et al. (red., 2000): *Matematik från början*. NCM. Göteborg: Nämnaren.

Aktuelle artikler innenfor faglige og didaktiske emner, omfang 200 s.

Etter avtale med faglærer vil studentene kunne bli bedt om å skaffe en eller flere av følgende lærebøker:

Botten, Geir (1998): *Meningsfylt matematikk*. Caspar.

Breiteg, Trygve og Rolf Venheim (3. utgave 1999): *Matematikk for lærere 1*. Tano Aschehoug.

Herbjørnsen, Olga: *Rom, form og tall*. Tano Aschehoug.

Skoleservice: Oppgavehefte for ungdomsskoletrinnet.

Det tas forbehold om endring/revidering av pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Matematikk 2

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Fagplanen bygger direkte på gjeldende rammeplan i matematikk for allmennlærerutdanningen. Rammeplanen er målformulert, og dette er også fulgt opp i fagplanen.

Mål

I fagplanen er målene beskrevet på ulike nivåer fra de generelle målene for kurset til de mer spesifikke, og de er klassifisert på følgende måte:

- Overordnede mål som er knyttet til studentenes generelle kompetanse som matematikklærere
- Felles mål for ulike delområder
- Mål i ulike delområder.

Overordnede mål

Studentene skal utvikle et faglig og didaktisk grunnlag for å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning etter gjeldende læreplaner for grunnskolen

Felles mål for begge delområder

Studentene skal kunne:

- gjøre rede for forskningsperspektiv på matematikkundervisning og gi eksempler på slik forskning
- gjøre greie for betydningen av dypere matematisk kunnskap for undervisning på et mer elementært nivå innenfor de faglige områdene som dekkes av studieenheten
- vurdere og legge til rette for varierte arbeidsformer og vurdere sammenhenger mellom egen rolle og valg av arbeidsformer i faget
- identifisere begrepsoppfatninger hos elever innen ulike deler av skolematematikken
- gjøre rede for ulike teorier for lærevansker og tilpasset opplæring
- vurdere betydningen av det flerkulturelle perspektivet for undervisning i matematikk
- vurdere og reflektere over egen praksis og læring

Innhold

Delområde 1

Matematikkdidaktisk hovedfokus: Modellbygging og språk og læring.

I denne delen presenteres teorier for bruk av matematikk som modeller for forståelse av virkeligheten, og bruk av hverdagsforestillinger som forståelse av matematikken. Spesielt vil det bli lagt vekt på å vise hvordan elever utvikler begrepsforståelse om ukjente og variable størrelser og dynamisk sammenheng mellom variable størrelser.

Matematikkfaglig hovedfokus: Funksjonslære

Dette målområdet omfatter studiet av egenskaper ved funksjoner. Det legges vekt på å vise hvordan funksjoner inngår i formulering og løsning av praktiske problemer og i løsning av problem og formidling av kunnskap innen ulike andre fag og kunnskapsområder. Ulike funksjonstyper og ulike begrep og metoder innen funksjonslære gir et redskap til å håndtere dynamiske forløp og matematiske modeller av ulike slag.

Stoffutvalget velges fra de ulike emner som er beskrevet under, og studentene skal kunne:

- gjøre rede for definisjon av og grunnleggende egenskaper ved eksempelvis polynomer, rasjonale funksjoner, trigonometriske funksjoner, eksponensial- og logaritmefunksjoner
- gjøre rede for og anvende begrepene grenseverdi, kontinuitet og derivert på eksempelvis polynomer, rasjonale funksjoner, trigonometriske funksjoner, eksponensial- og logaritmefunksjoner
- gjøre rede for og anvende integralbegrepet og beherske noen grunnleggende integrasjons-metoder
- behandle rekker, eksempelvis aritmetriske rekker, geometriske rekker og Taylorrekker, og tilnærme funksjoner med Taylorpolynom
- løse enkle differensiallikninger og bruke slike til simulering av forløp og modellering av fenomen fra natur eller samfunn
- bruke IT-hjelpemidler som eksempelvis grafisk kalkulator, graftegner på datamaskin, regneark og symbolsk algebraprogram
- drøfte fagdidaktiske tema med spesiell betydning for undervisning i grunnskolen, f.eks. utvikling av begreper om funksjon, representasjonsformer, grense og konvergens, og også reflektere over fagdidaktiske tema med utgangspunkt i egen læring

Delområde 2

Matematikkdidaktiske hovedfokus: Kritisk matematikkundervisning og sosiale læringsteorier.

I dette emnet presenteres varierende arbeidsformer der matematikkens samfunnsmessige funksjon kan belyses gjennom praksisnære prosjekter. Det vil bli lagt vekt på å finne problemstillinger som er virkelighetsnære, både når det gjelder det flerkulturelle samfunnet og elevenes nærmiljø generelt. Det legges vekt på å utvikle matematisk kunnskap hos elever med utgangspunkt i utforsking og eksperimentering der statistikk og sannsynlighet er sentrale matematiske hjelpebegreper.

Matematikkfaglig hovedfokus: Statistikk og sannsynlighet

Statistikk betegnet opprinnelig læren om hvordan en stat kunne innhente opplysninger om fødsler, dødsfall og antall innbyggere i befolkningen m.m. Inn under dette begrepet kom også metoder for presentasjon av disse opplysningene. I senere tid omfatter begrepet statistikk også metoder for hvordan en kan hente ut informasjon uten bruk av fullstendige tellinger. Sentralt i disse metodene står begreper fra sannsynlighetsregning.

Studentene skal kunne:

- anvende begrepet sannsynlighet gjennom å sette opp sannsynlighetsmodeller for ulike forsøk og knytte dette til begrepene utfall og hendelse
- gjøre rede for begrepene sannsynlighet og uavhengighet og kunne anvende sannsynlighets-modeller som ledd i modellbygging og problemløsning
- gjøre rede for kombinatoriske utvalgsmetoder og for forskjellen mellom populasjon og utvalg (stikkprøve)
- anvende begrepene forventning, varians og standardavvik
- gjøre rede for begrepet stokastisk variabel og sannsynlighetsfordeling og kunne etablere den binomiske og hypergeometriske sannsynlighetsfordelingen og knytte dette til normalfordelingen
- gjøre rede for hovedprinsipper i statistisk slutningsteori (inferens) og anvende prinsippene på praktiske problemer knyttet til binomiske og hypergeometriske modeller og gjennomsnitt i både en og to populasjoner
- analysere data gjennom tabeller, grafiske framstillinger, korrelasjon og regresjon
- anvende grafisk lommeregner og egnet programvare for sannsynlighetsregning og statistikk.

Organisering og arbeidsmåter

Praksis
Det er en ukes obligatorisk praksis i faget. Praksis vil være skoleovertakelse eller en annen form etter avtale.

Studentene skal i forbindelse med praksis få:
- øvelse i å observere elever i arbeid med faget
- trening og erfaring i å kommunisere matematikk
- anledning til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningsopplegg.

Så langt det er mulig gjennomføres dette i samarbeid med fag- og øvingslærere.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav (obligatoriske arbeider)
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Studentene skal i løpet av kurset innlevere ulike arbeidskrav (obligatoriske arbeider) knyttet til undervisning i faget. Dette gjøres kjent ved at det legges tilgjengelig på HiO-veven med fastsatte tidsfrister.

Tidlig i studieåret vil faglærerne gjøre avtale med studentene om hvilke arbeidskrav (obligatoriske arbeider) som må være godkjent og som skal legges med i mappe sammen med de to prosjektoppgavene på 5 studiepoeng hver.

Prosjektoppgaver
To ulike prosjektarbeider, ett til hvert av de to delområdene ovenfor, vil inngå i en mappevurdering som er en del av kursets eksamensordning. I forbindelse med arbeid med fagstoff, forberedelser til praksis og arbeid med obligatoriske oppgaver, vil studentene få tilbud om veiledning fra faglærer. Prosjektarbeidene gir 5 studiepoeng hver og det gis karakter bestått/ikke bestått.

Eksamen
For å få gå opp til eksamen må alle arbeidskrav være godkjent og prosjektoppgavene bestått.

Eksamen består av følgende to komponenter:
- Muntlig eksamen kombinert med mappevurdering
  Ved den muntlige eksamen vil studentene få spørsmål om ett av prosjektarbeidene som inngår i

mappen, og om andre emner som er dekket i kurset. Hvilket av prosjektarbeidene som blir tema for eksaminasjon, blir kunngjort for studentene en uke før eksamensdagen.

- Skriftlig eksamen
  Individuell skriftlig 6 timers eksamen

Skriftlig eksamen og muntlig eksamen gir 10 studiepoeng hver.

Ekstern sensor brukes ved eksamen.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Endelig karakter beregnes som gjennomsnittet av muntlig og skriftlig. Hvis endelig karakter havner midt mellom to karakterer på skalaen, gis prioritet til skriftlig eksamen.

Vurderingskriterier

Graderte karakterer ved skriftlig prøve i Matematikk 2

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for skriftlig og muntlig eksamen
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Klar, konsis fremstilling. Ingen betydelige faglige feil. Stor kreativitet og refleksjon.
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. En del kreativitet og refleksjon. God fremstilling. Ingen store faglige feil. Viser gjennomgående god forståelse.
C	God	Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Fremstillingen kan ha svakheter, men ikke store. Viser noe ujevn forståelse og refleksjon.
D	Nokså god	Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Har likevel vist en del kunnskaper. Det kan være til dels betydelige faglige svakheter ved fremstillingen og resultatene.
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. På grensen til ikke bestått. Store svakheter matematisk og didaktisk.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene.

Vurderingskriterier for oppgaver i Matematikk 2 med karakter bestått/ikke bestått

Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse ved oppgaver
Bestått	Alle deler er besvart. Bruker og forklarer matematiske og fagdidaktiske begreper. Uttrykker seg klart og konsist. Viser god evne til faglig og fagdidaktisk refleksjon. Har ingen vesentlige matematiske feil eller mangler.
Ikke bestått	Ett eller flere av punktene over er ikke oppfylt.

Fordeling av studiepoeng i kurset
Hvert av de to obligatoriske prosjektarbeidene gir 5 studiepoeng når de er godkjent. Skriftlig eksamen og muntlig eksamen gir hver 10 studiepoeng.

Ny/utsatt oppgave/eksamen
Dersom studenten får ikke bestått eller har gyldig forfall på prosjektoppgaven(e) må studenten avtale med faglærer om ny/utsatt innlevering.

Dersom studenten stryker eller har gyldig forfall i en av komponentene, enten skriftlig eksamen eller muntlig eksamen, kan disse avlegges separat kun første semester etter ordinær eksamen. Senere må hele eksamen tas på nytt. Prøven kan arrangeres som ved ordinær eksamen, men muntlig eksamen kan erstattes av skriftlig eksamen.

Pensum

Lysø, Knut Ole (2002):	*Sannsynlighetsregning og statistisk metodelære.* Caspar.
Hole, Arne (2003):	*Grunnleggende matematikk, 3. utgave.* Universitetsforlaget.
Hole, Arne (2003):	*Funksjonslære for MA2, 2. utgave.* Kompendium, HiO.

Eventuell annen litteratur bestemmes etter avtale med faglærer og i samråd med studentene ved semesterstart.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Matematikk 3

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Fagplanen bygger direkte på gjeldende rammeplan i matematikk for allmennlærerutdanningen. Rammeplanen er målformulert, og dette er også fulgt opp i fagplanen.

Mål

I fagplanen er målene beskrevet på ulike nivåer fra de generelle for kurset til de mer spesifikke målene, og de er klassifisert på følgende måte:

- Overordnede mål som er knyttet til studentenes generelle kompetanse som matematikklærere
- Felles mål for ulike delområder
- Mål i ulike delområder.

Overordnede mål

Studentene skal utvikle et faglig og didaktisk grunnlag for å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning etter gjeldende læreplaner for grunnskolen

Felles mål for alle delområder

Studentene skal kunne

- gjøre rede for forskningsperspektiv på matematikkundervisning og gi eksempler på slik forskning
- gjøre greie for betydningen av dypere matematisk kunnskap for undervisning på et mer elementært nivå innenfor de faglige områdene som dekkes av studieenheten
- vurdere og legge til rette for varierte arbeidsformer og vurdere sammenhenger mellom egen rolle og valg av arbeidsformer i og med faget
- identifisere begrepsoppfatninger hos elever innen ulike deler av skolematematikken
- gjøre rede for ulike teorier for lærevansker og tilpasset opplæring
- vurdere betydningen av det flerkulturelle perspektivet for undervisning i matematikk
- vurdere og reflektere over egen praksis og læring

Innhold

Delområde 1

Matematikkdidaktisk hovedfokus: Læring

I denne delen presenteres teorier som er sentrale for å utvikle forståelse for læreprosesser i matematikk. Spesielt vil det bli lagt vekt på å vise hvordan elever utvikler kunnskaper om geometriske begreper.

Matematikkfaglig hovedfokus: Geometri

Geometri er et av matematikkens klassiske domener. Ordet geometri betyr jordmåling, og området geometri omfatter matematikk der en danner og bruker visuelle forestillinger. Målområdet er relatert til tema som analyse av og refleksjon over geometriske erfaringer, praktisk arbeid, logisk stringens og matematisk bevisføring.

Studentene skal:

- ha kjennskap til grunnleggende læringsteorier, blant annet behaviorisme, konstruktivisme og sosiokulturelle teorier.
- ha kjennskap til didaktisk teori om hvordan mennesker utvikler, lærer, kommuniserer og bruker matematisk kunnskap.
- beherske emner som konstruksjonslære, avbildninger, mønster, tesselleringer, symmetri og trigonometri
- kunne gjøre rede for den aksiomatiske metode, og hvordan den kan brukes i geometri
- kunne beskrive enkle eksempler på geometriske egenskaper ved kjeglesnitt
- gjøre rede for viktige trekk ved den historiske utviklingen av geometri og dens betydning gjennom historien, f.eks. ved landmåling, astronomi, tidsinndeling og kalendere, navigasjon og skipsfart
- kunne beskrive hvordan geometrien brukes til å løse problemer i bygningskunst, arkitektur og kunst, trafikk og kommunikasjon
- benytte verktøyprogram for geometri på datamaskin, beskrive viktige konkretiseringsmidler og kunne vurdere disse hjelpemidlene didaktisk

Delområde 2

Matematikkdidaktisk hovedfokus: Undervisning

I dette emnet presenteres varierende arbeidsformer bygget på matematikkdidaktiske teorier. Det legges vekt på å utvikle matematisk kunnskap hos elever med utgangspunkt i utforsking og eksperimentering.

Matematikkfaglig hovedfokus: Tallære

Tallære er et klassisk område av matematikk der en med enkle begreper kan formulere dype sammenhenger. I tallære studerer man egenskaper og relasjoner ved hele tall. Emnet kan relateres til tema som deduktivt resonnement, logisk stringens og matematisk bevis**.** Ulike kulturer har hatt forskjellig tilnærming til tallbegreper.

Studentene skal:

- få erfaring med eksperimentering og utforskende arbeidsmåter
- kunne foreta stoffutvalg, utforme oppgaver og legge til rette for ulike aktivitetsformer
- gjøre rede for og kunne benytte tall og tallteoretiske emner, bl.a. tallfølger, tallmønstre, diofantiske likninger, kongruens og restklasser
- gjøre rede for begrepet rekursjon og bruke induksjonsprinsippet
- gjøre rede for strukturen av tallmengder og utvidelse av tallmengder
- beskrive viktige trekk ved den historiske utvikling av tallteorien
- benytte IT-hjelpemidler som f.eks. regneark i tilknytning til tallære

Delområde 3

Matematikkdidaktisk hovedfokus: Uttrykksformer, språk, representasjoner

All formidling og bruk av matematiske begreper forutsetter at disse begrepene uttrykkes innen et eller annet symbolsystem (ord, tegninger, formelle symboler mm). I dette delområdet diskuteres ulike representasjonsformer og deres forhold til de begrepene eller objektene de skal representere.

Matematikkfaglig hovedfokus: Lineær algebra

Ved hjelp av *vektorregning* kan en beskrive og regne med forflytninger i plan og rom. Målområdet omfatter det algebraiske apparat som er nærmest knyttet til geometrien og som muliggjør en regnemessig behandling av posisjoner og bevegelser. *Lineær algebra* er et instrument som gjør det mulig å foreta en algebraisk beskrivelse av geometriske avbildninger i plan og rom. Lineæralgebraen utnyttes også til løsning av likninger og til lineær optimering.

Studentene skal:

- ha kjennskap til ulike representasjonsformer i matematikken, inkludert symboler, grafer, diagrammer og avbildninger
- få kjennskap til bruk av aksiomatisk oppbygning i matematikk
- forstå rollen abstrahering spiller i matematiske teorier
- kunne løse problemer ved hjelp av vektorregning i planet og i rommet, og kunne gjøre rede for betydningen av begrepene vektorrom og basis i to og tre dimensjoner
- kunne regne med matriser og løse lineære likningssystemer
- kunne anvende matriser og lineære ligningssystemer på praktiske oppgaver fra virkeligheten
- kunne beskrive praktiske sammenhenger som aktualiserer modeller og innfallsvinkler til lineær algebra og kunne vurdere slike mht undervisning
- kunne benytte passende dataprogram eller kalkulator i arbeid med matriser og vektorer, og kunne vurdere slike hjelpemidler didaktisk.

Organisering og arbeidsmåter

Studentene skal også i løpet av kurset innlevere ulike obligatoriske arbeid knyttet til undervisning i faget. Blant disse vil det inngå minst tre ulike prosjektarbeider betegnet Prosjekt 1-3, ett til hvert av de tre delområdene ovenfor. Disse tre prosjektarbeidene vil inngå i en mappevurdering som er en del av kursets eksamensordning.
I forbindelse med arbeid med fagstoff, forberedelser til praksis og arbeid med obligatoriske oppgave, vil studentene få tilbud om veiledning fra faglærer.

Praksis

Studentene skal i forbindelse med prosjektoppgavene få

- øvelse i å observere elever i arbeid med faget
- trening og erfaring i å kommunisere matematikk
- anledning til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningsopplegg.

Så langt det er mulig gjennomføres dette i samarbeid med faglærer og øvingsskoler.

Vurdering

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999)

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Studieprøver

1. semester

- Prosjekt 1 - 4 studiepoeng. Godkjenningsfrist og tema etter avtale med studentene. Det gis karakter bestått /ikke bestått
- Skriftlig individuell prøve med 5 timers varighet i desember - 10 studiepoeng. Det gis graderte karakterer. Ekstern sensor på oppgaven.

2. semester

- Prosjekt 2 og 3 - 3 studiepoeng for hvert prosjekt gir til sammen 6 studiepoeng.. Godkjenningsfrist og tema etter avtale med studentene. Det gis karakter bestått /ikke bestått

- Muntlig individuell prøve kombinert med mappevurdering - 10 studiepoeng. Varighet 1/2 time. Studentene vil få spørsmål etter uttrekning om ett av de tre prosjektarbeidene som inngår i mappen, og om andre emner som er dekket i kurset. Det gis graderte karakterer. Ekstern sensor.

Karakterskala
Ved gradert karakter gis det bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.
Ved ikke gradert karakter gis det bestått/ikke bestått.

Endelig vurdering med gradert karakter
Endelig, gradert karakter beregnes som gjennomsnittet av de graderte karakterene på skriftlig prøve 1. studieår og muntlig individuell prøve med mappevurdering 2. studieår, vektet etter studiepoeng.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Klar, konsis fremstilling. Ingen betydelige faglige feil. Stor kreativitet og refleksjon.
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet. En del kreativitet og refleksjon. God fremstilling. Ingen store faglige feil. Viser gjennomgående god forståelse.
C	God	Gjennomsnittlig prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Fremstillingen kan ha svakheter, men ikke store. Viser noe ujevn forståelse og refleksjon.
D	Nokså god	Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler. Har likevel vist en del kunnskaper. Det kan være til dels betydelige faglige svakheter ved fremstillingen og resultatene.
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. På grensen til ikke bestått. Store svakheter matematisk og didaktisk.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene.

Vurderingskriterier for vurdering av oppgaver i Matematikk3 med karakter bestått/ikke bestått:

Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse
Bestått	Alle deler er besvart. Bruker og forklarer matematiske og fagdidaktiske begreper. Uttrykker seg klart og konsist. Viser god evne til faglig og fagdidaktisk refleksjon. Har ingen vesentlige matematiske feil eller mangler.
Ikke bestått	Ett eller flere av punktene over er ikke oppfylt.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til Prosjekt 1-3 må studenten avtale med faglærer om ny/utsatt frist for innlevering.

Ved stryk eller gyldig forfall til skriftlig og/eller muntlig prøve kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Pensumlitteratur bestemmes i samråd med studentene ved semesterstart.
Noen kompendier vil være tilgjengelig ved studiestart.

Musikk 2+3

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Musikk er et kunstfag som for en stor del er basert på praktiske ferdigheter og utvikling av slike ferdigheter. Studentene må derfor sette av nødvendig tid til jevnlig øving.

Musikkstudiet i allmennlærerutdanningen er et yrkesrettet studium. Det skal gi grunnlag for å realisere målsettingen for faget i grunnskolen. Studiet må legge vekt på studentenes musikalske vekst og utvikling, og gi motivasjon og entusiasme for å arbeide med musikk sammen med barn og voksne.

Studenter som har fullført Musikk 1, skal i første halvdel av første semester gjennomføre et fordypningsarbeid tilsvarende 15 studiepoeng. Samtidig vil de studentene som ikke har hatt Musikk 1 få undervisning i grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i musikk, blant annet gjennom et prosjektarbeid.

Mål

Studenten skal gjennom studiet utvikle handlingskompetanse, kunnskaper, ferdigheter og holdninger som fører til personlig vekst og gir et musikkfaglig og pedagogisk grunnlag for å være lærer i grunnskolen.
Studenten skal derfor i studiet:

- utvikle sine forutsetninger for å oppleve, utøve, skape, forstå og vurdere musikk
- skaffe seg grunnlag for å vurdere musikkens plass og verdi i undervisning, oppdragelse og samfunn
- utvikle musikalsk skjønn (dvs. vurderingsevne, dømmekraft, forståelse) i omgang med ulike typer musikk
- få innblikk i og erfaring med forsøks- og utviklingsarbeid i faget
- få forutsetninger for å kunne utvikle seg videre i musikk etter endt studium
- tilegne seg kunnskap om og reflektere over:
- aktuelle læreplaner
- barn og unges musikalske situasjon
- musikkens plass og rolle i samfunnet
- musikkfaget som del av den allmenne oppdragelse og undervisning

Innhold

Musikk fordypning (15 studiepoeng)

Studentene skal videreutvikle sin kompetanse og sine ferdigheter innen musikkfaglige, utøvende eller musikkdidaktiske områder. De skal, individuelt eller i grupper, fordype seg i musikkfaglige, utøvende eller musikkdidaktiske emner som de har spesiell interesse for, som for eksempel:

- utøving/samspill/korarbeid
- undervisningsprosjekter
- produksjon av en musikkforestilling
- dans
- lyttemetodikk

Studenten velger et fordypningsemne i samarbeid med faglærere og utarbeider en prosjektbeskrivelse som skal godkjennes innen 3. studieuke.

Studenten skal kunne dokumentere kunnskap, kompetanse eller ferdighet som han/hun har utviklet ved ulike former for presentasjon, for eksempel en konsert, prosjektframlegg, rapport, egenprodusert video, CD-(ROM)innspilling, partiturer.

Fordypningen gjennomføres og fullføres i høstsemesteret, og arbeidet gis gradert karakter. Karakteren inngår som del av avsluttende vurdering.

Hovedinstrument/ støtteinstrument

Spill er en sentral aktivitet i studiet og har flere mål:

- akkompagnement til klassesang
- hjelp til å arbeide med et personlig uttrykk i sang og spill
- erfaring med og trygghet i musikkformidling

Det legges vekt på den tekniske utviklingen som er nødvendig for å nå disse mål. Stoffvalget gjøres slik at det byr på utfordringer for den enkelte student og stimulerer til musikalsk utfoldelse i ulike sjangere og stilarter, ikke minst skolerettet stoff.

Piano, gitar eller sang velges normalt som hovedinstrument, men også andre instrumenter kan velges. Hoved- eller støtteinstrument må imidlertid være et akkompagnementsinstrument.
Studenten må gis trening i å lede klasseaktivitet på valgte instrumenter.

Kor

Kor er en fellesaktivitet for enheten med tanke på å dyrke sang som grunnleggende aktivitet i en musikalsk kvalitativ utvikling. Faget innebærer også obligatorisk deltagelse i studentkoret ved avdelingen.
Studentene vil få praktiske oppgaver i korledelse under veiledning av lærer. Mål med arbeidet er også konsertbidrag i studiemiljøet.
Samarbeide med utenforstående institusjoner om korarbeid er også ønskelig.

Metodiske emner

Metodiske emner er en praktisk rettet faggruppe, som består av delemnene musisering, dans og metodikk. Faget skal gi studenten praktisk trening i musikkaktiviteter som samspill, dans og komponering.
Faget har en metodisk vinkling, og vil gi studentene erfaring med musikkmetodiske opplegg og trening i selv å gjennomføre slike.
Målsetningen er altså todelt: Dels skal faget utvikle studentens egne ferdigheter i musikk og dans, dels skal studenten opparbeide seg metodisk og didaktisk kompetanse. Begge deler er viktig som grunnlag for å fungere som musikklærer.

Innhold

Innholdet i faget kan bestå av følgende momenter:

Musisering:

- utvikle sin ferdighet på sitt hoved- og støtteinstrument innenfor ulike sjangere og besetninger
- arbeide med et repertoar innenfor ulike sjanger og kunne bruke bandinstrumenter
- kunnskap om pedagogiske instrumenter og kunne spille på slike
- kunne improvisere etter ulike teknikker
- framføre og formidle egne komposisjoner
- lede framføring av musikk i ulike ensembler
- bruke IKT i samspillsituasjoner

Dans:
- et repertoar av sang- og danseleker fra vår egen og andres kultur
- sentrale norske runddanser som for eksempel reinlender, polka og vals
- et repertoar av nasjonale og internasjonale danser fra ulike tidsepoker
- komponere og framføre enkle danser til andres eller egen musikk
- utvikle motorikk, koordinasjon og rytmefølelse gjennom bevegelse, lek, sang og dans
- bruke dans som et personlig og kreativt uttrykksmiddel
- instruere og lede danseaktiviteter

Metodikk:
- lage og gjennomføre ulike metodiske samspillsopplegg
- lage og gjennomføre metodiske opplegg der dans er utgangspunkt for musikkopplevelse og arbeid med musikkens elementer
- komponere musikk med utgangspunkt i for eksempel en regle, et melodisk motiv, et dynamisk forløp eller et rytmisk mønster
- inspirere elevene til kreativt arbeid med komponering, formidle musikalske ideer og gi eksempler på enkle teknikker og arbeidsmåter
- didaktisk refleksjon rundt egen og andres undervisning

Teori og arrangering
Studenten skal få opplæring i musikkteori og pedagogisk satsskriving. Studenten skal lære å bruke datamaskinen som et kreativt hjelpemiddel i forbindelse med dette. Alle skriftlige teori- og arrangeringsoppgaver skal utarbeides på keyboard/ PC og leveres via mail eller diskett. Denne disiplinen er nært knyttet til musisering, dans og metodikk.

Innhold
Faget vil normalt omfatte følgende emner:
- elementær musikklære (for studenter som ikke har M1)
- hvordan lage "bakgrunnstemmer"
- melodisk kopling (arrangering for 2 og 3 stemmer)
- gjentagende mønstre (orgelpunkt, ostinater)
- hvordan lage bass-stemmer
- transponering for ulike instrumenter
- besifring
- blokkharmonisering
- instrumentering for ulike ensembler

Hørelære og lytting
Hørelære innbefatter aktiv lytting i arbeid med alt musikalsk materiale og vil være en gjennomgående aktivitet i studiet.
I mer tradisjonell forstand har hørelære som mål å hjelpe studentene til å kunne bruke notemateriale og bedre kunne oppfatte klingende musikk. Dette innebærer øvelser i rytme og sang fra bladet som støtte for arbeidet med ferdig musikk og kreativt arbeid i andre aktiviteter.
Gjennom året vil en arbeide med å utvikle studentenes evne til å lese, memorere, gjengi og notere rytmiske, melodiske og harmoniske forløp.

Musikkorientering
Musikkorientering har som mål å gi studentene innsikt i og erfaring med musikalske ytringer fra forskjellige musikktradisjoner og kulturer; deres forutsetninger, uttrykksformer, innhold og virkninger.
Studentene skal få innsikt i og forståelse for betingelser, måter og muligheter for musikalsk kommunikasjon og formidling.

Studiet skal gi studentene et bredt repertoarkjennskap som også kan være et musikkpedagogisk referansegrunnlag.

A Musikkhistorie:
Studenten skal:
- få innsikt i og erfaring med musikalske ytringer fra forskjellige musikktradisjoner og kulturer; deres forutsetninger, uttrykksformer, innhold og virkninger
- lytte til, gjenkjenne og beskrive musikk fra de mest sentrale epokene i den vesterlandske kunstmusikkens historie med utgangspunkt i et lyttepensum som kan være aktuelt repertoar i grunnskolen
- gjøre rede for og vise eksempler på norsk folkemusikk, samisk musikk og norsk kunstmusikk
- dokumentere kunnskap om populærmusikk, etnomusikk, jazz og kunstmusikk i det 20. århundre
- få innsikt i og erfaring med musikk som del av tverrfaglige emner

B Lytting som metodisk disiplin:
Studenten skal:
- få innsikt i og forståelse for betingelser, måter og muligheter for musikalsk kommunikasjon og formidling
- gjøre rede for ulike metoder innen lyttemetodikk og kunne bruke et variert repertoar av eksempler med musikk fra ulike tidsepoker, tradisjoner, sjangre og kulturer
- gjøre rede for barns og unges lyttemåter, lyttevaner og musikkpreferanser

Fagdidaktikk
Emnet fagdidaktikk sikter mot å bevisstgjøre studenten omkring sin egen undervisning, gi en innføring i sentrale musikkdidaktiske emner, og gi redskaper som utvikler studentens undervisningskompetanse videre.

Fagdidaktikk er et sentralt emne i studiet. Det vil gripe inn i alle disipliner slik at didaktisk refleksjon blir en dimensjon i hele musikkfaget.

Innhold:

A Musikkdidaktiske hovedemner:
- barn og unges musikalske utvikling
- musikkfaget i et idéhistorisk perspektiv med hovedvekt på legitimering
- musikkfaget i ulike didaktiske perspektiv
- sentrale begreper i musikkdidaktikk: Kunst, kunnskap, kreativitet og musikalitet

B Undervisning og undervisningsplanlegging
- læreplan (L 97) og læreplanteori
- planlegge, tilrettelegge og vurdere elevers læring og mestring (inkl. tilrettelagt undervisning)
- gjennomføre tema- og prosjektorganisert opplæring med musikk som utgangspunkt, på tvers av klassetrinn og fag, og drøfte og vurdere erfaringer med slikt arbeid
- musikkfaget i et flerkulturelt perspektiv

C Musikk og samfunn
- musikk og identitet
- musikk som samfunnsfenomen og kulturuttrykk

Organisering og arbeidsmåter

Generelt
Undervisningen og arbeidsmåten vil skifte mellom forelesninger, fellesarbeid, gruppearbeid og individuelt arbeid alt etter hvilke deler av studiet en arbeider med. Der det er naturlig, gis det plass for emne- og blokkundervisning.

Faste timer gjennom året:
- Hoved- og støtteinstrument
- Metodiske emner
- Kor
- Korledelse
- Teori og arrangering
- Hørelære og lytting
- Musikkorientering
- Fagdidaktikk
- Studentstyrt(e) time(r)

Studietur
Det arrangeres en studietur (ca. 5 dager) i løpet av studieåret, normalt til Ole Bull-akademiet på Voss. Turen vil koste med reise (studentmoderasjon på tog forutsettes) og opphold (full pensjon) ca. kr. 2. 500. Det forventes at alle deltar, da dette er en viktig del av studiet. Dersom studenten ikke kan delta, må studenten selv sørge for å tilegne seg tilsvarende kunnskaper og ferdigheter gjenom et opplegg som er godkjent av faglærer. I tillegg vil studiet inneholde en tur med studentkoret. Sannsynligvis arrangeres denne 25. til 28. mars 2004. Studentene vil måtte regne med en liten egenandel, anslagsvis kr. 500.

Prosjekt
Studentene skal i løpet av studieåret gjennomføre et prosjekt. Dette skal godkjennes av faglærerne og ha et omfang på ca. 3 uker. Normalt legges prosjektet til de tre siste ukene før jul, og består av planlegging, gjennomføring og evaluering av skolekonserter for grunnskolen, med et omfang på 5 studiepoeng.

Praksis
Studentene skal i forbindelse med praksis (ca. 14 dager) få anledning til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningsopplegg i musikk. Så langt det er mulig gjennomføres dette i samarbeid med fag- og øvingslærere. Denne kan gjennomføres i andre institusjoner enn skolen.
Omfanget av og antallet praksisoppgaver skal avtales mellom studenter, faglærere, studentrepresentanter og kullkoordinator.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Det er i mange delemner obligatorisk frammøte. Dette gjelder der læringen foregår i timene, gjennom praktiske arbeidsmåter som musisering, sang, dans, komponering, kor og lytting. Læringen er her avhengig av at studentene møter opp og deltar aktivt i undervisningen.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Hoved- og støtteinstrument:
  Obligatorisk fremmøte (80%).
- Korarbeid:
  Obligatorisk fremmøte.
  Minst 30 minutters godkjent ledelse av 2-4 -stemmig korsats. Dette innebærer forberedelse og ledelse av instruksjon og framføring, ut fra en gitt pensumliste.
- Metodiske emner:
  Obligatorisk fremmøte i hvert av faggruppens ulike delemner.
  Gjennomføre et gitt antall oppgaver i samspill og dans.
  Framføre egen eller andres musikk i en intern eller ekstern konsertsituasjon.
- Teori og arrangering:
  Intern prøve i elementær musikkteori. Arrangeres normalt i slutten av september.
  Intern prøve i sentrale musikkprogrammer på data.
  Innlevering av ca. 10 arrangeringsoppgaver.
  Avsluttende intern prøve i arrangering, 4 timer (må være godkjent innen 1. april).
- Hørelære og lytting:
  Obligatorisk fremmøte.
  Avsluttende intern prøve som omfatter melodi- og rytmediktat med utsving til nærliggende tonearter, nedskriving av akkordprogresjoner med modulasjoner, samt prima vista sang og rytmelesing. Den interne prøven må være godkjent innen 1. april.
- Musikkorientering:
  Minst en gangs framlegg om et musikkhistorisk emne.
  Gjennomført praksisperiode med presentasjon og dokumentasjon.

Eksamen

- Fordypningsprosjekt som avsluttes i høstsemesteret, normalt siste uken i oktober, med et omfang på 15 studiepoeng. Vurderes med gradert karakter.
- Individuell skriftlig eksamen over 3 timer som omfatter emnet *norsk musikk* i musikkorientering. Legges normalt til siste uken i november, og gir 5 studiepoeng. Vurderes med karakteren bestått/ikke bestått.
- Skolekonsertprosjekt, som avsluttes før jul, med et omfang på 5 studiepoeng. Vurderes med karakteren bestått/ikke bestått.
- Avsluttende individuell skriftlig eksamen over 5 timer som omfatter musikkorientering (Studenten prøves ikke i emner som har blitt eksaminert i tidligere) og fagdidaktikk, med et omfang på 15 studiepoeng. Vurderes med gradert karakter. Vurderes av ekstern sensor.
  Hjelpemiddel: L 97
- Avsluttende praktisk eksamen med omfang på 10 studiepoeng.
  Instruksjonsoppgave som kan innbefatte sang, samspill og bevegelse. Oppgavene gis 48 timer på forhånd. Studentene instruerer og leder sine medstudenter individuelt eller i grupper på 2.

Gruppesammensetningen skjer eventuelt ved loddtrekning. Hver gruppe får 25 min. til disposisjon. Vurderes med gradert karakter. Vurderes av ekstern sensor.

- Avsluttende individuell prøve i hoved- og støtteinstrument med et omfang på 10 studiepoeng. Kandidaten leverer på forhånd repertoarliste godkjent av faglærer for begge instrumenter. På hovedinstrument legges det opp et repertoar på 15 stykker/ sanger; på støtteinstrument legges det opp 10 stykker/ sanger. Begge repertoarlister settes opp i samarbeid med faglærer. Utfra repertoaret på h.h.v. 15 og 10 stykker/sanger trekkes et stykke/en sang fra hver liste. Vurderes med gradert karakter. Vurderes av ekstern sensor.

Avsluttende vurdering

Vekting av eksamenskomponentene:

Fordypningsprosjekt (skriftlig og praktisk)	20%
Musikkorientering/didaktikk (skriftlig)	30%
Instruksjon (praktisk)	30%
Hovedinstrument/ støtteinstrument (praktisk)	20%

Alle deler av eksamen må være bestått for at faget skal godkjennes.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for praktiske eksamener	Kvalitativ beskrivelse for skriftlige eksamener
A	Fremragende	Kandidaten har musikalske ferdigheter på et høyt nivå og evner å formidle sin og andres musikk på en kunstnerisk måte. Kandidaten kombinerer svært god didaktisk kompetanse med svært god musikkforståelse og kunnskap i tilretteleggingen og gjennomføringen av et musikkmetodisk arbeid.	Alle oppgaver og spørsmål skal være besvart med utfyllende kommentarer som viser at kandidaten besitter svært god oversikt over kunnskapsområdet og viser evne til å benytte kunnskapen i en større helhet. I fagdidaktikk skal kandidaten både ha høyt kunnskapsnivå samt vise evne til stor refleksjon.
B	Meget god	Kandidaten viser solide musikalske ferdigheter. Kandidaten evner å bruke sin musikkfaglige og didaktiske kompetanse meget godt i tilretteleggingen og gjennomføringen av et musikkmetodisk arbeid.	Alle spørsmål skal være besvart på en slik måte at kandidaten viser solid oversikt over kunnskapsfeltet. I fagdidaktikk skal kandidaten ha en del kunnskaper og vise evne til refleksjon.
C	God	Kandidaten viser gode musikalske ferdigheter. Kandidaten bruker musikkfaglig og didaktisk kompetanse på en god måte i tilrettelegging og gjennomføring av et musikkmetodisk arbeid.	De fleste spørsmål er besvart og kandidaten kan gjøre rede for de viktigste elementer i fagfeltet.

D	Nokså god	Kandidatens musikalske ferdigheter er på et begynnernivå, og kvaliteten av det musikkfaglige elementet i det metodiske arbeidet blir klart preget av dette. Kandidatens pedagogiske evner i det metodiske arbeidet trekker opp.	Kandidaten viser mangler i kunnskapsfeltet ved mange feil og oppgaver som ikke er besvart. Refleksjonsnivået er heller dårlig.
E	Tilstrekkelig	Kandidaten tilfredsstiller et minimumskrav når det gjelder musikalske ferdigheter og evne til å bruke disse sammen med en didaktisk kompetanse i tilretteleggingen og gjennomføringen av et musikkmetodisk arbeid.	Tilfredsstiller minimumskravene ved at noen oppgaver er besvart; noen ikke; en del feil i besvarelsene; lite refleksjonsnivå.
F	Ikke bestått	Kandidaten tilfredsstiller ikke et minimumskrav når det gjelder musikalske ferdigheter og mangler didaktisk kompetanse i tilretteleggingen og gjennomføringen av et musikkmetodisk arbeid.	Mangler kunnskap og oversikt om fagfeltet; mesteparten galt/ ikke besvart.

Vurderingskriterier for eksamen med karakter bestått/ikke bestått vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve

Ved ikke bestått fordypningsprosjekt, gis studenten anledning til å forbedre arbeidet, maksimum to ganger.
Ved stryk eller gyldig forfall til skriftlig eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen.
Ny praktisk eksamen arrangeres normalt neste vårsemester, i forbindelse med ordinær praktisk eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Totalt sideantall: ca. 1700 sider (i tillegg kommer sangbøker).

Musikkorientering og fagdidaktikk:

Fredens, Kjeld (1991):	Utdrag fra *Musikalsk Odyssé.* Folkeskolens Musiklærerforening. (30 s)
Hanken og Johansen (1998):	*Musikkundervisningens didaktikk* (kap. 8, 9, 12-17). Cappelens Akademiske Forlag. (191 s)
Molde, Audun og Geir Salvesen:	*Ekko 1 og 2.*. Gyldendal Norsk Forlag. (ca. 600 s)
Varkøy, Øyvind (1997):	*Hvorfor musikk?* Ad Notam Gyldendal, 2. utg. (152 s)

Utvalgte artikler innen musikkvitenskapens delområder.

Teori:

Risa, Øyvind:	*Musikkteori og arrangering.* Oslo: Universitetsforlaget, 2. utgave. (152 s)
Øhrn, Konrad:	*Arrangering og komponering*. Oslo: Norsk Musikforlag AS.

Hørelære:

Johansen, Niels Eskild:	*Hørelære: Melodi i dur og moll.* Oslo: Norsk Musikforlag AS. (77 s)

Metodiske emner:

Bakke, Stein:	*Kreativ med musikk. Skapande aktiviteter i musikkfaget.* Samlaget. (95 s)
Glad, Åse Løvseth	*Dans på timeplanen* (s.100 - 209) Tell forlag. (109 s)
Hauge og Christophersen:	*Rytmisk musikkpedagogikk i grunnskolen.* Fagbokforlaget. (191 s)
Neby, Thor:	*Verden i samspill.* Oslo: Norsk Musikforlag AS. (91 s)

Sangbøker:

Neby, Thor og Per Arne Olsen:	*Verden i sang.* Norsk Musikkforlag.
Gravlie, Tom:	*Sang for alle.* Gyldendal.

Supplerende litteratur:

Bjørkvold, Jon Roar:	*Det musiske menneske..* Freidig Forlag.
Dale, Erling Lars:	*Kunnskapens tre og kunstens skjønnhet..* Gyldendal.
Dyndahl og Varkøy:	*Musikkpedagogiske perspektiver.* Ad Notam Gyldendal.
Espeland, Magne:	*Musikk i bruk. Lyttemetodikk.* Fagbokforlaget.
Ganer og Skardhamar:	*Litteratur, bilde og musikk. Bidrag til tverrfaglig didaktikk*. Universitetsforlaget.
Jørgensen, Harald:	*Fire musikalitetsteorier.* Aschehoug.
Nobel, Agnes:	*Hur får kunskap liv?*
Ophus, Tone:	*Grunnskolen som musisk oppdrager.*
Ruud, Even:	*Musikken - vårt nye rusmiddel?*
Sundin, Bertil:	*Barns musikalska utveckling.*
Sundin, Bertil:	*Musiken i människan.*

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Musikk for barnehage og småskole

30 studiepoeng
Godkjent av avdelingsstyret 10.10.1997.
Revidert ved vedtak i avdelingsstyret 18.06.98, 20.05.99, 19.06.00, 18.06.01 og 20.06.02.
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Fagplanen bygger på Rammeplan for musikk godkjent av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 3. mars 1997.

Innledning

Studiet er en videreføring av og en fordypning i emner i det faglig-pedagogiske studiet i musikk, Rammeplan for førskolelærerutdanning 1995. Enheten er primært rettet mot studenter i 3-årig førskolelærerutdanning og kvalifiserer for pedagogisk arbeid med barn i de aldersgrupper som Rammeplan for førskolelærerutdanning legger opp til. Den kan også anvendes som videreutdanning for førskolelærere.

Det vil være en klar fordel at studenter som ikke på forhånd har grunnleggende kunnskaper innen musikkteori og notelære setter seg inn i dette emnet før studiestart (se litteraturlisten: Djupdal, K.: Musikkteori, Ad Notam forlag).

Mål

Målet for studiet er å legge tilrette for et fordypningsstudium der studenten gjennom praktiske og teoretiske studier i musikk kan:

- styrke sin faglige selvtillit og engasjement
- styrke sine faglige kunnskaper og ferdigheter
- bruke musikk for å styrke barnets musikalske og generelle utvikling

Innhold

Det er nærværsplikt til de deler av undervisningen der det er nødvendig at studentene gjør egne opplevelser og erfaringer for å skaffe seg innsikt, forståelse og ferdigheter, og der de ikke kan tilegne seg stoffet ved selvstudium og som studenten ikke kan prøves i til eksamen. Det er ikke nærværsplikt til timene i spill, teori og hørelære.

Spill:
Studenten velger et hovedinstrument (akkordinstrument), fortrinnsvis gitar (evt. piano eller trekkspill). Studiet blir i hovedsak basert på selvstudium med mulighet for noe veiledning.

Kor:
Korsangen tar sikte på å dyktiggjøre studentene i å bruke stemmen i flerstemt sang og oppøve evnen til å fungere i en stemmegruppe som en del av en større musikalsk helhet. Gjennom korsang trenes studentenes gehør samt den klanglige og musikalske bevisstheten.
Repertoaret vil som i de fleste andre delområdene, vise en bredde bl.a. genremessig og flerkulturelt.
Innøvingsmetoden er i stor grad gehørsbasert.
Studenten vil få noe erfaring i enkel korledelse.

Vokal kulturarv:
Undervisningen tar sikte på å gi studentene et bredt og allsidig sangrepertoar knyttet til norsk vokal folkemusikk gjennom muntlig overlevering.

Dans / bevegelse:
Undervisningen tar sikte på å gi studentene mulighet til å oppleve, uttrykke og metodisk tilrettelegge musikk for barn gjennom bruk av kroppen i sang- og bevegelsesleker og folkedanser fra ulike land.

Samspill og arrangering:
Studentene får øving i improvisasjon, akkompagnement og å spille etter partitur samt lage enkle komposisjoner og arrangementer med "alternative instrumenter", rytmeinstrumenter og stavspill. Studentene vil også få erfaring i samspill og arrangering på egne instrumenter og band-instrumenter. Det vil være obligatoriske oppgaver undervis i studiet.

Rytmikk:
Undervisningen legger vekt på å bevisstgjøre og utvikle studentenes rytmiske forståelse. Rytmene læres først på kroppen gjennom bevegelse og bruk av stemmen og videreføres derfra til spill på trommer og perkusjonsinstrumenter.

Teori og hørelære:
Faget skal gi studentene grunnleggende basiskunnskaper i elementær musikkteori og hørelære. Faget baserer seg i første rekke på selvstudium med obligatorisk oppgaveinnlevering, samt noe undervisning og veiledning.

Musikkorientering med lyttemetodikk:
Undervisningen vektlegger musikk som et opplevelsesfag. Gjennom lyttemetodiske innfallsvinkler settes fokus på hvordan ulike oppfatninger av, innstillinger til og reaksjoner på musikk påvirker vår opplevelse og forståelse av musikk. Andre emner vil være: ulike musikksyn og formidlingsmåter, musikk som kommunikasjon, musikk og bilde, kodefortrolighet. Det blir også satt fokus på norsk folkemusikk i tradisjon og fornying, samisk musikk og norsk musikkhistorie.
Noe av undervisningen knyttes opp til konsertbesøk. Utgifter til konsertene beregnes til ca kr 400,-.

Musikkpedagogikk/musikkmetodikk:
Det legges vekt på at studenten kan omsette musikkfaglige og musikkpedagogiske kunnskaper i praktisk arbeid med barn i barnehage og småskole Studiet omfatter emneområder som: didaktisk tenkning, musikkpedagogiske og metodiske retninger, musikalsk utvikling og læring, musikalitet, kreativitet og improvisasjon, barns lydsamfunn og påvirkning, tilrettelagt musikkarbeid i forhold til barn med spesielle behov og barn fra etniske minoriteter. Observasjon, refleksjon, formidling og musikalsk kommunikasjon med barn vektlegges.

Organisering og arbeidsmåter

Undervisningen vektlegger formidling av musikk, med alle de musikalske variasjonsmuligheter det gir for personlig kunstneriske uttrykk og utføring, samspill, tilrettelegging, ledelse og instruksjon. Dette forutsetter en prosessorientert undervisning hvor mye av læringen skjer gjennom et tett samarbeid mellom student og lærer og innad i studentgruppen.

Undervisningen gis i ulike gruppestørrelser. Studentene må møte til minst 80 prosent av undervisningen. Studenter med for stort fravær må ta igjen det forsømte neste gang emnet tas opp. Studenter kan ikke gå opp til eksamen før kravet om nærværsplikt er oppfylt.
Undervisningen vil foregå hver onsdag ettermiddag/kveld (16.30-20.15) gjennom begge semestre. Det vil i tillegg være helgesamlinger 3 ganger pr. semester – fredag ettermiddag / kveld (16.30-20.15) og lørdager (9.30-15.00)

Praksis
Praktisk arbeid med barn står sentralt i studiet. Dette organiseres gjennom to oppgaver (ett individuelt praktisk-metodisk og en konsert i gruppe) knyttet til eget arbeidssted (evt. annen barnehage eller småskole).

Vurdering

Arbeidskrav vurderes til godkjent/ ikke godkjent av faglærer. Retten til å gå opp til eksamen forutsetter at arbeidskrav og nærværsplikt er godkjent. Hver semester (høst og vår) utgjør 15 studiepoeng. Totalt 30 studiepoeng for hele studieåret.

Arbeidskrav

	høstsemesteret	vårsemesteret
praksis	En praktisk-metodisk oppgave på eget arbeidssted (evt. annen barnehage eller småskole) individuelt eller grupper på 2. Kort skriftlig notat evt. annen dokumentasjon.	Klassen deles i grupper a 4-5 studenter. Hver gruppe lager en konsert for og med barn av 30-40 minutters varighet, der barna skal være medspillere både ved sang, spill- og bevegelsesaktiviteter. Kort skriftlig notat.
teori og hørelære	4 innleverte oppgaver.	3 innleverte oppgaver.
spill	4 innlærte sanger.	4 innlærte sanger.
arrangering	1 innlevert oppgave.	1 innlevert oppgave.

Eksamen
Ved eksamen benyttes gradert skala med 5 trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått. Sluttkarakteren fastsettes på grunnlag av tre delkomponenter som teller 1/3 hver og der den graderte skalaen benyttes og oppgis på alle delkomponentene . De tre delkomponentene sees isolert, slik at eventuelt stryk i ett delområde kun medfører at kandidaten skal opp i ny eksamen i dette delområdet. Både samlet karakter samt karakterene i de tre delområdene skal oppgis på vitnemålet. De tre delkomponentene er:

- Skriftlig individuell hjemmeoppgave
- Konsert i gruppe (individuell vurdering)
- Praktisk metodisk individuelt arbeid

Skriftlig individuell oppgave
Vårsemesteret: En hjemmeoppgave (ca. 5000 ord/12-15 sider) innen musikkformidling, musikkpedagogikk og musikkmetodikk.

Konsert i gruppe
Klassen deles inn i grupper a 4-5 personer. Gruppene trekkes og oppgis ca 2 måneder før eksamen. Hver gruppe øver inn et konsertprogram der alle får vist vokale, instrumentale og samspillmessige ferdigheter.
Tid: ca. 30 minutter.

Praktisk metodisk arbeid (muntlig og skriftlig)
Hver kandidat forbereder en sang / et musikkstykke som de skal presentere og arbeide med overfor medstudenter. Oppgaven (6-8 valgmuligheter) gis 3 virkedager før første eksamens-dag. Opplegget skal være beregnet for barn og åpne for varierte musikkopplevelser og musikkaktiviteter (sang, spill, dans/bevegelse, lytting), og kandidaten skal som leder vise rent metodisk og instruksjonsmessig hvordan igangsette, lede og rettlede de ulike aktivitetene.
Tid: 20 minutter.

Kort skriftlig notat med begrunnelser for opplegget relatert til relevant litteratur leveres i forkant av framlegget. Etter framlegget møter kandidaten sensor og faglærer til samtale knyttet opp til framlegget og det skriftlige notatet. Tid: ca 10 min.

Eksamen går over 2-3 dager. Resten av klassen fungerer som "arbeidsgruppe" for eksamenskandidaten under det praktisk metodiske arbeidet, samt publikum ved konsertene. Eksamenskomponent 1 vurderes av faglærer, komponent 2 og 3 av sensor og faglærer.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny eksamen
For studenter som skal opp til ny eksamen i en eller flere av de tre delkomponentene gjelder følgende: De to individuelle delkomponentene av eksamen (praktisk metodisk arbeid og skriftlig individuell oppgave) blir gitt på tilsvarende måte som ved ordinær eksamen. Hvis det er konsertkomponenten som ikke er bestått og dette bare gjelder for én student, erstattes denne med en skriftlig individuell hjemmeoppgave (over 3 dager) i vokal og instrumental arrangering. De tre delkomponentene teller 1/3 hver og det benyttes gradert skala (A-E er bestått, F er ikke bestått) på delkomponentene og sluttkarakteren. Karakteren på delkomponentene oppgis. Den skriftlig individuelle oppgaven i musikkmetodikk vurderes av faglærer, de to andre av sensor og faglærer.

Utsatt eksamen
For studenter som skal opp til utsatt eksamen gjelder følgende: de to individuelle delkomponentene fra ordinær eksamen beholdes, men med en utvidelse av den Praktisk metodiske-delkomponenten. Utsatt eksamen består da av 2 delkomponenter:

- Skriftlig individuell hjemmeoppgave
- Praktisk metodisk arbeid (som ved ordinær eksamen) (Tid: 20 minutter), samt utvidet del bestående av praktisk spill og arrangering med utgangspunkt i den praktisk metodiske oppgaven (Tid: på utvidet del:15-20 minutter). Oppgaven gis 1 uke før eksamensdagen.

Den individuelle skriftlige oppgaven teller 1/3, den praktisk metodiske (hele) teller 2/3. Det benyttes gradert skala (A-E er bestått, F er ikke bestått) både på de to delkomponentene og på sluttkarakteren. Karakterene i de to delkomponentene oppgis, og kandidater som ikke består en av delkomponentene skal kun opp igjen i den delen som ikke er bestått.

Eventuell forbedring av eksamen:
Avdelingsstyret kan åpne for at studenter som ønsker det kan forbedre sin avsluttende eksamen (se *Forskrifter om eksamen ved Høgskolen i Oslo* §13). Eksamen blir da tilsvarende utsatt eksamen (alle delkomponentene må tas).

Pensum

Bjørkvold, Jon Roar (1989):	*Det musiske menneske.* Oslo: Freidig forlag (354 s)
Djupdal, Knut (1997):	*Musikkteori.* Oslo: Ad Notam Gyldendal (120 s)
Ese, Kirsti (red.) 1999:	*Av glede lager vi musikk.* Oslo: Hio-trykkeri (100 s)
Espeland, Magne (1996):	*Musikk i bruk,* Stord lærarhøgskule (252 s)
Espeland, Magne (1977):	*Komponering i klasserommet,* Stord lærarhøgskule (287 s)
Hansen, Nina (2000):	*Fra Telebondemannen til Kaptein Sabeltann* Oslo: Hio-notat 2000 – nr 28 (83 s)

Haukenes, Siri (2003): *Norske og internasjonale danser, sangleker og bevegelsesleker.* Hefte og CD. Oslo: HiO-trykkeri (60 s)

Haukenes, Siri og Sylvi Kielland (2001): *Lidele galen, lidele god* Oslo: Norsk Musikforlag (200 s)

Hedegaard, Søren (1995): *Trommeleg.* Brøndby: Semi-forlaget (132 s)

Jørgensen, Harald (1988): *Musikkopplevelsens psykologi*. Oslo: Norsk Musikkforlag (112 s)

Kirk, Elsebeth (2000): *Musik & Pædagogik* Århus: Forlaget Modtryk (220 s)

Varkøy, Øivind (1993): *Hvorfor musikk ?* Oslo: Ad Notam (130 s)

Kompendium i musikkpedagogikk og musikkorientering (HiO-trykkeriet) (ca 50 s)

Diverse: Noter og lyttepensum/CD'er vil komme i tillegg.

Mindre endringer i pensum kan bare gjøres etter avtale med studieleder.

Natur- og miljøfag 1

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Til alle tider og i alle kulturer har menneskene samlet kunnskap om naturen og anvendt denne kunnskapen til å forbedre sine egne leveforhold. I hele den moderne tid har naturvitenskapene og teknologiske nyvinninger vært en grunnleggende forutsetning for utviklingen av vår sivilisasjon. Uheldigvis ser det ut til at interessen for naturvitenskap og teknologi ved inngangen til det nye århundret er synkende. Våpenkappløpet og de omseggripende miljøproblemene har medført en voksende skepsis til naturvitenskapelig tankegang og teknologiens evne til å løse problemer.

Skal vårt samfunn kunne fortsette å utvikle seg i positiv retning, vil vi trenge stadig flere som har innsikt i naturvitenskapene og den teknologiske anvendelsen av dem. Menneskeheten står foran store gjennombrudd innen medisin, informasjons- og kommunikasjonsteknologi, miljøforvaltning, utvikling av nye materialer osv. Her må Norge henge med. Skal interessen for disse fagområdene økes blant barn og unge, trenger vi mange grunnskolelærere med begeistring for naturfagene.

Natur- og miljøfag i allmennlærerutdanningen er organisert i to 30 studiepoengs enheter: Natur- og miljøfag 1 og Natur- og miljøfag 2. Første studieenhet er siktet inn mot hele grunnskolen. Andre studieenhet omfatter både videreføring av tema fra den første studieenheten og nye temaer (Natur- og miljøfag 2 tilbys ikke i studieåret 2003/2004).

Mål

Studentene skal:

- Tilegne seg grunnleggende kunnskaper i biologi, kjemi, fysikk og geofag
- Skaffe seg innsikt i natur- og miljøfag som skolefag og vitenskapsfag og utvikle reflekterte holdninger til faget og undervisning i faget
- Tilegne seg grunnlag for å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i natur- og miljøfag i samsvar med gjeldende læreplan for elever med ulike kjønn, evner, bakgrunn og forutsetninger
- Utvikle ferdighet til å kunne tilrettelegge undervisning i natur- og miljøfag som stimulerer barns lek, undring og utforskertrang og gi undervisningen et opplevelsesaspekt
- Tilegne seg kunnskaper om barn og ungdoms naturfagforståelse som grunnlag for tilrettelegging av læring
- Tilegne seg innsikt i ulike undervisnings- og vurderingsformer i faget
- Utvikle grunnlag for å gjøre reflekterte vurderinger av lærestoff og arbeids- og organiseringsformer i faget som grunnlag for å bidra til en utvikling av naturfaget i skolen

Innhold

Hovedemner

Studiet av Natur- og miljøfag 1 er inndelt i 7 hovedemner der omfanget i tid er angitt i uker (lærerledet undervisning + studieuker):

- Jorda, planeten som ble levende (4 u)
- Verden i fysikkperspektiv (3+1 u)
- Kjemi i skolen (5 u)
- Kroppen (4 u)
- Teknologi i skolen (2+1 u)

- Arbeid med natur- og miljøfag i skolen (2+3 u)
- Naturfagene i et internasjonalt perspektiv (2+2 u)

Beskrivelse av de sju hovedemnene

Jorda, planeten som ble levende

Skal menneskene forstå sin rolle i verden, i økosystemet og i samfunnet, er det av stor betydning at vi forstår oppbygningen av, historien til og prosessene på den planeten vi lever på og er en del av. Dette studiet må gjennomføres i et globalt perspektiv, men det må også gjøres aktivitetsbasert og vil dermed foregå på den lokale arena.

I dette hovedemnet belyser vi jordklodens oppbygning og historie med alt som lever og har levd på den. Vi tar også studentene med ut for å møte Oslo-områdets særegne geologiske mangfoldighet og bli kjent med det rike biologiske mangfoldet i storbyen og dens nærområder. Vi starter med et tre dagers feltkurs der hovedvekten er lagt på Oslo-feltets geologi og livet i en skog. Vi tar også for oss didaktiske utfordringer knyttet til organisering av undervisning utendørs. Emnet omfatter også en oversikt over de sentrale livsformene på jorda og hvordan de har utviklet seg.

Hovedpunkter:
- Teorier om jordklodens dannelse, jordas oppbygning og prosesser i jordskorpa
- Oslo-områdets spesielle geologiske historie og oppbygning
- Vanlige mineraler og bergarter
- Karakteristiske trekk ved hovedgruppene av planter og dyr
- Bygningstrekk, livssyklus og tilpasninger hos noen sentrale organismer
- Samspillet mellom levende organismer og det ikke-levende miljøet i en skog
- Karakteristiske dyr og planter fra norsk natur
- Planlegging og gjennomføring av feltarbeid
- Innsamlings- og prepareringsteknikker som er aktuelle i grunnskolen

Verden i fysikkperspektiv

Mennesker har til alle tider søkt å forklare fenomener eller forutsi hendelser i naturen. De som har kunnet forutsi tidspunktet for solformørkelser eller for kometer, har blitt tillagt magiske evner. Men slike forutsigelser er ikke magi, men kunnskap om og innsikt i fysiske lovmessigheter.

Hovedemnet omfatter sentrale begreper og teorier fra noen utvalgte emner. Det legges vekt på den historiske utviklingen av begrepene. En historisk innfallsvinkel er et viktig fagdidaktisk prinsipp i fysikkundervisning fordi det får fram fysikkens egenart og viser at vår oppfatning av og kunnskap om verden endrer seg. Nettopp derfor vil ofte en historisk innfallsvinkel fremme elevers forståelse og læring innen faget.

Hovedpunkter:
- Mekanikk og planetbevegelse; utvikling av begreper som energi, kraft, arbeid og friksjon, oppbyggingen av vårt eget solsystem
- Lys og skygge; egenskaper ved lys, månefaser og sol- og måneformørkelse (se også hovedemnet "Kroppen")
- Lyd og støy; egenskaper ved lyd, lyd- og støymåling, lyd fra musikkinstrumenter (se også hovedemnet "Kroppen")
- Temperatur og trykk; grunnleggende teorier og modeller for å forklare varme og temperatur, faser og faseoverganger, trykk i væsker og gasser
- Fagdidaktisk forskning; elevers hverdagsforestillinger i disse fysikkemnene og implikasjoner for egen undervisning

Kjemi i skolen
Hovedemnet omfatter sentrale kjemiske begreper og prosesser i vår kjemiske hverdag. Det legges dessuten vekt på den historiske utviklingen av utvalgte begreper og på didaktiske utfordringer knyttet til kjemiundervisning i grunnskolen.

Målet er at studentene gjennom arbeidet med hovedemnet skal utvikle fagkunnskaper og fagdidaktisk kompetanse i kjemi slik at de kan tilrettelegge undervisning, gjennomføre praktiske aktiviteter og vurdere elevers læring i kjemirelaterte temaer.

Hovedpunkter:
- Undervisning og læring av stoffbegreper
- Hovedtrekk ved den historiske utviklingen av grunnstoffbegrepet og av periodesystemet
- Modeller og modellbruk i kjemi
- Stoffkunnskap - uorganiske og organiske forbindelser
- Enkle teknikker for separasjon av stoffer og eksempler på bruk i dagligliv og yrkesliv
- Navngiving av stoffer
- Kjemiske reaksjoner - ulike hovedtyper med eksempler fra dagliglivet
- Sikkerhet i omgang med stoffer

Kroppen
Dette hovedemnet vil behandle grunnleggende kunnskaper om menneskekroppens bygning med hovedvekt på biologi. Fagfeltene fysikk og kjemi er med for å belyse sentrale emner som er knyttet til kroppens funksjoner.

Temaet kroppen viser at noen problemområder bare kan forstås gjennom tverrfaglig kunnskap. Det er lagt vekt både på aktivitetsbasert undervisning og bevisstgjøring og diskusjon rundt ulike problemstillinger knyttet til barns utvikling og helse. Elevers hverdagsforestillinger blir diskutert.

Hovedpunkter:
- Hovedtrekk ved menneskekroppens bygning og funksjon, med vekt på skjelett, ledd, muskler og hvordan prinsipper og lover i mekanikken kan forklare bevegelse
- Hjernen, sanseorganer med hovedvekt på "øye, syn og lys", "øre, hørsel og lyd" og likevektsorganer (se også hovedemnet "*Verden i fysikkperspektiv*")
- Fordøyelsesorganer, hvordan næringsstoffer blir spaltet under fordøyelsen og helsemessige effekter av kosthold og rusmiddelbruk
- Menneskets forplantning og problemstillinger knyttet til seksualundervisning

Teknologi i skolen
Vi lever i et teknologisk samfunn, og teknologiutviklingen skjer så raskt at noen frykter at vi har mistet styringen. Hva er teknologi? Hvordan er enkel hverdagsteknologi designet og produsert? Gir skolen unge mennesker nødvendige kunnskaper og holdninger om teknologi til at de kan beholde styringen i framtida? Teknologiens historie er like lang som menneskehetens. De to siste århundrene har teknologi og naturvitenskap fått mye gjensidig nytte av hverandre.

Dette hovedemnet skal gi erfaringer i å analysere, utforme, konstruere og lage enkle teknologiske innretninger med utgangspunkt i fysiske prinsipper og kunne anvende dette i egen undervisning.

Hovedpunkter:
- Studier av eksempler på utviklingslinjer i teknologiens historie
- Arbeid med teknologi og design i grunnskolen
- Analyse av enkel hverdagsteknologi

- Undervisning om designprosessen
- Undervisning om laging av teknologiske innretninger etter eget design

Arbeid med natur og miljøfag i skolen

Dette hovedemnet er knyttet opp mot praksis og vil for grunnutdanningsstudentene være en del av skoleovertakelsen på fjerde årstrinn i allmennlærerutdanningen. Studentene skal i denne perioden ha praksis i natur- og miljøfag i grunnskolen eller gjennomføre annet godkjent praksisopplegg.

Hovedemnet legger vekt på kunnskap om og drøfting av stoffutvalg og metode når det gjelder naturfagundervisning. Hvilke krav som gjeldende læreplan i natur- og miljøfag stiller til lærere, vil bli vektlagt.

Hovedpunkter:
- Stoffutvalg og metode; prinsipper for valg og organisering av lærestoff med tanke på planlegging og begrunnelse av egen undervisning, aktuell fagdidaktisk forskning på området
- Aktivitetsbasert naturfag; organisering av elever og av utstyr, vurdering av læremidler
- Natur- og miljøfag i en inkluderende flerkulturell skole; tilrettelegging av undervisning i faget for både jenter og gutter, elever med ulik bakgrunn eller forutsetninger
- Praksis; planlegging og gjennomføring av undervisningsopplegg innen natur- og miljøfag
- Vurdering i naturfag; vurdering med og uten karakter, ulike vurderingsformer, vurderingskriterier

Naturfagene i et internasjonalt perspektiv

Naturfagenes plass i skole og utdanning er et stadig tilbakevendende tema i den politiske debatt. I dette hovedemnet skal studentene få kjennskap til naturfagenes plass i skolen, deres historie og drøfte dilemmaer i den skolepolitiske debatten. Videre legges det vekt på nasjonal og internasjonal forskning innen naturfagenes didaktikk. Studentene skal sette seg inn i naturfagundervisningen i et annet land og sammenlikne denne med situasjonen i Norge.

Hovedpunkter:
- Skolefaget natur- og miljøfag; kjennetegn ved naturvitenskap og skolefaget natur- og miljøfag, mål og begrunnelser, vurderingsformer
- Naturfagdidaktisk forskning; resultater av nasjonal og internasjonal forskning, internasjonale trender, implikasjoner for undervisning
- Studietur; sammenlikning av norsk og et annet lands naturfagundervisning, forberedelse av faglig program

Organisering og arbeidsmåter

I natur- og miljøfag er praktisk arbeid og andre studentaktive arbeidsformer i og utenfor skolen viktig. Målet med aktivitetsbasert undervisning er å konkretisere lærestoff og teorier, samt motivere for kunnskapssøking og læring.

Studentene vil få trening i varierte dokumentasjonsformer, og under hvert hovedemne vil noe av dokumentasjonen få status som arbeidskrav.

Planen for Natur- og miljøfag 1 er organisert i sju hovedemner.
Fagdidaktikk vil inngå i alle hovedemnene.

Studentene skal erfare hvordan tilpasset opplæring og det flerkulturelle perspektivet kan ivaretas i natur- og miljøfag. Mange undersøkelser viser at jenter og gutter har ulike interesser og erfaringer innen naturfagene. Derfor er det viktig at studentene også utvikler erfaring med å ta kjønnsperspektivet med i faget og arbeidsmåtene.

Praksis
I praksisopplæringen skal studentene planlegge og gjennomføre et undervisningsopplegg innenfor et natur- eller miljøfaglig tema. Se under "Arbeid med natur og miljøfag i skolen".

IKT i undervisning og læring
Studiet skal gi erfaring med ulike former for bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Studentene må bli kjent med ulike, deriblant IKT-baserte, måter å innhente, organisere og formidle observasjoner, informasjon og data på. internett, CD-rom og tradisjonelle media er kilder til informasjon og supplerer pensumlitteraturen. Spesielt for miljøfag er at det stadig kommer ny informasjon som ikke finnes i en pensumbok.

Fagets studentaktive undervisningsformer setter spesielle krav til IKT-basert kommunikasjon med medstudenter og lærere.

På internett finnes det mange eksempler på nasjonale og internasjonale nettbaserte natur- og miljøprogram tilpasset forskjellige nivåer i skoleverket. Studentene må gjøre seg kjent med slike muligheter.

Obligatorisk feltarbeid i august (før ordinær studiestart)
Feltkurset i august gjennomføres på følgende dager:

- fredag 22/8 fra kl. 14.30 – 18.15; forberedelse til feltarbeid
- lørdag 23/8 feltarbeid; hel dag ute i naturen
- mandag 25/8 fra kl. fra kl. 14.30 -18.15; etterarbeid

Studietur
Studentene er medansvarlige for organisering av en inntil en ukes studietur utenlands.

Studieturen bekostes i sin helhet av studenten og vil totalt beløpe seg til ca. 6.000 kr.

I forbindelse med studieturen vil det bli knyttet oppgaver som er beskrevet som arbeidskrav under hovedemnet Naturfagene i et internasjonalt perspektiv.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller liknende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Oversikter over tidsfrister etc blir utarbeidet i et samarbeid mellom faglærerne og studentene og blir publisert på NM1-sidene under hjemmesiden for naturfagseksjonen, http://www.lu.hio.no/ALU/Naturfag/

Til hvert hovedemne hører ulike typer arbeidsoppgaver. Disse teller enten som eksamensdeler - studieprøver - eller arbeidskrav som må være godkjent for å kunne gå opp til endelig avsluttende eksamen:

Hovedemne	**Studieprøver eller arbeidskrav** ***Se eksamensordningen***
Jorda, planeten som ble levende	Deltakelse på feltkurs med etterfølgende rapport eller objektsamling *(Arbeidskrav)* Prøve i identifikasjon av naturobjekter *(Studieprøve)*
Verden i fysikkperspektiv	Framføring av et undervisningsopplegg tilknyttet ett av hovedpunktene i emnet *(Arbeidskrav)*
Kjemi i skolen	Prøve i stoffkunnskap og laboratorieteknikker *(Studieprøve)*
Kroppen	Rapport om én eller flere aktiviteter knyttet til ett av hovedpunktene i hovedemnet *(Arbeidskrav)*
Teknologi i skolen	Designe og lage en teknologisk innretning. Prosessen skal dokumenteres med en enkel mappe som viser utviklingen fra idé til ferdig produkt. Mappen skal dessuten ha bruksanvisning for innretningen og didaktisk refleksjon *(Arbeidskrav)*
Arbeid med Natur- og miljøfag i skolen	Godkjent praksis for grunnutdanningsstudenter eller arbeid på egen skole for videreutdannings-studenter, eventuelt annet godkjent praksisopplegg *(Arbeidskrav)* Skriftlig rapport med beskrivelse, begrunnelse og vurdering av undervisningen *(Arbeidskrav)*
Naturfagene i et internasjonalt perspektiv	Sammenliknende undersøkelse av et selvvalgt perspektiv innen naturfagundervisning i et annet land og Norge *(Studieprøve)* Individuelt "reisebrev" med naturvitenskapelig tema, fortrinnsvis i tilknytning til studieturen *(Studieprøve)*

Eksamen

Eksamen i NM1 er delt i to eksamenskomponenter:

Studieprøver i høstsemesteret (10 studiepoeng) består av 4 deler:

- Prøve i identifikasjon av naturobjekter (se *Jorda, planeten som ble levende*)
- Prøve i stoffkunnskap og laboratorieteknikker (se *Kjemi i skolen*)
- Sammenliknende undersøkelse av et perspektiv innen naturfagundervisning i et annet land og Norge. Muntlig framføring med dokumentasjon (transparenter etc)
- Individuelt "reisebrev" med naturvitenskapelig tema, fortrinnsvis i tilknytning til studieturen

Det gis karakter bestått/ikke bestått på denne delen av eksamen.

Nærmere retningslinjer og frister for studieprøvene avtales med studentene ved studiestart.

Individuell muntlig eksamen ved vårsemesterets slutt (20 studiepoeng)

- Individuell muntlig eksamen på 1 time. Forberedelsestid: 1 time.
- Eksamen omfatter faglig teori, fagdidaktikk og praktisk arbeid knyttet til ett tema.
- Hjelpemidler som kan brukes i forberedelsestiden: Bøker, notater, L97, fysiske og kjemiske tabeller og kalkulator, fagseksjonens samlinger.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ekstern sensor.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterier for eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Avsluttende vurdering i Natur- og miljøfag 1

For å få sluttkarakter må studenten ha oppnådd karakteruttrykket bestått på de 10 studiepoengene som avlegges i høstsemesteret. Sluttkarakteren blir satt på bakgrunn av den individuelle muntlige eksamenen.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.
Ved stryk eller gyldig forfall til studieprøvene, må studentene avtale med faglærer om ny/utsatt innlevering/utføring.

Pensum

Pensum i fysikk bestemmes ved studiestart.

Andersen, Knut (2000):	*Planeten som ble levende.* Kompendium til hovedemnet. (ca.100 s)
Bjerkely, J. (1997):	*Økosystem skog i Natur, samfunn og miljø 2* (s. 51 – 88) Universitetsforlaget. (37 s)
Bjørndal, J. E.:	*Kompendium i systematisk botanikk.* (60 s)
Dietrichs, E., R. Hurlen og K. C. Toverud (1997):	*Den forunderlig kroppen.* Universitetsforlaget. (ca. 45 s)
Grønneberg, T., H. Hannisdal, B. Pedersen og V. Ringnes (2001):	*Kjemien stemmer, 2KJ*. Cappelen. Sidene 13 - 15, 21 - 36, 36 - 43, 45 - 73, 93 - 100, 106 - 108, 113 - 125, 137 - 143, 162 - 166, 169 - 178, 200 - 209 og 223 – 228. (103 s)
Hannisdal, M. (red.) (2002):	*Kjemi i natur- og miljøfag 1 - et supplement til Kjemien stemmer 2KJ.* Kompendium. (100 s)
Hansen, P. K. (2003):	*Teknologi i Skolen. Hva Hvorfor Hvordan. Et fagdidaktisk veiledningshefte*. Teknologi i Skolen, NITO/RENATE (48 s)
Hansen, P. K. (red.) (2003):	*Teknologi i skolen - og i NM1*. Artikkelsamling (ca 50 s)
Kullerud, Parmann og Røyr (1995):	*Geo 1*. Universitetsforlaget. S.33 –84. (51 s)
Ringnes, V. og M. Hannisdal (2000):	*Kjemi i skolen - undervisning og læring* (s. 11 – 135, 173 – 292). Høgskoleforlaget. (233 s)

Sjøberg, S. (1998):	*Naturfag som allmenndannelse*. Ad Notam Gyldendal. Kap 1 - 5,10 og 11. (223 s)
Skjeseth (1996):	*Norge blir til.* Schibsted. (80 s)
Naturfagseksjonen (red.) (2003):	*Arbeid med natur- og miljøfag i skolen* (50 s). Aktuelle artikler
Naturfagseksjonen (red.) (2003):	*Naturfagene i et internasjonalt perspektiv* (50 s). Aktuelle artikler

Totalt ca. 1500 sider.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Norsk for småskoletrinnet med vekt på den første lese- og skriveopplæringen

6 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Fagplanen for denne enheten på 6 studiepoeng bygger på gjeldende rammeplan i norsk for allmennlærerutdanningen, den godkjente fagplanen for Paps 1 (Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet), norskdelen, og på Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementets plan for kompetanseutvikling i norsk fra 2000. Kurset er primært rettet mot lærere som underviser i grunnskolen, og som ikke har kompetanse i norsk tilsvarende 30 studiepoeng fra grunnutdanningen. Modulen kan inngå som del av en modulbasert videreutdanning som til sammen kan gi 30 studiepoeng.

Mål

Studentene skal

- utvikle et faglig og didaktisk grunnlag for å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere begynneropplæringen i norsk etter gjeldende læreplaner for grunnskolen
- tilegne seg kunnskap om og få erfaring med hvordan viktige prinsipper i læreplanen kan konkretiseres
- utvikle et selvstendig, engasjert og utviklingsorientert forhold til norskundervisning
- erfare hvordan den faglige kunnskapen de allerede har kan kobles til ny pedagogisk innsikt
- videreutvikle kunnskapen om elevenes læring i norskfaget gjennom utprøving i klasserommet og drøfting av det som skjer

Innhold

Studentene skal utvikle kunnskap om sentrale teorier for hvordan barns språkutvikling og språklæring kan beskrives. Denne kunnskapen blir sett i sammenheng med aktuelle teorier om lesing og skriving og med viktige prinsipper og metoder for grunnleggende og videreutviklende lese- og skriveopplæring. Studentene prøver ut kunnskapen i praksis ved analyse av elevtekster i begynner- og videregående opplæring i lesing og skriving.

Studentene skal ha kunnskap om og innsikt i lese- og skrivevansker slik at de vet hvordan disse kommer til uttrykk i klasserommet. På grunnlag av kunnskap om teorier og metoder for lese- og skriveopplæring skal studentene også utvikle innsikt i hvordan en bevisst kan tilrettelegge grunnleggende og videreutviklende lese- og skriveopplæring for elever med ulik bakgrunn og forutsetninger slik at en best mulig forebygger lese- og skrivevansker.

Studentene skal få kunnskap om og erfaring med hvordan en kan arbeide systematisk med muntlig og skriftlig språkopplæring i klasserommet. De skal få innsikt i den nære sammenhengen mellom lek og språkutvikling og få kunnskap om og erfaring med hvordan en legger til rette for språkstimulerende lek på småskoletrinnet. Studentene skal få erfaring med hvordan læreren kan stimulere skriftspråkutviklingen ved å legge til rette for tekstskaping i meningsfulle sammenhenger.

Skriftforming er en del av lese- og skriveopplæringen på alle nivå i grunnskolen. Studentene får innføring i aktuelle skriftformingssystemer og skal utvikle kunnskap om hvordan en arbeider med skriftforming på ulike trinn i grunnskolen.
Studentene skal utvikle kunnskap om lærebøker og andre læremidler til bruk i begynneropplæringen i norsk.

Trivsel og kommunikativ kompetanse er et viktig grunnlag for barns læring. Studentene bør få innsikt i at når barn lærer seg å lese og skrive, skjer det i et samspill med andre. Studentene skal også tilegne seg innsikt i hvordan de på en allsidig måte kan legge til rette for, stimulere og støtte opp om utviklingen av lese- og skrivedyktighet, for eksempel gjennom å ta musikalske, dramatiske, kroppslige og billedlige uttrykk i bruk. De skal bli klar over at barn "leser" bilder lenge før de leser tekst og at dette er en aktivitet som er grunnleggende for leseopplæringen. Også skolebøkenes billedstoff skal det arbeides med. Studentene skal videreutvikle innsikt i hvor viktig det er å se det enkelte barnet som individ og ta hensyn til barnas individuelle behov.

Samspillet i skolen vil i stor grad avspeile det flerkulturelle samfunnet med ulike minoritetsspråklige grupper, og studentene bør kunne beskrive muligheter og utfordringer forbundet med den første lese- og skriveopplæringen i flerkulturelle klasser. Studentene skal videre utvikle kunnskap om hvordan en best kan legge til rette for begynneropplæring i norsk for elever med et annet morsmål.

Delemner
- Barns språkutvikling
- Skriftspråkstimulering
- Lesing som avkoding og forståelse
- Barn "leser" bilder, barn forteller gjennom tegninger
- Skriftspråkutvikling
- Elevtekstanalyse
- Metoder og prinsipper for den grunnleggende lese- og skriveopplæringen
- Lese- og skrivevansker (med vekt på forebygging)
- Skriftforming
- Skriving som prosess
- Begynneropplæring i norsk for elever med norsk som andrespråk
- Tekst og bilder i Abc-bøker
- Barnelitteratur

Organisering og arbeidsmåter

I undervisningen vil ulike arbeidsmåter bli benyttet: forelesninger, erfaringsutveksling, samtale og diskusjon, prosjektarbeid. Arbeidet vil foregå både individuelt og i grupper. Kurset er erfaringsbasert på den måten at det kan knyttes nært opp til den enkeltes undervisning og deltakernes opplegg på egen skole/i egen klasse.

Vurdering

Kurset vurderes til bestått eller ikke bestått.
For å få bestått kreves det
- at prosjektoppgave som er skrevet individuelt eller i gruppe med en definert problemstilling knyttet til ett eller flere av delemnene og til egen praksis er bestått.
- minimum 80% tilstedeværelse i undervisningen

Prosjektoppgaven vurderes av intern(e) sensor(er).

Vurderingskriterier

Bestått	Kandidaten har vist fagkunnskaper og evne til formidling som tilfredsstiller det som kreves for å kunne praktisere som lærer i norsk.
Ikke bestått	Kandidaten har vist fagkunnskaper og ferdigheter som ligger under det som kreves for å kunne praktisere som lærer i norsk.

Pensum

Austad, Ingolv (red.) (1997):	*Mening i tekst* Vormeland, Sigrun: "En oversikt over metoder og prinsipper for grunnleggende leseopplæring" (17 s) Skjelbred, Dagrun: "Kva er ein lett tekst? Litt om tekstar og bilete i ABC-bøker" (17 s) Fosby Elsness, Turid: "Meningsfylte tekster og den grunnleggende lese- og skriveopplæringen" (39 s) Kulbrandstad, Lise I.: "Leseopplæring for elever fra språklige minoriteter" (17 s)
Elsness, Turid Fosby (2001):	"Ola lo" eller "Tanta mi spiller cello, sa Cecilie": Debatten om lesemetoder". I: *Norsk Skoleblad 30/31-2001* (komp.) (3 s)
Fougner, Jorun (1995):	*Å lese bilder*. Upublisert artikkel. (komp.) (8 s)
Hekneby, Greta (2001):	*Skrive-lese-skrive. Begynneropplæringen i norsk.* kap.4, "Skriftforming" Universitetsforlaget (68 s)
Høigård, Anne (1999):	*Barns språkutvikling, muntlig og skriftlig.* Tano Aschehoug. Kap. 3, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 (137 s)
Lorentzen, Rutt Trøite (2000):	"Tekstskaping som skriveundervisning". I: Kibsgaard, Sonja (red.): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet.* Universitetsforlaget (32 s)
Skjelbred, Dagrun (rev. utg. 1999):	*Elevens tekst*, kapitlene 5, 7, 8, 9 (67 s)
Trageton, Arne (2003):	*Å skrive seg til lesing. IKT på småskulesteget.* Universitetsforlaget. Kap. 4, 5, 6 (75 s)

Elevtekster: Et utvalg på ca. ti elevtekster i varierte sjangrer, skrevet av elever på småskoletrinnet.

Skjønnlitterære tekster:
Rim, regler og dikt, skrevet for barn. Et utvalg på 30 dikt. Disse forfatterne skal være representert: André Bjerke, Thorbjørn Egner, Margrete Munthe, Alf Prøysen, Nordahl Rolfsen, Einar Økland, Marit Tusvik.

Litteratur for barn i småskolealder av norske og nordiske forfattere:
Seks bøker knyttet til egen praksis i skolen. Fire av disse kan være bildebøker. Nynorsk og bokmål skal være likt representert.

Eventyr:
Seks folkeeventyr, av disse skal to være samiske. Minst tre kunsteventyr. Regine Normann og H.C. Andersen skal være representert.

Myter:
Minst tre myter som er nevnt i L97

Tillegg:
1 nyere ABC-bok med lærerveiledning.

Veiledningshefte om lese- og skriveopplæring utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97) KUF 1996
Fagplanen for Norsk som andrespråk - L97

Anbefalt litteratur

Frost, Jørgen (1999): *Lesepraksis - på teoretisk grunnlag*. Cappelen Akademisk Forlag.

Kaldestad, Per Olav og Hanne Knutsen (ny utgave 1999): *Diktboka*. LNU/Cappelen

Knutsen, Hanne og Anne Ørvig (2000): *Ikke bare lese?* LNU/Cappelen

Kverndokken, Kåre (1999): "Dikt et sted, og la ting skje..." I Eik, Liv Torunn: *Storyline. Tverrfaglig tilnærming til aktiv læring.* Tano/Aschehoug

Moslet Inge (red.) (1999): *Norskdidaktikk - ei grunnbok*. Tano/Aschehoug.

Moslet, Inge og Peer Harry Bjørkeng (red.) (2000): *Norskdidaktikk. Tekstnær og elevnær undervisning*. Universitetsforlaget.

Mjør, Ingeborg, Tone Birkeland og Gunvor Risa (2000): *Barnelitteratur - sjangrar og teksttypar* LNU/Cappelen

Penne, Sylvi (2001): *Norsk som identitetsfag.* Universitetsforlaget.

Seksjonen tar forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, forutsatt at studieleder godkjenner disse endringene.

Norsk i flerkulturelle barnegrupper

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Denne fagplanen bygger på *Rammeplan for fordjupingseining i norsk*, 10 vekttall, godkjent av Kirke-utdannings- og forskningsdepartementet 3. mars 1997. Den er organisert i moduler som til sammen gir 30 studiepoeng. Enkeltmoduler kan tas som etterutdanning.

Utdanningen er primært rettet inn mot førskolelærere som arbeider i barnehage, skolefritidsordning og første klasse i grunnskolen. Den kan også være av interesse for lærere på småskoletrinnet og andre yrkesgrupper, f.eks. bibliotekarer. Førskolelærerstudenter kan velge den som fordypning.

Innledning

I et samfunn med språklig og kulturelt mangfold byr arbeid med språk og kultur i barnehage og skole på spesielle utfordringer og muligheter. Gjennom dette studiet vil studentene få anledning til å tilegne seg kunnskaper og gjøre erfaringer som ruster dem til å se mulighetene og møte utfordringene på sin nåværende eller framtidige arbeidsplass. Studiet er beregnet på studenter som enten arbeider eller kan tenke seg å arbeide i barnegrupper der flere språk og kulturer er representert. Det vil bli lagt særlig vekt på arbeid i byområder med store kulturelle og sosiale forskjeller.

Mål

Studentene skal gjennom studiet dyktiggjøre seg til arbeid med språk og kultur i barnegrupper der flere språk og kulturer er representert. Målet er at de etter gjennomført studium skal

- ha gode kunnskaper om språkutvikling i førskolealder og tidlig skolealder
- ha gode kunnskaper om språk, om tekster og medier i voksnes kultur for barn og om barns verbale og ikkeverbale uttrykksformer
- kunne se og vurdere barns språklige og kulturelle kompetanse
- kunne vurdere tekster for barn, i bøker og andre medier
- kunne arbeide med språk og kultur på en slik måte at barn på ulike utviklingstrinn og med ulik språklig og kulturell bakgrunn får gode muligheter for utfoldelse og utvikling
- ha videreutviklet sine egne muntlige og skriftlige kommunikasjonsferdigheter

Innhold

Studiet har fire innholdskomponenter:

- Kunnskap om barns språkutvikling
- Kunnskap om språk, om tekster og medier i voksnes kultur for barn og om barns verbale og ikkeverbale uttrykksformer
- Arbeid med tekster
- Språk og kultur i barnehage og skole

Kunnskap om barns språkutvikling

- Muntlig språkutvikling, språkvansker
- Skriftspråkutvikling, lese- og skrivevansker
- Tospråklig utvikling
- Enspråklig og tospråklig utvikling i sosiokulturelt perspektiv

Kunnskap om språk, om tekster og medier i voksnes kultur for barn og om barns verbale og ikkeverbale uttrykksformer

- Språket som system og språk i bruk (muntlig og skriftlig)
- Tekster og medier i voksnes kultur for barn
- Ytringsformer i barns egen kultur
- Språk og tekster i sosiokulturelt perspektiv

Arbeid med tekster

Studentene skal arbeide med et bredt utvalg av tekster, muntlige og skriftlige, produsert av barn, av voksne, og av barn og voksne sammen. I tekstutvalget skal det være tekster som helt eller delvis er verbalspråklige og tekster som inkluderer ikkeverbale uttrykksformer som bilder, lyd og bevegelse. Hovedvekten vil ligge på barneproduserte tekster, tekster som barn og voksne skaper sammen og skjønnlitteratur og tradisjonsstoff som formidles til barn. Fagtekster for barn og radio- film- og skjermtekster vil også bli inkludert. Utvalget av tekster for barn skal til sammen gi positive identifikasjonsmodeller for både jenter og gutter, for barn med funksjonshemninger og for barn fra ulike miljø og med ulike morsmål.

Innsamling og registrering av tekster produsert av barn eller av barn og voksne sammen
Studentene skal samle inn og registrere en eller flere muntlige og/eller skriftlige tekster som er produsert av barn eller av barn og voksne sammen. Dette kan for eksempel være lyd- eller videoopptak av samtale eller fortelling som gjengis i skriftlig form, eller innsamling og registrering av barns bruk av skrift. Det vil bli gitt opplæring og veiledning i hjelpemidler, metoder og etiske retningslinjer for innsamling og registrering av persondata.

Analyse av tekster:
Studentene vil få en viss erfaring med å analysere tekster for barn, barneproduserte tekster og tekster som barn og voksne skaper sammen. Metoder for analyse av ulike typer tekster (samtaleanalyse, litterær analyse m.m.) vil bli anvendt i et didaktisk perspektiv, for eksempel med tanke på å velge ut bøker for barn, eller å vurdere ulike sider ved barns språkkompetanse.

Egen tekstskaping:
Studentene kan velge å skrive egne tekster, f. eks. fortellinger eller dikt for barn.

Språk og kultur i barnehage og skole

Aktuelle arbeidsområder kan være

- ikkeverbale uttrykks- og samhandlingsformer
- samtale (mellom barn og mellom barn og voksne)
- rollelek
- muntlig fortelling
- høytlesning
- lek og diktning
- lek med språket
- inspirasjon og støtte til gradvis utvikling av skriftspråkkompetanse
- språklig og kulturelt mangfold som ressurs
- bruk av nærmiljøet (natur, kulturinstitusjoner o.a.)
- bruk av radio, film, fjernsyn og IKT
- arbeid i forhold til kommersielle barnekultur
- samarbeid med kolleger og foreldre

Organisering og arbeidsmåter

Undervisningen vil være problem- og praksisbasert. Dette innebærer at studentene arbeider i nær kontakt med praksisfeltet. Studentene skal ha tilknytning til ett eller to praksissteder (gjerne egen arbeidsplass) gjennom mesteparten av studiet. Observasjoner og opplevelser i praksis vil danne utgangspunkt for arbeidet med studiet. Det blir avsatt mye tid til selvstudium, verkstedsarbeid, seminarer praksisbesøk, ekskursjoner og veiledning, mindre til forelesningspreget undervisning.

Studiet organiseres i fem moduler og går over tre semestre, med start i vårsemesteret. Det vil være tre lørdagssamlinger pr. semester (hver på 6 timer) og tre timers undervisning en ettermiddag i uka gjennom alle tre semestrene. Det er mulig å ta en eller flere av modulene som etterutdanning, men for å gå opp til eksamen, må alle modulene være bestått.

Oversikt over moduler og studiepoeng

Modul 1: Språkutvikling og språkmiljø, med vekt på muntlig språkutvikling. Barnehage og skole som språkmiljø for enspråklige og to-/flerspråklige barn fra ulike miljø (6 studiepoeng)

Modul 2: Tekster for, av og med barn, ulike sjangre og medier (6 studiepoeng)

Modul 3: Litteraturformidling og fortelling (6 studiepoeng)

Modul 4: Kunnskap om skriftspråkutvikling. Skriftspråkstimulering og lese- og skriveopplæring i arbeid med enspråklige og tospråklige barn fra ulike miljø
(5 studiepoeng)

Modul 5: Prosjekt i gruppe, med individuell skriving av fagartikkel eller rapport (7 studiepoeng)

Innenfor hver av de fire første modulene velger studentene et tema de vil arbeide spesielt med. Arbeidet med temaet skal knyttes til praksis, gjerne til behov på et praksissted studenten har tilknytning til. Det kan også være aktuelt å knytte arbeidet til besøk i andre institusjoner som har betydning for barns språk- og kulturtilegnelse. Ved avslutningen av hver modul skal studentene dokumentere det arbeidet de har gjort med det selvvalgte temaet. Denne dokumentasjonen er obligatorisk og skal gjøres tilgjengelig for medstudenter og lærere. Den kan ha mange former og kan gjøres individuelt eller som gruppearbeid, men i løpet av studiet skal hver student ha dokumentert temaarbeid både individuelt og i gruppe.

Prosjektarbeidet (se modul 5) utføres til vanlig i gruppe, og skal være om et tema som har relevans for arbeid med språk og kultur i barnehage og/eller skole. Prosjektarbeidet skal inneholde en praktisk komponent, som gjennomføres individuelt eller i gruppe (kan være en undersøkelse og/eller et didaktisk arbeid i barnehage, skole, skolefritidsordning eller i annen barnegruppe). Arbeidet dokumenteres gjennom en muntlig presentasjon i gruppe og et individuelt skriftlig arbeid, formet som en kort fagartikkel eller rapport.

I hver modul vil det bli gitt innføringsforelesninger, arrangert verksteder og/eller seminarer og gitt veiledning.

Det er obligatorisk frammøte til avtalte praksisdager og veiledningstimer. Det samme gjelder ekskursjoner, verksteder, seminarer og muntlige presentasjoner av studentarbeid. Disse arbeidsformene gir trening i gruppesamarbeid og kommunikasjonsformer som ikke blir prøvd til eksamen og erfaringsbasert kunnskap som studentene ikke kan lese seg til.

Studentene må møte til minst 80 % av den nærværspliktige undervisningen. For stort fravær må tas igjen neste gang emnet behandles. Studentene kan ikke gå opp til eksamen før kravet om nærvær er oppfylt. Spesielle avtaler kan gjøres for studenter som bare tar sikte på etterutdanning.

Studentene har selv ansvar for å holde seg orientert om det som skjer når de ikke er til stede ved undervisningen.

Vurdering

Vurderingen av studentenes arbeid skjer på følgende grunnlag:

Arbeid med selvvalgt tema innenfor hver av de fire første modulene (dvs. 6+6+6+5 studiepoeng). Dokumentasjonene vurderes som bestått/ikke bestått

Prosjektarbeid, med muntlig presentasjon og skriftlig rapport eller fagartikkel (7 studiepoeng). Et kort sammendrag av rapporten/artikkelen fra prosjektarbeidet skrives på den målformen studenten ikke bruker til vanlig. Studenter som har fått fritak fra sidemål i videregående skole eller har sin tidligere utdanning fra utlandet, kan søke avdelingen om å få skrive sammendraget på den målformen de vanligvis bruker.

Den muntlige presentasjonen av prosjektarbeidet og det skriftlige sammendraget av rapporten/artikkelen vurderes som bestått/ikke bestått. Rapporten/artikkelen karaktersettes etter en femgradert skala med A – E for bestått og F for ikke bestått.

Faglærere vurderer studentenes arbeider innenfor hver modul. Ekstern sensor vurderer karakterbeskrivelser og den bedømmelsen som er gjort av et visst antall tilfeldig valgte skriftlige dokumentasjoner.

For studenter i grunnutdanningen inngår faget i vurderingen av studentenes skikkethet.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Pensum

Litteratur som er merket med *, blir kopiert og samlet i ett eller flere kompendier som studentene kjøper. Litteratur som er merket med ** vil, med forbehold om forlagstillatelse, komme i et kompendium som trykkes hos Pensumtjeneste. Mindre endringer i pensum kan bare gjøres etter avtale med seksjonsleder og studieleder.

En del av pensumlitteraturen kan byttes ut med selvvalgt litteratur, knyttet til temaarbeid og prosjekt. Det vil bli gitt nærmere informasjon om hva som er obligatorisk og hva som kan byttes ut.

Det forutsettes at studentene er kjent med *Rammeplan for barnehagen* og Læreplanverket for den niårige grunnskolen (L97), inkludert planene for norsk som andrespråk og morsmål for språklige minoriteter samt to veiledningshefter til L97: *Lese- og skriveopplæring* og *Tospråklig opplæring for språklige minoriteter*, og at de setter seg grundig inn i de delene av disse dokumentene som er spesielt aktuelle for utdanningen (presiseres i undervisningsplanen).

Faglitteratur

Austad, I. (red.) (1997): *Mening i tekst. Teorier og metoder i grunnleggende lese- og skriveopplæring.* Cappelen Akademisk Forlag. Følgende artikler:
*Austad, I.: Lesing som forståelse (22 s)

Bech, K. og Kverndokken, K.: Praktisk arbeid med norskfaget på småskoletrinnet (50 s)

Axelsson, M. (red.) (1999): *Tvåspråkiga barn och skolframgång*. Rinkeby språkforskningsinstitut
*Obondo, M.: Olika kulturer, olika språksocialisation – konsekvenser för utbildning och social integrering av invandrarbarn (22 s)
Benckert, S.: Att observera och bedøma flerspråkiga barns svenska i förskolan (20 s)

*Berggren, T. (1990): Tegneserien – en kunstform. I *Samtiden* nr.3/90 (13 s)

*Björneloo, I. (1991): Ett naturligt sätt att lära sig läsa. Didaktiska funderingar kring läsinlärning via skrivning. I *Barns läsutveckling och läsning*, Rapport fra ASLAs høstsymposium, Stockholm 15. - 16. nov. 1990 (22 s)

Dahl, Ø. (2001): *Møter mellom mennesker. Interkulturell kommunikasjon.* Gyldendal Akademisk (ca. 250 s)

Engen, T.O. og L.A. Kulbrandstad (2000): *Tospråklighet og minoritetsundervisning*. Ad Notam Gyldendal. Følgende kapitler (til sammen 36 s):
Kapittel 3: Flerspråklige samfunn
Kapittel 5: Kodeveksling

*Fougner, J. (1996): Om sjanger på skjerm og fra perm til skjerm. I Ongstad, S. (red.): *Hva gjør vi med sjangrene – og de med oss?* LNU/Cappelen Akademisk Forlag (14 s)

*Gimbel, J. m.fl. (2000): "Det bedste København kommune har foretaget sig hidtil". Beskrivelse og evaluering af sproggruppeforsøg i skoledistrikterne 6 og 12 i Københavns Kommunes Skolevæsen 1996 - 1999. *Københavnerstudier i tosprogethed* bind 31, Danmarks Lærerhøjskole (21 s)

Goga, N. og I. Mjør (2001): *Møte mellom ord og bilde*. LNU/Cappelen
Nordberg, H.: Når tekst og bilde forteller sammen – et bildeteoretisk innspill (21 s)
Rhedin, U.: Småbarnsbilderboken och det lilla barnet (23 s)

*Hansen-Møllerud, K. (1997): Det poetiske språket - poetisk språkarbeid med barn. En vei til språkglede og språkmestring. Noe revidert versjon av artikkel i *Debattserien for barnehagefolk* 4/96 (9 s)

*Hansen-Møllerud, K. (1997): Fiksjon, lek og diktning. Utforsking av noen paralleller og sammenhenger. I *Debattserien for barnehagefolk* 1/97 (7 s)

*Hoff-Ginsberg, E. (1997): *Language Development*. Brooks/Cole Publishing Company
Fra kapitlet Language Development in Special populations (til sammen ca. 15 s):
Language Development and Autism
Specific Language Impairment

*Hvenekilde, A. (1996): Norsk og morsmål for språklige minoriteter: Litt faghistorie. I *Norsklæreren* nr 2/96 (11 s)

*Moslet, I. (red.) (1999): *Norskdidaktikk*. Tano Aschehoug, følgende artikler:
Lorentzen, R.: Læremiddel for dei små (12 s)
Lorentzen, R.: IKT for dei minste (4 s)

Romaine, S. (2000): *Language in Society. An Introduction to Sociolingustics*, 2. utgave. Oxford University Press. Følgende kapitler (til sammen ca. 120 s):
Language in Society/Society in Language
Sociolinguistic Patterns
Language and Gender
Lingustic problems as Societal Problems

Schwebs, T. og H. Otnes (2001): *tekst.no. Strukturer og sjangrer i digitale medier*. LNU/Cappelen (utdrag, s. 158-164, s. 194-210, til sammen 20 s)

Selmer-Olsen, I. (1992): *Barn imellom – og de voksne. En bok om barns egen kultur.* Ad Notam Gyldendal (utdrag, s. 7 - 78, s. 131 – 143, tils. ca. 80 s)

Svensen, Å. (2001): *Å bygge en verden av ord. Lyst og læring i barne- og ungdomslitteratur.* Fagbokforlaget (ca. 150 s)

Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Sigma Förlag
Lindberg, I.: Samtalet som didaktiskt verktyg (20 s)
Nilsson, M. og U. Sandemo: Vad händer i klassrummet när barnboksfiguren kliver in? (19 s)
Nauclér, K.: Barnboksfiguren betraktad ur ett andraspråksperspektiv på lärande (5 s)
Alleklev, B. og L. Lindvall (2001): Läs- och skrivprojektet Listiga räven – att läsa i skolan och lära för livet (14 s)
Axelsson, M.: Listiga räven ur Cummins' perspektiv (7 s)
Bråbäck, L. og L. Sjöqvist: Kan man vara dumdristig om man är modig? – Om skönlitteratur som medel för lärande (17 s)

*Sõderbergh, R. (red.): *Från joller till läsning och skrivning*, Gleerups Förlag. Følgende artikler:
Heiling, K.: Døva barns språkliga situasjon (12 s)
Junefeldt, K.: Blindhet, kommunikasjon och kommunikasjonsutveckling (12 s)

Tønnesen, E. S. (1992): *Mening i medier*. LNU/Cappelen
Kap.3: Et rom av lyd (21 s)
Kap. 4: Levende bilder (ca. 60 s)

*Tønnesen, E. S. (2000): *Barns møte med TV. Tekst og tolkning i en ny medietid*. Kap. 5: Barns tolkningsberedskap. Universitetsforlaget (24 s)

Valvatne, H. og M. Sandvik (2002): *Barn, språk og kultur. Språkutvikling fram til sjuårsalderen* Cappelen Akademisk (320 s)

*Wong Fillmore, L. (1991): Language and Cultural Issues in the Early Education of Language Minority Children. I Kagan, S.L. (red.): *The Care and Education of America´s Young children: Obstacles and Opportunities.*The 90th Yearbook of the National Society for the Study of Education (24 s)

Tekstpensum:
Tekster som er produsert av barn (eventuelt i samarbeid med voksne):
Muntlige tekster fra barnas egen kultur (kan være rollelek, spontane fortellinger, rim, regler, sanger, vitser, gåter m.m., ca. 10 s)

Samtaletekster (samtaler mellom barn og mellom barn og voksne, ca. 10 s)

Skriftlige tekster av barn og/eller skriftlige tekster som barn har vært med på å skape (ca. 5 s)

Traderte tekster som formidles til barn:
Eventyr, sagn, myter (ca. 60 s)

Rim, regler, bånsuller (ca. 20 s)

Skjønnlitterære tekster for barn:
Ti bildebøker

Romaner og kortere fortellinger (ca. 700 s)

Poesi (ca. 30 s)

Tegneserie(r) for barn: ca. 30 s

Fagtekster for barn: ca. 50 s

Et læreverk for begynneropplæring i norsk (kan gjerne være tverrfaglig)

En teaterforestilling for barn

Et radioprogram for barn

En film for barn

Skjermtekster for barn (f. eks. TV-serier, reklame, interaktive spill): 3 - 4 tekster

Sideantall: 1411 sider faglitteratur, 995 sider pensumtekster som kan oppgis i sideantall

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Our Shared European Culture

A course in contrastive culture and cross-cultural communication for European students

20 (30) ECTS credits
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

An English language international course in contrastive culture and cross-cultural communication for European students at Oslo University College, Faculty of Education.

Target Group

The course is designed to offer a full-time course in English for students from higher education institutions in the EC and associated countries, primarily student teachers in pre-school and primary and lower secondary education intending to spend three or four months at the Faculty of Education, Oslo University College.

In order to gain maximum benefit from the course, students should have a reasonable working knowledge of spoken and written English as all teaching and supervision, apart from the Norwegian language course, will be given in English.

Course Objectives

1. To promote better international understanding within Europe through the discussion and comparison of a variety of cultures.
2. To give students first hand experience of each other's languages and cultures, using English as a *lingua franca* and with Norwegian language and culture as a frame of reference.
3. To create a strong international group and explore the process of doing so, and to provide opportunities for regular contact with Norwegian students in the Faculty.
4. To give students the experience of learning to communicate in a new and totally unfamiliar language.
5. To give students first-hand experience of education and schools in Norway through regular school attachments over a 5 - 6 week period.
6. To give individual students first-hand contact with an aspect of Norwegian culture through a fieldwork study in English of some aspect of education.

Course organisation

The course consists of three modules, with the following weighting:

Culture and communication	10 ECTS credits
Norwegian	5 ECTS credits
Fieldwork	5 ECTS credits (15 ECTS credits)

It is a full-time course of study with regular contact hours with a teacher in the culture and language modules, and a smaller number of contact hours with a teacher or supervisor during the fieldwork module. In addition to these contact hours the students will also be taken on a variety of excursions to museums, cultural and other institutions relevant to the course.

Alternative 1: 20 ECTS
Those students who wish to take a 20 ECTS course will be expected to start the course at the end of August and finish at the end of November. They will take part in modules 1 and 2 and will do a piece of fieldwork with a report of 3000- 4000 words over a four- week period.

Alternative 2: 30 ECTS
Those students who wish to take a 30 ECTS course will start at the same time as the others (late August) but will stay on until mid December. They will take part in modules 1 and 2 but will be expected to read more and will have an extended fieldwork period lasting 6 weeks as a basis for a report of 6000-8000 words.

Students will be expected to come to the course prepared to present certain aspects of the culture and language of their own countries as a basis for comparative discussions,

The course will have its own website, which will be used to provide background material and to communicate with students. Students will be expected to contribute actively towards building this website into a presentation of a variety of European cultures.

The department running the course has its own fully equipped multimedia computer lab and students will be given e-mail addresses.

Students who are not familiar with Information and Communication Technology will be given the necessary help and support.

All in all students will be expected to work 40 hours per week.

Course Content and Methods

Module 1: Cross-cultural understanding (course language English)
The basic issues studied centre around the questions:
1. What is culture and what is its role?
2. What is the relationship between culture and communication?

The culture of Norway forms the basis of a contrastive approach involving all the cultures represented in the participant group.

The course has a thematic structure with the main themes:
- Home and family in relation to society
- Children and education
- Democracy in practice
- Festivals as representations of culture
- Folk culture and relationships with the world of Nature
- Human rights

Each theme is used to stimulate exchanges of ideas and views between all participants, using the study of culture to carry out discussions, investigations and mini research projects. Students are involved in giving an account of their own cultures and in relating their own cultures to others in a variety of ways. The student interaction created by the course is also the object of study and discussion. Norwegian students of English in the Faculty of Education will be included in this interaction as part of their own studies.

Module 2: A beginner's course in Norwegian
There will be a beginner's course in Norwegian giving students basic practical skills in the language and also giving them insights into aspects of Norwegian language and culture.

The main elements of this course are:
- basic communication skills
- cultural visits

Module 3: An individual piece of fieldwork
Students will be expected to undertake an individual piece of fieldwork on a subject chosen by the student in consultation with the course tutors. The final product should be a written presentation of the fieldwork of 3000 - 4000 (6000 – 8000) words, in English, using a PC, and an oral presentation of 20 - 30 minutes for the whole student group and its teachers.

Students are expected to choose a topic which lies within their area of professional interest and which throws light on an aspect of Norwegian culture. Work with the topic will be based on direct contact with Norwegians through interviews or study visits. Individual supervision will be given during the process of choosing a topic, setting up contacts and processing collected material.

The module includes a concentrated four-week work period with no course teaching where students are expected to work full time under the guidance of the course tutors.

Evaluation and Accreditation

Students are expected to contribute actively to the work of the course. Regular assignments will be given and these will be collected in a file, which will form the basis for the final evaluation. Students will also be expected to keep a reflective journal, which will be discussed at regular intervals both in class and in tutorial sessions.

A final certificate will be awarded based on the following:
- The students' file of material and reflective journal
- The field work (including its presentation)
- An oral examination which will take the form of a discussion of the student's file and fieldwork

The grading system used will be Pass/Fail.

The award of a certificate at the end of the course will give 20(30) European Credits.

Course Reading

The extent of the reading list will vary according to whether the student is doing the 20 ECTS or the 30 ECTS course. The total number of pages for the course as a whole will be approximately 1400 for the 20-credit option, and 2000 for the 30-credit option.

Module 1:
Reading material for the different themes will be collected in a compendium which students will pay for.

Module 2:
There will be a free course book for this part of the course.

Module 3.
Reading for this will vary considerably from student to student, and students will probably find most of what they need in libraries or on the Internet.

Course reading list

Module 1

Samovar, Porter and Stefani: *Communication between Cultures*. Wadsworth Publishing Company 1997. ISBN 0534522181. (300 pp.)

Gullestad, Marianne: *The Art of Social Relations*. Scandinavian University Press,1992. ISBN 82-00-21652-7. (225pp.)

http://www.odin.dep.no/odin/engelsk/index-b-n-a.html
ODIN Norway. Official Documentation and Information from Norway
Official information sites from participants' countries.

http://www.visitnorway.com/
Norway for tourists
Tourist sites from participants' countries.

http://www.aftenposten.no/
http://www.dagsavisen.no/
Net newspapers from participants' countries.

http://www.dntoa.no
The Norwegian Mountain Touring Association

A number of short texts will be collected in a Compendium for students to buy, including a selection of Norwegian poems and stories in English.

In addition participants will contribute a selection of poems and stories from their own countries.

Module 2

Course material will be created for this course by the course tutors and added to by the student group.

Module 3

Background reading for this module will vary according to the project chosen by the student.

Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet 1

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Bakgrunn

"Videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskolesteget" er et studietilbud for førskolelærere og allmennlærere. Fagplanen bygger på godkjent Rammeplan for vidareutdanning i pedagogisk arbeid på småskolesteget av 20.5.97. Utdanningen er organisert som to studieenheter, hver med omfang 30 studiepoeng. Studieenhetene kan brukes i den valgfrie delen av allmennlærerutdanningen og som videreutdanning for førskole- og allmennlærere.

Det er faglig progresjon mellom de to enhetene slik at andre 30 studiepoengsenhet bygger på første 30 studiepoengsenhet. Studietilbudet kan også organiseres som et samlet 60 studiepoengsstilbud, men denne fagplanen er organisert som to 30 studiepoengsenheter. Studenter som har fullført første 30 studiepoengsenhet i "5-10 årspedagogikk" eller liknende etter tidligere godkjente planer skal kunne taes opp på andre 30 studiepoengsenhet.

Grunnskolens småskoletrinn og konsekvenser for studiet

Opplæringen på småskoletrinnet skal være preget av tradisjonene fra barnehage og skole. Det skal legges vekt på å skape en god overgang fra barnehagen til skolen og første året skal ha et klart førskolepreg. Dette er prinsipper som er fastsatt i L97. Det samme gjelder at barn skal ha anledning til å arbeide både selvstendig og sammen og at det skal legges vekt på virksomhet i aldersblandete grupper.

På småskoletrinnet skal det være et vekslende samspill mellom opplæring lek og andre aktiviteter. Hovedmomentene i læreplanen for fag i L97 skal være med, men inntil 60% av opplæringen på småskoletrinnet skal være temaorganisert. Leken kan være tilnærmingsmåter til og del av de temaorganiserte aktivitetene. I læreplanen blir det understreket hvor viktig det er at elevene er aktive og selvstendige i læringsprosessen.

Studiet i Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet 1 skal gi studentene kvalifikasjoner til å realisere målene på det nye småskoletrinnet. De må lære å kjenne sin egen funksjon som lærer og de må tilegne seg den kunnskap og dyktighet de trenger som lærere på småskoletrinnet. De må lære å forstå og verdsette hva barna kan og vet slik at barna får oppleve at skolen gir hjelp til å videreutvikle det de alt har tilegnet seg. Det samme gjelder den kulturen barna skaper seg imellom. Gjennom studiet skal studentene få inspirasjon til å forme småskoletrinnet slik at det kan bli en skole med et godt leke- og læringsmiljø både for seksåringene og de større barna. Studentene må få innsikt i hvor viktig det er å samarbeide med foreldrene og gjøre seg nytte av den ressursen de er i dette arbeidet. Arbeid på småskoletrinnet krever god kunnskap og dyktighet i de ulike fagene og forståelse for lekens funksjon i barnas liv. Det krever også evne til didaktisk refleksjon omkring planlegging, gjennomføring og vurdering av pedagogisk virksomhet. Studentene bør få kunnskap om endrete betingelser for barns oppvekst og kunnskap om barns utvikling, sosialisering og læring for å forstå barns behov og egenart, lek og kultur. Disse aspekter vil bli belyst gjennom 5 tverrfaglige hovedtemaer:

- Barn i lek og læring
- Planlegging, organisering og gjennomføring
- Språk og begrepsutvikling med vekt på norsk og matematikk
- Estetisk virksomhet
- Samhandling med nærmiljøet

Studiet tar sitt utgangspunkt i sentrale innholdsområder i småskolen. Helhetssyn på barns læring og utvikling og viktigheten av å ta utgangspunkt i barns lek, opplevelser og erfaringer samt å styrke barns identitet og selvbilde vil være sentralt.

En gjennomløpende dimensjon i studiet vil være barn og oppvekst i et flerkulturelt samfunn. Studiet vil være organisert rundt de 5 tverrfaglige hovedtemaene og pedagogikk vil ha en sammenbindende funksjon. På begge 30 studiepoengs enheter vil den faglige hovedvekten ligge på fagene pedagogikk, norsk, matematikk og estetiske fag. På andre 30 studiepoengsenhet kan de to siste hovedemnene byttes ut med emner etter Høgskolens valg.

Mål

Gjennom studiet skal studentene lære å ta vare på og stimulere barns glede og nysgjerrighet over livet og omverdenen. De skal videre øke sin kompetanse i:

- å forstå småskoletrinnets egenart i sammenheng med barnehagen og resten av skolen, og få et bevisst og aktivt forhold til lærerrollen på dette trinnet
- å planlegge, lede og evaluere den pedagogiske virksomheten med utgangspunkt i hvert enkelt barns og klassens forutsetninger, og de mål og retningslinjer som gjelder i småskolen
- å utdype sine kunnskaper om 5-l0-åringenes utvikling, lek og læring
- å forstå de samfunnsmessige betingelser for barns sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- å foreta didaktiske overveielser i forhold til fag-, tema-, prosjektorganisering, lek og opplæring både i aldershomogene og aldersblandete grupper
- å utvikle kunnskaper om kommunikasjon og ferdigheter i å samarbeide med barn og voksne
- å utvikle faglige forutsetninger for å ivareta og styrke barns muligheter for å oppleve og skape kulturelle verdier
- å øke sin kompetanse i sentrale fag og arbeidsområder på småskoletrinnet, tilpasset barna på de ulike klassetrinnene i småskolen

Innhold

Innholdet er bygd opp omkring de fem hovedtemaene: *Barn i lek og læring*, *Planlegging, organisering og gjennomføring*, *Språk og begrepsutvikling med vekt på norsk og matematikk*, *Estetisk virksomhet* og *Samhandling med nærmiljøet.*

Hovedtemaene vil bli belyst gjennom en tverrfaglig tilnærming. For å sikre sammenheng og helhet i studiet vil en del problemstillinger bli behandlet under flere av hovedtemaene gjennom ulike faglige innfallsvinkler. Innholdet skal gi kunnskaper, holdninger og ferdigheter som kan danne basis for refleksjoner, vurderinger og handlinger i det daglige arbeidet på småskoletrinnet.

Barn i lek og læring

Dette hovedtemaet vil gi studentene økt innsikt i barns utvikling, lek og læring i et helhetsperspektiv. Det vil bli aktuelt å fokusere på begynneropplæring og forholdet mellom lek og læring i småskolen. Gjennom studiet skal studenten utvide sin forståelse for å se sammenhengen mellom samfunnets oppvekstbetingelser og barns utviklings-, lærings- og sosialiseringsprosesser.

Innholdsmomenter:

- Lek
- Læring
- Lekende læring og lærende lek
- Voksenrollen i lek og læring
- Barns selvoppfatning og skolens ansvar

- Barnelitteratur
- Barn med ulik kulturell bakgrunn
- Språkstimulering og begynneropplæring i norsk
- Matematikken i barns hverdag og barns lek
- Lek som pedagogisk metode i matematikk
- Lek og læring i aldersblandete grupper
- Lyd, toner og ord som materiale for undring, eksperimentering, lek og komposisjon
- Verdiformidling i skolen

Planlegging, organisering og gjennomføring

Gjennom studiet skal studentene bli bevisste det særegne ved småskoletrinnet og bli kjent med tradisjonene både fra barnehage og skole. Med utgangspunkt i læreplanen for grunnskolen skal de få bedre forutsetninger for å utvikle en ny småskolepedagogikk der både lek og styrte aktiviteter har plass og der både ute- og inneaktiviteter inngår i det pedagogiske programmet. Studentene skal få erfaring med å lage lokale planer med barnas interesser og det nære miljøet som utgangspunkt, men med blikk for felles verdier og referanserammer.
En viktig rammefaktor i undervisningen er læremidlene. Læremidler omfatter også tekster, lyd, bilde, IKT-relaterte produkter, lærebøker, lekemateriell og annet konkret materiell. Studentene må lære seg å vurdere og ta ulike læremidler i bruk.

Innholdsmomenter:
- Barnehagetradisjon og skoletradisjon
- Planlegging og organisering av undervisning på småskoletrinnet
- Barns læringsformer og strategier som utgangspunkt for pedagogisk planlegging
- Tilpasset opplæring
- Lek og læringsmiljø i småskolen, fysisk miljø og organisering
- Lærerrollen på småskoletrinnet
- Tema og prosjektarbeid i småskolen
- Samarbeid mellom personalet i skolen
- Samarbeid mellom skole, skolefritidsordning, foreldre og nærmiljø
- Analyse av lekemateriell og læremidler
- Erfaringsorienterte og prosessorienterte arbeidsmåter på småskoletrinnet

Språk og begrepsutvikling med vekt på norsk og matematikk

Kommunikativ kompetanse er et viktig grunnlag for barns læring. Dette vil også bli vektlagt i studiet. Studentene bør få innsikt i at når barn lærer seg å lese, skrive og regne, skjer det i et samspill med andre. Samspillet i skolen vil i stor grad avspeile det flerkulturelle samfunnet med ulike minoritetsspråklige grupper. Studentene skal også videreutvikle kunnskap og ferdigheter i samspille med barn og voksne.
I arbeidet med dette hovedemnet skal studentene tilegne seg innsikt i hvordan de på en allsidig måte skal legge til rette for, stimulere og støtte opp om utviklingen av et matematisk språk, logisk tenkning og av lese- og skrivedyktighet. De skal lære å ta musikalske, dramatiske, kroppslige og billedlige uttrykk i bruk i dette arbeidet.
Gjennom studiet skal studentene videreutvikle innsikt i hvor viktig det er å se det enkelte barnet som individ og ta hensyn til barnas individuelle behov. Tverrfaglig arbeid i aldersblandete grupper vil bli vektlagt.

Innholdsmomenter:
- Barn med ulik kulturell og språklig bakgrunn
- Verbale og ikke verbale uttrykksformer
- Forberedende lese- og skrive- og matematikkopplæring
- Ulike skrift- og symbolsystem. Tallbegrep, talltegn, tallsystem. Samhandling gjennom tekst
- Begynneropplæring i norsk og matematikk med utgangspunkt i barns erfaringer og barns lek

- Om kunnskapsutvikling innenfor tall, rom og form i temaorganisert virksomhet
- Geometriske begrep og romforståelse hos barn
- Lese- og skriveprosessen og tilpasset opplæring
- Muntlig fortellertradisjon knyttet til ulike fag
- Vurdering av lekemateriell og læremidler
- Språkstimulering gjennom rollelek

Estetisk virksomhet

Studentene skal få erfaring med de estetiske fagenes muligheter som integrerende faktor i en helhetlig læringssituasjon. Gjennom arbeidet med dette hovedtemaet skal studentene utvikle økte forutsetninger for å arbeide med de estetiske fagene og de estetiske dimensjoner i andre fag på småskoletrinnet.

Innholdsmomenter:

- Estetiske opplevelser og møte med estetiske uttrykk
- Læring gjennom erfaring med skapende virksomhet
- Holdninger til estetisk virksomhet
- Tverrfaglig arbeid med utgangspunkt i de estetiske fagene
- De estetiske fagenes plass i småskolen
- Barns møte med kunst i nærmiljøet og i media
- Litteraturformidling/skaping, kulturformidling/skaping og fortelling
- Barns dramatiske aktivitet
- Anvendelse og videreutvikling av ulike uttrykksformer innen musikk, teater, billedkunst og litteratur

Samhandling med nærmiljøet

Studentene skal lære seg å kartlegge, analysere og tolke nærmiljøet slik at de kan vite hvordan det kan brukes til å utvikle barnas kunnskaper, ferdigheter og holdninger. De skal se hvordan nærmiljøet kan gi inspirasjon til å lære om lokalhistorie og lokalt arbeidsliv. Nærmiljøet vil være et godt utgangspunkt for å gå videre til større geografiske områder og lære å kjenne andre kulturer og levemåter.

Innholdsmomenter:

- Lek og læring i den flerkulturelle skolen
- Sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- Barn, natur og nærmiljø
- Lek og tverrfaglig arbeid med utgangspunkt i nærmiljøet
- Matematikk i dagliglivet og bruk av matematikk for å forstå verden rundt oss
- Skriving i og for hverdagslivet
- Skriving som samhandling, problemløsning, en måte å lære på og historisk dokumentasjon
- Høytider og høytidsmarkeringer
- Identitet, religion og kultur
- Matematikk i fremmede kulturer
- Kunstartenes plass og funksjon i ulike miljøer og til ulike tider

Organisering og arbeidsmåter

Studiet i pedagogisk arbeid i småskolen er lagt over ett år med undervisning en ettermiddag og en hel dag pr. uke.

Arbeidsformen vil være basert på ulike undervisningsformer som forelesninger, seminarer og studentaktive læringsformer. Det vil bli lagt vekt på problemorientering og deltakerstyring. Gjennom

en integrering av teoretisk og praktisk tilnærming til stoffet skal studenter og lærere i fellesskap belyse relevante faglige problemstillinger.

Studentene danner grupper på ca. 5 deltakere der både allmenn- og førskolelærere er representert. Gruppen skal diskutere faglige spørsmål og drøfte pensumlitteratur. Gruppen skal lage en prosjektoppgave med en definert problemstilling knyttet til praksis i småskolen.

Praksis
Det avsettes to uker til praksis i småskolen. Praksis omfatter både observasjon og arbeid på småskoletrinnet. Det gis veiledet praksis til studenter som ikke tidligere har hatt praksis i småskolen. Arbeidet i prosjektgruppen er obligatorisk.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/-utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Skriftlig prosjektrapport i gruppe, rapporten skal munne ut i et undervisningsopplegg for småskoleelever
- Muntlig framlegg om prosjektet
- Observasjonsoppgave i pedagogikk i forbindelse med obligatorisk praksis
- Skriftlig oppgave tilknyttet faget norsk
- Skriftlig oppgave tilknyttet faget matematikk

Minst tre av arbeidene under arbeidskravene skal prosjektgruppene vurdere, bearbeide og legge i en mappe. Fagene norsk, matematikk og pedagogikk må gjenspeiles i mappearbeidene.

Oversikt over tidsfrister blir utarbeidet i samarbeid mellom faglærere og studentrepresentanter innen 1. oktober.

Eksamen
Skriftlig individuell 5 timers prøve.
Muntlig prøve i prosjektgruppene med utgangspunkt i mappene.

Ekstern sensor vurderer den skriftlige prøven fra halvparten av studentgruppa og deltar på muntlig prøve for den andre halvparten av studentgruppa.

Avsluttende vurdering
Avsluttende vurdering består av eksamenskarakter der individuell skriftlig prøve og muntlig mappevurdering i gruppe teller likt. Ved tvilstilfelle vektes individuell eksamen mest.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Har et fremragende kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap hhv. ferdigheter som inkluderer god analytisk evne (det betyr at kandidaten må vise oversikt over feltet, kunne sette ulike perspektiver opp mot hverandre, kunne begrense seg og gå i dybden). Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet., nærmere presentert i fagplanen for studiet.
B	Meget god	Har et meget godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet. som inkluderer analytisk evne. Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet., nærmere presentert i fagplanen for studiet.
C	God	Har et godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en godt evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet.. Viser et godt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet.
D	Nokså god.	Har begrensede kunnskaper/ferdigheter. Refererende og lite sammenhengende framstilling og lite relevant stoff. Manglende faglig og etisk refleksjon rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..
E	Tilstrekkelig	Meget begrensede kunnskaper/ferdigheter. Manglende sammenheng mellom teoretisk kunnskap og bruk av kunnskap i praksis. Lavt refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige Kunnskaper/ferdigheter. Viser manglende oversikt og detaljkunnskaper. Manglende bruk av kunnskaper og /eller utelukkende praktisk uten forankring i litteraturen. Manglende refleksjon rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Pensum i pedagogikk
Barn i lek og læring

Bjørgen I. (1992): Det amputerte og det fullstendige læringsbegrep. Art. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 1 (19 s) (Kompendium)

Dahlberg G. og L. Tauguchi (1994): *Førskola och skola – två skilda tradisjoner och visjoner om en møteplats,* Stockholm: HLS forlag (39 s)

Eik, L.T. (1997): *Lekende læring og lærende lek i den nye småskolen* PEDLEX Norsk skoleinformasjon (85 s)

Eik, L.T. (1999): *Storyline. Tverrfaglig tilnærming til aktiv læring* Tano Aschehoug. Del 1 (103 s)

Kibsgaard, S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet*. Universitetsforlaget. Kap 1, K. Steinsholt: Kjepper blir til hester og stubber til bjørner, og blir bare litt redd. Fantasi, fiksjoner og lek i barns verden. *(*18 s)

Phillips, D.C. og J. F. Soltis (2000): *Læring. Teorier og prinsipper for læring.* Abstrakt Forlag. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7 (118 s)

Trasdahl, E. (1996): Lek i småskolen – på hvilke premisser, i Bjørnsrud og Raaen (red.): *Grunnskolereformen – 97* (11 s) (Kompendium)

Walle-Hansen, W. (2000): Læring, kap. 8 i Stålsett, U.E. red (2000): *Ledelse av skoleutvikling. Oppfølging av Luis-programmet,* Høyskoleforlaget (20 s) (Kompendium)

Planlegging, organisering og gjennomføring

Hiim, H. og E. Hippe (1998): *Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling,* Universitetsforlaget. Kap. 1, 2, 3 og 5 (78 s)

Johnsen, B. (1998): *Hva ser jeg når jeg ser? Hva sier jeg at jeg ser?,* Skriftserie for Yrkespedagogikk 41, Høgskolen i Akershus (40 s)

Kibsgaard. S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet,* Universitetsforlaget. Kap 2 Eikseth A.G.: Fortellinger fra praksis. Læreren som Veiviser og støtte.(21 s)

Nordland, Eva (1997): *Gruppen som redskap for læring,* Ad Notam Gyldendal (15 s) (Kompendium)

Trageton, A. (2000): *Tema i småskolen,* Fagbokforlaget. Kap 1, 2, 3 og 4 (87 s)

Samhandling med nærmiljøet

Hoëm, A. (1978): *Sosialisering,* Universitetsforlaget (28 s) (Kompendium)

Pihl, J. (2000): Skoleledelse i det flerkulturelle Norge. kap 6 i Stålsett U.E. (2000)*Ledelse av skoleutvikling. Oppfølging av Luis-programmet,* Høyskoleforlaget (19 s) (Kompendium)

Pensum i norsk

Austad, Ingolv (red.) (1997): *Mening i tekst*
Sigrun Vormeland: "En oversikt over metoder og prinsipper for grunnleggende leseopplæring". (18 s)
Torleif Høien: "Avkodingsstrategier og leseutvikling" (17 s)
Ingolv Austad: "Lesing som forståelse" (22 s)
Dagrun Skjelbred: "Kva er ein lett tekst? Litt om tekstar og bilete i ABC-bøker" (17 s)
Turid Fosby Elsness: "Meningsfylte tekster og den grunnleggende lese- og skriveopplæringen" (39 s)
Ivar Bråten: "Staving. Utvikling, strategier og undervisning" (14 s)

Austad, Ingolv (1999): ”Lesing og lesevansker”. I *Norsklæraren* 4/1999 (6 s)

Eik, Liv Torunn (1999): *Storyline. Tverrfaglig tilnærming til aktiv læring.* Kåre Kverndokken: "Dikt et sted, og la ting skje..." (35 s)

Kaldestad, Per Olav og Hanne Knutsen (ny utgave 1999): *Diktboka*, kap. 1, 2, 3 og 5 (62 s)

Knutsen, Hanne og Anne Ørvig (2000): *Ikke bare lese?* Kap 1 (19 s)

Moslet, Inge (red.) (1999): *Norskdidaktikk. Ei grunnbok*
Synnøve Matre: ”Om språk og språkutvikling” (9 s), ”Leik og språk” (7 s), ”Samtaletekstar” (6 s)
Rutt Trøite Lorentzen: ”Barns skriftspråkutvikling” (15 s), ”Dei minste skolebarna” (38 s)
Eleanor Torsen: ”Skriftforming i skolen” (7 s)

Moslet, Inge og Peer Harry Bjørkeng (red.)(2000): *Norskdidaktikk. Tekstnær og elevnær undervisning.*
Rutt Trøite Lorentzen: ”Den munnlege forteljinga” (15 s)
Gunnbjørn Malmo: ”Norsk som andrespråk i grunnskolen”(9 s)

Skjelbred, Dagrun (rev. utg. 1999): *Elevens tekst*, kapitlene 1, 2, 5, 7, 8, 9 og 10 (116 s)

Til sammen 471 s.

Artikler etter eget valg (godkjennes av faglærer): Ca. 30 s. Deler av pensum kan byttes ut etter avtale.

Tillegg:
1 nyere ABC-bok med lærerveiledning.
Veiledningshefte om lese- og skriveopplæring utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (2000)

Pensum i matematikk

Egilsdottir, A. (2000): De første skritt i skolen i *Matematikk og undervisning – Norden,* Caspar forlag (5 s)

Fauskanger, A. (1999): Matematiske muligheter i Storlylinemetoden i Eik L.T.: *Storyline: tverrfaglig tilnærming til aktiv læring,* Tano forlag (23 s)

Johnsen Høines, M. (1999): *Begynneropplæringen,* Caspar forlag kap. 2, 3 og 4 (130 s)

Persson A. og L. Wiklund (2000): Villa Villkula och andre *hus* i *Matematikk og Undervisning - Norden 2000,* Caspar Forlag (10 s)

Solem, I.H. og E. Reikerås (2000): *Det matematiske barnet,* Caspar forlag, kap. 1, 2, 4, 5, 6, 10 (202 s)

Artikler utdelt underveis etter eget valg: 30 sider

Pensum i kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering (KRL)

Børresen, Beate (1997): *Høytider og høytidsfeiring.* Tano Aschehoug. S. 9-14, s. 26-57, s. 94-111, s. 123-130, s. 137-150.

Danielsen, Ruth (1996): *Kulturbærende fortellinger, barn og skole.* Cappelen Akademiske Forlag. S. 83-108, s.139-160.

Pensum i musikk

Ese, Kirsti: *Av glede lager vi musikk,* kompendium

Pensum på 30 studiepoengssenheten er på ca. 1800 sider.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet 1+2

60 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Innledning

Fagplanen bygger på godkjent Rammeplan for vidareutdanning i pedagogisk arbeid på småskolesteget av 20.5.97. Det er et studietilbud for førskolelærere og allmennlærere. Studiet kan også utgjøre den valgfrie delen av allmennlærerutdanningen.

Studietilbudet er organisert som et 60 studiepoengstilbud fordelt på fire moduler.

Grunnskolens småskoletrinn og konsekvenser for studiet

Opplæringen på småskoletrinnet bygger på tradisjonene fra barnehage og skole. Barna skal ha anledning til å arbeide både selvstendig og sammen og virksomhet i aldersblandete grupper. Dette skal danne grunnlag for nytenkning innenfor småskolepedagogikk.

På småskoletrinnet skal det være et vekslende samspill mellom læring, lek og andre aktiviteter. Minst 60 prosent av opplæringen skal være temaorganisert og ta sitt utgangspunkt i hovedmomentene i læreplanene for fag. Leken kan være utgangspunkt for, tilnærmingsmåter til og del av de temaorganiserte aktivitetene. I læreplanen blir det understreket hvor viktig det er at elevene er aktive og selvstendige i læringsprosessen.

Gjennom studiet skal studentene tilegne seg kvalifikasjoner til å realisere målene fastsatt ved lov og planer for grunnskolen. Studentene skal utvikle innsikt i egen funksjon som lærer og mulighet til å tilegne seg kunnskap og dyktighet i lærerarbeidet. Studentene skal lære å forstå og verdsette barnas kultur, hva barna kan og vet, slik at barna får oppleve at skolen gir hjelp til å videreutvikle det de alt har tilegnet seg. Gjennom studiet skal studentene få inspirasjon til å forme småskoletrinnet slik at det kan bli en skole med et godt leke- og læringsmiljø både for seksåringene og de større barna. Studentene må utvikle innsikt i hvor viktig det er å samarbeide med hjemmet og gjøre seg nytte av den ressursen barnas hjemmemiljø utgjør.

Arbeid på småskoletrinnet krever god kunnskap og dyktighet i de ulike fagene og evne til didaktisk refleksjon over pedagogisk virksomhet. Studentene skal utvikle kunnskap om endrede betingelser for barns læring, utvikling og sosialisering. Disse aspekter vil bli belyst gjennom 4 tverrfaglige hovedtemaer:

- Barn i lek og læring
- Didaktikk og begynnerundervisning med vekt på norsk og matematikk
- Estetisk virksomhet
- Pedagogiske utfordringer i den flerkulturelle småskolen

Studiet tar sitt utgangspunkt i viktige innholdsområder i småskolen. Helhetssyn på barns læring og utvikling vil stå sentralt. Det vil bli fokusert på viktigheten av å ta utgangspunkt i barns lek, opplevelser og erfaringer samt å styrke barns identitet og selvbilde.

Studiet er organisert rundt de 4 tverrfaglige hovedtemaene, hvor hovedvekten vil ligge på fagene: pedagogikk, norsk, matematikk og estetiske fag. Pedagogikkfaget vil ha en sammenbindende funksjon.

Mål

Gjennom studiet skal studentene lære å ta vare på og stimulere barns glede og nysgjerrighet over livet og omverdenen. De skal videre:

- forstå de samfunnsmessige betingelser for barns læring og sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- utvikle et bevisst og aktivt forhold til lærerrollen på småskoletrinnet
- styrke sin analytiske og reflekterende kompetanse når det gjelder å se sammenhenger mellom teori og praksis
- øke sin kompetanse i å tilrettelegge for opplevelse og utfoldelse, lek og utforskning og til å stimulere og støtte barnas utvikling og læring
- øke sin dyktighet i å planlegge, lede og evaluere den pedagogiske virksomheten med utgangspunkt i det enkelte barns og klassens forutsetninger og de mål og retningslinjer som gjelder småskoletrinnet og de ulike klassetrinnene
- øke sin faglige kompetanse i fagene på småskoletrinnet med spesiell vekt på begynneropplæring i fagene norsk og matematikk
- utvikle kunnskaper om samspill og ferdigheter i å samarbeide med barn og voksne
- utvikle faglige forutsetninger for å ivareta og styrke barns muligheter for å oppleve og skape kulturelle verdier
- videreutvikle forståelse for barns estetiske uttrykk og tilrettelegge for estetisk virksomhet
- øke sin kompetanse til å samarbeide med hjemmet, skolefritidsordningen, barnehagen og mellomtrinnet om å gi barna et individuelt tilpasset tilbud preget av omsorg som både gir trygghet, utfordringer og hjelp til å forebygge problemer.

Innhold

Innholdet er bygd opp omkring fire hovedtemaer, organisert i fire moduler. De vil bli belyst gjennom en tverrfaglig tilnærming for å sikre sammenheng og helhet i studiet. En del problemstillinger bli behandlet under flere av hovedtemaene gjennom ulike faglige innfallsvinkler. Innholdet skal gi kunnskaper, holdninger og ferdigheter som kan danne basis for refleksjoner, vurderinger og handlinger i det daglige arbeidet på småskoletrinnet.

Gjennom studiet skal studentene bli bevisste det særegne ved småskoletrinnet og bli kjent med tradisjonene både fra barnehage og skole. Med utgangspunkt i lærerplanen for grunnskolen skal de få bedre forutsetninger for å utvikle en ny småskolepedagogikk der både fri lek og styrte aktiviteter har plass og der både ute- og inneaktiviteter inngår i det pedagogiske programmet. Studentene skal få erfaring med å lage lokale planer med barnas interesser og det nære miljøet som utgangspunkt; men med blikk for felles verdier og referanserammer.

Modul 1: Barn i lek og læring (15 studiepoeng)
Denne modulen vil gi studentene økt innsikt i barns utvikling, lek og læring i et helhets- perspektiv. Studentene skal få innsikt i og forstå barnehage og skole i en historisk og samfunnsmessig sammenheng. Det vil bli fokusert på forholdet mellom lek og læring i småskolen og leke- og læringsmiljøets betydning for barna. Gjennom studiet skal studenten utvikle sin forståelse for å se sammenhengen mellom samfunnets oppvekstbetingelser og barns utviklings-, leke- og læringsprosesser.

Det vil bli lagt vekt på barns mestring av leke- og læringsaktiviteter. Tilpasset opplæring og spesialpedagogiske perspektiver er en del av innholdet.
Det vil stå sentralt å videreutvikle forståelse for og innsikt i problematikken rundt omsorg, lek og læring og hvordan dette kan realiseres i småskolehverdagen.

Innholdsmomenter:
- Lek som fenomen
- Læring som fenomen
- Skolen som leke- og læringsarena
- Lek og lekekompetanse
- Voksenrollen i lek og læring
- Ulike pedagogiske perspektiver på læring
- Barns mestring og kompetanseutvikling
- Bruk av talemålet i lek, samtale, fortelling, vitser og gåter
- Språkstimulering gjennom lek
- Barnelitteratur
- Matematikken i barns hverdag og barns lek
- Den lekende matematikken
- Vurdering av lekemateriell og læremidler

Modul 2: Didaktikk og begynneropplæring med vekt på matematikk og norsk (21 studiepoeng)
Gjennom studiet skal studentene øke sin kompetanse i å planlegge, gjennomføre, vurdere og fornye pedagogiske prosesser på et reflektert faglig grunnlag. Studentene skal tilegne seg bredere innsikt i læreplanteori og utforming av lokale- og individuelle læreplaner. Lærer- og elevrollen vil bli drøftet i forhold til pedagogisk kunnskap og kravene i L97.

I arbeidet med dette hovedemne skal studenten tilegne seg innsikt i hvordan de på en allsidig måte skal legge til rette for, stimulere og støtte opp om utviklingen av et matematisk språk, logisk tenkning og av lese- og skrivedyktighet.

Språklig og sosial kompetanse er et viktig grunnlag for barns læring og det vil bli vektlagt i studiet. Studentene skal få innsikt i at når barn lærer å lese, skrive og regne skjer det i en sosial og kulturell sammenheng. Studentene skal videreutvikle kunnskaper om og ferdigheter i samarbeid både i forhold til barn og voksne.

Gjennom studiet skal studenten videreutvikle innsikt i hvor viktig det er å se det enkelte barnet som individ og ta hensyn til barnas individuelle behov. Sentrale fagområder og progresjonen oppover på småskoletrinnet vil bli vektlagt samtidig som ulike arbeidsmåter vil bli tatt i bruk.

Innholdsmomenter:
- Ulike didaktiske perspektiv på planlegging av pedagogisk virksomhet i småskolen
- Læreplanteori med vekt på lokale og individuelle læreplaner
- Skoleutvikling
- Barnehagetradisjon og skoletradisjon
- Lærerrollen og elevrollen i småskolen
- Tilpasset opplæring
- Tema- og prosjektarbeid i småskolen
- Den muntlige språkutviklingen. Stimulering av barnas talespråk i lek, samtale og fortelling. Verbalspråklig kompetanse som grunnlag for leseforståelse og skriftlig framstilling.
- Rim, regler, vitser, gåter, eventyr, skjønnlitteratur og egne fortellinger for barn, sakprosa og fagtekster for barn.
- Skriftspråkutvikling. Bruk av skriftspråket i lek og utvikling av god leseforståelse og skriftlig formuleringsevne innen ulike sjangre.
- Lese- og skriveprosessen og tilpasset opplæring
- Analyse av barnetekster fra småskoletrinnet
- Forberedende lese- , skrive- og matematikkopplæring
- Begynneropplæring i norsk og matematikk med utgangspunkt i barns erfaringer og barns lek

- Ulike skrift- og symbolsystem. Tallbegrep, talltegn, tallsystem. Samhandling gjennom tekst
- Det matematiske symbolspråket, videreutvikling av naturlig språk
- Formulering og tolkning av matematisk tenkning og språk
- Rom og form, symmetri og mønster

Modul 3: Estetisk virksomhet (9 studiepoeng)
Studiet skal gi øket kunnskap og mer erfaring med kunst, kunstopplevelse, kunstformidling innen musikk, billedkunst og teater. Studentene skal både lære noe om kunst og kunstfaglig arbeid generelt og skaffe seg spesiell kunnskap om en del sentrale kunstverk som egner seg i arbeidet med barn på småskoletrinnet. Erfaring med de estetiske fagenes muligheter som integrerende faktor i en helhetlig læringssituasjon vil bli vektlagt. Gjennom arbeidet med denne modulen skal studentene utvikle økte forutsetninger for å arbeide med de estetiske fagene på småskoletrinnet.

Innholdsmomenter:
- Den estetiske dimensjonen i alle fag i småskolen (obligatorisk)
- Barns egenproduksjon og formidling for barn med elementer fra flere fag (obligatorisk)
- De estetiske fagenes plass i småskolen
- Tverrfaglig arbeid med utgangspunkt i de estetiske fagene
- Læring gjennom erfaring med skapende virksomhet
- Estetiske opplevelser og møte med estetiske uttrykk
- Barns møte med kunst i nærmiljøet og i media
- Lek med form og farge i ulike materiale og teknikker
- Holdninger til estetisk virksomhet
- Barns dramatiske aktivitet
- Anvendelse og videreutvikling av ulike uttrykksformer innen musikk, teater, billedkunst og litteratur
- Lyd, toner og ord som utgangspunkt for undring, eksperimentering, lek og
- komposisjon

Modul 4: Pedagogiske utfordringer i den flerkulturelle småskolen (15 studiepoeng)
Virksomheten i skolen vil i stor grad avspeile det flerkulturelle samfunnet.
"Utdanningen må formidle kunnskap om andre kulturer og utnytte de muligheter til berikelse som minoritetsgrupper og nordmenn med annen kulturell bakgrunn gir" (L97 s. 20).
Studentene skal utvide sin forståelse for og se sammenhengen mellom oppvekstbetingelser i det flerkulturelle samfunnet og barns utvikling, lek og læring, og utvide sin kunnskap om hvordan dette skal prege arbeidet i småskolen. Studenten skal utvide sin fagdidaktiske kompetanse i møte med minoritetsspråklige barn i småskolen.

Innholdsmomenter:
- Historisk og samfunnsmessig perspektiv på barndom og oppvekst
- Sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- Foreldrene som samarbeidspart i skolesamfunnet
- Identitet, religion og kultur
- Lek og læring i den flerkulturelle skolen
- Barns møte med lokalt arbeidsliv, kulturliv med høytider og skikker knyttet til den norske kirke og andre trossamfunn
- Omsorg og etikk
- Norsk som andrespråk, tospråklighet
- Etnomatematikk
- Norsk og matematikk i den flerkulturelle småskolen
- Uteskole

Organisering og arbeidsmåter

Studiet i pedagogisk arbeid i småskolen 60 studiepoeng er lagt over et år og er delt i fire moduler i henhold til de fire hovedtemaene. Studentene har anledning til å studere hver modul enkeltvis og kan således bruke lengre tid på studiet For å kunne gå opp til avsluttende eksamen må arbeidskravene i de ulike modulene være godkjent.

Arbeidet i studiet vil være basert på ulike undervisningsformer som forelesninger, seminarer og studentaktive læringsformer. Det vil bli lagt vekt på problemorientering og deltakerstyring. Gjennom en integrering av teoretisk og praktisk tilnærming til stoffet, skal studenter og lærere i fellesskap belyse relevante faglige problemstillinger.

Modul 1: Barn i lek og læring (15 studiepoeng)

Denne modulen starter med et obligatorisk seminar. I modulen inngår et tverrfaglig, individuelt skriftlig arbeid. Informasjonsteknologi skal bruke som et pedagogisk redskap. I tilknytning til det skriftlige arbeidet skal den enkelte student legge ut sitt arbeid på internett på modulens hjemmeside. Studentene skal vurdere minst ett av de andres arbeider.

Arbeidskrav

Deltakelse i seminaret om barn i lek og læring.

Mappeoppgave

Et skriftlige arbeid på hjemmesiden på ca. 10 sider og skriftlig vurdering på ca.1 side av et annet arbeid. Disse arbeidene skal være godkjent av faglærer før de kan legges inn i mappen for avsluttende vurdering.

Modul 2: Didaktikk og begynnerundervisning med vekt på norsk og matematikk (21 studiepoeng)

I denne modulen er det innlagt en obligatorisk praksis i 4 uker i småskolen. Praksis omfatter både observasjon og eget didaktisk arbeid med vekt på norsk og matematikk med elevene. Forarbeid og etterarbeid i forbindelse med praksis, samt arbeid i praksisgruppene er obligatorisk.

Arbeidskrav

Arbeidskrav som må være godkjent for å kunne gå opp til eksamen:
Muntlig framlegg i gruppe om temaet: Lese- og skriveopplæring
Muntlig framlegg i gruppe om temaet: Temaarbeid med matematikk som regifag

Mappeoppgave

Skriftlig individuell rapport fra praksis på 6-8 sider hvor innholdet skal være knyttet til didaktisk arbeid i småskolen og tilpasset opplæring i norsk og matematikk. Dette arbeidet skal være godkjent av faglærer før det kan legges inn i mappen for avsluttende vurdering.

Modul 3: Estetisk virksomhet (9 studiepoeng)

I denne modulen skal studentene arbeide tverrfaglig med et relevant tema tilknyttet småskolen.

Arbeidskrav

En presentasjon i gruppe av et didaktisk arbeid tilknyttet de estetiske fagene i småskolen. Dette arbeidet skal være godkjent av faglærer.

Mappeoppgave

En skriftlig utgreiing om de faglige og didaktiske refleksjonene som presentasjonen av det didaktiske arbeidet tilknyttet de estetiske fagene, bygger på.(3-4 sider). Dette arbeidet skal godkjennes av faglærer før det kan legges i mappen for avsluttende vurdering.

Modul 4: Pedagogiske utfordringer i den flerkulturelle småskolen (15studiepoeng)
Denne modulen et prosjektorganisert. Studentene skal utføre et større tverrfaglig prosjektarbeid i grupper. Intensjonen er at studentene gjennom eksemplarisk læring skal utvikle egen innsikt på feltet.

Arbeidskrav
De problemer og synsvinkler de ulike prosjektgruppene arbeider med skal formidles tilbake til lærere og studenter gjennom prosjektframlegg, slik at de ulike gruppenes arbeid samlet sett skal kunne bidra til en deltakerstyrt undervisningsform der ulike sider ved småskolepedagogisk arbeid vil bli belyst. Innføringsfasen og avslutningen av prosjektet er obligatorisk.

Mappeoppgave
Prosjektgruppene skal utarbeide en skriftlig rapport på ca.25 sider. Prosjektrapporten skal være godkjent av faglærer før den kan legges inn i mappen for avsluttende vurdering.

Vurdering

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

For å kunne gå opp til eksamen må arbeidskrav i alle modulene være godkjent av faglærer. Mappeoppgavene må også være godkjent og lagt i mappen for individuell muntlig eksamen.

Eksamen
Skriftlig individuell 8-timers eksamen og individuell muntlig eksamen. Den muntlige eksamen tar utgangspunkt i mappen og vil også omfatte pensumlitteraturen.

Eksamen blir vurdert av faglærerne og ekstern sensor oppnevnt av høgskolen. Ekstern sensor vurderer de skriftlige oppgavene fra halvparten av studentene og deltar i muntlig eksamen for den andre halvparten.

Det gis en endelig, samlet gradert karakter for både skriftlig og muntlig eksamen. Muntlig og skriftlig eksamen vektes 49/51.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter for bestått eksamen. Karakteren F gis ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Har et fremragende kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap hhv. ferdigheter som inkluderer god analytisk evne (det betyr at kandidaten må vise oversikt over feltet, kunne sette ulike perspektiver opp mot hverandre, kunne begrense seg og gå i dybden). Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet., nærmere presentert i fagplanen for studiet.

B	Meget god	Har et meget godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet. som inkluderer analytisk evne. Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet., nærmere presentert i fagplanen for studiet.
C	God	Har et godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en godt evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet. Viser et godt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet.
D	Nokså god.	Har begrensede kunnskaper/ferdigheter. Refererende og lite sammenhengende framstilling og lite relevant stoff. Manglende faglig og etisk refleksjon rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..
E	Tilstrekkelig	Meget begrensede kunnskaper/ferdigheter. Manglende sammenheng mellom teoretisk kunnskap og bruk av kunnskap i praksis, Lavt refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige Kunnskaper/ferdigheter. Viser manglende oversikt og detaljkunnskaper. Manglende bruk av kunnskaper og /eller utelukkende praktisk uten forankring i litteraturen. Manglende refleksjon rundt problemstillinger innenfor det småskolepedagogiske fagfeltet, nærmere presentert i fagplanen for studiet..

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Barn i lek og læring (modul1)

Bjørgen, I. (1992):	Det amputerte og det fullstendige læringsbegrep Art. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 1 (19 s)
Dahlberg G. og L. Tauguchi (1994):	*Førskola och skola – två skilda tradisjoner och visjoner om en møteplats,* Stockholm, HLS forlag (39 s)
Egilsdottir, A. (2000):	*De første skridt i skolen (2000).* Matematikk og undervisning – Norden 2000. Bergen: Caspar forlag. (5 s)
Eik, L.T. (1997):	*Lekende læring og lærende lek i den nye småskolen* PEDLEX Norsk skoleinformasjon (85 s)
Eik, L.T. (1999):	*Storyline. Tverrfaglig tilnærming til aktiv læring* Tano Aschehoug. Del 1 (103 s) Kap. 7 Fauskanger, J (1999): Matematiske muligheter i Storyline-metoden (23 s) Kap. 9 Lund R. *Storyline og fremmedspråk* (16 s)
Gravir, M. (1998):	*Jul Påske Pinse. Kulturformidling i barnehage og skole.* Kristiansand: Høgskoleforlaget. s 28-56, 75-83 (36 s)
Gravir, M. og O. Imenes (1995):	*Bøker for barn. Analyse – vurdering formidling* 4. utg. Universitetsforlaget Kap. 13 til 17 (18 s)

Johnsen, B. (1998): *Hva ser jeg når jeg ser? Hva sier jeg at jeg ser?,* Skriftserie for Yrkespedagogikk 41, Høgskolen i Akershus (40 s)

Kibsgaard, S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet.* Universitetsforlaget. Kap 1 Steinsholt K. Kjepper blir til hester og stubber til bjørner, og jeg blir litt redd. Fantasi, fiksjoner og lek i barns verden (18 s)

Lorentzen, R. T. (1999): Barns tidlege skriftspråkutvikling (15 s), Dei minste skolebarna (39 s), Læremiddel for dei små (12 s) i Moslet I.: (red.) *Norskdidaktikk I Ei grunnbok,* Tano Aschehoug (66 s)

Matre, S. (1999) "Om språk og språkutvikling" (10 s), "Kommunikativ utvikling hos barn" (26 s), "Leik og språk" (8 s), "Samtaletekstar" (8 s) i Moslet I.: (red.) *Norskdidaktikk I Ei grunnbok,* Tano Aschehoug

Obondo, M. (1998): Olika kulturer, olika språksocialisation – konsekvenser för utbildning och social integrering av invandrarbarn. I Axelsson, M.: *Tvåspråkiga barn och skolframgong – mangfalden som resurs*. Stockholm: Rinkeby språkforskningsinstitut. s.36-60. (24 s)

Penne, S. (2001): *Norsk som identitetsfag.* Oslo: Universitetsforlaget. S 6-16, 75-85, 260-305. (55 s)

Persson, A. og L. Wiklund (2000): *Villa Villekula och andra hus.* Matematikk og undervisning Norden 2000, Caspar forlag, Bergen. (10 s)

Phillips D.C. og J. F. Soltis (2000): *Læring. Teorier og prinsipper for læring.* Abstrakt Forlag (181 s)

Solem, I. Heiberg og E. K. Lie Reikerås (2001): *Det matematiske barnet,* kap. 1 og 2.(45 s)

Trasdahl E. (1996): *Lek i småskolen – på hvilke premisser* i Bjørnsrud og Raaen (red.) *Grunnskolereformen – 97* (11 s)

Valvik R. Red. (2001) *Småskoletrinnet – frihet til endring*. Høyskoleforlaget Kristiansand, kap 2 og 3 (46 s)

Walle-Hansen W. (2000) Læring, kap 8 i Stålsett U. E. (red.): *Ledelse av skoleutvikling. Oppfølging av Luis-programmet* Høyskoleforlaget (20 s)

Didaktikk og begynnerundervisning med vekt på norsk og matematikk (modul 2)

Bae, B. (1992): Relasjon som vågestykke. I Bae B. og Waastad J.E. (red.): *Erkjennelse og anerkjennelse – perspektiv på relasjon* Universitetsforlaget (24 s)

Bergius, B. og L. Emanuelsen (1999): *Att stimulera barns interesse för och upptäckter i matematikk.* Nämnaren Tema: Matematik från början, NCM,Gøteborg (34 s)

Birkemo A. (2001): *Hva er en god skole?* Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo (ca. 50 s)

Breidlid, Halldis og Tove Nicolaisen (2000): *I begynnelsen var fortellingen … fortelling i KRL.* Universitetsforlaget, kap. 3, kap. 5 (s. 131-136 og 150-153), kap. 6 (s. 159-174), kap. 9 (s. 261-264 og 272-275), kap. 13 (s. 433-437 og 448-455) (40 s)

Carlgren I. (1997): Klassrummet som social praktik og meningskonstituerande Kultur, *Norsk Pedagogisk tidsskrift* 1, 8-27 (19 s)

Dalvang, T., M. Johnsen, M. Høines og M. Avdem (2000): *Byggverk i naturen.* Matematikk og undervisning – Norden 2000. Bergen: Caspar forlag (10 s)

Engh R. (red.) (1999): *Skolen i mulighetenes årtusen,* Oslo Cappelen Akademisk Forlag. s. 22 – 44, s. 70 – 81 og s. 98 – 121 (56 s)

Hekneby, G. (2001): *Skrive – lese- skrive. Begynneropplæring i norsk* Oslo: Universitetsforlaget. Kap 4 (71 s)

Hiim, H. og E. Hippe(1998): *Læring gjennom opplevelse, forståelse og handling,* Universitetsforlaget. Kap. 1, 2, 3 og 5 (78 s)

Høien, T. og I. Lundberg (2000, 2. utgave): *Dysleksi* Oslo: Gyldendal Akademisk, s. 41-150, s. 183-278 (204 s)

Høines, M. J. (1999): *Begynneropplæringen,* Caspar forlag, Bergen. Kap. 2, 3, 4, 5 (193 s)

Kibsgaard, S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet,* Universitetsforlaget
Kap 2 Eikseth A.G.: Fortellinger fra praksis. Læreren som Veiviser og støtte. (21 s)
Kap. 7 Trøite Lorentzen R. Tekstskaping som skriveundervisning (33 s)
Kap. 8 Greta Langlo Jagtøien På jakt etter godsia hos urokråka (21 s)

Klette, K. (red.) (1998): *Klasseromsforskning* kap 1 og 4, Ad Notam Gyldendal (30 s)

Lid, N. (1934): "Beinvegsmåten" Barnet sin eigen læringsmåte i lese- og skriveopplæringa *Norsk skoleblad 1* (15 s)

Mellin-Olsen, S. (red.) (1993): *Perspektiver på matematikkvansker.* Caspar forlag, Bergen (82 s)

Muren, E. (2001): *Skulen – ein tapt arena for læring og kunnskapsutvikling?* I Norsk pedagogisk tidsskrift 1/2001 (10 s)

Nordland, Eva (1997): *Gruppen som redskap for læring,* kap. 2 Ad Notam Gyldendal (15 s)

Nilsen, V og G. Botten (2000): "Kor stor e' en stor potet?" I Kibsgård. S.(red.): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet* (16 s)

Ogden, T. (2001): *Sosial kompetanse og problematferd i skolen,* Gyldendal Akademisk kap. 1, 6 og 8 (108 s)

Olsson. I. (1999): *Att skapa möjligheter att förstå* Nämnaren Tema: Matematik från början, NCM, Gøteborg (16 s)

Solem, I. Heiberg/ E.K.L. Reikerås (2001): *Det matematiske barnet,* Caspar forlag, Bergen, kap. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (200 s)

Valvik, R. (red.) (2001): *Småskoletrinnet – frihet til endring.* Høyskoleforlaget Kristiansand kap 4, 5 og 6 (46 s)

Estetisk virksomhet (modul 3)

Aure, V.: *Kunst og håndverk 1-2. Jeg ser, jeg undrer, jeg skaper* Oslo: Aschehoug (120 s)

Gaarder, S. (1998): *Drama i klasserommet (*s. 1-126) Oslo: Universitetsforlaget (126 s)

Hauge, T. B. og C. Christophersen (2000): *Rytmisk musikkpedagogikk i grunnskolen*, Del 1, s. 11-88 Bergen: Fagbokforlaget. (77 s)

Jonstoij, T. og Tolgraven (2003): *Hundre måter å tenke om Regio Emilias pedagogiske* filosofi, Oslo: Damm (80 s)

Kibsgaard S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet* Universitetsforlaget Kap3 Sæther M. Musikk som skapende aktivitet (19 s)

Selvvalgt pensum i denne modulen er 178 s.

Pedagogiske utfordringer i den flerkulturelle småskolen (modul 4)

Benekert, S. (1998): Att observera och bedømma flerspråkliga barns svenska i førskolan i Axelsson, M.: *Tvåspråkiga barn och skolframgong – mangfalden som resurs.* Stockholm: Rinkeby språkforskningsinstitut.

Børresen, Beate (1997): *Høytider og høytidsfeiring,* Tano Aschehoug. S. 9 – 14, s. 26 – 57, s. 102 – 117, s. 137 - 150

Dysthe O. (1995): *Det flerstemmige klasserommet* Ad Notam Gyldendal kap 3, 4, og 5. (183 s)

Hauge A-M. (1999): Fra lærerveiledningen til *Leseboka vår* J.W. Cappelens forlag (30 s)

Hauge, A.M. og Å. Tefre (1994): Men har dere tenkt på oss. Språklige minoriteter med fokus på 6 åringene. *Barn 3,* 36-61 (25 s)

Hoëm, A. (1978): *Sosialisering,* Universitetsforlaget 28s.

Hvenekilde, A.L., K. Hyltenstam og S. Loona (1999): Språktilegnelse og tospråklighet i *Tilpasset språkopplæring for minoritetselever,* rapport fra konsensuskonferanse 9. – 10. januar 1996, Norges Forskningsråd (38 s)

Johnsen, M. Høines (1999): *Begynneropplæringen,* Caspar forlag, Bergen kap. 2 (36 s)

Jordet, A.N. (1998): *Nærmiljøet som klasserom. Uteskole i teori og praksis* Cappelen Akademisk forlag s. 7 – 90, s. 110 – 181 (154 s)

Kibsgaard S. (red.) (2000): *Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet,* Universitetsforlaget. Kap. 10 Schpaa og sna – går det bra? Multikulturell mangfold i klasserommet (23 s)

Pihl J. (2000): Skoleledelse i det flerkulturelle Norge, kap. 6 i Stålsett U.: *Ledelse av skoleutvikling. Oppfølging av Luis- Programmet,* Høyskoleforlaget (19 s)

Sand T. Red (1997): *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn,* kap. 2: Å leve med to kulturer, Cappelen Akademiske forlag (24 s)

Solem, I. Heiberg/ E.K.L. Reikerås, (2001) : *Det matematiske barnet.* Bergen: Caspar forlag- Kap 6 (28 s)

Artikler i matematikk blir utdelt underveis /etter eget valg 36s.

I tillegg kommer 300 s. selvvalgt pensum knyttet til prosjektoppgaven

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Påbyggingsstudier i pedagogikk

grunnfag (annen del) og mellomfag (30+30 eller 60 studiepoeng)
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Påbyggingsstudiene i pedagogikk til grunnfag og mellomfag bygger på rammeplanen for Pedagogikk i allmennlærerutdanningen i *R98*. Studiene er i hovedsak siktet inn mot studenter som har pedagogikk i lærerutdanningen . Studiene vil legge vekt på å videreutvikle deltakernes kunnskaper, innsikt og kompetanse i grunnskolerettet pedagogikk. De sikter mot å utdype studentenes forståelse for det pedagogiske kunnskapsfeltet, videreutvikle studentenes kvalifikasjoner for arbeid med pedagogiske oppgaver i grunnskolen, og å gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

Studiet kan tas som del av 4-årig allmennlærerutdanning og som videreutdanning for allmennlærere, førskolelærere og faglærere. Studenter som skal delta i studiet, må ha bestått eksamen i den obligatoriske enheten Pedagogikk i lærerutdanningen (30 studiepoeng) eller ha tilsvarende utdanning.

Studiene har til sammen et omfang på 60 studiepoeng. Grunnfagsdelen, som leder fram til grunnfag i pedagogikk, kan tas som et 30 studiepoengsstudium over ett år. Denne delen bygger hovedsakelig videre på "Rammeplan for 10 vekttalls påbyggingsstudium i pedagogikk" godkjent av KUF 05.01.95, men tilpasset fagplanen i Pedagogikk i R98.

Også mellomfagsdelen kan tas som et 30 studiepoengsstudium over ett år. Denne delen gir mellomfag i pedagogikk. Mellomfaget vil gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

De to delene kan også tas som et samlet årsstudium på 60 studiepoeng, som til sammen gir mellomfag i pedagogikk. Når mellomfaget tas som et samlet årsstudium, vil temaene på grunnfagsdelen og mellomfagsdelen behandles parallelt gjennom studieåret der dette er naturlig. Et sentralt siktemål for årsstudiet er å gi mulighet for faglig fordypning og spesialisering i et helhetlig og sammenhengende studieopplegg.

Grunnfag (andre del) 30 studiepoeng

Innledning

Studietilbudet i pedagogikk til grunnfag (30 studiepoeng) bygger på rammeplanen for Pedagogikk i allmennlærerutdanningen i *R98*.

Studiet kan tas som del av 4-årig allmennlærerutdanning og som videreutdanning for allmennlærere, førskolelærere og faglærere. Studenter som skal delta i studiet, må ha bestått eksamen i den obligatoriske enheten *Pedagogikk* i lærerutdanningen (30 studiepoeng eller ha tilsvarende utdanning).

Studiet har et omfang på 30 studiepoeng og leder fram til grunnfag i pedagogikk. Denne delen bygger hovedsakelig videre på "*Rammeplan for 10 vekttalls påbyggingsstudium i pedagogikk*" godkjent av KUF 05.01.95, og den er tilpasset fagplanen i Pedagogikk i R98. Når studiet er fullført, gir det mulighet for å gå videre på mellomfagsdelen. Mellomfaget vil gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

Mål og innhold

Studentene skal gjennom studiet:
- utdype sin innsikt i barn og unges sosialisering, læring og utvikling, og i hvordan utviklingen kan stimuleres og ledes i pedagogiske institusjoner
- utvikle sin forståelse av skolens pedagogiske oppdrag og virksomhet og av samspillet mellom skolen og samfunnet
- videreutvikle sin kjennskap til det pedagogiske kunnskapsfeltet og særlig til kunnskapsområder og pedagogiske retninger av sentral betydning for arbeid med grunnskolepedagogiske problemstillinger
- utvikle en reflektert forståelse av pedagogiske spørsmål og sin praktisk-pedagogiske handlingskompetanse.

Innholdet i studieenheten er ordnet i målområder.

Grunnfagsdelen består av disse målområdene:
- Grunnlagsproblemer i skole og lærerarbeid
- Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori
- Oppvekst, læring og sosialisering
- Klasseromskunnskap og didaktikk
- Skoler som lærende organisasjoner

Målområdene bygger videre på pedagogikkplanen i R98. I påbyggingsenhetene behandles emnene på en grundigere måte. Dette gjøres bl.a. ved hjelp av litteratur på et mer krevende faglig nivå, i arbeid med praktiske undersøkelser og i arbeid med en semesteroppgave.
Nedenfor gis en nærmere spesifisering av sentrale problemstillinger og temaer innen hvert målområde.

Pedagogiske grunnlagsproblemer i skole- og lærerarbeid

I dette målområdet utdypes hvordan grunnleggende pedagogiske overveielser setter sitt preg på pedagogisk praksis i arbeid med barn og unge. Kunnskap fra filosofi, idéhistorie, kulturkunnskap, samfunnsteori, utdanningshistorie og etikk brukes for å synliggjøre og drøfte grunnleggende problemstillinger og dilemmaer i pedagogisk arbeid.

Målområdet inneholder analyse og drøfting av sentrale pedagogiske begreper som: Danning, oppdragelse, kunnskap, kultur, undervisning, autoritet, frihet. Søkelyset rettes også mot hovedretninger av oppfatninger om skole og undervisning og skolers verdigrunnlag, oppdrag og bidrag til samfunnsutviklingen. Det er aktuelt å foreta komparative studier av skole og kulturelle tradisjoner i Norge og i andre land og kulturer.

Arbeidet med målområdet omfatter også drøftinger av dilemmaer og vurderinger som læreren stilles overfor. Studentene skal få innsikt i hvordan forpliktelsen i forhold til skolens mandat må balanseres mot respekten for enkeltelevens integritet, og hvordan dette kan ivaretas i et samfunn som er preget av mangfold i verdivurderinger og kulturelle uttrykk. Studentene skal bl.a. arbeide med lover og forskrifter som regulerer rettigheter og plikter i forholdet mellom skole og hjem.

Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori

Arbeidet med dette målområdet sikter mot å gi studentene hjelp til å kunne lese og tolke pedagogisk faglitteratur, særlig med tanke på å foreta vurderinger av hvor pålitelig og gyldig forskningsbasert pedagogisk kunnskap kan være. Kunnskapsstoffet i dette målområdet skal også gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

Viktige temaer vil være design for sentrale typer av pedagogiske undersøkelser, forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske begreper og problemer, metoder for innsamling og analyse av data, og krav til forskningsetikk og personvern.

Den teoretiske innføringen vil være et grunnlag for deltakelse i praktiske undersøkelser og for arbeidet med studentens egen semesteroppgave. I semesteroppgaven skal studentene kunne utvikle og faglig underbygge en problemstilling, foreta og begrunne valg av teoretiske og metodiske innfallsvinkler. En sentral utfordring vil være å få rimelig samsvar mellom problemstilling, teoretisk og metodisk utforming, gjennomføring og konklusjoner.

Oppvekst, læring og sosialisering

Elevenes læring og utvikling er et hovedmål for lærerens og skolens arbeid. Arbeidet med dette målområdet skal derfor gi utdypende innsikt i hvordan læring og sosialisering skjer, hvilke forhold som virker inn på læringsprosessene, og hvordan læring kan stimuleres, tilrettelegges og ledes i skolesammenheng. Bl.a. er det aktuelt å gå inn på dagens kultursituasjon og sosialiseringsformer og på hvilke konsekvenser dette har for grunnskolens oppgaver og læreres arbeid.

I målområdet legges det særlig vekt på å forstå samspillet mellom individ og miljø i læring og utvikling. Studentene skal arbeide med psykologisk og sosialvitenskapelig kunnskap som gir grundigere innsikt i sentrale områder som: Persepsjon, motivasjon, læring, personlighetsutvikling, identitetsdanning, kjønnssosialisering. Søkelyset rettes også mot barns og unges hverdagsliv og oppvekstmiljø og mot skolens utfordringer og muligheter for samspill og medvirkning med flerkulturelle miljøer og økende mangfold av livsstiler og livsløpsmønstre.

Klasseromskunnskap og didaktikk

Dette målområdet skal gi innsikt i hvordan skoler og lærere gjennom de siste årene har fått utvidet sine oppgaver og sitt ansvar for læreplanarbeid og didaktisk tilrettelegging. Innholdet målområdet skal gi studentene muligheter for å utvide sine kunnskaper om læreplanutvikling både på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. Det vil bli lagt vekt på å belyse ulike innfallsvinkler til didaktisk analyse og læreplanarbeid.

Gjennom arbeid med ulike didaktiske og læreplanteoretiske problemstillinger og dilemmaer skal studentene gis muligheter for å utvikle en reflektert tilnærming til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning og til sentrale skolevurderingstemaer.

Skoler som lærende organisasjoner

Målområdet skal utdype kunnskapene om skoler som organisasjoner og om muligheter og barrierer i arbeidet med endring og utvikling av skoler. Andre temaer vil være lærersamarbeid og kollegaveiledning. Studiet omfatter reformprosesser i skolen og viktige reformperioder og aktuelle reformområder. Søkelyset må også settes på forholdet mellom skole og lokalsamfunn og på skolens samarbeid med andre etater.

Tilpasset opplæring

Grunnskolen bygger på prinsippet om enhetsskole og om likeverdig og tilpasset opplæring for alle i et samordnet skolesystem, basert på det samme læreplanverket. Tilpasset opplæring vil derfor være et gjennomgående perspektiv i studiet.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

IKT er i ferd med å skape betydelige forandringer i arbeidsliv, forskning og utdanning. Det vil i økende grad influere på skolens innhold, organisering av skolehverdagen og på arbeidsmåtene. Pedagogikkfaget i lærerutdanningen skal bidra til at allmennlærerstudentene tar den nye teknologien i bruk både gjennom studiet og siden som lærere. Pedagogikkfaget skal bevisstgjøre studentene på informasjonsteknologiens muligheter og begrensninger.

Organisering og arbeidsmåter

Arbeidsformer i studiet

Organisering av studiet og arbeidsformene som benyttes, er en viktig dimensjon ved studieinnholdet. Kvalifisering for pedagogisk arbeid i grunnskolen skjer gjennom praktisk lærerarbeid, teoretiske studier i pedagogikk og fagdidaktikk, og dessuten gjennom å gjøre erfaringer i studiesituasjonen til gjenstand for refleksjon og vurdering.

Grunnfagstillegget vil derfor bli tilrettelagt med tanke på et aktivt læringsarbeid med utgangspunkt i studentenes egne erfaringer og i samspillet mellom teoristudier og praktiske undersøkelser. Arbeidsformene vil variere mellom forelesninger, seminarpreget undervisning, arbeid i grupper og individuelt arbeid. Studentene skal selv få trening i å presentere og begrunne egne standpunkter, forslag og egne arbeidsresultater i studentledede seminarer.

Studiet vil legge vekt på problemorientering og selvstendig faglig analyse. Sentrale spørsmål og dilemmaer innenfor de ulike målområdene analyseres fra forskjellige synsvinkler, og studentene skal stimuleres til å drøfte og vurdere såvel pedagogiske teorier som praktisk-pedagogisk arbeid. Studiet skal også forberede for oppgaver som forutsetter samarbeid. Arbeidsformer som gir innsikt i og kvalifiserer for samarbeid vil derfor vektlegges.

Kurs i vitenskapsteori og forskningsmetode (5 studiepoeng)

I grunnfagsdelen gis en innføring i vitenskapsteori og forskningsmetode i eget kurs. Kurset må være bestått før man kan gå opp til muntlig eksamen. For å bestå kurset må studentene enten ha deltatt med et fravær som ikke overstiger 20% eller gjennomføre en muntlig eksamen i vitenskapsteori og forskningsmetode, som vurderes med karakteren bestått/ikke bestått. Oppgaver som gis i forbindelse med kurset skal være gjennomført før man melder seg opp til muntlig eksamen. Både kurs og eksamen tas i første semester.

Prosjektoppgave (15 studiepoeng)

Studentene skal i løpet av studiet gjennomføre et prosjektarbeid. Prosjektoppgaven skal være relatert til praktisk-pedagogisk arbeid i skolen.

Tema og problemstillinger velges enten innenfor rammene for et av de aktuelle FoU-prosjektene studentene kan knytte seg til, eller innenfor et selvvalgt kunnskapsområde. Der studenter gjennomfører en undersøkelse knyttet til et FoU-prosjekt ved avdelingen, står faglig lærer for dette prosjektet for veiledning og oppfølging. Læreren har samtidig rett til å bruke det materialet studentene opparbeider i egen forskning. Plan for arbeidet skal godkjennes av prosjektlærer og eventuelt praksissted, og arbeidet skal dokumenteres i form av en skriftlig rapport. En nærmere presisering av kravene til det undersøkende arbeidet vil bli gitt i semesterplanene.

Prosjektoppgaven skal gjennomføres individuelt eller i gruppe. Ramme for besvarelsen er på 20-25 sider. I tilknytning til prosjektoppgaven skal studentene velge ca. 200 s. som føres opp på pensumlisten som selvvalgt pensum.

Prosjektoppgaven skal legges fram og diskuteres i et eget oppgavekurs, som gjennomføres i uke 10. Oppgavekurset er obligatorisk. Nærmere bestemmelser om oppgavekurset tas etter samråd med studentene.

Fagartikkel (5 studiepoeng)

I tillegg til prosjektoppgaven består det skriftlige eksamensarbeidet av en fagartikkel (7-10 s.). Arbeidet skal ta utgangspunkt i et av fagplanens målområder. Tema og problemstilling skal godkjennes av faglærer. Arbeidet skal være innlevert innen 16. april.

Praksis
Studiet skal ha innslag av praksis på i alt 2 uker. Et felles krav til virksomhet som godskrives som praksis i studiet, er at studenten vil ha tilgang til kompetent veiledning av faglærerne. Praksis kan kombineres med den undersøkelsen studenten skal gjøre i løpet av studiet, jfr. prosjektoppgaven.

I tilknytning til praksis skal studentene levere et mindre skriftlig arbeid (ca. 2 – 3 sider). Arbeidet skal være levert senest to uker etter praksis. Nærmere presisering av dette arbeidet gis av faglærer.

Avtaler om praksis gjøres med ansvarlig faglærer i begynnelsen av studieåret. Praksis må være dokumentert og godkjent for å kunne gå opp til eksamen.

Vurdering

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Studierefleksjon
Studiet er tema for kontinuerlig vurdering, og studierefleksjon inngår som en viktig del av studiearbeidet. Studentene skal derfor – både skriftlig og muntlig - formidle sine erfaringer fra og vurdering av studiet. Studierefleksjonen skal bidra til å øke studentenes evne til å vurdere studieopplegg og egne studiestrategier. Studentene oppmuntres også til å komme med forslag til forbedringer i studiet.

Frist for første innlevering av prosjektoppgave er 20. februar. Oppgavekurset gjennomføres som et obligatorisk kurs i uke 10. Frist for innlevering av ferdig prosjektoppgave og av selvvalgt pensum er 26. mars. Frist for innlevering av det skriftlige eksamensarbeidet er 10. mai.

Eksamen
Eksamensarbeidet består av:
Prosjektoppgave (15 studiepoeng)
Fagartikkel (7-10 s.) med utgangspunkt i ett av fagplanens målområder (5 studiepoeng)
Individuell muntlig eksamen på grunnlag av fellespensum (5 studiepoeng)

For å gå opp til muntlig eksamen må prosjektoppgaven og det skriftlige eksamensarbeidet være levert innen fristens utløp. Muntlig eksamen skal ta utgangspunkt i studiets mål, innhold og arbeidsformer.

Det vil bli brukt ekstern sensor på to tilfeldig utvalgte prosjektoppgaver.

Det vil brukt ekstern sensor på fem tilfeldig utvalgte fagartikler.

Det vil bli brukt ekstern sensor ved alle de muntlige eksamenene.

Avsluttende vurdering
Det settes en separat karakter for hvert eksamensarbeid. Ved fastsettelse av endelig karakter teller prosjektoppgaven 2/4, det skriftlige eksamensarbeidet 1/4 og muntlig eksamen 1/4.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen.
Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen.

Pensum

Fellespensum utgjør omlag 1650 sider. Endringer i fellespensum kan foreslås både av studentene og av ansvarlig faglærer. Studentenes forslag til endringer skal legges fram for og drøftes i studentgruppen og godkjennes av ansvarlig faglærer.
Det tas forbehold om at faglærerne kan foreslå endringer i litteraturlista før studiestart. En forutsetning for endringer i fellespensum er at de foreslåtte bøkene *gir en tilsvarende dekning av emnene* når det gjelder *nivå* og *omfang*. Endringer i fellespensum vil bli foretatt under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.
Selvvalgt pensum utgjør om lag 200 sider. Dette skal velges i tilknytning til prosjektoppgaven og leveres faglærer innen 28. mars.

Pedagogiske grunnlagsproblemer og pedagogisk historie, ca. 230 s.

Føllesdal, Dagfinn (1998)*:	"Hvilken plass har normative teorier i fagvitenskapene, og hvilken plass bør de ha?", i: Engelstad, Fr., red.: *Etikk i universitetssamfunnet* Universitetet i Oslo. (12 s)
Hellesnes, J. (1992):	"Ein utdana mann og eit dana menneske", i: Dale, E. L., red. *Pedagogisk filosofi.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (24 s)
Noddings; Nel (1997):	*Pedagogisk filosofi* (kapittel 1, 2, 4, 6, 8 og 9). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (105 s)
Myhre, Reidar (1994)*:	*Oppdragelse i helhetspedagisk perspektiv* (kapittel 3 og 4). Oslo: Ad. Notam Gyldendal (52 s)
Peters, Richard (1992):	"Utdanning som innvielse", i: Dale, E. L., red. *Pedagogisk filosofi.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (26 s)
Skjervheim, Hans (1992):	"Eit grunnproblem i pedagogisk filosofi", i: Dale, E. L., red. *Pedagogisk filosofi.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (13 s)

Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori ca. 350 s

Hammersley, M. og P. Atkinson:	*Feltmetodikk. Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning* (kap. 2-6 og 8). Oslo: Gyldendal. (127 s)
Kleven, Thor Arnfinn (red.) (2002):	*Innføring i pedagogisk forkningsmetode. En hjelp til kritisk tolkning og vurdering.* Oslo: Unipub forlag (231 s)

Oppvekst, læring og sosialisering ca. 495 s.

Atkinson, R. m.fl. (2000):	*Hilgard's Introduction to Psychology* (s. 5-15, kap. 5, 7, 10, 12, 13, 17-18). 13. utg. New York: Harcourt Brace. (213 s)
Broady, D og M. Palme (1994)*:	"Pierre Bourdieus utbildningssosiologi", i: Thuen, H. og S. Vaage ,red.: *Oppdragelse til det moderne.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (19 s)
Cunningham, Hugh (1996):	*Barn og barndom fra middelalder til moderne tid* (kapittel 4, 5, 6, 7 og 8). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (100 s)

Hoëm, A. (1981)*: ”Kunnskapsoverføring som sosialt fenomen”, i: Gjestland, D., red: *Tid for samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget. (13 s)

Nygård, R. (1993): *Aktør eller brikke? Om menneskers selvforståelse* (del 1 og 3). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (156 s)

Klasseromskunnskap og didaktikk ca. 320 s.

Bernstein, Basil (1974)*: ”Om klassifisering og indramning af viden i forbindelse med undervisning”, i: Engaard, J. og K. Poulsgard: *Basil Bernsteins kodeteori.* Kbh. : Christian Ejlers forlag. (40 s)

Grøterud, M. og B. S. Nilsen (1997): *Effektive skoler- effektiv undervisning? Et spørsmål om verdier* (kapittel 1, 2, 3 og 5). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (76 s)

Klafki, Wolfgang (1996): ”Kategorial dannelse", i: Dale, Erling Lars, red.: *Skolens undervisning og barnets utvikling.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (38 s)

Klette, Kirsti (red.) (1998): *Klasseromsforskning- på norsk* (kapittel 8). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (20 s)

Tyler, Ralph W. (1996): ”Grunnprinsipper for læreplan og undervisning”, i: Dale, Erling Lars, red.: *Skolens undervisning og barnets utvikling.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (38 s)

Uljens, Michael (red.) (1997): *Didaktik* (kap. 4, 5, 6, 9, 10 og 12). Lund: Studentlitteratur,. (109 s)

Skolen som institusjon og organisasjon ca. 300 s.

Dalin, Per (1994): *Skoleutvikling. Teorier om forandring* (kap 2, s. 37-83 og kap. 3, s. 105-167). Oslo: Universitetsforlaget. (109 s)

Markussen, Ingrid (1997)*: ”Den nordiske skolemodell", i: Tveit, Knut, red: *Streiftog i historisk og komparativ pedagogikk.* Universitetet i Oslo, PFI. (14 s)

Ålvik, T. (red.) (1993): *Skolebasert vurdering- en innføring* (del 1 og kap. 10, 11 og 13.*)*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. (166 s)

Åsen, Petter (red.) (1999)*: “Det sosialdemokratiske prosjektet”, i: Telhaug, Alfred Oftedal og Petter Åsen: *Både – og. 90-tallets utdanningsreformer i historisk perspektiv.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (52 s)

* finnes i kopisamling som kan kjøpes hos faglærer.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Fagplan for mellomfag (30 studiepoeng)

Innledning

Studiet i pedagogikk til mellomfag bygger på rammeplanen for Pedagogikk i allmennlærerutdanningen i *R98*. Mellomfagstillegget kan tas som et 30 studiepoengsstudium over ett år, eller sammen med grunnfagstillegget som et fullt mellomfag med samlet omfang på 60 studiepoeng. Mellomfaget vil gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

Studiet kan tas som del av 4-årig allmennlærerutdanning og som videreutdanning for allmennlærere, førskolelærere og faglærere. Studiet er åpent for de som har fullført grunnfagsstillegget i pedagogikk eller har tilsvarende kompetanse i pedagogikk. Studenter som skal ta fullt mellomfag, må ha bestått eksamen i den obligatoriske enheten Pedagogikk i lærerutdanningen (30 studiepoeng) eller ha tilsvarende utdanning.

Mål og innhold

Studentene skal gjennom studiet:

- utdype sin innsikt i barn og unges sosialisering, læring og utvikling, og i hvordan utviklingen kan stimuleres og ledes i pedagogiske institusjoner
- utvikle sin forståelse av skolens pedagogiske oppdrag og virksomhet og av samspillet mellom skolen og samfunnet
- videreutvikle sin kjennskap til det pedagogiske kunnskapsfeltet og særlig til kunnskapsområder og pedagogiske retninger av sentral betydning for arbeid med grunnskolepedagogiske problemstillinger
- utvikle en reflektert forståelse av pedagogiske spørsmål og sin praktisk-pedagogiske handlingskompetanse.

Innholdet i mellomfagsdelen er ordnet i målområder. Noen av disse bygger videre på pedagogikkplanen i R98 og på målområdene i grunnfagstillegget. I tillegg gir mellomfagstillegget mulighet for å spesialisere seg innenfor selvvalgte kunnskapsområder.

Mellomfagsdelen består av følgende målområder:

- Pedagogiske klassikere
- Forskningsdesign med eksempler fra aktuell utdanningsforskning ved HiO
- Sentrale pedagogiske retninger
- Selvvalgte kunnskapsområder

Studenter som tar årsstudiet og skal ta fullt mellomfag i pedagogikk, kombinerer målområdene i perioder etter denne periodeplanen:

FELLES DEL (grunnfagstillegg)	**UTDYPINGSDEL (mellomfagstillegg)**
Pedagogiske grunnlagsproblemer	Pedagogiske klassikere
Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori	Sentrale pedagogiske retninger - del 1 Forskningsdesign med eksempler fra aktuell utdanningsforskning
Oppvekst, læring og sosialisering	Selvvalgt problemområde 1
Klasseromskunnskap og didaktikk	Sentrale pedagogiske retninger - del 2

Skoler som lærende organisasjoner	Selvvalgt problemområde 2
Oppgavearbeid og oppgavekurs	Oppgavearbeid og oppgaveseminar

Pedagogiske klassikere
I mellomfagstillegget utdypes kunnskapsstoffet om grunnlagsproblemer ved at en arbeider med utvalgte pedagogiske klassikere valgt fra disse periodene:

- Antikken og middelalderen
- Renessanse, reformasjon og opplysningstid
- Modernisering og industrisamfunn
- Samtidspedagogikken

Forskningsdesign med eksempler fra aktuell utdanningsforskning
Dette målområdet i mellomfagstillegget utdyper arbeidet fra grunnfaget med forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske tema. Det kan være aktuelt å trekke inn pågående FoU (Forskning og Utvikling)-arbeider ved Avdeling for lærerutdanning ved HiO for å vise mer av mangfoldet både i metodiske utfordringer og forskningsfelt av grunnskolepedagogisk interesse.

Sentrale pedagogiske retninger
I mellomfagstillegget utdyper dette målområdet stoff fra klasseromskunnskap og didaktikk i grunnfaget. Dette skjer ved at en arbeider med originalbidrag fra didaktikk og læreplanteori, lærerforskning, utdanningspolitiske analyser og samfunnsrettet pedagogikk.

Selvvalgte kunnskapsområder
I mellomfagsdelen utformer studentene i grupper eller enkeltvis et selvvalgt kunnskapsområde pr. termin. Minst ett av problemområdene er knyttet til fagstoff som støtter opp om arbeidet med prosjektoppgaven. Arbeid med fagstoffet i de selvvalgte kunnskapsområdene legges fram for medstudenter og faglærer gjennom muntlige innlegg i tillegg til notater som kan inngå i studentens eksamensmappe.

Oppgavearbeid og oppgaveseminar
Under forutsetninger av et tilstrekkelig antall mellomfagsstudenter gis et eget oppgaveseminar i vårsemesteret. Seminaret strekker seg over 6-8 uker, avhengig av deltakerantall. Veiledning på prosjektoppgaven vil være et sentralt siktemål for oppgaveseminaret.

Organisering og arbeidsmåter

Arbeidsformer i studiet
Organisering av studiet og arbeidsformene som benyttes, er en viktig dimensjon ved studieinnholdet. Kvalifisering for pedagogisk arbeid i grunnskolen skjer gjennom praktisk lærerarbeid, teoretiske studier i pedagogikk og fagdidaktikk, og dessuten gjennom å gjøre erfaringer i studiesituasjonen til gjenstand for refleksjon og vurdering.

Mellomfagstillegget vil derfor bli tilrettelagt med tanke på et aktivt læringsarbeid med utgangspunkt i studentenes egne erfaringer og i samspillet mellom teoristudier og praktiske undersøkelser. Arbeidsformene vil variere mellom forelesninger, seminarpreget undervisning, arbeid i grupper og individuelt arbeid. Studentene skal selv få trening i å presentere og begrunne egne standpunkter, forslag og egne arbeidsresultater i studentledede seminarer.

Studiet vil legge vekt på problemorientering og selvstendig faglig analyse. Sentrale spørsmål og dilemmaer innenfor de ulike problemområdene analyseres fra forskjellige synsvinkler, og studentene skal stimuleres til å drøfte og vurdere såvel pedagogiske teorier som praktisk-pedagogisk arbeid.

Studiet skal også forberede for oppgaver som forutsetter samarbeid. Arbeidsformer som gir innsikt i og kvalifiserer for samarbeid vil derfor vektlegges.

Prosjektoppgave (15 studiepoeng)

Studentene skal i løpet av studiet delta i et undersøkende arbeid. I tillegg vil studentene bruke tid til for- og etterarbeid, utskriving av rapport og framlegging. Det undersøkende arbeidet kan være knyttet til pågående skoleutviklingsarbeid eller praktisk skoleforskning ved avdeling for lærerutdanning.

Tema og problemstillinger velges enten innenfor rammene for et av de aktuelle FoU-prosjektene studentene kan knytte seg til, eller innenfor et selvvalgt kunnskapsområde. Der studenter gjennomfører en undersøkelse knyttet til et FoU-prosjekt ved avdelingen, står den faglige lederen av dette prosjektet for veiledning og oppfølging. Prosjektlederen har samtidig rett til å bruke det materialet studentene opparbeider i egen forskning. Plan for arbeidet skal godkjennes av prosjektleder og eventuelt praksissted, og arbeidet skal dokumenteres i form av en skriftlig rapport. Det skal føres en loggbok for dette arbeidet. En nærmere presisering av kravene til det undersøkende arbeidet vil bli gitt i semesterplanene.

Prosjektoppgaven skal gjennomføres individuelt eller i gruppe. I gruppearbeidene må de enkelte deltakernes bidrag kunne identifiseres på en måte som gir tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for individuell vurdering. Prosjektoppgaven skal legges fram og diskuteres i et eget oppgavekurs. Kurset er obligatorisk.

For studenter som tar mellomfagstillegget, representerer prosjektoppgaven en måneds studiearbeid. Ramme for besvarelsen er på 20-30 sider.

For studenter som tar 60 studiepoeng, dvs. fullt mellomfag, representerer prosjektoppgaven et omfang på to månedsverk. Ramme for besvarelsen er da på 30-40 sider.

Forskningsdesign med eksempler fra aktuell utdanningsforskning

I mellomfagsdelen gis et eget kurs i forskningsdesign som utdyper arbeidet med forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske tema. Kurset er bygd opp omkring drøfting av eksempler på FoU-arbeider ved Avdeling for lærerutdanning.

For å bestå kurset må studentene enten ha deltatt med et fravær som ikke overstiger 20% eller legge fram et eget fagnotat som gjennomgår og vurderer deler av det eksempelmaterialet som er brukt på kurset. Notatet skal godkjennes av faglærer. Kurset eller arbeidskravet i forskningsdesign må være godkjent før man melder seg opp til individuell skriftlig eksamen.

Kurset går parallelt med kurset i forskningsmetode og vitenskapsteori i grunnfagsdelen og tas i første semester.

Praksis

Studiet skal ha innslag av praksis på i alt 2 uker. Et felles krav til virksomhet som godskrives som praksis i studiet, er at studenten har tilgang til kompetent veiledning av faglærerne. Praksis kan kombineres med den undersøkelsen studenten skal gjøre i løpet av studiet, jfr. forrige punkt.

I tilknytning til praksis skal studentene levere et mindre skriftlig arbeid (ca. 2 – 3 sider). Arbeidet, som kan inngå i mappen, skal være levert senest to uker etter praksis. Nærmere presisering av dette arbeidet gis av faglærer.

Avtaler om praksis gjøres med ansvarlig faglærer i begynnelsen av studieåret. Praksis må være dokumentert og godkjent for å kunne gå opp til eksamen.

Vurdering

Studierefleksjon
Studiet er tema for kontinuerlig vurdering, og studierefleksjon inngår som en viktig del av studiearbeidet. Studentene skal derfor – både skriftlig og muntlig - formidle sine erfaringer fra og vurdering av studiet. Studierefleksjonen skal bidra til å øke studentenes evne til å vurdere studieopplegg og egne studiestrategier. Studentene oppmuntres også til å komme med forslag til forbedringer i studiet.

Individuell studieplan (ISP)
Hver student setter opp en individuell studieplan (ISP) som gir oversikt over studentens pensumlitteratur. Denne oversikten inkluderer så vel selvvalgt litteratur som valg blant oppsatte muligheter innen felleslitteraturen. ISP skal godkjennes av hovedlæreren for studiet og danner grunnlaget for muntlig eksamen.

Arbeidskrav
Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldene frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Oversikt over tidsfrister blir utarbeidet i samarbeid mellom faglærere og studentrepresentanter innen 1. oktober.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til avsluttende eksamener:
- Ledelse av minst ett litteraturseminar alene eller i gruppe
- Diskusjon av prosjektoppgave på oppgavekurs
- Godkjent ISP

Frist for første innlevering av prosjektoppgave er 20. februar. Oppgavekurset gjennomføres som et obligatorisk kurs i uke 10. Frist for innlevering av ferdig prosjektoppgave og av selvvalgt pensum er 26. mars.

Eksamen
Eksamen skal ta utgangspunkt i studiets mål, innhold og arbeidsformer. Vurderingen uttrykkes gjennom en samlet karakter, som settes på grunnlag av:
Prosjektoppgave
Muntlig eksamen på grunnlag av ISP

Karakter for prosjektoppgaven og karakter til muntlig settes hver for seg. Prosjektoppgaven teller 2/3 og muntlig teller 1/3 av avsluttende karakter til mellomfagsdelen.

Det vil bli brukt ekstern sensor på tre tilfeldig utvalgte prosjektoppgaver.

Det vil bli brukt ekstern sensor på alle de muntlige eksamenene.

Studenter som går opp til fullt mellomfag vil få samme avsluttende karakter påført på vitnemålet både for grunnfagsdelen og for mellomfagsdelen.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ny/utsatt prøve
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Utdypet kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier for prosjektoppgave, fagartikkel og muntlig
A	Fremragende	Særdeles høyt kunnskapsnivå, særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskapene. Usedvanlig høyt refleksjonsnivå og særdeles god evne til å relatere pedagogisk teori og praksis til fagets læringsmål og egenart . Svært systematisk og oversiktlig oppbygning og korrekt anvendelse av pedagogiske terminologi med relevante begrepsavklaringer.
B	Meget godt	Har meget god oversikt over kunnskapsfeltet og viser god evne til selvstendig bruk av stoffet. Meget god evne til refleksjon over læringsmål, målområder og fagets egenart i forhold til praksis. Systematisk og oversiktlig oppbygning av oppgaven.
C	God	Viser tilfredsstillende kunnskaper og kan til en viss grad reflektere på selvstendig grunnlag.
D	Nokså godt	Har begrensede kunnskaper. Oppgaven kjennetegnes ved nokså ureflektert gjengivelse av lærestoffet.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskap men anvender ikke kunnskapene selvstendig. Mangler refleksjoner omkring læringsmål, fagets egenart og forholdet til praksis
F	Ikke bestått	Ikke besvart oppgaven(e) eller problemstillingen. Utilstrekkelige kunnskaper om læringsmål og fagets egenart.

Vurderingskriterier for kurs med bestått/ikke bestått vil bli bekjentgjort for studentene i starten av september.

Pensum

Det samlede pensum til mellomfagstillegget utgjør 1950 sider.
Pensum til fullt mellomfag utgjør 3900 sider og omfatter felleslitteraturen på grunnfagstillegg og mellomfagstillegg samt selvvalgt litteratur.
Studentene kan lese andre bøker i stedet, men da må de påse at disse *gir en tilsvarende dekning av emnene* når det gjelder *nivå* og *omfang*. Dette skal i hvert tilfelle avklares med faglærere. Det tas forbehold om at faglærerne på mellomfagsdelen kan foreslå endringer i litteraturlista før studiestart. Endringer i litteraturlista skal godkjennes av studieleder.

Pedagogiske klassikere: 450 sider.
Innføringsbok i denne delen er:
Dale, E. L. (red.) (1996): *Skolens undervisning og barnets utvikling*. Oslo. Fra denne legger studentene opp om lag 150 sider.

Studentene legger opp noen originalartikler som belyser kunnskapsutviklingen knyttet til grunnskole og pedagogikk i Norge.

Vig, O. (1924): "Folkeskolernes Væsen, Øjemed og Undervisningsfag", i: *Enkelte af Ole Vigs Arbeider til Folkelæsning, paa en Komittees Foranstaltning*. Fra: OV: Skrifter i utval II. Bergen.

Sethne, A:	*Effektivitet i undervisning. Betingelser for en felles barneskole.* Fra Norsk tro og tanke 2.
Kristvik, E.:	*Striden millom gamal og ny skule*. Fra Norsk tro og tanke 2.
Eng, H.:	*Nutidens pedagogikk, den fremgangsmåter og formål*. Fra Norsk tro og tanke 2.

Videre legger en opp omlag 125 sider fra verk fra de eldste periodene. Aktuelle arbeider er:

Platon:	*Gorgias*. Oslo: 1971.
Benedikt:	*Munkeregelen, i Klosterliv i vesten*. Oslo. 1986.
Comenius:	*Den stora didaktiken*. Bokförlaget Daidalos. Göteborg. 1989.
Rousseau:	*Emile or On Education*. Penguin classics. 1991.
Schiller, F:	*Om menneskets estetiske oppdragelse*. Oslo. 1996.

En legger også opp om lag 125 sider fra verk fra de siste to hundreåra. Aktuelle arbeider er:

Durkheim, E.:	*Moral Education. The Free Press*. New York. 1993.
Dewey, J.:	*Democracy and Education*. Southern Illinois UP. 1985.
Key, E.:	*Barnets århundrade*. Stockholm. 1996.
Vygodsky L. S:	*Tenking og tale*: Oslo. 2000.
Tibble, J. W. (ed.):	*The Study of Education*. Routledge&Kegan Paul. London. 1970.
Freire, P.:	*De undertryktes pedagogikk*. Oslo. 1999.
Noddings, N.:	*Caring. A feminine Approach to Ethics and Moral Education*.

Forskningsdesign: 300 sider
Felleslitteratur vil variere med hvilke forskningsarbeider som brukes som eksempler i denne delen. Faglærerne vil foreslå felles litteratur før studiestart.

Sentrale pedagogiske retninger: 700 sider
Tre samlinger med bidrag fra mange forfattere utgjør stammen på dette delområdet:

Klafki, W. (2001):	*Dannelsesteori og didaktik - nye studier*. Forlaget Klim. Århus.
Eller:	
Westbury I., S. Hopman, K. Riquarts (2000):	*Teaching as a Reflective Practice*. LEA publishers. New Jersey
Carlgren, I og F. Marton (2001):	*Lärare av imorgon*. Stockholm.
Halsey, A. H. et al. (1997):	*Education, Culture, Economy, Society*. Oxford University Press. (200 s)

Samlingen til Halsey m.fl. kan erstattes av et utvalg aktuelle artikler om samfunnsrettede pedagogiske tema fra nordisk og internasjonal forskning.

200 sider velges til fra et av følgende samtidspedagogiske arbeider:

Ball, S (1994):	*Educational reform*. Open University Press.
Bernstein, B. (1996):	*Pedagogy, Symbolic Control and Identity*. Taylor & Francis. London.
Dale, E. L. (1999):	*De pedagogiske strateger*. Oslo.
Frønes, I. m.fl. (1997):	*Livsløp. Oppvekst, generasjon og sosial endring.* Oslo.
Goodson, I.:	*School Subjects and Curriculum Change*.
Harbo, T. (1994):	*Norsk skole i europeisk perspektiv*. Bind 1. Oslo.
Haug, P. (1999):	*Spesialundervisning i grunnskulen*. Oslo.
Høgmo, A. (1989):	*Norske idealer og samisk virkelighet*. Oslo.
Koritzinsky, T. (2000):	*Pedagogikk og politikk i L97*. Oslo.
McLaren, P. (1993):	*Schooling as a Ritual Performance*. RKP. London & NY
Nielsen, K. og S. Kvale (1999):	*Mesterlære*. Oslo.
Reid, W. (1992):	*The Pursuit of Curriculum*. New Jersey.
Steinsholt, K. (1998):	*Lett som lek*. Ulike veivalg inn i lekens verden. Trondheim.
Sjøberg, S. (1998):	*Naturfag som allmenndannelse*. Oslo.
Tyack, D. og L. Cuban (1995):	*Tinkering toward Utopia*. Harvard UP.
Ve, H. (1999):	*Rasjonalitet og identitet og andre tekster*. Oslo.

Selvvalgte problemområder: 500 sider

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Samfunnsfag 1

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Samfunnsfag i lærerutdanningen omfatter geografi, historie og samfunnskunnskap. Geografi og historie har lange tradisjoner som vitenskapsfag. Samfunnskunnskap bygger på en rekke nyere samfunnsvitenskapelige fag som sosiologi, statsvitenskap, sosialøkonomi, sosialantropologi m.fl. Som vitenskapsfag søker alle fagene å utvikle bred og forskningsbasert samfunnsforståelse av sammenhenger i tid og rom og mellom strukturer og prosesser på ulike nivåer og innen ulike saksområder.

Som lærerutdannings- og skolefag skal samfunnsfagene formidle denne forståelsen på en mest mulig flersidig, konkret, aktualiserende og engasjerende måte. Det krever faglig fordypning i utvalgte perioder, regioner og samfunnsområder, men også tverrfaglig temaorganisering og prosjektarbeid med stor vekt på studentenes egenaktivitet.

Fagdidaktiske utfordringer vil være viktige i studiet, både gjennom fagdidaktiske problemstillinger knyttet til ulike emner, gjennom sammenhengene mellom formål, innhold, arbeidsmåter og vurderingsordning i selve studiet og gjennom praksis i grunnskolen.

Det er en viktig utfordring for samfunnsfag både i lærerutdanningen og i grunnskolen å legge til rette for læringsprosesser som ikke bare overfører kunnskaper og ferdigheter til studenter og elever, men gjør dem i stand til selv å tilegne seg og formidle samfunnsfaglig forståelse på en kritisk og skapende måte. I tillegg er samfunnsfagene som skolefag forpliktet av normative verdier som demokrati, menneskerettigheter, internasjonal solidaritet, økologisk forsvarlig utvikling, menneskelig likeverd og likestilling og toleranse og respekt for ulike kulturer. Reflektert, kritisk og begrunnet holdningsdannelse er derfor en viktig utfordring for samfunnsfag ved siden av kunnskaps- og ferdighetskravene.

Studenter som tas opp i Samfunnsfag 1 må ha gjennomført den tverrfaglige studieenheten Natur, Samfunn og Miljø (30 studiepoeng) eller tilsvarende.

Mål

Studiet har som overordnet formål å videreutvikle studentenes samfunnsfaglige interesser, kunnskaper, ferdigheter, forståelse, verdibevissthet og handlingskompetanse. Samtidig skal det gi studentene et grunnlag for livslang læring, både som samfunnsmedlem og lærer. Gjennom studiet skal studentene:

- skaffe seg oversikt over og nærmere innsikt i utvalgte geografiske områder, historiske perioder og aktuelle samfunnsområder og samtidig utvikle kunnskaper, ferdigheter og forståelse knyttet til tverrfaglig temaarbeid og prosjekter innen samfunnsfag og i forhold til andre fag
- kunne analysere og bruke grunnskolens læreplanverk, ulike læremidler og arbeidsmåter på et selvstendig faglig og didaktisk grunnlag ut i fra samfunnsfaglig og fagdidaktisk kunnskap og forståelse
- skaffe seg erfaring med egen innsamling, bearbeiding og presentasjon av samfunnsfaglige/fagdidaktiske data og med pedagogisk utviklingsarbeid innen samfunnsfag

- utvikle en lærerrolle i samfunnsfag der kunnskaper, forståelse, ferdigheter, engasjement og holdninger inngår i en helhet og der undervisning og annen tilrettelegging for læring bygger på prinsippet om tilpasset opplæring og tverrkulturell forståelse

Innhold

Geografi

Geografifaget handler om forskjeller, likheter og sammenhenger mellom områder/regioner og steder og om analyse, forklaring og forståelse av slike forhold. Studentene skal arbeide med ulike geografiske miljøer i Europa, Midt-Østen og Latin-Amerika. Vekten legges på sammenhenger mellom naturressurser, næringsutvikling, befolkningsutvikling, bosetting og flytting, levekår og kulturelle mønstre og på politiske beslutningsprosesser som både påvirkes av og påvirker slike sammenhenger.

Gjennom studiet skal studentene:

- kunne forklare og anvende sentrale samfunnsgeografiske begrep og teorier om rom, territorier, regioner, natur og kultur, befolkning og bosetting, produksjon, fordeling og utvikling
- kjenne til og skaffe seg noe øvelse i å anvende ulike metoder for innsamling, bearbeiding og framstilling av fagstoff i geografi, blant annet bruk av observasjon, ekskursjoner, ulike typer kart, statistikk og grafiske framstillinger
- skaffe seg oversikt over sentrale geografiske trekk i Norge og i noen utvalgte regioner i Europa, i Midt-Østen og Latin-Amerika
- skaffe seg kunnskaper om og kunne forklare sammenhenger mellom natur, næring, befolkning, bosetting, flytting, kultur og politikk i noen av landene/regionene nevnt ovenfor
- kunne forklare og forstå hvordan aktuelle samfunnsgeografiske trekk ved disse områdene er påvirket av historiske utviklingslinjer og kunne planlegge, gjennomføre og vurdere tverrfaglige temaer og prosjekter fra disse områdene med geografi som regifag

Historie

Historiefaget gir et grunnlag for å rekonstruere fortida ut fra tolkning av tilgjengelige kilder. Studentene skal arbeide med ulike historiske perioder i Norge/Norden/Vest-Europa, de baltiske statene, Russland/Sovjetunionen, Midt-Østen og Latin-Amerika. Vekten legges på sammenhenger mellom økonomiske, sosiale og kulturelle forhold og på hvordan politiske beslutningsprosesser er blitt påvirket av og har påvirket slike sammenhenger.

Gjennom studiet skal studentene:

- kunne forklare og anvende sentrale begrep og teorier om historisk kontinuitet, langsiktig endring og vendepunkter, periodisering, lengdesnitt, tverrsnitt og fordypninger, årsaker og virkninger
- kjenne til og skaffe seg noe øvelse i å anvende ulike typer kilder og metoder for innsamling, bearbeiding og framstilling av fagstoff i historie, blant annet bruk av arkeologisk materiale, skriftlige og muntlige kilder, bilder og film, offentlig statistikk, Internett, fortelling, 'storyline' og drama.
- skaffe seg oversikt over noen historiske utviklingstrekk fra Norge og Norden, de baltiske statene, Russland, Vest-Europa, Midt-Østen og Latin-Amerika
- skaffe seg nærmere kunnskaper om norsk historie fra ca. 800-1850, Svartedauden og 1814 som fordypningstemaer, Russlands/Sovjetunionens historie ca. 1860-2000 med revolusjonene i 1905 og 1917 som fordypningstema, Estland etter 1918, Midt-Østen etter 1948 og utvalgte perioder i Latin-Amerikas historie knyttet til oppdagelser og erobringer, kolonisering og avkolonisering og utviklingen på 1900-tallet
- skaffe seg innsikt i og kunne forklare sentrale utviklingstrekk ved det norske politiske system fra 1814 til i dag med særlig vekt på innflytelse, maktfordeling, valg og demokrati
- skaffe seg innsikt i og kunne forklare utviklingen av norsk utdanningspolitikk etter 1945 med særlig vekt på grunnskolereformene i 1990-åra

- kunne planlegge, gjennomføre og vurdere tverrfaglige temaer og prosjekter fra disse periodene og regionene med historie som regifag

Samfunnskunnskap

Samfunnskunnskap handler om hvordan grupper og samfunn oppstår og utvikles, om rollemønstre i ulike samfunn, om prosesser, funksjoner og institusjoner på ulike nivåer. Faget legger vekt både på samarbeid og konflikt og på påvirkning, beslutningsprosesser og maktfordeling. Samfunnskunnskap er opptatt av sammenhenger og helhet mellom ulike sektorer og nivåer i samfunnet. Studiet legger derfor vekt på analyser og systemmodeller som kan bidra til mer generalisert kunnskap om samfunn. Faget er i hovedsak samtidsorientert. Men historisk bakgrunn og forklaring må trekkes inn i emnene for å få fram tids- og utviklingsperspektivet. Også geografiske forhold kan bidra til å forklare viktige samfunnstrekk.

Gjennom studiet skal studentene:

- kunne forklare og anvende sentrale begrep, teorier og modeller om roller, systemer, strukturer, kulturer, prosesser, funksjoner og institusjoner knyttet til sosialisering, produksjon og fordeling, politikk, samarbeid og konflikthåndtering - både nasjonalt og internasjonalt
- kjenne til og skaffe seg noe øvelse i å anvende ulike typer kilder og metoder for innsamling, bearbeiding og framstilling av fagstoff i samfunnskunnskap, blant annet bruk av offentlig statistikk, tekstanalyse, intervju og spørreskjema, observasjon og ekskursjoner, internett, storyline og drama.
- skaffe seg oversikt over sentrale trekk ved politiske systemer og beslutningsprosesser i noen land/regioner som det også arbeides med i geografi og historie: Norge, Russland/Sovjetunionen, Estland, Israel, de palestinske selvstyreområdene og utvalgte land i Latin-Amerika
- skaffe seg kunnskaper om hvordan internasjonal politikk og enkeltstater påvirker hverandre og om arbeidet for fred, bærekraftig utvikling, menneskerettigheter og demokrati i FN og andre internasjonale organisasjoner
- kunne redegjøre for rettsregler som gjelder barn og unges hverdag med vekt på bl.a. utdanning, forebygging av kriminalitet og lærestoff om tobakk og rusmidler
- skaffe seg kunnskaper om sosialisering, kjønnsroller, familiestruktur og etnosentrisme med særlig vekt på skolens bidrag til å utvikle toleranse, likeverd og flerkulturelt samarbeid
- skaffe seg kunnskaper om og innsikt i norsk utdanningspolitikk med særlig vekt på beslutningsprosesser og læreplanutvikling knyttet til grunnskolen
- kunne planlegge, gjennomføre og vurdere tverrfaglige temaer og prosjekter som handler om emner nevnt ovenfor der samfunnskunnskap er regifag

Organisering og arbeidsmåter

Deltakelse, samarbeid og ansvar for egen læring

Undervisning og annen tilrettelegging for læring i samfunnsfag i grunnskolen forutsetter en mangesidig og samarbeidende lærerrolle. Lærerstudentene må derfor arbeide med ulike former for kunnskaper, ferdigheter og reflektert holdningsdannelse. De felles undervisnings- og læringsprosessene i Samfunnsfag 1 tar opp disse utfordringene gjennom forelesninger, seminarer, gruppearbeid, organiserte kollokvier, ekskursjoner, klasse/skoleovertakelse, prosjektarbeid, storyline (temafortelling) og ulike metodiske øvelser. Alle disse aktivitetene er lagt opp slik at studentene skal styrke sin kompetanse i forhold til å forene teoretiske og praktiske, faglige og didaktiske, kognitive og etiske utfordringer. Denne helhetlige kompetansen kan studentene vanskelig tilegne seg gjennom selvstudium. Det forutsettes derfor at studenten i hovedsak er tilstede i fellessamlingene og tar ansvar for egen læring ved å bli kjent med det stoffet som formidles, bearbeides og drøftes der.

Fellessamlingene er lagt til to dager hver uke med fire timers organisert undervisning. I tillegg kommer en sammenhengende uke avsatt til studietur og en annen sammenhengende uke med klasse/skoleovertakelse. Disse felles aktivitetene dekker under førti prosent av forventet studietid på

en halvårsenhet. Det forutsettes at studentene bruker resten av tida til egen lesning, kollokvier, oppgavearbeid, deltakelse i prosjektarbeid, veiledning m.m.

Årsplan, emneplaner og emneutvalg

Ved studiestart legger faglærerne fram en *årsplan* som viser når ulike emner og felles aktiviteter (klasse/skoleovertakelse og studietur) skal gjennomføres. Årsplanens emner er knyttet til fagplanens innhold og litteraturlista. Emnene er tverrfaglig organisert med variert bruk av geografi, historie og samfunnskunnskap som regifag. Emnene er:

- *Norsk historie ca. 800-1850* (med hovedvekt på vikingtid, rikssamling, kristning, svartedauden og 1814)
- *Det politiske systemet i Norge* (med hovedvekt på utviklingen 1814-2000 mht. maktfordeling, demokrati og valg)
- *Utdanningspolitikk og fagdidaktikk* (med hovedvekt på forholdet pedagogikk - politikk, grunnskolereformene og fagdidaktikk for geografi, historie og samfunnskunnskap)
- *Sosialisering, kjønnsroller og flerkulturell forståelse* (med hovedvekt på barn og unges sosialisering og skolens ansvar for arbeidet med likestilling og flerkulturell forståelse)
- *Vest-Europa* (med hovedvekt på noen natur- og samfunnsgeografiske, økonomiske og politiske trekk)
- *Russlands/Sovjetunionens og de baltiske staters historie* (med hovedvekt på utviklingen fra 1860åra og fordyping i 1905, 1917 og perioden etter 1985)
- *Midt-Østen* (med hovedvekt på perioden etter 1948)
- *Latin-Amerika* (med hovedvekt på oppdagelser, erobringer, kolonisering og avkolonisering og utviklingen fra 1930-åra)

Ved studiestart fordeles studentene på emneutvalg.
Emneutvalgene består av faglærer og 2-6 studenter og utarbeider emneplaner for hvert hovedemne. Planene inneholder saker av viktighet for organiseringen av emnet, som arbeidsformer, ekskursjoner, veiledning, kriterier for eventuelle arbeidskrav. Alle studenter skal delta i minst ett emneutvalg (arbeidskrav).

Generelt om arbeidsformer

Studentene skal bli kjent med en rekke metoder for å innsamle, bearbeide og videreformidle fagstoff i samfunnsfag (jf Innhold). Øvelse i bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) skal knyttes til flere av emnene. I bruken av IKT og i alt det øvrige fagdidaktiske arbeidet legges det stor vekt på kontakt med grunnskolen. Flerkulturell forståelse og tilpasset opplæring er spesielt viktige utfordringer. De kan blant annet tas opp gjennom skolerettete semester- og prosjektoppgaver (arbeidskrav), deltakelse i forsøks- og utviklingsarbeid, kontakt med øvingslærere/lærerutveksling og klasse- eller skoleovertakelse (arbeidskrav).

Ekskursjoner vil bli lagt opp til ulike institusjoner og organisasjoner. Studiet inneholder en ukes ekskursjon til Estland/Russland. Deltakelse i alle ekskursjoner er et arbeidskrav.

Noen av de arbeidsformene som er nevnt ovenfor skal utdypes nærmere.

Forsøks- og utviklingsarbeid

Studentene bør delta i forsøks- og utviklingsarbeid. Formålet er bl.a. å gi studentene erfaringer med systematisk planlegging, utprøving og vurdering av nyskapende didaktiske opplegg i samfunnsfag. Forsøks- og utviklingsarbeid kan organiseres som et rent samfunnsfaglig arbeid eller i samarbeid med andre fag. Det kan f eks inngå som del av klasse/skoleovertakelse, semester- og prosjektoppgaven eller i tilknytning til planlegging, gjennomføring og vurdering av en ekskursjon.

Eksempler på temaer:

- undersøkelse av elevers oppfatning av og forhold til samfunnsfag eller et samfunnsfaglig emne som utgangspunkt for metodiske forslag og utprøvinger

- registrere, vurdere og utprøve ulike typer av lokale kilder som kan egne seg til undervisning om lokalhistorie/lokalsamfunn på en skole
- planlegge, gjennomføre og vurdere temaopplegg, storyline og/eller prosjektarbeid i grunnskolen
- prøve ut eksisterende eller utvikle nytt materiell og nye metoder i samfunnsfagundervisningen i grunnskolen, f. eks. knyttet til bruk av IKT
- utprøve og vurdere undervisningsopplegg som kan styrke skolens arbeid for likestilling, flerkulturell forståelse, fredelig konflikthåndtering og internasjonal solidaritet
- analysere, vurdere og utprøve pedagogiske opplegg for ekskursjoner til museer, private og offentlige institusjoner m.m.

Ekskursjoner

Oppøving av observasjonsevnen og innhenting av konkret kunnskap gjennom ekskursjoner er sentralt i studiet. Ekskursjonene vil være nært knyttet til faglige emner og utfordringer. Det vil bli lagt opp til ekskursjoner til f eks skoler, læremiddelforlag, medieinstitusjoner, museer og politiske institusjoner. Emneutvalgene bestemmer tid og opplegg for ekskursjonene. Ca. 9 dagers studietur til Estland/Russland (ca. kr. 5000,-) inngår i studiet. Sentrale emner for studieturen er: Historisk og kulturell bakgrunn; skolesystem og utdanningspolitikk; politiske institusjoner og prosesser; økonomisk vekst, fordeling og miljøvern; utenrikspolitiske utfordringer. Studieturen til Russland/Estland vil foregå i tidsrommet ukene 42 - 43.

Skriftlige oppgaver

Alle studentene skal skrive en individuell oppgave. Det skal også skrives en gruppeoppgave knyttet til studieturen. De to oppgavene skal ha emner og problemstillinger som i hovedsak er knyttet til forskjellige regifag (geografi, historie, samfunnskunnskap). Oppgavene skal inneholde både faglige og fagdidaktiske problemstillinger. Faglærer(ne) skal klargjøre forventninger og krav til oppgavene, veilede studentene, godkjenne problemstillinger og vurdere arbeidet.

Oppgavene kan inngå i pedagogisk forsøks- og utviklingsarbeid (se eget punkt om dette ovenfor).

Grunnskolekontakt/praksis

Praksis i form av klasse - eller skoleovertakelse vil utgjøre ca 2 uker med for - og etterarbeid. For å knytte denne overtakelsen til arbeidet på høgskolen skal ett av emnene i fagplanen prege mye av det faglige innholdet i overtakelsen. Samtidig skal studentenes øvrige faglige bakgrunn trekkes inn. Det vil bli lagt stor vekt på grundig for- og etterarbeid i nær kontakt med skoleledelse og lærere på den skolen som helt eller delvis blir overtatt.

Vurdering

Generelt

Vurderings- og veiledningsordningen skal tjene de verdier, formål, emner og arbeidsformer som er sentrale i samfunnsfag. Hovedformålet med vurdering og veiledning er å forbedre den faglige utviklingen hos den enkelte student og bidra til et tryggere og mer utfordrende læringsmiljø. Vurdering og veiledning skal skje fortløpende gjennom hele året. Etter hvert emne og hvert halvår skal studenter og faglærere oppsummere og evaluere undervisningen og andre læringsaktiviteter. Alle skriftlige arbeider skal følges opp av faglærere med veiledning og både muntlig og skriftlig vurdering. Vurderingen skal omfatte både prosesser og produkter og vekselvirkningene mellom dem. Følgende hovedformer for vurdering skal stå sentralt:

- studentenes vurdering av eget og hverandres arbeid
- studentenes evaluering av faglæreres arbeid, f. Eks. undervisning og veiledning
- student- og lærervurdering av felles arbeid; f. eks. forholdet planlegging - gjennomføring, gradene og formene for deltakerstyring, forholdet teori - praksis, sammenhengene mellom fagplanens formål og studiets innhold, arbeidsmåter og vurderingsordning
- faglærers vurdering av studentenes individuelle semesteroppgave

- faglærers og sensors avsluttende vurdering av studentene

Skikkethetsvurdering
Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, KUF 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Arbeidskrav
Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- Deltakelse i emneutvalg
  Alle studenter skal delta i minst ett emneutvalg i løpet av studiet.
- Veiledning
  Alle studenter skal i forbindelse med både individuell skriftlig oppgave og gruppeoppgaven ha minst en veiledersamtale med faglærer.
- Krav om tilstedeværelse
  Det er krav om tilstedeværelse:
- i ekskursjoner til ulike institusjoner i Østlandsområdet, bestemt av emneutvalg (noen timers/en dags varighet)
- i en klasse/skoleovertakelse (ca. en uke) med noen dagers forarbeid og etterarbeid
- i praktisk - pedagogiske fellessamlinger, varslet i emneplanene (krav om 80 % tilstedeværelse totalt).
- I spesielle tilfeller kan det etter begrunnet søknad gjøres unntak fra deler av disse kravene, eventuelt stilles krav om tilsvarende eller beslektete aktiviteter.

Studieprøver

Studietur med gruppearbeid
Deltakelse på studietur til Russland og Estland er obligatorisk. Forberedelsene til studieturen og studiearbeid i Russland og/eller Estland skjer i grupper på 3-5 studenter. Gruppene skal gjennomføre forstudier, feltarbeid og etterarbeid om ett av oppgitte emner med godkjent problemstilling. Før studieturen skal gruppene presentere hovedinnholdet i forstudiene for medstudenter og lærere og få en tilbakemelding på dette. Resultatene av studiearbeidet, presentasjon, feltarbeid og annen type undersøkelser skal sammenfattes i en sluttrapport på 8-10 sider. Studieturen med gruppearbeid har et omfang på 10 studiepoeng.

Sluttrapporten skal publiseres på LUVIT senest 7. november 2003.

Alle studentene skal kommentere og vurdere minst en av grupperapportene på LUVIT innen 14. november 2003.

Endelig vurdering av gruppearbeidene foretas av faglærere, med tilbakemelding til gruppene om karakter innen 28. november 2003.

Nærmere kriterier for presentasjon og vurdering av sluttrapport blir gitt ved studiestart.

Det gis vurdering med karakter bestått/ikke bestått

Gruppearbeidet må få bestått for at studentene skal oppnå 10 studiepoeng og få adgang til eksamen.

Ved stryk eller gyldig forfall kan studentene melde seg til ny/utsatt arbeid i neste semester. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Individuell skriftlig oppgave
Det skal i løpet av året skrives en individuell oppgave på 6-8 sider. Oppgaven har et omfang på 10 studiepoeng. Tema for oppgaven er selvvalgt, med en problemstilling som skal godkjennes av faglærer. Studentene melder selv behov for veiledning, men en innledende veiledningssamtale er obligatorisk. Oppgaven skal innleveres senest 2. april 2004.

Den individuelle oppgaven sensureres internt.

Vurderingen av oppgaven inngår i den avsluttende vurderingen og teller halvparten ved fastsettelsen av den endelige karakteren.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ved stryk eller gyldig forfall til oppgaven kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Eksamen
Eksamen består av en individuell skriftlig disposisjonsoppgave (2 timer) som skal begrunnes, kommenteres og utdypes i en muntlig eksamensdel med sensor tilstede. Eksamen har et omfang på 10 studiepoeng. Studentene velger oppgave ut fra to oppgitte alternativer. Alternativene for den enkelte student inneholder emner og fagdidaktiske utfordringer som er hentet fra andre deler av pensum enn de delene som studenten har dekket gjennom tidligere innlevert skriftlig prosjektoppgave i gruppe og individuell semesteroppgave. Eksamen arrangeres som en 'åpen notat'-eksamen der studentene, ved siden av L97, kan ta med egne notater fra forelesninger, seminarer, kollokvier, ekskursjoner og litteraturlesning. Nærmere retningslinjer for notater blir gitt ved studiestart.

Ekstern sensor brukes ved eksamen.

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ved stryk eller gyldig forfall til oppgaven kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Har svært solide kunnskaper og særdeles god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Viser god analytisk evne og kan bruke informasjon på en kreativ og kritisk måte. Viser høyt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Svært god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.
B	Meget god	Har meget gode kunnskaper og meget god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kan vurdere informasjon kritisk og viser en meget god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Meget god evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til presis begrunnelse for løsningsforslag.
C	God	Har gode kunnskaper og god evne til å orientere seg innenfor kunnskapsfeltet. Kjenner til ulike informasjonskilder og viser god evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. God evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
D	Nokså god	Har begrensete kunnskaper, men kjennskap til kunnskapsfeltet og viser noe evne til selvstendig anvendelse av kunnskapen. Viser noe evne til refleksjon over læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Viser evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskaper, men anvender kunnskapen på en uselvstendig måte. Lavt refleksjonsnivå i forhold til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Viser noe evne til å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatte problemstillinger og til å begrunne løsningsforslag.
F	Ikke bestått	Har utilstrekkelige kunnskaper og viser utilstrekkelig kjennskap til læringsmål, fagets egenart og lærerens rolle i forhold til barn og unges læring og utvikling. Klarer i utilstrekkelig grad å redegjøre muntlig for faglig stoff, oppfatter ikke problemstillinger og klarer ikke å begrunne løsningsforslag.

Vurderingskriterier for bestått/ikke bestått vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Avsluttende vurdering

Avsluttende vurdering bygger på den individuelle oppgaven og eksamen. Disse to delene teller likt ved fastsettelsen av den endelige karakteren. Hvis endelig karakter havner midt i mellom to karakterer på skalaen, gis prioritet til eksamen. Begge delene må være bestått for å få en endelig karakter i faget.

Ny/utsatt innlevering/eksamen

Ved ikke bestått på studieprøvene må studentene avtale med faglærer om ny/utsatt innlevering i neste semester.

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Litteraturlista er delt i fire faglige områder: Geografi, Historie, Samfunnskunnskap og Didaktikk og utdanningspolitikk. Mye av litteraturen er tverrfaglig og kunne derfor vært satt opp under flere av områdene. Litteratur merket med stjerne (*), er trykt i et kompendium om *Internasjonale forhold*.

Geografi

Falk, Maria (red.) (1993): *Estland, Letland og Litauen.* Utrikespolitiska institutet. (60 s)

Fuglestad, Finn (1994): *Latin-Amerika og Karibiens historie* (kap.1: "Språk, definisjon, geografi og kilder"). Cappelen Akademisk Forlag. (10 s)

Karlsen, Ole G. og Aase Lømo (2001): *Terra nova. Geografi for den videregående skolen,* 3. utg. Aschehoug . (250 s)

Naguib og Thorbjørnsrud (1994): "Midtøsten", i: Howell og Melhuus, red.: F*jern og nær.* Ad Notam .* (20 s)

Nystad, Jens Fredrik og Hans Solerød (1997): *Samfunnsgeografi* (s. 7-60, 78- 84, 133-166, 212-237, 261–237). Gyldendal. (170 s)

Aarrebrot, Frank og Terje Knutsen (red.) (2000): *Politics and Citizenship on the Eastern Baltic Seaboard* (kap. 1: "Introduction"). Høgskoleforlaget. (10 s)

Historie

Bender, Johan (1999): *Palæstinaproblemet* (s. 7-134). Gyldendal. (120 s)

Benedictow, Ole Jørgen (1997): *Veier til vår tid. Norgeshistorie før 1850.* Universitetsforlaget. (230 s)

Egge, Åsmund (1993): *Fra Alexander II til Boris Jeltsin* (kap. 1-6, 9-10 og 15). Universitetsforlaget. (170 s)

Fuglestad, Finn (1994): *Latin-Amerika og Karibiens historie* (kap. 2: "Det førkolumbianske Amerika" (s. 27-37, 52-55), Kap. 3: "Kolonitiden: Erobrings- og etableringsfasen", kap. 6: "Den revolusjonære tidsalder 1776-1820-årene", kap. 9: "Latin-Amerika1930-1990: På vei mot den industrialiserte verden?". Cappelen Akademisk Forlag. (90 s)

Førland, Tor Egil og Claes, Dag H. (2002): Europeisk integrasjon. Gyldendal Akademisk Forlag.

Westad, Odd A. (1997): "Den industrialiserte verdens historie 1914-91", i: *Det 20. århundres historie. Europa, USA og Japan.* Universitetsforlaget. * (30 s)

Samfunnskunnskap

Eriksen, Thomas Hylland og T.A. Sørheim (1999): *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge.* (kap. 1-7, 9-11 og 17). Ad Notam Gyldendal. (150 s)

Rønning, Rolf (2001): *Vårt politiske Norge.* Fagbokforlaget.
Eller:
Ryssevik, Jostein (1997): *I samfunnet 3. Det norske politiske systemet* (kap. 1-5, 7, 8 og 11). Universitetsforlaget. (250 s)

Østerud, Øyvind (1995): "Statssystem og verdenssystem. Internasjonalt anarki og internasjonal orden", i: *Statsvitenskap*. Universitetsforlaget.* (20 s)

Aarrebrot, Frank og T. Knutsen (red.) (2000):	*Politics and Citizenship on the Eastern Baltic Seaboard* (kap. 3, 10 og 11). Høgskoleforlaget. (60 s)

Didaktikk

Bentsen, Jan Steinar (1999):	*Internett for samfunnsfagene. En fagdidaktisk veiledning.* (kap 4). (60 s) (eksemplene knyttet til videregående opplæring er ikke pensum).
Kjeldstadli, Knut (1992):	F*ortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget.* (kap 12, 15). Universitetsforlaget. (40 s)
Koritzinsky, Theo (2002):	*Samfunnskunnskap. Fagdidaktisk innføring.* Universitetsforlaget. (eksemplene knyttet til videregående opplæring er ikke pensum). (200 s)
Lund, Erik (2001):	*Samfunnsfag* (kap 8), i: Sjøberg, Svein, red.: *Fagdebatikk.* Gyldendal akademisk. (40 s)
Utvik, Bjørn Olav (1997):	"Med Europa som barbarisk fotnote. Verdshistoria sett frå Kairo", i: *Samtiden,* nr. 2/3-97.* (10 s)
Wennevold, Steinar (1998):	*Uten geografi er du fortapt. Geografi fagdidaktikk.* Høgskolen i Østfold, Avdeling for lærerutdanning. (100 s)

Til sammen 2090 sider.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Spesialpedagogikk

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003

Innledning

Denne fagplanen bygger på Rammeplan for halvårsenhet i spesialpedagogikk som er godkjent av Utdannings- og forskningsdepartementet 22.11.1990 og Lov om universiteter og høgskoler (av 12. mai 1995, nr. 22).
Fagplanen legger til grunn at grunnutdanningene (allmenn-, førskole- og faglærerutdanningene) inneholder spesialpedagogiske emner med et omfang på 30 studiepoeng (10 vekttall). Studenter som har kompetanse for opptak til og gjennomfører denne halvårsenheten i spesialpedagogikk, når frem til grunnfag i spesialpedagogikk.

Studiet tilsvarer et halvt års fulltidsstudium og er organisert som deltidsstudium over ett studieår.

Prinsippgrunnlaget for planen

Samspillet mellom individ og samfunn

Begrepet funksjonshemmet angir ikke en tilstand hos et individ, og har derfor heller ikke noen entydig definisjon. Funksjonshemming er en sosial konstruksjon og et relasjonsfenomen.
Ved siden av å bli definert gjennom relasjoner, er funksjonshemminger situasjonsavhengige og personavhengige. Å være funksjonshemmet bestemmes ut fra forutsetninger og egenart hos den enkelte og bestemte sosiale og samfunnsmessige forhold.

Fagplanen legger relasjonsperspektivet til grunn. Dette vil innebære at det fokuseres på det nære samspillet mellom individ-, gruppe- og samfunnsnivå i undervisningen.

Utviklingsorientering

Spesialpedagogisk arbeid består av å planlegge, tilrettelegge og arbeide systematisk og metodisk for å fremme barns utvikling enkeltvis og i gruppe. Parallelt med dette må spesialpedagogen samarbeide med foreldre og andre som har ansvaret for barnets utvikling. Dette omfatter også samarbeid med interne og eksterne hjelpeinstanser.

Praksisorientering, tematisering og problemorientering

Praksisorientering er et mål gjennom hele studiet. Prinsippet om praksisorientering innebærer at problemstillinger studentene skal arbeide med er rettet mot problemer spesialpedagogen vil møte. Stoffet forsøkes knyttet til studentenes egne erfaringer. I dette ligger at studenter i deler av studiet kan arbeide med ulikt stoff, enkeltvis eller i gruppe. Dette kan føre til noe differensiering av litteratur- og temavalg, for eksempel i forbindelse med prosjektarbeid (jfr. pkt. 7).

Studentenes medansvar

Undervisningen legger vekt på aktiv deltakelse fra studentenes side. Studentene har ansvar for egen læring, og vil bli støttet i arbeidet gjennom undervisning og veiledning.

Mål

Studiet skal bidra til en faglig og personlig utvikling hos studentene slik at de kan stå rustet til å løse viktige spesialpedagogiske oppgaver i barnehage og skole og instanser knyttet til disse.

Egenutvikling er derfor en sentral målsetting for studiet. Teoretisk innsikt i hvordan individet reagerer i samarbeidsprosesser og i konfliktløsning er sentrale områder. Studiet legger til rette for at studentene utvikler evne til kritisk tenkning og vurdering, selvstendighet og evne til samarbeid.

Studentene skal tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger om:
- Rammebetingelser for spesialpedagogisk virksomhet
- Faktorer knyttet til barnet
- Sosialt samspill
- Organisasjons-/systemforståelse
- Ulike metodisk-didaktiske tilnærmingsmåter

Innhold

Fagplanen er ordnet i ulike temaer. Innholdskomponentene må ses i sammenheng med arbeidsformene og de praksisorienterte problemstillingene som studentene velger å arbeide med. Temaene vektes i omfang etter Rammeplanens angivelser.

Administrative og organisatoriske perspektiver på tiltak for barn og unge
Viktige temaområder:
- Spesialpedagogikk som fag og forskningsfelt
- Spesialpedagogiske tilbud for barn og unge - lover og regelverk
- Aktuelle etater, hjelpe- og veiledningsinstitusjoner og det offentlige nettverk
- Inkludering, tilpasset opplæring, avvik og normalisering
- Etiske problemstillinger

Pedagogiske arbeidsmåter med sikte på barn og unge som trenger særskilt hjelp og støtte
Viktige temaområder:
- Observasjon og kartlegging
- Diagnostiske prøver og materiell
- Spesialpedagogiske tiltak i barnehage og skole
- Individuelle opplæringsplaner (IOP), habiliteringsplaner og rapportskriving
- IKT som redskap i tilpasset opplæring

Samarbeid, rådgiving og veiledning
Viktige temaområder:
- Samarbeid - hjem - barnehage/skole
- - barnehage - skole
- - barnehage/skole - andre instanser og institusjoner
- Rådgivning - ulike teorier/retninger
- Samarbeid med 1., 2.- og 3. linjetjenesten (som PPT, kompetansesentra)

Ulike fag- og lærevansker
Arbeidet med dette temaet tar sikte på å gi studentene et helhetlig perspektiv på problemer ved å ha en funksjonshemming og ulike vansker som kan oppstå i den sammenheng.
Viktige temaområder:
- Problematisering av sentrale begreper
- Generelle lærevansker
- Spesifikke lærevansker (som lese- og skrivevansker, matematikkvansker)
- Sosiale og emosjonelle vansker
- Migrasjonsrelaterte lærevansker
- Lærevansker og metodisk-didaktisk tilrettelegging

- Ulike tilnærmingsmåter og pedagogisk-psykologiske retninger i spesialpedagogikken

Organisering og arbeidsmåter

Gjennomløpende temaer og emner

- Prosjektarbeid som arbeidsform
- Forskningsmetode
- Studieteknikk
- Bruk av IKT som arbeidsredskap og kommunikasjonsform

Studiet organiseres som deltidsstudium over to semestre. Studentens arbeid med studiet skal utgjøre ca.18 timer pr. uke. En begrenset del av dette er undervisning. Studiet er organisert med en og/eller to dagers undervisning pr. uke.

Studiet består av varierte lærings- og undervisningsformer, som forelesninger, smågruppe- og plenumsdiskusjoner, veiledning og prosjektarbeid.

Praksis

Praksisorientering er et mål gjennom hele studiet. Denne kan bestå av observasjon og kjennskap til enkle tester og materiell, få innsikt i hjelpeapparatet eller utforsking av problemstillinger som setter teori og praksis i en sammenheng. Det er en forutsetning at prosjektet, som studentene skal gjennomføre i gruppe, har en nær praksistilknytning og knyttes til deltakelse i eller observasjon av praksisfeltet.

For de av studentene som tar studiet som del av sin grunnutdanning gjelder de retningslinjer for praksis som det vises til i Studiehåndboka for allmennlærerutdanning 2003-04.

Vurdering

Følgende tre komponenter ligger til grunn for vurdering:

1. Semesteroppgave, individuell (7,5 studiepoeng)
2. Prosjektoppgave i gruppe (7,5 studiepoeng)
3. 6 timers individuell skriftlig eksamen (15 studiepoeng)

Semesteroppgave

I løpet av høstsemesteret skal hver student ha foretatt observasjoner på eget arbeidssted eller ved en annen praksisinstitusjon (barnehage eller skole). På bakgrunn av observasjoner og bruk av relevant litteratur skal studenten skrive en semesteroppgave som knytter an til de punkt i fagplanen der blant annet temaene inkludering, tilpasset opplæring og observasjons- og kartleggingsmetoder skal belyses. Omfanget av semesteroppgaven skal tilsvare halve arbeidsbelastningen i høstsemesteret. Utdanningen gir nærmere retningslinjer for arbeidet.

Prosjektarbeid i gruppe

I vårsemesteret skal studenten(e) ha gjennomført og godkjent en prosjektoppgave. Prosjektarbeidet skal utføres i gruppe, 4-6 personer. Prosjektoppgaven skal være et arbeid der studentene fordyper seg i et tema i fagplanen. Det er en forutsetning at prosjektarbeidet har en nær praksistilknytning og knyttes til deltakelse i praksisfeltet. Prosjektarbeidet skal tilsvare halve arbeidsbelastningen i 2. semester. Deltakelse i prosjektet er nærværspliktig. Dette omfatter veiledning, gjennomføring av prosjektrapport og presentasjon av prosjektet. Utdanningen gir nærmere retningslinjer for arbeidet.

Semesteroppgave og prosjektoppgave vurderes av enhetens faglærere. Skriftlig eksamen vurderes av faglærer og ekstern sensor oppnevnt av høgskolen. Semesteroppgaven og prosjektoppgaven vektes 25 prosent hver og individuell skriftlig eksamen 50 prosent.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier for eksamenskomponentene
A	Fremragende	Har et fremragende kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap hhv. ferdigheter som inkluderer god analytisk evne (det betyr at kandidaten må vise oversikt over feltet, kunne sette ulike perspektiver opp mot hverandre, kunne begrense seg og gå i dybden). Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.
B	Meget god	Har et meget godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet. som inkluderer analytisk evne. Viser høyt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.
C	God	Har et godt kunnskaps- og ferdighetsnivå, og en godt evne til selvstendig bruk av kunnskap/ferdighet. Viser et godt faglig og etisk refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.
D	Nokså god.	Har begrensede kunnskaper/ferdigheter. Refererende og lite sammenhengende framstilling og lite relevant stoff. Manglende faglig og etisk refleksjon rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.
E	Tilstrekkelig	Meget begrensede kunnskaper/ferdigheter. Manglende sammenheng mellom teoretisk kunnskap og bruk av kunnskap i praksis, Lavt refleksjonsnivå rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.
F	Ikke bestått	Utilstrekkelige kunnskaper/ferdigheter. Viser manglende oversikt og detaljkunnskaper. Manglende bruk av kunnskaper og /eller utelukkende praktisk uten forankring i litteraturen. Manglende refleksjon rundt problemstillinger innenfor det spesialpedagogiske fagfeltet.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til en av komponentene kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Pensum

Pensumlitteraturen utgjør totalt ca. 2000 sider. Av dette er ca. 1500 felles. Ca. 500 er selvvalgt. Det selvvalgte pensum må være innenfor fagplanens rammer. Listen leveres til leder for enheten som godkjenner pensumlistene.

Askheim, O-P (2003): *Fra normalisering til empowerment*. Gyldendal Akademisk. (204 s)

Asmervik, S., T. Ogden og A-L Rygvold (red.) (2001): *Innføring i spesialpedagogikk*. Universitetsforlaget Kap. 1-10 (3.utg.) (300 s)

Eller:

Sjøvik, P. (red.) (2002): *En barnehage med rom for alle.* Universitetsforlaget. (300 s)

Gjærum, Bente og Bjørn Eilertsen (red.) (2002): *Hjerne og atferd. Utviklingsforstyrrelser hos barn og ungdom i et nevrobiologisk perspektiv…*(2.utg.) Gyldendal Akademisk. Kap. 13-18 (200 s)

Holm, M. (2002): *Opplæring i matematikk. For elever med matematikk-vansker og andre elever.* Cappelen Akademisk. (154 s)

Johannessen og Tufte (2002): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* Abstrakt forlag. Kap.1-11, 18 (168 s)

Lassen, Liv (2002): *Rådgiving – kunsten å hjelpe.* Universitetsforlaget. (186 s)

Ogden, Terje (2001): *Sosial kompetanse og problematferd i skolen* Gyldendal Akademisk (250 s)

Pedersen, K. (2002): *Metodiske utfordringer i undersøkelser/prosjektarbeid.* Upubl. Høgskolen i Oslo. (10 s)

Stangvik, E. (2001): *Individuelle opplærings- og habiliteringsplaner.* Abstrakt forlag. (180 s)

Vedeler, L. (1999): *Pedagogisk bruk av lek*. Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 5-8. (68 s)

Det forutsettes at studentene gjør seg kjent med aktuelle lover og offentlige publikasjoner innen feltet. Aktuelle artikler kan komme i tillegg.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Teaterkunst og dramapedagogikk – i samspill med barn

60 studiepoeng
Godkjent av Avdelingsstyret 14. desember 2001

Innledning

Årsenheten Teaterkunst og Dramapedagogikk – i samspill med barn kjennetegnes ved en fokus på kunstnerisk og kunstpedagogisk praksis sett i lys av barns estetiske væremåte. Gjennom arbeidet med praktisk og teoretisk kunnskap i teaterkunst og dramapedagogikk, skal studiet skape et grunnlag for kunstpedagogisk praksis i samspill med barn i alderen 0-10 år.

Studiet har et omfang av 60 studiepoeng og kan danne grunnlag for videre studier i drama/teater og barnehagepedagogikk på høgre grads nivå.

Studentenes bakgrunn

Normalt skal studenten ha fullført minst 3-årig pedagogisk utdanning (førskolelærer/allmennlærerutdanning eller tilsvarende) og ha 10 vekttall fordypning drama i fagkretsen som del av eller som tillegg til grunnutdanningen. Dersom det er flere søkere enn studieplasser, rangeres søkerne etter dokumentert pedagogisk arbeid med barn i aldersgruppen 0 - 10 år. Søkere med annen bakgrunn kan tas opp etter individuell vurdering.

Mål

Målet for studiet er at studenten skal tilegne seg teaterkunstneriske og dramapedagogiske kunnskaper og ferdigheter. Studiet skal gi innsikt i barnas dramatiske lekekultur, slik den fremtrer i den dramatiske leken. Samlet sett skal studenten gjennom studiet kvalifisere seg til å utføre kunstpedagogisk praksis i samspill med barn på et høyt faglig nivå.

Studenten skal

- utvikle teater tilpasset barns estetiske væremåte og alder
- utvikle dramapedagogiske arbeidsmåter i samspill med barn
- utvikle en teoretisk forståelse for teaterkunst og dramapedagogikk
- utvikle en forståelse for hvordan barn dramatiske lekekultur kan finne livsvilkår i barnehagen og småskolen.

Innhold

Teaterkunnskap

Dette emnet omhandler praktisk og teoretisk teaterkunnskap. Grunnleggende innsikt i teateret som kunstform er en forutsetning for utviklingen av studentens kunstneriske utrykk. Emnet vil omfatte arbeidet med skuespillerkunst og praktisk dramaturgisk arbeide og innsikt i teaterteori, både når det gjelder sentrale teaterbegrep og viktige epoker i utviklingen av teaterkunsten. Emnet vil også ta for seg betydningen av teater for barn både i en historisk og nåtidig sammenheng.

Studenten skal kunne:

- forstå og bruke teaterets grunnelementer (figur, fabel, tid og rom)

- forstå og bruke teaterets virkemidler (spenning, kontrast, symbol, rytme og tempo) i dramatisk formgiving for barn
- utvikle ferdigheter i rollearbeide og improvisasjon
- gi instruksjon/regi i arbeidet med å skape teater
- anvende teaterteori angående teater og teater for barn i et samfunnsperspektiv
- kjenne til teaterhistorien sett i lys av teaterkunstens utvikling innen ulike epoker
- kjenne til hovedpunkter i barneteatrets historie
- vise innsikt i kunstfilosofiske begreper knyttet til teateret som kunstart
- anvende erfaringer med dans/bevegelse i dramatisk formgiving

Barns estetiske væremåte

Dette emnet tar for seg forholdet mellom teaterkunsten og barns estetiske væremåte. Barns dramatiske lekekultur står i fokus. Gjennom erfaringer med estetiske formgivingsprosesser utvikles forståelse for barns lekekultur. Kunnskap om sammenhenger mellom barns dramatiske lek og teaterkunsten danner forutsetningen for dette emnet.

Studenten skal kunne

- identifisere barns dramatiske lekekultur i barnehagen og småskolen
- gjøre rede for den estetiske dimensjonen i dramatisk lek og sette denne i en teoretisk sammenheng
- gjøre rede for formmessige sammenhenger mellom dramatisk lek og teater i anvendelse av ulike dramaturgiske prinsipper
- anvende kunnskaper om barns estetiske væremåte i egen kunstnerisk og dramapedagogisk praksis

Teaterkunst i samspill med barn

Studentens mulighet til personlig kunstnerisk utvikling innen teater for barn, vil stå sentralt i dette temaet. Innsikten i teaterkunnskap og barns dramatiske lek skal gjøre studenten i stand til å skape og utvikle teaterkunst i samspill med barn gjennom dramaturgisk forståelse og praktisk teaterproduksjon. Teaterkunsten som presenteres for barn i dag er variert både i innhold og form. Emnet vil vektlegge studentenes evne til å vurdere teater for barn, gjennom kritisk refleksjon.

Studenten skal kunne

- skape teater som er spesielt utviklet i samspill med barn
- få innsikt i hvordan teater kan fungere som et kunstnerisk medium for barn med spesielle behov og ulik kulturell bakgrunn
- utvikle kunstneriske ferdigheter innen dukke-/figurspill og skyggeteater
- vise ferdigheter i å gi instruksjon/regi i arbeidet med å skape teater
- gi estetisk kritikk av teater for barn

Dramapedagogisk kunnskap

Dette temaet omhandler dramapedagogisk teori og historie og vil fokusere på ulike dramapedagogiske retninger slik de har utviklet seg under ulike epoker nasjonalt og internasjonalt. Den dramapedagogikken som bygger på barns møte med teaterkunsten og barnas estetiske væremåte i den dramatiske leken vil stå sentralt. Denne dramapedagogiske forståelsen skal utvikles gjennom praktisk arbeid i samspill med barn.

Studenten skal kunne:

- gjøre rede for utviklingen av dramafaget i barnehagen og skolen
- utvikle en evne til kritisk refleksjon i forhold til dramapedagogiske metoder med barn
- forstå og anvende sentrale dramapedagogiske begreper
- anvende kunnskap om praktisk teaterarbeid i en dramapedagogisk ramme

Dramapedagogisk arbeid i samspill med barn.
Dette emnet tar for seg handlingsrommet mellom den voksnes kunstneriske formgiving og barns estetiske væremåte. Det er samspillet voksen - barn og den voksnes tilrettelegging for estetisk virksomhet som står i fokus. Til emnet er det knyttet et utviklingsarbeid, hvor samspillet mellom lek og kunstnerisk formgivning vil stå sentralt

Studenten skal kunne
- forstå hvordan dramatiske formidlinger kan bli et utgangspunkt for barns dramatiske lek
- stimulere lek gjennom dramatisk improvisasjon i samspill med barn
- tilrettelegge og gjennomføre et dramapedagogisk utviklingsarbeid
- tilrettelegge dramapedagogisk arbeid i samspill med barn og voksne

Organisering og arbeidsmåter

Organisering
Studiet blir organisert over fire semester. TDB-kurset består av omlag like mange lærer- og studentstyrte timer - og er organisert som et deltidsstudium over 4 semestre, hvor en del av drama-pedagogisk praksis kan foregå i videreutdanningstudentens egen barnehage/skole.
To barneteaterfestivalbesøk inngår i studiet.

Studentene må avsette én kveld pr. uke og én lørdag pr. måned til undervisning/kollokvier/selv-studium. Én gang pr. 3. måned kan det etter avtale arrangeres et tredagers-seminar (to/fr/lø). I semester 3 og 4 vil TDB-studentens egen kunstneriske og pedagogiske praksis være utgangspunktet for valg av utviklingsprosjekt. Det vil bli lagt vekt på at utviklingsprosjektet skal knyttes direkte til utvikling av egen kunstnerisk og pedagogisk praksis, sett i lys av aktuell litteratur. Den praktiske undervisningen blir i hovedsak lagt til de tre første semestre. Deler av tredje og fjerde semester er i hovedsak avsatt til arbeid med en utviklingsbasert oppgave. Det vil bli arrangert ekskursjoner og seminarer for å belyse barneteatrets stilling og funksjon i samfunnet.

Arbeidsformer
Lærerstyrt undervisning gis i praktiske og teoretiske sider ved drama-/teaterfaget ved forelesninger, demonstrasjoner og ved instruksjon. Hovedvekten av arbeidet vil bli knyttet til praktisk rettet ut-forming, innøving og utprøving av teaterforestillinger for forskjellige alderstrinn - med dertil hørende veiledning og evaluering. Studentene skriver oppgaver på grunnlag av egen praksis, og trekker inn aktuell litteratur.

Praksis
Praksis vil ha et totalt omfang på ca. 8 uker. Studentenes praksis og utviklingsarbeid kan knyttes til eget hjemsted/arbeid som gjennomløpende praksisperioder. Her vil studentene gjennom praktisk fordypning jobbe med å utvikle teaterkunst og planlegge og gjennomføre dramapedagogikk i samspill med barn. Praksiserfaringen skal være eksperimenterende ved at studenten skal ha frihet til å utforske teaterkunstneriske og dramapedagogiske former. Studentene vil bli veiledet av faglærer.

Vurdering

Generelt legges det vekt på at studentene utvikler evne til egen evaluering. Det legges også vekt på at studentene tar ansvar for eget arbeid og læring, tar utfordringer og går inn for aktivt faglig samarbeid.

Når det gjelder teori legges det vekt på studentens forståelse av sammenhengen mellom lek og teater, og studentens innsikt i dramapedagogiske problemstillinger. Ved praktisk arbeid i dramafaget legges det vekt på en personlig eksperimenterende holdning, og en variert og skapende bruk av teaterkunstneriske uttrykksformer og virkemidler.

Arbeidskrav
For at studentene får gå opp til eksamen må de ha utført de oppgaver og prosjekter det er lagt opp til innen nærmere fastsatte frister. Det vil være knyttet begrepsseminarer og veiledning til alle arbeidskravene.

Skriftlige arbeidskrav
Følgende skriftlige oppgaver skal produseres:
- 1. semester: to teaterkritikker (á 400 ord).
- 2. semester: ett teaterkunstnerisk/dramapedagogiske essay, med en praktisk komponent, knyttet til soloprosjektet i 1. semester (2500 ord).
- 3. semester: ett teaterhistorisk/dramapedagogisk essay, med en praktisk komponent basert på eget utviklingsarbeid (1200 ord).

Praktiske arbeidskrav:
Følgende praktiske arbeidskrav skal produseres:
- 1. semester: Figurteaterformidling, knyttet til figurteaterundervisningen. Soloproduksjon med blandingsteknikker.
- 2. semester: En teaterproduksjon for barn.
- 3. semester: Dramapedagogisk arbeid i samspill med barn (eget utviklingsarbeid).

TDB omfatter også deltagelse på seminar og praktisk virksomhet under veiledning tilknyttet eget utviklingsarbeid.

Eksamen
Eksamen på TDB består av en skriftlig og en praktisk komponent.

Skriftlig eksamen
Skriftlig eksamen er knyttet til utviklingsarbeid relatert til dramafaget i barnehage/småskole. Arbeidet skal ende ut i en hjemmeeksamen på 14 dager. Omfanget på den skriftlige eksamen skal være omlag 20 sider (9000-11 000 ord). Evt. vedlegg med audiovisuell dokumentasjon som bilder, video, teaterforestillinger, tegninger etc. kommer i tillegg.

Muntlig eksamen
Muntlig eksamen består av en praktisk eksamen som er en prøve i praktisk/estetisk formidling. Valg og bruk av kunstneriske uttrykksmidler blir vurdert i forhold til innhold og målgruppe. Etter framlegg for klassen, lærere og sensor, vurderer eksamensgruppen prosess og produkt i samtale med leder av enheten og en av klassens lærere og sensor. Derpå stiller sensor oppklarende og kritiske spørsmål til den enkelte students eksamensoppgave for å få belyst grunnleggende problemstillinger av kunstnerisk og kunstpedagogisk art.

Karakterer fra praktisk og skriftlig eksamen teller likt og blir slått sammen til én karakter. Det blir gitt én karakter på vitnemålet. Skriftlige eksamen er utslagsgivende. Det benyttes bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter for bestått eksamen. Ikke bestått betegnes med F.

Vurderingskriterier
Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Pensum

Det forventes at litteraturen på grunnutdanningen og dramafordypning er lest før studiestart. Deler av denne står oppført som tilleggslitteratur.

Grunnutdanningslitteraturen er merket med (G) og fordypningslitteraturen er merket med (F). Obligatorisk litteratur på TDB tilsvarer ca 1600 sider I tillegg kommer 800 sider selvvalgt litteratur ut fra valgt emne i fordypning.

Obligatorisk litteratur
1600 sider fra følgende litteratur:

Aristoteles (1989):	*Om diktekunsten,* Dreyer, Oslo. (100 s)
Arnstrøm, Ulf og Peter Hagberg (1991):	*Berättarboken*, Kulturkemi forlag. (88 s)
Aspeli, Widar (1996):	*Fortell, fortell,* Pedagogisk Forum. (121 s)
Braanaas, Nils (1999):	*Dramapedagogisk historie og teori,* Tapir forlag, Trondheim (ca. 150 s)
Barba, Eugenio og Nicola Savarase (1991):	*The Secret Art of the Performer,* Routledge, London. (272 s)
Barkworth, Peter (1991):	*About Acting* ("The Complete About Acting"), Methuen Drama, London. (268 s)
Bro, Vigga (1997):	*Orkanens øje*, Forlaget Drama, Gråsten. (96 s)
Brook, Peter (1988):	*Det tomme rum,* Munksgaard, København. (180 s)
Dalland, Olav (1994):	*Metode og oppgaveskriving for studenter,* Universitetsforlaget, Oslo. (165 s)
Guss, Faith (2001):	*Lekens drama II, Kolon HiO.* (38 s)
Hagnell, Viveka (1983):	*Barnteater - myter och meningar,* Lieber Forlag, Malmø, Sverige. S.157-254 (98 s)
Hamre, Ida (1997):	*Marionet og menneske,* Drama, Gråsten. (165 s)
Laban, Rudolf (1948):	*Modern Educational Dance,* Richard Clay Ltd, Bungay, Suffolk, England. (30 s)
Leabhart, Thomas (1989):	*Modern and Post-modern Mime,* St. Martins Press, New York. (147 s)
Lindquist, Gunilla (1996):	*Lekens möjligheter,* Studentlitteratur, Lund (160 s)
NTNU (1991):	*Dramaturgi; artikkelsamling*, Pensum drama/film/teater mellomfag. (60 s)
Nygaard, Jon (1993):	*Teatrets historie i Europa,* Spillerom, Universitetet i Oslo. Del I (225 s), Del III (225 s), Register. (48 s)
Os, Ellen (2000):	*Klangfugl-kulturformidling med de minste*, Notat nr. 36, Norsk kulturråd, Oslo (46 s)
Rasmussen, Bjørn K. (1990):	*Å være eller late som,* Universitetet i Trondheim, (173 s)
Reistad, Helge (red.) (1991):	*Regikunst,* Tell forlag, Asker. (287 s minus 116 s fra grunnpensum = 171 s)
Reistad, Helge (red.) (1991):	*Skuespillerkunst,* Tell forlag, Asker. (286 s minus 78 s fra grunnpensum = 208 s)

Repstad, Pål (1993): *Mellom nærhet og distanse*, Universitetsforlaget, Oslo. (110 s)

Stern, Daniel (1992): *Et spedbarns dagbok,* Universitetsforlaget, Oslo (140 s)

Rasmussen B., T. Kjølner, V. Rasmusson, H. Heikkinen (red.) (2001): *Nordic Voices in Drama, Theatre and Education.* IDEA Publication and IDEA 2001 World Congress, Bergen, Landslaget Drama i Skolen

Way, Brian (1981): *Audience Participation,* Baker, Boston, USA. (231 s)

Øijord, Aksel (1992): *Analytisk estetikk*, Tell forlag (168 s)

Tilleggs- og alternativ litteratur

Abildgaard, K. og D. Keir Wright (1985): *Ej blot for sjov,* Børn og Unge, København, (s. 1-118)

Boal, Augusto (1986): *Stopp! Det er magisk*, Drama, Gråsten DK. (162 s)

Bolton, Gavin (1981): *Innsikt gjennom drama,* Dreyer, Oslo. (s. 15-80)

Brodin, Marianne og Ingrid Hylander (1999): *Å bli seg selv*, Pedagogisk forum, Oslo (110 s)

Bruun, Eliæson, Wright (1989): *Kulturpolitikk i praksis,* Drama, Gråsten, Danmark. (130 s)

Braanaas, Nils (red.) (1990): *Dramafaget i barnehage og småskole,* (antologi) Landslaget Drama i Skolen, (166 s) (G, F)

Carlsen & Samuelsen (1988): *Inntrykk/Uttrykk,* Gyldendal, Oslo (s.9-20). (G)

Christensen, Ole Michael (1986): *Dramapædagiske forløb,* adapta, Ålborg

Dale, Erling Lars (1990): *Kunnskapens tre og kunstens skjønnhet,* Gyldendal, Oslo. (Del I, 67 s)

Edström, Per och Pentti Piha (1976): *Rum och teater*, Gyldendal, Oslo. (292 s)

Engelstad, Arne (1996): *De undertryktes teater - Augusto Boals metoder og praksis*, Cappelen. Akademisk Forlag as, Oslo. (113 s)

Etterstad Barnehage (1994): *Lekeprosesser*, et FoU-prosjekt 1994, eget forlag (39 s) (G)

Evenstad, Randi (1997): *Hvilken rolle spiller drama?,* Kolon 1997 nr 2, avd. for lærerutdanning, Høgskolen i Oslo (160 s)

Falck, Eva (1995): *Dario Fo - gjøgler og samfunnsrefser*, ad Notam, Gyldendal, Oslo (155 s)

Fo, Dario (1992): *Liten håndbok for teaterfolk*, Friundervisningens Forlag/Norsk Amatørteaterråd, Oslo (373 s)

Guss, Faith (1996): *Lekens drama*, Høgskolen i Oslo. (70 s) (G)

Helgesen, Anne (1999): *Teaterhistorien fra en annen kant,* Tell forlag

Hernes, Reistad, Sæter (1996): *Teaterproduksjon* , Bind I (206 s) og 2 (200 s), Tell forlag

Hernes, Horn, Reistad (1992): *Lek dans og teater,* Tell forlag (167 s) (G, F)

Hernes, Horn, Reistad (1992): *Teater for barn*, Tell forlag (136 s) (G, F)

Hornbrook, David (1989): *Education and Dramatic Art,* Blackwell, England (200 s)

Hornbrook, David (1991): *Education in Drama,* The Falmer Press, London. (200 s)

Ilsaas, Tove m.fl. (1996): *Teaterhistorie, bind 1* (220 s) *og bind 2* (1997). (190 s), Tell forlag

Johnstone, Keith (1991): *Improvisation og teater,* Hans Reitzels Forlag, København (206 s) (F)

Katholm, Arne (1994): *At skrive skuespill*, Drama, Gråsten (180 s)

Larsen, Anne-Mari (1997): *Fortellinger og dramaforløp,* Cappelen Akademisk Forlag

Mouritsen, Flemming (1996): *Legekultur, essays om børnekultur, leg og fortælling,* Center for Kulturstudier, Medier og Formidling, Odense Universitet

Mykle, Bjørg (1992): *Dukkenes Magi*, Pax forlag, Oslo (175 s) (G)

Paulsen, Brit (1989): *Det Skjønn*e, DMMH's Publ. serie 2 (100 s)

Ramberg, Jorunn (1989): *Estetisk virksomhet i barnehagen*, UiO (257 s)

Rasmussen, Bjørn K. (1989): *Sjel i handling,* Tapir (60 s)

Read, Francis (1982): *Teaterljus,* (svensk oversettelse), Entre/Riksteatern, Sverige (250 s)

Rønneberg Rygh, Maja Lise (1988): *Fra Hellas til Happening,* Gyldendal Oslo (191 s) (F)

Satir, Virginia (1979): *Familieliv - samspill og utvikling*, Dreyers forlag (130 s) (G)

Slade, Peter (1974): *Børnedrama,* Gyldendal, København (60 s) (G)

Slade, Peter (1977): *Natural Dance*, Hodder & Stoughton, London (50 s)

Spolin, Viola (1985): *Theatre Games for Rehearsal, A Director's Handbook*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois, USA (112 s)

Thonsgaard, Kirsten (1998): *Drømmenes torv – om mundtlig fortællerkunst,* forlaget Klim, Århus

Way, Brian (1973): *Utvikling gjennom drama,* Gyldendal (s.1-35) (F)

Wigert, Anne (1982): *Danselek på dagis,* Sjögren og Rabèn (105 s) (F)

Wickham, Glynne (1985): *A History of the Theatre,* Phaidon Press, London (274 s)

Wiklund, Ørjan (1995): *Fortellerens teaterkunst*, Spillerom (145 s) (F)

Witkin, Robert (1974): *The Intelligence of Feeling,* London (200 s)

Øhrn, Birgit (1979): *Drama i Växande Cirklar,* Liber Läromedel, Lund (153 s) (F)

Øijord, Aksel (1994): *Se - persepsjon, erkjennelse og vitenskap i kunstfagene*, Tell forlag (130 s)

Aktuelle fagtidsskrifter

Drama, - nordisk dramapedagogisk tidsskrift, Kongens gt. 4, 0450 Oslo

Akt 1-4, Norsk Amatørteaterråd, Christian Kroghs gt. 32 B, 0186 Oslo

Spillerom, Spillerom, postboks 49 Holmenkollen, 0324 Oslo

Arabesk, kunstpedagogisk tidsskrift for musikk, dans og drama, Skippergata 8-10, 0152 Oslo

I tillegg kommer utvalg av hovedfagsoppgaver fra NTNU og fra HiO samt diverse aktuelle artikler.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Utefag; uteskole og naturbarnehager

30 studiepoeng
Sist revidert etter vedtak i Avdelingsstyret 20. juni 2003

Fagplanen bygger på Rammeplan for fordjupningseining i utefag i førskolelærerutdanninga (30 studiepoeng).
Fastsett av Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet 30. april 1999.
Enheten kan også nyttes som videreutdanning.

Videreutdanningsenheten i utefag, 30 studiepoeng, er en videreføring og en fordypning i fagene naturfag med miljølære og fysisk fostring i førskolelærerutdanningen. Enheten er rettet mot personer som arbeider i barnehage, på småskoletrinnet i skolen, i skolefritidsordningen eller har interesse for arbeid med barn i denne aldersgruppen. Opptakskrav er generell studiekompetanse eller realkompetanse. Videreutdanningsenheten, eller deler av den, kan tas som etterutdanning.

Denne fagplanen er utarbeidet på grunnlag av rammeplanen for utefag som igjen er knyttet til rammeplanen for barnehagen, læreplanverket for grunnskolen og rammeplanen for førskolelærerutdanning. Videreutdanning i utefag skal medvirke til å sikre allsidig og relevant faglig kompetanse i arbeid med barn ute hos personale både i barnehage, på småskoletrinnet i skolen og i skolefritidsordning.

Innledning

Norge er en kulturnasjon hvor naturen har spilt en sentral rolle for både barn og voksne i hele landet. Endringer i samfunnet har ført til at barns oppvekstvilkår i dag ikke i samme grad som tidligere er knyttet til natur og uteaktivitet. Samtidig har befolkningens kulturbakgrunn endret seg i store deler av landet. Det er derfor ikke like selvsagt å bruke naturen som lekeplass i dag. Lek og aktiviteter i naturen kan gi barn rike opplevelser, utvikle holdninger, verdier og fremme den motoriske utviklingen. Utviklingen av hele mennesket er et overordnet mål med videreutdanningen i utefag. Et slikt integrert perspektiv tar utgangspunkt i fagene fysisk fostring og naturfag med miljølære. I denne videreutdanningsenheten står prosessen av mestring av forskjellige bevegelser, utfoldelse og glede sentralt for menneskets fysiske, kognitive, emosjonelle og sosiale utvikling. Likeledes fokuserer enheten på verdien av naturopplevelse, utvikling av fantasi, skaperevne og interesse for å utforske omgivelsene.

Sentralt i videreutdanningsenheten i utefag står opplevelse, oppdagelse, utforsking, mestring og samhandling med naturen. Studiet vil derfor veksle mellom teori og praktisk arbeid knyttet til ulike årstider.

Videreutdanningsenheten i utefag er bygd opp rundt følgende tre hovedmålområder hvor fagdidaktikk er knyttet til hvert av målområdene:

- naturen og mennesket
- barn - bevegelse - natur
- barnehagen og skolen sitt uteområde og nærmiljø

Mål

Studentene skal
- tilegne seg teoretisk kunnskap om og praktisk erfaring med ulike naturtyper og bevegelsesmiljø, og utvikle kunnskap om og forståelse for vekselvirkningen mellom naturen og mennesket
- tilegne seg teoretisk og praktisk kunnskap for å kunne stimulere barn til lek, undring, glede og mestring i naturen med utgangspunkt i barnas egne forutsetninger
- tilegne seg kunnskap for å kunne skape et prosessorientert læringsmiljø, og utvikle selvstendighet, ansvar og kreativitet
- videreutvikle fagdidaktisk kompetanse, kritisk refleksjonsevne og innsikt i pedagogisk utviklingsarbeid relatert til samvær med barn i naturen
- tilegne seg større innsikt i forholdet mellom barn og deres naturmiljø, i den motoriske utviklingen hos barn og i samspillet mellom barns motoriske utvikling og i aktiviteter i naturen til ulike årstider.

Målområder

Naturen og mennesket

Mennesket er en del av det globale økologiske system. I målområdet blir det lagt vekt på hvordan naturen fungerer, de ulike former for liv, livsprosesser og grunnlaget for livet på jorda. Menneskets erfaringer med å ferdes i naturen og dets forståelse av økologi avspeiles i dette målområdet.

Studentene skal kunne
- gjøre rede for mangfoldet og sammenhenger i de vanligste biotopene i Norge, og sammenligne livsforhold i ulike typer naturmiljø
- gjøre rede for hvordan grunnleggende krefter og prosesser i naturen er med på å forme landskap, miljø og forutsetninger for liv
- reflektere over menneskets plass i naturen, gjøre rede for sentrale emner innen økologisk filosofi som er knyttet til sammenhengen mellom mennesket, kultur og miljø, og vise innsikt i naturbruk og naturforståelse i samisk kultur.
- vurdere friluftsliv i et kulturhistorisk perspektiv, og gjøre rede for lover og regler for ferdsel i natur og vurdere hvordan dette kan ha en innvirkning på barns aktiviteter
- bruke feltmetodikk og være i stand til å leve et enkelt liv i naturen der det blir tatt hensyn til vær og vind
- utføre enkel førstehjelp og kameratredning

Barn – bevegelse – natur

Naturen representerer et variert miljø med mange utfordringer. Barnas møte med naturmiljøet vil stimulere deres sanser, fysisk og motoriske utvikling, kreativitet, undring og nysgjerrighet. Intuitivt vil barna bruke landskapet til fysisk utfordring, lek og utforsking. De vil kunne skaffe seg grunnleggende erfaringer, kunnskap og ferdigheter ved å leke og lære i naturen. Aktive, deltakende og verdibevisste voksenmodeller er avgjørende for å sikre progresjon og en helhetlig utvikling.

Studentene skal kunne
- stimulere barna til å bli nysgjerrige og undrende gjennom oppsøkende aktiviteter i naturen, og tilrettelegge for naturglede gjennom lek og læring i ulike biotoper til forskjellige årstider.
- stimulere barn til frie uteaktiviteter, initiere til utforskende aktiviteter og reflektere over egen praksis sammen med barn i naturen.
- planlegge, gjennomføre og vurdere enkelt og sikkert friluftsliv med barn i naturen til ulike årstider
- gjøre bruk av naturmaterialer
- gjøre greie for barnekultur og kjønnsrolleproblematikk når det gjelder fri og organisert lek i naturen

- gjøre greie for hvorfor lek og læring i natur er viktig for barn og unge
- gjøre greie for aktiviteter som stimulerer den motoriske utviklingen hos barn i henhold til den modningsbestemte utviklingen og tilpasse mestring i natur til evner og ferdighetsnivå
- gjøre greie for og evaluere pedagogisk utviklingsarbeid relatert til arbeid med barn i naturen.

Barnehagen og skolen sitt uteområde og nærmiljø
Utforsking og bruk av miljøet gir muligheter til å søke utfordringer i ulike element i naturen og til å sanse, oppdage, oppleve og mestre. Barn trenger allsidig og variert stimulering for å få en best mulig utvikling. Det er derfor viktig å kunne vurdere et uteområde, både innen og utenfor barnehagen eller skolens område, og ha kunnskaper om hvordan det kan brukes.

Studentene skal kunne
- kartlegge og vurdere mulige områder i nærmiljøet for varierte former for lek og læring
- tilrettelegge naturlekeplasser og gjøre greie for hvordan en kan nytte disse til opplevelser og læring i samsvar med rammeplanen for barnehagen og læreplanverket for grunnskolen
- gjøre greie for og identifisere de vanligste plante- og dyreartene i nærmiljøet
- observere og drøfte naturfenomen og former for liv og prosesser i et naturområde over tid
- gjøre greie for økologisk naturbruk og bruk av dette
- vurdere trygghet og ulykkesrisiko i utendørs lekemiljøer og vurdere tiltak for å trygge miljøet

Organisering

Undervisningen i utefag er modulbasert. Studiet er organisert slik at teori og praktisk arbeid utgjør en helhet. Undervisningen vil knytte teorien til praktiske aktiviteter, feltarbeid, gruppearbeid, studentframlegg, individuelt arbeid og prosjektarbeid. Det blir lagt vekt på å integrere tema fra ulike fagområder innen naturfag med miljølære og fysisk fostring i undervisningen.

Det praktiske arbeidet krever en utforskende, eksperimenterende, sansende og opplevende arbeidsform. Praktisk pedagogisk arbeid skal i stor grad foregå ute i naturen slik at studentene får erfaring slik at de selv kan tilrettelegge for arbeid med barn i naturen. Ekskursjoner og turer er en viktig del av studiet, og det legges opp til inntil tre overnattingsturer til forskjellige årstider og naturtyper. Det legges vekt på at studentene skal arbeide i grupper både med det praktiske og det teoretiske stoffet.

Studiet er organisert i tre moduler. I to av modulene er undervisningen organisert av lærerene. Hver av disse modulene har et omfang på 12 studiepoeng.
Den første modulen er knyttet til høst og skogsmiljø.
Modul to er et fordypningsarbeid som kan knyttes til praksis og/eller et prosjektarbeid. Fordypningsarbeidet har et omfang på seks studiepoeng. Faglærere vil veilede fordypningsarbeidet.
Den tredje modulen følger vårhalvåret, både i skogsmiljø og kystmiljø.

Det kreves 80 prosent nærvær til undervisningen ute og også til undervisningen inne når den for eksempel er knyttet opp mot oppgaver som skal skrives eller er studentframlegg. Nærværspliktig undervisning omhandler praktisk arbeid ute som ikke kan evalueres i tradisjonell forstand, samt undervisning inne som studenten ikke kan tilegne seg ved å lese pensum. Studenter med for stort fravær risikerer ikke å få endelig vurdering av videreutdanningsenheten. Studenten som har for stort fravær må selv gjøre egne opplevelser og erfaringer for å skaffe seg faglig innsikt og forståelse i disse fagområdene og dokumentere at så har skjedd. Undervisningsplan som viser når det er obligatorisk nærvær vil foreligge ved studiestart.

Underveis i studiet blir det lagt opp til løpende vurdering ved at studentene dokumenterer arbeidet sitt i en mappe som følger dem gjennom alle tre modulene. Oppgavene vil bli gjenstand for ulik form for evaluering av lærere og medstudenter.

Vurdering

Ved avslutningen av hver modul skal mappen inneholde to oppgaver som skal synliggjøre det faglige innholdet i modulen ved å gjenspeile både det praktiske og teoretiske arbeidet. De skal være av ulik form, som for eksempel skriftlig fremstilling, objektssamling, video, billedmontasje, muntlig framlegg eller lignende. Tre oppgaver er individuelle og en oppgave er gruppearbeid. Nærmere frister for innlevering av oppgavene vil bli opplyst ved studiestart.

Fordypningsarbeidet på seks studiepoeng, modul 2, skal godkjennes av studiets lærere. Fordypningsarbeidet skal legges i mappen.

Til slutt i studiet skal studenten skrive et refleksjonsnotat som skal godkjennes av studiets lærere og legges i mappen.

For å få endelig vurdering ved studiets slutt må
- alle fire oppgaver foreligge i studentens mappe
- fordypningsarbeidet være godkjent
- refleksjonsnotatet være godkjent
- studenten ha lagt fram to av oppgavene til en muntlig eksamen
- krav til nærvær være oppfylt

Endelig vurdering skjer ved at to oppgaver fra mappen trekkes ut til vurdering, en velges av studenten og en velges av lærerene. Studenten skal legge fram disse to mappeoppgavene til en muntlig eksamen. Det gis beskjed en uke før muntlig eksamen om hvilke oppgaver som velges fra mappen. Vurderingen av mappene og den muntlige eksamen foretas av to interne sensorer. En ekstern sensor skal vurdere oppgavetekstene og eksamensordningen, samt en tilfeldig utvalgt mappe med dokumentasjoner.

Vurderingen av studiet er bestått / ikke bestått. Når studiet er bestått, blir det godkjent som en 30 studiepoengs videreutdanningsenhet.

Dersom en student får karakteren "ikke bestått" må studenten melde seg opp til ny eksamen. Studenten får ny innleveringsfrist for forbedring av mappeoppgavene, og videre gjentas samme prosedyre som ved vanlig eksamen.

Vurderingskriterier for den enkelte eksamen vil bli gjort kjent for studentene i starten av september.

Gjennomføring av enkeltmoduler regnes som etterutdanning.

Pensum

Avdem, Mari Sigrun og Sunniva Johaug Ryen (1999): *Isslottet* Dronning Mauds Minne Høgskolen, Th. Owesens gt 18, 7044 Trondheim (53 s)

Bagøien, T. E. (1999) *Barn i friluft. Om verdifullt friluftsliv.* Oslo: Sebu Forlag (205 s)

Bagøien, Tor Egil og Rune Storli (2002): *Lag en naturlekeplass - prinsipper og praktiske ideer.* Gyldendal (80 s)

Barnehagefolk 4/2002. Tema: *Verden i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk Forum (40 s)

Bjerketvedt, Dag og Arne Pedersen (2001): *Grunnleggende biologi og miljølære* Oslo: Landbruksforlaget. Kan byttes med annen bok om økologi (ca 100 s)

Bredahl, Anne-Mette (1999) "Kroppen som forankring til virkeligheden" i *Kunnskap om idrett* Skriftserie fra Norges Idrettshøgskole nr.2 - 1999 3.årgang (6 s)*

Buaas, Ellen Holst (2002): *Med himmelen som tak*. Oslo: Universitetsforlaget. (denne kan byttes ut med Hebæk og Holmen : Uteskole...) (130 s)

Eriksson, S. og H. Wallentinus (1986): *Naturen om vinteren*. Oslo: Cappelen (10 s)*

Fasting, Merete Lund (2000): *Pust.* Oslo: Sebu forlag. (94 s)

Fredriksen, Stein (1996): Kompendium i marinbiologi. Oslo: ILS Universitetet i Oslo (70 s)

Grindberg, Tora (1999): "Med bevegelseleken i sentrum" i Kibsgaard, Sonja og Wostyck, Andrei: *Mens leken er god* Oslo: Tano Aschehoug (17 s)*

Hansen, Mogens (1998): Værdien af at børn lærer sig at bruge alle sanser. I *Konferensrapport fra Nordisk konferens* ,"*Barn och Friluftsliv*" (4 s)*

Hebæk, Marit, Marit Sommer Holmen og Anne Retterstøl (2001): *Uteskole, ei praktisk håndbok*. Oslo. Damm (210 s) Denne kan byttes med Buaas: "Med himmelen som tak"

Hilmo, Inger og Anne Lea (1997): Snøkrystaller og stjerneskudd (i temanr. om vinter). B*arnehagefolk* 4/97 (8 s)*

Høiland, Åse Marie (1999): *Naturbarnehager i Vestfold.* En rapport basert på studier og samtaler i barnehager og *Problemnotat.* Vedrørende vurdering av naturbarnehager i Vestfold. Høgskolen i Vestfold. (28 s) http://www.lu.hive.no/naturbarnehager/helerapp0799.html

Johnsen, Grethe (1999): *Bruk skogen.* HiO- notat. Avd. for lærerutdanning nr 26/99 (35 s)

Jonsson, Bror et al.: *Sur nedbør*, kap 8: Økosystemene og menneskene. Landbruksforlaget (6 s)*

Kaarby, Karen Marie Eid (2001): *Trygg i naturen med orientering. Orienteringsundervisning i grunnskolen.* Norges orienteringsforbund, nof@orientering.no (30 s)

Moser; Thomas og Bettina Dudas (1996): *Psykomotorikkompendium En innføring i psykomotorsk teori og praksis,* Høgskolen i Vestfold (90 s)

Miljødetektivenes miljøbank nr. 5.5, Norges Naturvernforbund (6 s)

Nordbakke, Roy (1994): Fugler. Halden: Høgskolen i Østfold (77 s)

Rasmussen, Torben H. (1996): *Orden og kaos.* København: Semi –forlaget. S.7-18 og s.57-88 (40 s)

Sigmundsson, H. og A.V. Pedersen (2000): *Motorisk utvikling.* Oslo: Sebu forlag (70 s)

Vingdal, Inger Marie og Ingjerd Hollekim (2001): Barn i naturen utfordring- opplevelse –læring ,Oslo: Gyldendal undervisning, s. 5-91, 143-171, 206-239, 247-264, 277-280 (ca 100 s)

Økland, Jan og Karen Anna Økland (1992): Dyreliv i vann og vassdrag. Oslo: Cappelen (30 s)

Kartlegging av naturtyper DN-håndbok 13-1999 (10 s)*

Selvvalgt pensum knyttet til fordypningsarbeid: ca. 200 s

Totalt ca 1970 sider.

Artikler merket * samles i en artikkelsamling.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.